



ANTONII DE HAEN,
RATIO MEDENDI.

TOMUS SECUNDUS.

PARTES IV. ET V. COMPLECTENS.

ANTON DE HAREN
S. A. TIO MEDENDI
TOMUS SECUNDUS
PARTES II ET III COMPLETAE

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSIS

PROFESSORIS PRIMARI,

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

TOMUS SECUNDUS,

PARTES IV. ET V. COMPLECTENS.

Accedit ejusdem Autoris de COLICA PICTONUM
Dissertatio.



P A R I S I I S,

Apud P. F. DIDOT, Juniolem, Bibliopolam, ad
Ripam Augustinianorum, propè Pontem Sancti
Michaelis, sub Signo Sancti Augustini.

M. DCC. LXI.

Cum Approbatione, & Privilegio Regis.

ANTONIO DE NAVE

CONSTITUTIONAL

2. G. R. A. M. A. I. R. T. A. I. S.

THE CONSTITUTIONAL

IN THE UNITED STATES

PROTESTANT

RATTO M. I. D. E. N. D. I.

IN THE UNITED STATES

T. O. M. U. S. E. C. U. M. D. U. S.

THE CONSTITUTIONAL

IN THE UNITED STATES

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

THE CONSTITUTIONAL

AUGUSTISSIMÆ
ROMANORUM IMPERATRICI,
MARIÆ THERESIÆ,
Dominae suæ Clementissimæ,
ANTONIUS DE HAEN.

*EN jam quartum Tomum annui
laboris ad Majestatis tuæ pedes
devolutus, humillimè depono. Ob-
servata continet numerosa, quæ par-
tim Nosocomium tuum, partim
Urbs Regia tua, partim denique
finitimæ tuæ urbes ac regiones sup-
peditarunt: observata eum unice
in finem collecta, ut calamitatibus
subditorum tuorum tum averrun-
candis, tum mulcendis, tum deni-
que auferendis inservirent. Eò enim,
ut sane debuit, omnis diurna mea,
omnis nocturna tetendit vigilantia.
At neque hîc metam fixi laboribus.
Quantum enim legendo assequi po-
teram, quidquid celebres per Euro-
pam Eruditorum Societates variæ,*

quidquid demùm privatum Literarum Commmercium, sive insolitum, sive planè novum, ad misérias humanas mitigandas auferendasque evulgarant, id omne ad experimentum in Nosocomio revocatum est; ut nimirùm Populi tui salus, commissa nobis, eo cuncto gauderet auxilio, quo & alias terrarum Gentes gaudere intellexeram. Necdum tamen omni debito satisfactum. Vetus Adagium fert Amicorum omnia communia esse: porrò universæ Telluris incolas amicos nostros, nostros proximos, reputamus; eorum ergo in gratiam publicæ lucis ea facere tenebar, quæ nobis recenter detecta, alicubi fortè adhuc ignorarentur. Hisce, AUGUSTISSIMA IMPERATRIX, si quo sereno vultu præcedentibus conatibus meis annuere solebas, etiamnum annuas, erit quod exsultem vehementer, quod gratissimo recorder animo, quod ad cursum sequentem alacrius absolvendum me potenter exstimulet.

Dabam 31. Octobris 1759.

ELENCHUS CAPITUM

Tom. II. Partes IV. & V. complectentis.

PARS QUARTA.

CAPUT I. De Febris malignis dictis, <i>Pag.</i>	I
CAP. II. De Aneurysmate.	7
CAP. III. De Tympanitide, & Hydrope Cystico varia.	47
CAP. IV. De Coxario morbo.	101
CAP. V. De Apoplexiâ, & Nervorum morbis.	131
CAP. VI. De Sanguine & calore humano.	161
CAP. VII. Singulari quorundam medicamentorum virtute.	180
CAP. VIII. De Viribus Electricis.	194

PARS QUINTA.

CAP. I. De Febris cum Exanthematibus, quæ Petechiæ & Miliaria vocari solent.	205
CAP. II. De Hydrope & Tympanitide.	230

T A B U L A.

CAPUT. III. De Hydrope Pectoris , pag.	253
CAP. IV. De Epilepsiâ & Convulsioni- bus.	286
CAP. V. Calculo, <i>Uvâ Ursi</i> , Lithon- tripticis dictis, &c.	304
CAP. VI. De Aneurysmate.	336

DE COLICA PICTONUM DISSERTATIO.

CAP. I. Sistens Authores qui hunc mor- bum tractarunt, atque eorumdem omnium generale argumentum, pag. 2	
CAP. II. Exhibens Colicæ hujus descrip- tionis & curationis methodicè trac- tandarum specimen.	19

ANTONII



A N T O N I I
D E H A E N
R A T I O M E D E N D I.

P A R S Q U A R T A.

C A P U T I.

D E F E B R I B U S M A L I G N I S D I C T I S.

§. I. *Malignitatem de morbi cujusquam acuti essentiâ non esse, sed modò acci- dens quoddam, probatur exemplo va- riolarum.* §. II. *Cortice Peruviano plu- rimo qui olim à morbo maligno curati, valent pulchrè omnes.* §. III. *Exempla duarum fœminarum, quarum alteram Cortex servavit uberrimâ cum Petechia- rum expulsionem; alteram, cum earum- dem præmaturâ retropulsione.* §. IV. *Cortex seriùs datus, malignitatem non curat.*

§. I. **Q**UÆ anno proximè elapso adeò fusè de Febribus, quas malignas vocant, differui, ea præsens annus con-
Tom. II. **A**

firmavit abundè; tum quantum ad genium earum adtinet, tum quantum ad curam.

Quippe *Part. 3. cap. 1.* frequentiam observationum suffultus, conclusi Malignitatem haud esse, quod in scholis medicis ita vocant, de essentia morbi, sed quoddam potius accidens; quod nimirum alienis illum stiparet symptomatibus, quod Artis potentiam illam subtraheret. Id, nisi me animus fallit, manifestum est. Variolas v. g. descripturi Auctores, haud solent ab illis, malignas quas appellitant, exemplar, normamve, desumere, sed à communi illarum genere. Quo facto, primò eam addere speciem consuevere, quàm licet genuinam, qui laborant, tamen vix lectum petant, non ægrotent ferè, & præter manifestam papularum expulsionem, maturationem, exsiccationem, aliud ferè morbi hujus signum non habeant. Secundò pessimum istud genus adjiciunt, quod symptomatum numero, ac sævitie; quodque pertinaci adversus omnem Artis operam resistentiam, ita suam malignitate ab illa prædefinita communi specie abludit, quàm benignissimum illud bonitate, ac lenitate suam, ab eadem differbat. Ut itaque & dicta illa malignitas

PARS QUARTA. CAP. I. 3

æquè parum in verâ ideâ, ac definitione Variolarum includatur, quàm miranda illa mitissimarum benignitas.

Quod si ita cum variolis est, eo magis id cum petechiis, cum albis, rubrisque miliaribus, se sic habebit. Examine ritè instituto, efflorescentiæ hæ binæ 1^o. ut morbi primarii producuntur: id verò rariùs, & ad certas potissimum epidemias duntaxat. 2^o. Ut acutorum crises: quod etiam rarò admodum; nec nisi regiminis errore frequentiùs. 3^o. Ut ἐπιγενόμενοι plerisque morbis acutis, puerperio; quæ duo posteriora de Variolis affirmari nunquam possunt. Porro quæ tria hîc dixi, audacter assevero, cum sexto jam anno huic Nosocomio præpositus, innumeros acutos morbos hîc jam demonstraverim, tractaverim, & ter modò quaterve primarium invenerim, semelque modò epigenomenon. Quotiescumque verò morbum hunc primarium in urbe, suburbiisque inveni, epidemico id tempore fuit, nisi semel fortè iterumque sporadicè. Cæterum verò, experienciâ multiplici fretus, repeto id, quod *Part. 1. & 3. Rat. Med.* fat superque, ni fallor, evici, Morbos hosce à malo potissimum regimine proficisci, & hinc *Germanis*,

Hungaris, Bohemis, Sclavis, Styris,
&c. tantâ frequentiâ ac malignitate in-
fames esse.

§. II. Ad relatas *Part. 3. cap. 1.* cu-
rationes, id modò addendum habeo,
quòd omnes illi, quos Cortice Peru-
viano abundantissimo usos ibidem enar-
ravi, hucusque perbellè, cujuscunque
demum temperamenti sint, valeant; &
quibus mobilior Nervus imbellem olim
valetudinem conciliasset, jam longè va-
lentiore sanitate fruantur.

§. III. Pulchras hoc anno hujus mor-
bi curas vidi. 30. annorum fœminæ,
petechiis adeò scatenti, ut Medici alii
mecum testarentur repletiolem iis se
neminem vidisse, jamque malignè ab
ipso principio decumbenti, consuetâ
methodo corticem dedimus, corticis
usum à curato morbo dudum protra-
ximus. Læti contemplabamur postquam
aliquot diebus eo remedio usa esset,
vires increfcentes, ægramque cum abun-
dantissimâ efflorescentiâ vix ægrotan-
tem, & firmâ valetudine brevi potitam.

Contra verò æquè fortunatum exem-
plum, cum retrocessione petechiarum,
Juvencula dedit, quæ sex septimana-
rum spatio febrium insultu vago, uni-
versâque artuum lassitudine, suum inter

PARS QUARTA. CAP. I. §

famulatum vexata, febrim deinde continuam putridam, (incertum aliquot diebus, octo tamen ad minimum) perpeſſa, ad nos adferebatur, multâ jam ſcatens Petechiâ. Poſtridie iisdem repleta omninò fuit. Eo uſque nec vires, nec pulſus, nec febris, nec pravum quodquam ſymptoma, ullam faciebant malignitatis ſuſpicionem. At verò poſt meridiem, en maligna quæque ſymptomata, cum introcurſu macularum, turmatim acceſſerunt. Cortex igitur illicò datus, admota veſicantia, paregorica per vices ſunt porrecta. Hinc ſequenti quidem die paucus macularum reditus, copioſior poſt meridiem, tertio autem die vix ullus; niſi quòd eorum loco decem Miliaria alba in jugulo colloque comparerent. Interim quæ paucae ſuperfuerant petechiæ lateſcebant: quæ pauca Miliaria comparuerant, mox opaca fiebant, quarto die evanida. Vomitus eodem tempore primò æruginoſus, dein frequenter flavus, inſigni aderat levamine. Porrò febris, poſtquam integro octiduo ſub tanto corticis uſu perſeveraſſet, ceſſavit integram ſanitatem poſt ſe relinquens.

In penultimo exemplo Corticis ſub uſu confertiſſimæ, quæ præextiterant,

petechiæ, adhuc augebantur, & extantibus hisce sanitatem jam afferri cortice lætabamur; id quod in his morbis solemne esse *Part. 3. cap. 1.* pluribus exemplis demonstraveram. Ultimum exemplum omnium primum est, quod observavi, petechiarum introversarum, nec cortice, nec opio, redeuntium, Miliariumque numero tam paucorum, & quarto jam die evanidorum. Equè tamen & cita, & integra, huic, quàm illi, salus rediit. Numquid introversus humor vi corticis ad systema cæliacum determinatus, & sic vomitu eliminatus fuerit? Credibile.

§. IV. Quamvis porrò hæc methodus tum mihi felicissimè cedere soleat, aliisque in nosocomiis impensè laudetur; est tamen quòd ferò adhibita mortem non averruncet. Puella 17. annorum, cujus historia *Capite de sanguine* habetur, primis decem ægritudinis diebus penitus neglecta, ad nos adfertur, petechiis in pectore plena. Consuetâ quidem methodo petechiæ pulchrè per sex integros dies persistere, attamen febris continua remittens, eaque valida, die decimo ab ingressu ejus in Nosocomium, sustulit illam. Quippe inertiores corticis vires, quàm ut humores
jam

jam intimè hâc malignitate penetratos
& infectos repurgare emendareque
possit.

CAPUT. II.

DE ANEURYSMATE.

§. I. Cum nullus ferè locus humano in
corpore sit, qui Aneurysmati, internâ
de causâ genito, sedem non præbeat,
loca præcipua enarrantur. §. II. Varia
circa Aneurysma: unicum existens du-
plex potest apparere; intus sæpè osseum
est; loco potest mutari; est simplex
ejus & multiplex saccus. §. III. Ana-
tome Aneurysmatis cordis. §. IV. So-
lutio problematum, α Cur unum Aneu-
ryisma simplicem modò tunicam, eam-
que venuem habeat? aliud crassissi-
mam? aliud denique & pluribus, &
sæpè concentricis sibilamellis composi-
tam? β Cur manu frequentius exami-
nare haud tutum? γ Cur sæpè non pul-
set? δ Cur locum mutet? ε Cur licet
semper præsens, tamen nonnunquam
absens videatur? η Quare tremit ali-
quando? §. V. Curatio pallians & cu-
rans. §. VI. Bini notabiles casus Aneu-
rysmatum, quæ idiopathica haberi po-

terant , & modò sympathica , aut deuteropathica erant. §. VII. Datur aneurysmatica totius ferè corporis *Diathe-
sis*. §. VIII. *Biga Aneurysmatum* à malè administratâ venæ sectione ortorum. §. IX. *Aneurysmatis ejusmodi* externi curatio , quandoquidem compressione & interceptione perficitur , præprimis differitur de Compressione ; tam eâ , quæ , aperturâ factâ , Arteria immediatè incumbit , quàm illâ , quæ externè tantùm , citra aperturam adhibetur. Prior harum , usitata veteribus , postmodum neglecta , à Germanis , dein & à Gallis in usum revocata est , ab ultimis præterea Fungo Agarici decorata. §. X. Curatio in Nosocomio , aperturâ loci , adplicatione Fungi , compressione externâ , feliciter peracta est. §. XI. Tentamen curæ per solam externam compressionem. §. XII. Fouberti sententia circa spuriorum Aneurysmatum duplex genus. §. XII. Responsum ad tria problemata.

§. I. **C**UM nullus ferè in corpore humano locus sit , in quo Aneurysmatis sedes inventa non fuerit ; cum idem

Aneurysma sub larvâ aliorum tumorum haud rarò apparens, turpiter fallat incautos; cumque demum præsens creditum, nihilominùs aliquoties minimè adfuerit: frequentia observationum, quâ instructus sum, me adigit ut de hâc materie fusiùs agam. Ac primùm quidem dico Aneurysma ubicumque inveniri locorum; externâ sive causâ, sive internâ, genitum fuerit.

1^o. In Cubito, seu Brachio, frequenter observatur à malè administratâ venæ sectione.

2^o. Circa Talum à causâ internâ, ut videtur, ortum, vidit, descripsit *Ruifchius* Obs. anat. 38. „ Si sanguis in „ Aneurysmate coagulatur, nulla percipitur pulsatio. Hoc olim decepit „ Chirurgum expertissimum, mihi, „ dum viveret, amicum familiarem; „ qui circa talum Aneurysma, nucis „ juglandis magnitudine, aperiebat, „ nesciens tamen tumorem dictum „ Aneurysma esse, quia omnis pulsatio deerat. Aperto tumore, & sanguine coagulato expresso, tanta suborta est hæmorrhagia, ut vix esset sistendo „.

3^o. In genu vidit clariss. *Boerhaave* in Studioso *Germano*, quem seriò mor-

nuerat, ne unquam, quod non pulsaret, cuiuspiam aperiendi facultatem faceret. Fecit tamen & periit.

4°. In Arteriâ poplitæâ horrendum vidi, à saltu verosimiliter natum. Crus amputandum fuit.

5°. In Arteriâ femorali terribile, letale, vidi in orphanotrophio *Hagano*, vulnere ortum.

6°. In Art. Iliacâ, *Lancisus*,

7°. In Aortâ mox supra illius in iliacas divisionem vidit *Fantonus* Tom. 3. *Sepulchr. Boneti*, pag. 556.

8°. In Cæliacâ Art. *Lancisus*. Studio omitto Aneurysma ter quater in Art. Mesentericâ Equi à *Ruischio* inventum, cum hîc de humano corpore tantum differitur.

9°. In intercostali art. exili *Ruischius* ter quaterque vidit Aneurysma, ovi galinacei magnitudine. Vulneri originem aliquando id debet, passim verò causis internis.

10°. In Subclaviâ, à contrusione natum vidit *Illustr. Baro van Swieten*, Com. Tom. I. p. 228. Subclaviæ Aneurysma homini mortem tussi & hæmoptoe confiscit. Anatome detexit Aneurysma hoc asperæ arteriæ accrevisse, spatium intercartilagineum erosisse, & omnem vi-

talem sanguinem hinc profudisse. vid. *Hist. Acad. Reg. Sc. Par.* anni 1733.

11°. In Aortâ inter primas ejus divisiones, & Cor. *ibid.* ann. 1712. Etiam illud monstruosissimum *Ruischii* Observ. anat. chir. n°. 38. incipiebat digitis tribus supra cor.

Et mox supra cor incipiebat *compositum* illud Aneurysma, cujus historiam brevi dabo.

12°. In curvaturâ Aortæ. *Hist. Acad. Reg. Sc. Paris.* an. 1707. Aneurysma nascitur homini in collo, post enormem 5. dierum vomitum, quem Agyrta, rheumatismi discutiendi gratiâ, excitaverat, produxerat. *Littreus* in cadavere ejus invenit Aortam suâ in curvaturâ in saccum dilatatam, qui mediâ sui parte in thorace locatus, cariem ossibus creaverat: dein aliâ sui parte superiora conscendens, totum latus colli, adusque maxillam expleverat. Multos polypos, & sanguinis, tum fluidioris, tum coagulati, duas eduxit pintas. Videatur simile *ibidem* anno 1700. natum à subito flexu colli in venatu.

13°. In Arteriâ Epicraniâ Aneurysma vidi ovo gallinaceo magnitudine par, felici interceptioni interfui. Contusione natum erat.

14°. Cæterùm Aneurysmata inventa sunt arteriæ temporalis, arteriæ in naso externo, aliis corporis partibus, ut passim inveniri potest in Sepulchreto *Boneti*, in Biblioth. med. *Mangeti*, &c.

15°. Aneurysmatica datur plurimarum eodem in corpore arteriarum diathesis, ut §. VII. patebit.

Unde conclusio hæc firma sit, quòd in tractandis hisce summâ sit prudentiâ opus, cum ubique locorum existentia, pathognomicis signis aliquando careant, facillimèque aliis cum tumoribus commisceantur.

§. II. Atque hæc de variâ ejus sede sufficiant; consideranda nunc veniunt observata quædam de Aneurysmate in genere; ac primò quidem observamus illud duplex quandoque adparere, cum tamen verè unicum sit. Egregius *Morand*, *Hist. Acad. Reg. Sc. Par.* ann. 1721. tumorem aneurysmaticum detexit alteram inter tertiamque costam; alium iterùm tumorem similem inter tertiam & quartam. At in cadavere unicum modò esse deprehendit, sed à costâ tertiâ intropressum, & vi sanguinis protrusum infra, supraque eandem.

Secundò, Aneurysmata inveni bis intus ossæa, non quidem continuitate,

fed veluti per infulas difformes. Magni *Wepferi* Aorta fic inventa eft, ut tabula vitæ ejus præfixa exhibet. Plurimi alii id ita invenerunt.

Tertiò, Aneurysma loco mutari potest, ut disparuiffe quis crederet, nisi revera adesse symptomata demonstrent. En notabile exemplum! Subtilissimus Anatomicus, præstantissimus Medicus, candidus amicus meus C. H. *Velfe*, egoque, anno 1753. quinquagenariam mulierem sæpiùs examinavimus, cui citra manifestam causam inter 2. & 3. costam, ad læva sterni Aneurysma aderat. Id tamen integro ante mortem mense penitus deliruit, ut videretur disparuiffe. Symptomata tamen continuabant. In cadavere Aneurysma inventum, quod angulum Aortæ dictum occupans, tres fortè pugnos magnitudine æquaret. Tunicas habebat haud crassas, sed veluti lamellas albicantes, haud cohærentes inter sese, sed quasi alias ad alias adpositas, quo magis internas, eo magis fufcas. Nucleus sacci, grumofus sanguis erat, ita tamen ut nonnihil spatii in eo pervium efferet, quo sanguis, corde missus, per Aortam descendentem transflueret.

Quartò, sunt aliquando Aneurysmata

composita, ut haud ita pridem publicè demonstravi. In nosocomio dicto *Becken-hausel*, in viri cadavere invenerat mirum hoc spectaculum expertissimus ibidem Physicus *A. Storck*, vir ad illustrandam sectionibus anatomicis Medicinam natus; dumque rari utilisque quiddam invenerit, quo universum studium medicum inde promoveatur, id intactum ad me mittere solitus. Porro Aneurysma istud erat in Aortâ ab ipso corde inchoans, & ultra curvaturam pergens, osseis insulis crassioribus instructum. Ubi nunc Aorta ex curvaturâ in rectum esset abitura, removebatur sensim à dorso, ita ut demum inde ad duos pollices latos aberraret. In causâ erat sacculus, ex posticâ parte ejusdem Aortæ descendens enatus, orificio pollicis diametrum habente. Porro ex hoc orificio crescens sacculus, habebat quatuor pollicum longitudinem, crassitiem verò binorum, explebatque accuratè cavum, id quod dorsum inter aortamque interesset. Quod verò adhuc mirabilius, inter quartam & quintam costas idem ille ingens sacculus primò removerat, valido pulsu suo, hasce à se mutuò costas, intercostales musculos deleverat, tumque inter re-

motas ad sesquipollicem à se mutuò has costas transeuns, mox supra eadem explicaverat se in saccum manui integræ magnitudine parem. Neque vestigia invenire fuit musculorum dorsi secus spinam, & ultra; crassa demum substantia, eademque fungosa hunc saccum externum demum terminabat. Ipse verò saccus, dudum ante mortem haud pulsans, cruore grumoso atro, tum intra, tum extra thoracem, totus infarctus fuit. Haud multùm dissimilem casum doctissimus *Noordwyk* habet in Præfatione ad *Francisci Solani Obs. de Pulsu*.

§. III. Ut arteriarum & cordis Aneurysmata dari, tum passim Scriptores Medici, tum præprimis *Lancisus*, & denique Ill. noster Præses in *Comm. Tom. 1.* ad §. 176. pluribus evicere exemplis. Addam quæ viderim ipse. Nauta, vir mediæ ætatis, levi sarcinâ onustus, iter unius horæ pedes confecerat, indeque perceperat cordis palpitationes. Venæ sectio interim, lenia solventia, blanda neurotica, effecere, ut conscendere denuò, ac gubernare navim posset. Ter quater in anno recrudit quidem paroxysmus, sed ad eadem auxilia iterùm conticuit. Intermedio verò tempore,

atque id quidem integri quadriennii spatio, ab omni incommodo immunis fuit; levissimâ mali admonitione, ad majores animi corporisque motus, tantummodo perceptâ. At verò quinto demum anno continuarunt insultus. Quum igitur tribus ferè mensibus vix remisissent, Exp. *Velfe*, ordinarius ægri Medicus, qui suis in difficilioribus me, ut ego illum, amicè consulere solebat, ad ægrum me adduxit. Horrui sanè hominem videns, lividum, anxium, inæqualem habentem, ac tremulum, pulsuum. Et si ipsi manus ad præcordia, ad sternum, ad 7. & 3. sinistri lateris costam, præcipuè verò earum ad arcus, admovebatur, percipiebamus inæqualem, tremulum, ingratumque penitus motum? exceptis sex ultimis vitæ diebus, quibus nullus unquam pulsus observari potuerat.

Cadaver lustrantes multam invenimus in cavo pectoris dextro, putremque aquam, ac pulmonem, medio lobo excepto, totum ferè purulentum; in sinistro verò cavo pulmonem à corde maximo ita compressum, ut aëra ægerrimè capere potuerit. Cor enim ad minimum triplo majus solito erat, mucrone quàm basi latius. Omnium autem maximus

sinister ventriculus, ad mucronem amplissimus, at verò extenuatus adeò, ut levis modò membranula albescens, facilè disrumpenda, ibidem superesset. Cæterùm sanguis concretus, vehementerque tum polypofus, tum cordis parietibus, columnisque accretus, cavum hoc explebat. Cordis verò dexter ventriculus, & binæ auriculæ, sinusque, arteria pulmonalis, utraque cava vena, polypos firmos longosque continebant.

§. IV. Sed ne longus sim, sufficiat hæc exempla attulisse, ut vera Aneurysmatum idea habeatur. Collectores casuum quidem, *Borellus*, *Schenckius*, *Paræus*, *Hildanus*, *Bonetus*, *Mangetus*, plurima exempla attulere; verùm cum ad præcedentia jure referri queant, recensio eorum non usui, sed oneri foret. Practicè modò ex iis agendum est.

Ac primò quidem quæritur, cur multa Aneurysmata tenues tunicas, alia crassiores, alia denique easdem lamellatim dispositas habeant? Polypofus sanguis ejus est naturæ, ut ejusdem adplicatione tunica arteriosa adpareat longè crassior. Deinde ipsæ arteriarum tunicæ à se mutuò discedere queunt, geruntque nonnunquam inter sese sanguinem in lamellam compactum. Tandem in de-

generatione partium, ut alibi, ita & hîc, novæ membranæ ex veteribus enascuntur, ejusdem ferè cum naturalibus substantiæ. Vesicam felleam inveni in septem loculos membranofos divisam, quorum quisque magnum gereret lapidem. In antiquis herniis vidi Operatores sudantes, dum 10. 12. 20. & plures membranas solvere deberent, priusquam verum peritonæi saccum attingerent. Ubi verò sanguis modò in sacco grumescit, vel potius paulò tantùm spissior fit, tunicam mole non auget, sed extendit duntaxat, idque nonnunquam adeò, ut ruptura subsequatur letalis.

Secundò. Cur haud adeò tutum Aneurysma frequentius tractare manibus, & curatiùs examinare? Pluribus de causis. 1º. Quia eo modo reprimimus sanguinem versùs cor, caput, &c. unde haud rarò ingentes anxietates, suffocationes, vertigines. 2º. Quia filamenta, & fragmenta polyposa, pressione ad arteriæ axin ducta, impetu sanguinis facilè abripiuntur, inque vasa minora impulsa, circuitum humorum in iisdem intercipiunt. 3º. Quia sic tunicæ teneriores solvi queunt, letalemque hæmorrhagiam producere.

Tertiò. Cur sæpè non pulsar Aneu-

ryfma? 1°. Quia ejus tunicæ ita incrassari possunt, ut impulsus cruoris effectus exterius non percipiatur. 2°. Quia tanta tunc adest in ejus sinu grumosi sanguinis copia, ut pulsus suffocetur. 3°. Quia sensim impellentis cordis vires minuuntur; unde licet reliquis in arteriis pulsus quisquam percipiatur, vires tamen cordis debiliores sunt, quàm ut per incrassatas tunicas, sanguinemve concretum, pulsum exterius percipiendum producerent. Jam simile quid suspicatus *Paræus* erat.

Quartò. Undenam Aneurysma ita loco mutari possit, ut antiquâ in sede ultra non inveniatur? An non ubique ligamenti enatis ad vicinas se partes annectat? Aneurysma, ita loco mutatum, internum fuit, ut pag. 13. patuit. Hinc magnum illud, ac ponderosum, dum in parte aversâ ponderis forsitan augmentum fit, eo versûs totâ mole propendat, antiquæ sedis ligamenta elonget, eamque vacuam relinquat, oportet. Casum hunc novisse juvat, ne forsan relationem manifesti Aneurysmatis dubiæ fidei habeamus, illud ultra non invenientes. Quamquam symptomatum perseverantia cum anamnesi priore conjuncta, Aneurysmatis præsentiam abun-

dè demonstret. Mutatione autem loci hoc Aneurysma fœminæ multò molestius fuit, cum moles quondam foràs extans, jam verò introversa, reliqua magis premeret, augeretque vitalia. Quâ ipsâ de causâ compressio artificiosa mortem acceleravit Canonico, de quo *Lancisius* Part. 1. Lib. 1. cap. 2. prop. 28. Quare cum eodem Authore concludimus quascunque externas Aneurysmatum compressiones fatales esse, nisi ossa probè sustineantur: tum quòd hinc cavum internum angustetur, tum quòd Aneurysma interius nunc minùs suffultum, facilùs fundatur.

Quintò. Quæ causæ, quòd Aneurysma cordis aliquo tempore Nautam vexaverit? & notabili iterùm tempore non vexaverit? Cur iterùm elapso quadrien- nio continuò ipsi molestum fuerit, ac mortem tandem intulerit?

Inchoans cordis debilitas, principium Aneurysmatis illius ponens, venæ sectione, diluentibus paregoricis, & quiete emendata fuit, ut jam inter vim impulsorum humorum, & contrahentis se cordis, æquilibrium restitueretur. Plethora post aliquot menses elapsos renata, superabat denuò debilioris cordis vires: hinc renata sensim Aneurysmatis

symptomata. Cura autem eadem æquilibratam potestatem restituens, symptomata abegit. Ita potuit hanc curâ palliantem homo ille quatuor annos illos sat commodè transigere : *palliante*, aio ; cum cor semper debilius existens, quàm ut aliquam plethoram promoveret, proegumenam causam futuri Aneurysmatis perpetuò in se gereret. Demonstrabatque hanc proegumenam causam, levior ille morbi reditus, ad rarefactos, adeòque sibi ampliùs poscentes, in animi ac corporis validiore motu, humores ; rarefactione cessante denuò pacatus. Ultimis verò tribus vitæ mensibus debilitas hæc cordis tantopere increvit, ut ultra se contrahere non valuerit, sed amplificari sese, extenuarique, vi & pondere sanguinis, permiserit ; unde vitæ perfecta est orta quies.

Quintò. Undenam tremor explorante digito perceptus, & , si aliquantum continuatur, ingratus Aneurysmatis, præcipuè ejus quod in brachio est ? Isque tamen in uno, quàm in alio major ? Difficilis est problematis solutio, sed ad finem, enarratis primò aliquot practicis casibus, facilius fortè patebit responsio.

§. V. Morbi atrocis nunc proponenda

cura est, eaque sive perfecta, curatoria dicta, sive pallians tantum. Ac primò quidem ea Aneurysmatis interni.

Si undique colligamus observata, & omnia unquam data remedia; si quæcunque dicta specifica; si successus bonos, tam celebratos Antiquis, quàm nobis observatos expendimus; clarè comprehendimus cardinem rei versari in eo totum, ut quod solida inter fluidaque desideratur, æquilibrium restitatur. Dum id restituit Medicina, vel *curativè* id facit, vel *palliativè*. Palliativè, si, restituto æquilibrium, cor, arteriave, debilis esse perseveret, ipsumque æquilibrium restitutum non sit, nisi copia imminuta humorum, ac morbus actutum redeat, dum vel copia, vel rarefactio, molem humorum iterum augeat. Cura verò curatoria sive integra fit, si restituto palliativè æquilibrium, ars noverit debilitatis solidis priscum robur restituere, amplificatis pristinam reddere diametrum. Id & possibile esse, & nonnunquam præstari, tum ratio suadet, tum experimentum confirmat. Factâ enim ejusmodi evacuatione, quæ æquilibrium ita reddit, quod olim ratione solidorum deficiebat, nunc potiùs ratione fluidorum aliquantisper de-

fideretur ; fieri posse id videtur , ut solida contractilitate adhuc suâ donata , in priscam se formam restituant : præferim si & copiosè & assiduò , tam alimenta quàm medicamenta ingerantur , quæ spissitudini polyposæ , in dilatatâ parte hospitanti , diluendæ , apta nata sint. Curæ feliciter peractæ jubent hæc aliquando fieri credamus. Cæterùm pallians cura , satis abundèque fortunatam seipsam existimaret , si nosset humores & paucitate & tranquillitate perpetuò ineptos reddere , ad tollendum æquilibrium. At verò , quandoquidem ita cum mortalibus est comparatum , ut sex rerum non naturalium usus nequeat semper æquè moderatus manere ; hinc cum redintegrantibus paroxysmis toties hi ægri luctantur , donec demum suffocati fati cedant.

Sed in ipsâ curâ magna differentia. In nosocomio habemus , qui in antiquiore morbo , insigni levamine gaudeant ; habemus , qui in recenti vix gaudeant ullo. Ratio videtur suadere hos longè citiùs ad immedicabilem conditionem adolevisse. Dantur enim , quibus malum incredibile quantillo creverit spatium ! Ipse *Lancisius* , cum examinaret cadaver *Vestiarii* , quem *Aneu-*

ryfma, à ſterni contuſione oriundum, intra anni ſpatium è vivis eripuerat, detexit anguli aortæ Aneuryſma, Punicum malum magnitudine æquans, quod os ſterni elevaverat, & carie penitus excavaverat.

Cæterùm ſi utcumque medicabile malum eſt, humorum repetitæ evacuationes, ſapones acidi, ut tamarindus, variorum fructuum acido Saponaceorum Rob dicta, nitrum copioſum, cremor tartari; & quia id hominum genus ſpafmis admodum torqueri ſolet, gummi ferulacea, & opium; diæta cæterùm blanda ex jure carniū tenuiore, carni- bus tenuioribus, fructibus horæis, ole- ribus ſaponaceis; tum denique magna animi corporiſque quies, calamitoſum hunc morbum ad tempus notabile, sæ- pè etiam per annos, tolerabilem red- dunt.

§. VI. Sed eſt alia adhuc ratio, hîc neceſſariò memoranda, cur in ſuſci- piendâ horum ægrorum curâ minùs deſperare debeamus. Quippe plures morbi hunc ipſum ita ſimulant, ut sæ- pè protopathicus eſſe credatur, quem vel ipſa curatio, vel cadaverum ad alias morborum cauſas rimandas examen, deuteropathicum duntaxat vel ſympa-
thicum

thicum esse demonstrent. Adeò quippe facile hic morbus ludit medentes. En quæ ipse expertus !

Ætatis Centurio florentis , temperiei biliosæ , illibatæ quondam sanitatis, sed à triennio ad Melancholiam ex animi ægritudine dispositus , cœpit demum , anno 1757. ineunte , cordis palpirationibus vexari : quas eo tempore tamen Venæsectio ac Purgans , brevi & integrè sedabat. Æstate idem malum passus , eodem sanatus auxilio cessit. Operam navantes peritissimi Medici inanem , jure suspicantur vel Aneurysma cordis , Arteriarumve majorum , vel Polypos iisdem innatos , vel & geminum hoc malum , adeòque difficulter sanabile , hîc adesse.

16. Janv. 1758. in consilium vocor ; quo die perbellè se habebat , sed animo corporeque adeò mobilis , ut à meo , quem anhelus expectabat , introitu & adspectu , gravissimum mox paroxysmum pateretur. Cor percipiebamus horrendè palpitans , Pulsum parvum , & admodum inæqualem , tussim cum spuito mucofo , lotium lateritio cum sedimine. Profectò terribissimi mali jam annosa diuturnitas , sedamen intermedium olim quidem habens , jam verò peren-

nis, pessimisque stipata symptomatibus, ideam, quam præstantissimi viri de eo formaverant, omni ex parte confirmare videbatur.

Nihil enim mutare hanc ideam poterat immunitas aliquoties observata morbi, cujus causa mechanica crederetur perpetuò adesse. In Lienis, Hepatis, Ventriculi, Cerebri, morbis, intervalla optima observamus, dum interim in cadaveribus causam mali perpetui magnam, sufficientem, eamque diuturnam detegimus. Imò in Nauta de quo antea actum, pag. 15. præsentem perpetui mali causam à morte deteximus, cum tamen causa hæc toties in vitâ effectibus caruisset. Nec tussis, Pulmonis affecti symptoma, huic ideæ contraria fuit, imò potiùs confirmabat eandem; 1^o. quia in Aneurysmate circa Vitalia tussis ejusmodi frequens nobis observatur. 2^o. Quia ejusdem dudum meminerat in hoc morbo *Lancisius*; eamque validæ Pulmonum compressioni & irritationi, tumentibus Vitalibus oriundæ, adscripserat.

At verò cum in his decipi facile, praxisque nos doceat, Vitalia nonnunquam tam validè secundariò affici, quàm si primariò afficerentur; cum præterea

Boerhaave §. 826. & seqq. *Inst. Med.* notasset Palpitationes cordis violentas originem spasmis aliquando debere, vel etiam « irritationi fibrarum cordis, » ab acri quodam stimulo factæ, ut in » cacochymicâ materie motâ » sententiam aliquo modo lenivimus, dubiam protulimus, abjectumque ægri animum aliquantulâ spe ereximus.

Impugnare igitur malum iis intendimus, quæ cuicumque proforent causæ; saponibus acidis, nitro, neuroticis, opio. Quibus quidem proderamus utcumque, lucida tamen intervalla diris exacerbationibus turbari sæpe dolebamus. Quin imò ruit in pejus malum. Pulsabant haud Vitalia modò, sed & Abdominis viscera. Interim miramur insolitum phænomenon. Vomitus enim violentus, qui ex naturâ suâ hîc letalissimus videri debuisset, palpitationem sedavit, pulsum æqualem reddidit, & transpirationem dudum absentem restituit; non eâ die duntaxat, sed sex integris postmodum septimanis. Interea tamen male ipsi fuit à tussi violentâ, siccâ, rebelli; à respiratione laboriosâ; à pulsu, citra palpitationem, inæquali, & nonnunquam, rariùs licet, intermittente. Sputa tandem crassa, flavo-viridia

prodire; à quibus tussis quidem mitior, sed notabilior languor, horror, frigus extremorum, & calores nocturni, anxietatesque enormes. Tussi demum cessante mobilis materiæ strepitus in pulmone exaudiebatur, perseverabat anxietas. Kermes minerale, & quotidianum clyfma, hîc proderant.

Martii 10. expectoratione sponte cessante, dirus rediit, qui à 24. Januarii siluerat, Palpitationis paroxysmus; quem denuò vomitus, ut olim, sed non tam integrè, solvit. Vehementissimus autem Paroxysmus decimo ex illinc die recruduit. Epigastrium quoque ab aliquot retro septimanis intumuerat, jam verò totus venter tumidus, tensusque, deprehenditur. Cataplasma emolliens 3. Aprilis impositum profuit, successitque alvus flava quidem, sed multo glutine, multisque duris, & ex flavo viridibus fæcibus referta. Idem & 4. Aprilis contigit; sed eo cum eventu, ut vera jam accederet mortis imago: cordis pulsatio, virium collapsus, pulsus debilis, intermittens, atque omni modo inæqualis, frigus extremorum. 5. Aprilis Respiratio parva, inæqualis; pulsus exilis, intermittens, tremulus, facies verè *Hippocratica*. Dumque jam mors adsta-

re præ foribus videbatur, alvus prodiit libera, foetidissima, nunc nigra, nunc viridescens; idque eâ nocte octies. En verò ejus stupendos, effectus! Mox cessarunt quævis symptomata, vires ad horam crevere, & sanitas tam citò rediit, ut 4^o. Mâji gratias Deo acturus, Templum adiverit, meque posterâ die cum suo ordinario Medico *Storck* inviserit, perfectam suam valetudinem testatus, nec à conscensu 46. graduum, quibus ad me conscenditur, vel quidquam defatigatus, aut anhelus. Mansit ipsi integra sanitas, donec hyemali tempore, Milite ad bellica exercitia coaptando, in *Hungariâ* sese defatigans, ægrotaverit, perierit.

Luculentiusne exemplum haberi potest deuteropathici morbi, tam perfectè protopathicum æmulans? Atra bilis per vices mota varios hos paroxysmos excitaverat. Atra bilis tota in motum ducta, mortis ad limina hominem duxit; integrè tamen expulsa, corpus reliquit sanum. Partitim mota, vomitu expulsa est; mota integrè, alvo.

Est igitur exemplum ejus, quod laudato mox loco optimus *Boerhaave* de cacochymicâ materie motâ dixerat: sed cum deuteropathicum, vel etiam sym-

pathici adeò æmulum, à miris nervorum affectibus deducit, en ejus quoque manifestum exemplum!

Juvencula fœmina ad Nosocomium nostrum accessit, multis ab annis vehementi cordis palpitatione, anhelitu, anxietate præcordiorum, tussique vexata frequenti; artis interea opem frustra eo usque experta. Cum alvo ab octiduo careret, enema immitti jubeo, alia interim paraturus. Sed interim moritur. In cadavere publicè examinato vitales partes sanitatem illibatam adeò referebant, ut nihil illibatius. Neque quod toto corpore tam in solidis, quàm in fluidis accusaretis, quidquam erat; præter geminam, sed leviusculam, Pulmonis ad Pleuram adhæSIONem, & tres lumbricos teretes in Ileo intestino. Porro & cum his lumbricis, & cum longè latioribus Pulmonum adhæSIONibus milenos homines sanissimè vivere, Anatomicis compertum est. Ut proinde cum *Boerhaavio* §. 826 concludamus: „ causa ejus plerumque est, inordinatus, „ & violentus spirituum vitalium in „ cordis villos impetus, &c.

§. VII. Porro morbi hi aneurysmatici, eorumve simillimi, hîc loci frequentissimi sunt, multamque horum varie-

tatem exhibent. Sunt duo in Nosocomio homines qui, omnibus ritè perpenſis, protopathicâ vitalium affectione laborare videntur, quibus tamen à validiore motu nec intermittat, nec remittat, nec inæqualis ſit pulſus. Alterique horum, qui 17. annos natus, ex Hortorum fortè culturâ hunc morbum contraxit, jamque triennem habet, vehementiſſima cordis adest pulſatio, ut viſu audituque percipiatur; Præcordiorum præterea, & ad arcus potiſſimum 3. & 4. coſtæ, ardor continuus; carotidum ambarum, totum collum concutiens, pulſus; tumor colli ingens pulſansque; pulſatio ad ambas inguinales tanta, ut tangentium digiti vi repellantur; pulſus ad malleolos tantus, ut dormientem continuò excitet, ſomnumve præprimis impediat; idemque ad temporales arterias obſervatur. Eſt igitur univerſalis ferè Aneurysmatica Diathēſis. Egregii *Lanciſii*, aliorumque Obſervatio, ponens, quo diuturniora validioraque Aneurysmata ſint, eo locorum remotiorum arterias debiliores & exiliores eſſe, in hoc juvene proinde locum non habet.

§. VIII. Atque hæc ſufficiant, ut quæ circa Aneurysmata interna nos noſtra

observata docuissent, communicaremus. Superest modò Observationes itidem nostras circa Externa patefacere.

Notabilia exempla horum duo in Nosocomio prostabant hoc anno, ex imprudenti Venæ sectione, resiliente instrumento peractâ, nata. Fœminæ ambæ erant, juvencula, & Vetula. Vocabo utrumque Aneurysma spurium. Præmonitos enim Lectores velim, me hîc loci haud immorari iis, quæ Viri egregii *Freind*, *Monroo*, *Foubert*, alique, contra communem Aneurysmatum in Spuria, ac Vera, divisionem, haud absque aliquo Rationum pondere, scripserint: sequar modò eam utriusque definitionem, quam, post *Sennertum*, *Boerhaave*, Illustr. *Præses*, & *Heisterus*, adoptarint.

Aneurysma hoc sensu spurium, homo, minimè Chirurgus, fœminæ juvenculæ conciliaverat in dextri brachii arteriâ humerariâ, mox ante ejus in Radiaam, & Cubitaam, divisionem; quemadmodum in operatione patebat. Tremor modicus tangendo percipiebatur, & tumor sensim crescebat. Pulsus in carpo debilis: idque ut postea patuit, naturaliter. Cum tumor augefceret, operatio concludebatur; variarumque Me-

thodorum tum præstantiâ, tum periculo, ritè pensitatis, Compressio debita cæteris prælata est. Arridebat quidem interceptio, quod & felix sæpe, & Optimorum in arte gauderet suffragio; verùm cum nonnunquam id periculi involveret, ut circulatio sanguinis subiectâ in parte aut multum læderetur, aut penitus deleretur; cumque è contrario artificiosa compressio quoad curam æquè secura esset, nec hisce tamen sociata periculis, hanc ipsi prætulimus. Et porrò paucis super illâ differendum.

§. IX. Compressio Aneurysmarum, quæ ossa sibi subiecta habebant, stypticorum suffulta auxilio, multo Priscis in usu, eviluerat; quòd inanis, quòd usu cassa, quòd etiam aliquoties damnosa esset inventa. Industria verò humana, tandem periculis edocta, & infortuniis monita, didicit hanc ipsâ interceptione præstantiorem reddere.

In commercio Literario *Norimbergensi* anni 1732. pag. 107. & seqq. optimus *Hamberger*, in inclytâ *Academiâ Jenensi* celeberrimus, ac verè doctissimus Medicinæ Professor, curationem Aneurysmatis spurii felicissimam cum publico communicavit. Aneurysma hoc ignarus omnino Chirurgus, Venam Ba-

filicam tundens, produxerat; pertusæ arteriæ manifestissima cæteroqui signa ne advertens quidem. Curatio hæc perfecta est primò adpositione comprimentis arteriam humerariam funiculi, dein sufficiente dilatactione loci affecti, & denique adplicatione chartæ masticatæ, liquore styptico *Deppelii* madefactæ, ad ipsum Arteriæ vulnus: ita quidem, ut chartæ masticatæ lamina prima minima esset, altera paulò major, tertia major priore, & sic porrò; donec sufficiens laminarum altitudo haberetur, quæ circumductis fasciis aptè ad vulnus appressa maneret: adstringente interim pulvere totum explente vulneris cavum. Publicâ disputatione Doct. *Emrich Jenæ* 1734. hanc curam propugnavit.

Vir eruditus omnibus carus *C. S. Trew*, *S. C. Maj. ut & S. March. Onoldino-Brandenb. Consiliarius & Archiater*, *Reip. Norimb. Phys. ordinarius, senior, Comes Palat. cesareus, S. R. I. Nobilis, Acad. Cæsar. N. C. Director, Reg. Soc. Lond. & Berol. Scient. Socius*, in *Eph. N. C. vol. 8. Obs. 126.* similem *Hambergerianæ* curam *Norimbergæ* anno 1747. exoptatissimo cum successu intra mensis spatium perfecit. Anno 1748. eâdem cum felicitate curam hanc repetivit, &

Eph. N. C. vol. 10. descripsit. Ad aneurysmatum verò imprudenti venæ sectione oriundorum intellectum, & curam, egregias, atque ad ipsam Naturam expressas, Tabulastres addidit, unâ cum nitidissimâ earum expositione.

Exp. Chirurgus *Foubert* Acad. Reg. Chir. Socius, dedit de Aneurysmate Dissertationem in Tom. II. *Actorum* ejusdem Academiae, in eâque laudavit compressionem externam in recenti, parvoque Aneurysmate: in majore autem & utcumque vetustiore suadet, suoque exemplo comprobat operationem. Operationem autem hanc, si est Arteriæ truncus, merâ compressione perficit, ut ita evitentur infortunia, quæ Ars aliquando post interceptionem luet; si autem vulnus in Ramo est, intercipit illum, ligatque. Haud bene capio, cur Ramum etiam compressione curandum non suscipiat, si Truncum tutò noverit compressionem curare; sed hæc non sunt hujus loci. Illud autem ex hac dissertatione patet, quòd Autor suam operationem primo Chartâ masticatâ peractam describat anno 1732. non adjungens quo præcisè anni tempore. Porro eodem anno publicæ lucis curationem suam fecit Cl. *Hambergerus*,

quam exeunte anno 1731. perfecerat. *Foubertus* verò sua non edidit nisi anno 1753.

Igitur compressio Arteriæ pertusæ, celebrata Veteribus, feliciter peracta à *Sculteto* anno 1631. primò compressione trunci, tum spongiâ ustâ, adstringentissimo pulvere conspersâ, ad vulnus Arteriæ admotâ, dein conveniente ligaturâ firmatâ, & denique artificiosè excogitato instrumento, quod ipsum D. *Morand.* Tom. 2. *Act. Ac. Ch.* impensè laudat, adpressâ; Hæc, inquam, compressio à *Dionisio*, ab *Heistero*, aliisque commendata, deinde à Cl. *Hambergero* anno 1731. facta, & 1732. promulgata; anno 1732. à *Fouberto* primùm *Parisiis* instituta quidem, at verò non nisi 21. postmodum annis cum publico communicata est. Interea temporis Cl. *Trew* bis hanc curam perfecit, longè antequam ille Acad. *Paris.* Tomus secundus in lucem prodiret.

In hoc porrò tomo duæ eruditæ Dissertationes de Aneurysmatis curatione habentur; quarum altera laudata jam sæpius illa *Fouberti* est, altera celeberrimi in arte *Morandi*: *Morandiana* hæc præter alia id novum habet, quod ad *Agaricum* pertinet. Nempe postquam

Chirurgus *Brossard* arcano se pollere indicasset, quo Arteriarum hæmorrhagiam quamcumque tutò sisteret, tentamen ejus & adplicatio facta est finiente anno 1750. idque in arteriâ brachiali gladio pertusâ. Arcanum suum Chirurgus adplicuit vulneri: quo facto, simplici ligaturâ curabatur spatium mensis id Aneurysma. Erat autem arcanum hoc remedium *Fungus Agaricus pedis equini facie*. Ter jam sibi experimentum successisse, aliisque præterea Chirurgis, *Morandus* asserit: & quidem citra Agaricum bis sese, aliumque haud ita pridem Chirurgum, solâ compressione arteriosi sanguinis impetum repressisse; Agariçi tamen vires vel ideò præstantiores esse, quòd compressione utcumque laxiore, Gangrænæ propterea metum nunquam faciente, curam suam perficiat.

§. X. Plures ergo claros in arte Viros imitati, curam spurii nostri Aneurysmatis Agarici applicatione, & compressione, tentavimus. Egregius chirurgiæ Doctor, curisque tum gravissimis, tum felicissimis in *Austriâ* nobilis, Dominus *Ritter*, cum aliis claris urbis chirurgis, suâ præsentia, consilioque, assistebat Nosocomii Chirurgus *Leber*, qui opera-

tionem in se suscepserat. Inciso cum Integumentis tumore, extravasatus humor ferè omnis sponte excidit. Arteriæ vulnus, laxato instrumento tornatili, apparuit in eâdem, ante ejusdem divisionem, obtinere: ut profectò hîc casus ille haberi tristissimus potuisset, in quo, post consuetam intercipiendi methodum, gangræna subsequeretur. Porro fuit & Arteriæ, & Aponeuroseos musculi bicipitis brachii, tanta cohæsiô, atque coalitus, ut corpus ferè unicum esset; solâ capsulâ, vasa hîc involvente, intermediâ; at complanatâ eâdem, & cum subjecto vase, impositâque Aponeurosi, unitâ: ita quidem, ut nullo intermedio cruore, vulnus unum idemque videretur esse, quod penetraret utrumque; utque laxatâ tornatili machinâ, per unicum duntaxat foramen sanguis videretur scaturire. Hinc, cum Aponeuroseos perscissio dolorem creet, & suppuratione nimîâ destrui possit; cumque ii, quibus solâ compressione externâ Aneurysma curatur, cum mutuâ vasis, aponeuroseosque concretione, brachii motum expeditè absolvant; Aponeurosin conservavimus, & communi vulneri pulverem Agarici inspersimus, Fungi ejusdem lamellas, contu-

sione validâ complanatas, desuper posuimus; eo quidem ordine, ut prima minor, altera major, tertia iterum hâc major esset, sicque ad talem altitudinem ultima lamina emergeret, ut idoneâ ligaturâ brachio circumductâ, totus firmaretur apparatus. Ipsum verò brachium universum, ut tunc, ita toto curæ tempore, vino aquâ misto fovebatur. Machina tornatilis post operationem relaxata, curam egregiam esse monstravit. Emulsio paregorica pluribus deinceps diebus data, & jus carnis dilutum cum pane, unicum medicamentum & nutrimentum fuit.

Tribus elapsis ab operatione diebus, incipiens vulneris ob junios calores fœtor deligationem suavit. Apparatu quamvis prudenter ablato, cecidere nihilominus omnes Agarici lamellæ, ut nudus vulneris fundus conspiceretur. Sanguinis porrò nihil prodiit. Ergo instrumentum tornatile suspensâ manu laxantes, dein plus, tandem integrè, ne guttam quidem unicam transsudantem deprehendere potuimus. Gaudebamus fanè; cum eo alioqui animo essemus, ut, operatione irritâ visâ, Aponeurosin ab Arteria solveremus, fungumque, ac totum apparatus, nudæ adponeremus ar-

teriæ. Quia verò res pro votis successe-
rat, aponeurosin integram reliquimus.
Cur sub ipsâ primâ operatione eam non
læseramus, rationem ante dedimus.
Confirmabatur ea nostra intentio obser-
vatione *Fouberti*, qui eorum in cadave-
ribus, quorum aneurysma brachii sola
externa compressio quondam curaverat,
quosque alii jam morbi sustulerant,
Aponeurosin cum arteriâ coalitam in-
venerat. Igitur pulverem Fungi de inte-
gro inspersimus, novas lamellas impo-
suimus, & deligationem, ut antea,
perfecimus. Spatio 14. dierum tota pe-
racta cura fuit, ut modò deesset Epider-
mis, quæ quoque intra octiduum inte-
gra comparuit. Sæpiùs hanc fœminam
postea vidimus, eamque nullum in mo-
vendo brachio incommodum ab adhæ-
sione Aponeuroseos pati deprehendi-
mus.

§. XI. Altera, de quâ dixeram, mu-
lier vetula, spurium habuit, licet verum
referre videretur, aneurysma; ratio-
nem mox exponam. Huic tumor longè
minor, sed tremulus motus longè ma-
jor, eique, qui locum diutiùs digito
explorabat, perquam ingratus. Non vi-
deo qui in externis Aneurysmatibus hu-
jus tremoris meminerint Autores. Pa-

raus susurrum, sonitumve, non tremorem observavit. Tremor tamen iste, quo blandiore digito tangebatur, eo distinctior; quo duriore, eo confusior; si fortissimè, nullus adparebat. Cum igitur intra 14. dies tumor vix augeretur, simplici tantum externâ ligaturâ hoc Aneurysma curare annisi sumus, subere oblongo, eoque fornicato, ad tumentem arteriam adplicito, ac probâ firmat ligaturâ. Quod ubi cum tantillo tumoris decremento spatio binorum mensium prosequeremur, tremor insensim cessavit, & corpus durum, ferè rotundum, extrorsum convexum, immobile, tegere videbatur arteriam in loco vulneris: unde nullam habens molestiam fœmina, motu debito brachium exercebat.

§. XII. Cur verò spurium hoc Aneurysma vocem? Quæ origo rotundi huius, atque immobilis, supra vulnus, corporis? Undenam tremulus ille motus?

Ad primum responsio facilis; ad alterum & tertium vix certi quidquam habeo: ut tamen verosimile quid proferam, licebit priùs ex laudatâ *Fouberti* Dissertatione nonnulla proferre.

Dividit vir expertus spurium Aneurysma in *primitivum*, & *consecutivum*.

Primitivum vocat id, in quo actutum ad pertusam arteriam tumor comparet, totum ferme brachium brevi occupans, citumque propterea, ne Gangræna & mors accedant, auxilium poscens. Consecutivum autem illud, in quo quidem nullus à principio tumor, præ validâ compressione, quâ Chirurgus, mox ab infortunatâ sanguinis missione, locum firmaverit; deinde verò tumor pedetentim observatur, dum ægro, Chirurgoque, maturiùs ostantibus, compressio solvitur, abjiciturque, ac consueti motus brachio exercentur. Quo demum fit ut Aneurysma hoc spurium referat verum. Quo autem modo id fiat, en quî explicet.

Primâ compressione, ut dictum, factâ, jam & cutis, & adeps, & aponeurosis, & capsula vasa includens nervosque, & arteria ipsa, Cicatricem communem formant; arteriæ tamen vulnus, cæteris tardiùs coalescens, rotundam aperturam servat, in quâ hæret trumbus sanguinis. Trumbus ille perfectè coalescit in unum cum arteriâ solidum, si adparatus sufficiente temporis spatio adplicatus fervetur; sin minus, trumbus expellitur, sequitur tunc sanguis sensim tumefaciens accretas super-

positasque partes. Sanguis porrò ille partes hasce elevans, & in determinato quodam ambitu solvens, parvum ac circumscriptum refert tumorem. Eo rerum statu tum pulsus, tum reprimendus digito tumor, verum Aneurysma, sive Arteriam minimè perforatam, mentiuntur. Pulsus porrò ille manifestus hîc percipitur, quia sanguis ex arteriâ per hoc foramen in formatum hoc cavum impellitur; tumorem autem digitus reprimat, quòd fluidus medio in tumore cruor per arteriæ foramen repellatur. Censet autem author hanc suam Theoriam anatomie confirmari. Nactus enim occasiones aptas, invenit in illis quidem, qui sine perfectione integumentorum merâ ambiente compressione, ab aneurysmate ejusmodi curati fuissent, dum aliis postmodum morbis periissent, arteriam, capsulam, & aponeurosin, unâ eâdemque cicatrice coaluisse: in Operationibus verò suis, quas sæpius compressione externâ haud sufficiente instituere debuerat, Sacculum detexisse se ait, pro diuturnitate mali nunc majorem, nunc minorem; qui exteriùs formabatur inferiore aponeuroseos facie, intus verò variis compacti sanguinis lamellis, eo compactioribus, quo exterioribus, qui-

que demum fluidum gerebat in medio sanguinem.

§. XIII. His ex *Fouberto* præmissis ad tria data Problemata me converto. Ad I. dico, quandoquidem ex relatis tum nostræ mulieris, tum ex pluribus apud hunc authorem historiis, arteriam totam pertusam fuisse constet; & definitio spurii aneurysmatis id supponat; videor merito id nostrum spurium vocasse, quantumvis veri naturam æmularetur. Confirmant id etiam alia *Fouberti* observata, quæ in eorum cadaveribus, qui olim ab aneurysmate perperam vero dicto curati, aliis deinde morbis occubuerant, demonstrarunt stigma, sive cicatricem in Arteriæ pariete interno.

II^{da}. Quæstio erat, quænam rotundi, atque immobilis, nostrâ in fœminâ tumoris origo fuerit? Videretur *Foubertus* jam explicasse, ut responsum hîc repetere sit supervacaneum. An verò ex huius authoris teoriâ, anatome confirmatâ, responsio quoque haberetur, ad singulare illud phænomenon, quod clarissimi viri, *Hamberger*, & *Trew*, suis in casibus observatum notarunt, descripserunt, sed non explicuerunt? Prior in *Comm. Litt.* ann. 1732. sic scribit: „ Apparuit (in operatione) tunc globus

» ex carne membranofus , superficiei
 » inæqualis , arteriæ adhærens , diame-
 » tri duorum digitorum. Hunc explora-
 » turus , digitis parum compressi , ex
 » ægroto quærens num dolorem perci-
 » peret ? Quod cum negaret , fortiùs
 » pressi , & sic non solùm ab arteriâ
 » successivè recessit , sed & in tribus
 » locis ruptus , sanguinem coagulatum
 » dimisit. « Posterior verò sic : » Post hæc,
 » inquit , magis magisque totam cavi-
 » tatem à grumis , digitorum ope , pur-
 » gabat operator , ac denique quem-
 » dam (tumorem) paulò firmiùs ad le-
 » cum arteriæ adhærentem , & aliter
 » conformatum protrahebat , illi ,
 » quem Domini *Jenenses* in casu supe-
 » riùs exposito offenderunt , valde simi-
 » lem , articulum digiti magnitudine
 » æquantem , sanguine congrumato
 » pallidiorem , & quasi membranofum ,
 » inferiùs præterea sulco , arteriæ trun-
 » co procul dubio respondente , mani-
 » festè excavatum.

Igiturne in nostrâ sceminâ , & in *Fou-
 berti* agris , & in casibus clarissimorum
Hambergeri & *Trew* , hoc modo quo di-
 xi , natum id corpusculum ? An , quòd
 cum eodem nato nonnulli penitus cu-
 rentur , alii curati ad tempus habiti , ta-

men posthac, tumente brachio, incisione indigeant; an, inquam, id ideò fiat, quod in illis ita corpus hoc cum Arteriâ coagmentatum est, ut vis pellentis per foramen Arteriæ sanguinis nequeat illud ullibi, toto in ambitu solvere; in his verò illud alicubi solvit, ita ut per rimas has toto brachio longè latèque diffundatur? Videretur certè ex omnibus his observatis quid simile concludi oportere.

Ad III. problema, quod tremoris rationem poscebat, responsio difficilis mihi videtur. Expositum mox corpus, immediatè, firmissimè, & calli veluti ope cum arteriæ corpore coadunatum, utique motu arteriæ in Diastole ac Systole afficitur, sed cum obsequiosum præ duritie non sit, fortassis ideò tantummodò tremit, non autem manifestè expanditur contrahiturque: Jamque novus sanguis assiduò ex arteriâ in hoc cavum impulsus, & à tumente hoc operculo repulsus, videtur quoque hinc tremorem augere. Binæ enim causæ continuò agitant hoc corpus superpositum, quod suâ duritie non nisi levissimè reagere, agique possit.

CAPUT III.

DE TYMPANITIDE ET HYDROPE
CYSTICO VARIA.

§. I. *Examen Tympanitidis.* §. II. *Historia Hydropis Cystici sive saccati numeros cadaverum sectionibus suffulta, cum explicatione τῶν Εμμοτῶν Hippocratis.* §. III. *Examen Doctrinae secundi Tomi Acad. Chir. Paris. circa amplam ventris dilatationem saccique in hac specie Hydropis: eaque occasione cunctis emolumentis & nocumentis hinc Methodi à Parisiensibus propositæ, illinc Paracenteseos, discussis; HÆC demum ILLI, quibusdam exceptis casibus, præferenda fortè videtur. Simul eorum sententia de extirpando Ovario examinatur.* §. IV. *Questiones Pathologicae circa Hydropis originem & naturam.*

§. I. **P**ECULIARI capite de Tympanitide egi P. 2. Rat. Med. Impræsentiarum nonnulla addere juvat, quæ ibidem dicta confirmant; huncque morbum, qui debitæ cognitionis defectu frequenter adesse dicitur, dum minimè adest, ab omnibus aliis ritè distinguant.

Puer necdum sextum ætatis annum integrè explens, debilis, incedere necdum valens, à matre mihi sistitur. Nar-
rat illa quo momento quondam huic suo infanti mammam præberet, se ex nuncio improvise nec opinatæ Mariti mortis vehementer fuisse perterritam; observasseque paulò post flavescentem infantem, ac postliminio indies macriorem reddi: ventrem ipsi quoque intumuisse, idque eâ lege, ut nunc plus, nunc minùs tumeret, nunquam verò integrè detumesceret; jam verò à 30. diebus immanem excrevisse in molem, cum rarâ durâque alvo; ita ut quintus denuò dies, ex quo eam non exonerasset, laberetur. Examinavimus tunc puerum. Facie exceptâ macerrimus, ventrem adeò tumentem gerebat, ut superius vix spatium pro Thorace relinqueret, inferius verò super femora propenderet. Haud æquabiliter tamen extendebatur, utpote eminentiis pluribus, iisdemque globosis & oblongis, inæqualis: parte nimirum dextrâ eâque superiore eminentior, inde depressior, in medio denuò elatus; mox inde iterum planior, in sinistrâ verò regione tum mediâ, tum infimâ, vehementer extuberans. Percussus nihil undulationis, sed

sed obscurum tympani sonum, unde totus morbus nomen habet, referebat.

Quàm verissimè igitur *Boerhaave* post veteres docuerat *Inst. Med. §. 817.* ex Ictero Tympanitidem facilè nasci! Bile intra sanguinem refusâ, Intestinis deest necessarius, quo & agant & exonerent se, stimulus. Ergo expanduntur; & perseverante, aut continuò repetente eâdem expansione, fibræ eorum demum ferè paralyticæ fiunt, nec nisi duplicatâ vi respirationis, aut validiorum purgantium stimulo, commoventur ad evacuationem. Evacuata autem hæc Intestina vix concidunt, quum vi contractili amissâ, mox aëre extendantur, fæcibus dein tempore accumulatis, immeniùs turgeant, atque ita, ad exonerandum sese, vi indigeant validiore quàm antea. Cum paralyseos hujus origo annosior esset, tristem prognosin dabat morbus. Cura tamen tentanda erat, eaque primùm evacuando pallians, deinde roborando curans. Sed ferò venimus. Eodem die fatis cessit.

Inciso abdomine, tumoris causam videbamus nec aëri deberi, nec aquæ, verùm unicè expansis Intestinis crassis, & quemadmodum figura externa designaverat, hinc plus, illinc minùs, di-

latatis & impletis. Aëris porrò immensa copia, multumque durarum fæcum, eadem explebant. Hocque jam tempore & multa, & profundè tincta, Bilis in vesiculâ felleâ aderat, ut stimulare intestina potuisset; sed dudum nata & inveterata paralytis, suborto atque agente posthac stimulo, emendari nequivit.

Externa igitur, inæqualis ea, & tortuosa ventris facies, sedem Tympanias ostenderat in Intestinis esse; sed non in quibusnam propriè esset? Hîc Anatome crassa Intestina, aliis in cadaveribus cum crassis & tenuia ostendit nobis inflata. Quin & præternaturalis crassorum decursus, & flexura, omnem genuinæ Morbi sedis determinationem à priori, ut ajunt, negabat. Quippe in cadavere vidimus saccum cæci vix pollices duos capientem, suo cum appendiculo, non sede consuetâ, sed alienâ, versùs medium abdomen, locari. Colon inde assurgens, mox amplissimum, ad Lienem vergebat, indeque retrò, versùs umbilicum reflexum, & hinc iterum viam ad sinistrum Ileum petens, denuò obliquè dextrorsum amplitudine stupendâ assurgens, tandem sacci ingentis, potius quàm intestini formâ, ad anum descendebat.

PARS QUARTA. CAP. III. 51

Si jam vetabamur ab externâ ventris formâ locum propriè affectum, vivente ægro, determinare; nonne eandem ob causam idem in aliis abdominis morbis, ut puta in colicâ dictâ, vetamur? Etenim pluribus in cadaveribus coli figuram minimè naturalem deteximus: ita quidem ut in nonnullis ad Hepar affixum, mox vel ad umbilicum, vel ad imam pelvim descendat, indeque assurgens Lienem petat, postea autem cursum consuetum absolvat. In aliis iterum alio atque alio invenitur hæc forma tortuosa modo. Ita ut dolor versùs umbilicum tenuibus inesse creditus, haud rarò ipsum colon occupet. Et experimentum capientes, inflando fortiter intestinum animalis, evidenter cernebamus illud & amplitudine & longitudine augeri, si determinato in spatio coarctabatur; nova in omnem modum, omnem in formam, volumina tunc producens. Quâ etiam de causâ toties in iis, qui calculo vesicæ perierant, & longissimos, & amplissimos, & maximè tortuosos ureteres invenimus, & jam in prioribus descripsimus; eo quòd urina, secreta renibus, intrare vesicam prohibeatur. Elongat quippe illa, ampliatque ureteres; & cum hi elongati nequeant am-

pliùs in longitudinem porrigi, coguntur hinc inde in latus secedere, formare volvulos elongantes vel lacerantes, quæ ipsos involverat, cellulositatem. Itaque protruso cum Peritonæo deinceps, in remotiore longè plagâ, novâ productione cellulosa vicinis affigunt se, ac si perpetuò ibidem hæssissent: quemadmodum plura nobis exhibuere cadavera.

Sed ut ad rem; Prospectus anatomicus hujus tympanitici confirmat eam, quam *Part. 2. Cap. 5.* ideam ejus dedi. Sedes mali est in ipso intestinorum cavo; materies, cum copiosis excrementis, Aër est. Si in cavo abdomine aqua inest, ea à cacochymiâ corporis universâ producitur; si aër, ab eroso intestino. Causam remotam in hoc ægro, Bilis defectum cum *Boerhaavio* agnovimus, in aliis, iteratas Colicas Ileumque deteximus. Quippe in Colicâ clausâ dictâ & Ileo, intestina materie chylosâ ac stercoreâ, tum & aëre copioso amplificantur & elongantur, ita ut figurâ decursuque mutantur. Repetitis his morbis tandem fit, ut licet homines posthac ab iisdem curentur, intestina tamen pristinam figuram nondum recuperent, atque ita causa prædisponens ad Tym-

paniam maneat. Si Intestinorum Nervis superfit nonnulla adhuc contractilitas; si etiam diæta talis sit, ut non ingerantur alimenta, quæ multum aëris factitii, aut *Gas Helmontii*, in ventre generent; si nec duri cibi assumantur, nec segnis sit alvus; Tympania non formabitur: sin verò ita perierit vis intestinorum contractilis, ut planè sit iners; si continuo à pravâ diætâ intestina distendantur, distentaque maneant; erit demum, ex proegumenâ & procatarcticâ causâ combinatâ, causa proxima nata, nempe ipsa Tympanitis. Ex iisdem simul intelligitur, quòd si omnis aër ac fæculenta materies expulsa fuerit, Curatio tamen mali impossibilis sit, si Nervorum Mesentericorum ac Mesocolicorum paraly-sis sit irreparabilis. Causa enim procatarctica assiduò renascens, dat, cum hâc perseverante proegumenâ, semper novam causam proximam.

§. II. Atque hæc dixisse de Tympanitide sufficiat. Sequitur nunc consideratio morbi, qui multa sæpè habeat cum illâ communia; Hydropis scilicet abdominis, ejusque potissimùm, quem *Cysticum* sive *Saccatum* adpellare solemus. Hic sanè, inæqualitate notabili & mirandâ ventris, ferè tympaniam æmula-

tur; caretque ille fluctuatione aquarum in multis, ut hinc eo sit tympaniæ similior. Attamen resonantia non adest: unde hinc hic ab illâ internosci potest. Sed si collectores casuum consulamus, dantur casus rariores, ubi Tympanitidem Hydrops dicitur comitatus esse, aut ei saltem supervenisse: si id verum, & multis in cystis ille Hydrops colligitur, poterit resonantia aëris suffocari ab aquâ utriculis contentâ, atque ita tota morbi alioqui clara idea, penitus confundi. Anamnesis bona & exacta utriusque morbi cognitio, poterit hanc confusionem utcumque emendare. Ut utriusque morbi diagnosi illustretur, juvat casus plures miserandos Hydropis recensere, & practicè de eo differere.

Fœmina 30. annorum quartum infantem 21. Nov. 1758. feliciter enixa erat, sed tertio à partu die lecto imprudenter surgens, frigus suscepit: horrore inde atque ardore correpta, mox suppressa sibi lochia percepit, ventrisque deinceps tumorem atque dolorem. Dolor quidem post aliquot dies remisit multum, tumor verò magnâ cum ventris gravitate perseveravit. Accessit mense Aprili 1759. Quo quidem tempore cujuspiam liquidi fluctuationem,

tum ipsa corpus sinistrorsum vertens percipiebat, tum nos percutiente ventrem manu evidenter deprehendebamus. Sed, ut decursus morbi docebit, omnis post-hac fluctuatio cessavit. Conquerebatur autem dum me primùm accederet, molestissimam sibi mansisse dextro in inguine duritiem, quam pugno magnitudine parem deprehendere potui.

Diagnosis ergo evidenter docuit utrum à suppressis lochiis inflammatum suppuratumque fuisse; ac fortè ipsum, vel tubam *Fallopii*, vel ovarium, pure tumidum, inguini accubuisse, accrevisse. Quam sententiam immobilitas tumoris, quodcumque in latus se fœmina verteret, confirmabat. Prognosis tum ex hâc ipsâ fœminâ, tum ex multis aliis, quas habueramus mulieribus, multiplex erat: vel puris intra sanguinem timenda resorptio, quo demum sanguis totus corrumpatur, ac seriùs ocyùs fœmina pereat; vel absorpti puris per alia viscera speranda excretio; unde perfectam consequi sanitatem notabilibus viderem exemplis: vel etiam exitus puris in ipso accretionis loco per inguen prævidendus, cujus quoque exemplum habueram: vel denique, ut pus introrsum erumpens, in cavum ventrem ef-

funderetur, omniaque ibidem viscera corrumperet.

Hunc ultimnm eventum, quòd frequens sit, quòdque eum tam graphice *Hippocrates* descripserit, paulò attentius hìc contemplemur. Ulcera demum hæc sunt quæ Εμμοτα *Hipp.* adpellavit. ita ut talia interna ulcera intelligenda sint, de quibus agit in *Aphor.* 47. sect. 5. Ην ὕψιστη ἐν τῷ ἰσχύῳ ἐγκειμένη διαπύση, ἀνάγκη ἐμμοτον γενέσθαι. Quod *Almeloveen*, post plerosque interpretes sic reddidit „ si uterus coxæ incumbens suppuratus fuerit, necesse est medicamentum in linteo carpto adplicari. Hoc sensu *Ædipo* opus est, qui explicet. Nemo ex omnibus Interpretibus rectiùs *Prospero Martiano* verum sensum *Hippocratis* reddidit. Videatur is comm. p. 460. Ita ut vera Aphorismi interpretatio hæc sit : „ Si uterus suppuratus ad „ coxam, vel inguen accubuerit, necesse est cava ulcera interna fieri „.

Ac primò quidem ipse uterus brevi à partu sanguine turgens, magnæ adhuc existens molis, si inflammatur ac suppuratur, mole adhuc crescit, firque gravis, ac facilè alterutrum in latus cadit, & inguini, ac versùs coxam accumbit accrescitque. Tuba *Fallopiana*, ipsumve

ovarium, eâdem de causâ pure tumens
 facilè cum inguine, ac margine toto
 musculi obliqui externi concrescit. Re-
 bus sic se habentibus, periculum est,
 secundùm & *Hippocratis* & omnium
 observata ne hîc fiant Εἴμμοτα, ulcera
 cava interna. Hinc *Hipp.* Libr. de Nat.
 mul. cap. 6. 684. apud *Chart.* Ἡ ὃν αἱ
 μήτραι ἀψονται, πρόσκεινται· καὶ ἥν ἄψῃ,
 ὀφεί σκληρὸν ὑπὸ τὸν κενεῶνα· καὶ ὀδύνη
 λαμβάνει τὴν νεύαιραν γαστέρα, καὶ τὰς κε-
 νεῶνας, καὶ τὰς ἰσχύας· καὶ ἐς τὸ σκέλος ὀδύ-
 νη ἐπίπτει, καὶ ἐκτένειν ἔδύνανται, πολλὰ-
 κίς δὲ καὶ ἐκπυῖσκονται εἴμμοτοι γενομένοι,
 καὶ ῥέομεναι ἀποθνήσκουσιν, ἥν μὴ καύσης, ἢ
 τὰμης. Si adhæserint uteri, incumbunt.
 „ Et si attigeris, durum quid sub ili-
 „ bus (sub laterum mollitudine, sub
 „ vacuitatibus abdominis) deprehen-
 „ des; dolor imum ventremprehendit,
 „ & ilia & lumbos; & dolor in crus
 „ incidit, ut illud extendere nequeat.
 „ Sæpiùs verò uteri suppurantur, in
 „ ulcera cava interna mutati, & fluen-
 „ tes moriuntur, nisi locum vel usseris,
 „ vel secueris; ut nimirum pus ad
 exteriora alliciatur. Videre hæc omnia
 confirmata notabili historiâ *Maliensis*
Epid. 5. pag. 1149. Libr. de *Artic.* pag.

817. & 822. Edit. *Foës*. Deinde etiam Tom. VII. *Chart. Hipp.* pag. 684..690. 740. 767. 813. *Sed legendus ubique græcus modò textus ; nam versiones hîc loci nihil valent.* Vidi in cadavere puellæ , quæ clam pepererat , neglectaque fuerat , suppuratum uterum cum omento primo coaluisse in dextro latere , omentum hoc mirè degenerans & incrassatum coivisse cum ligamento rotundo uteri , cum vasis nervisque cruralibus ; ut longâ patientiâ opus esset , antequam partes concretæ probè distinguerentur : fistulis & ulceribus massa tota penetrabatur.

Hisce ita consideratis , casum nostræ mulieris incipimus intelligere. ἐμμοτα quippe , ulcera cava , fistulosa , interna , ipsi aderant , unde pus cavum ventrem occupabat ; cujus fortè tantillum , à vasis bibulis resorptum , quotidie in urinâ adparebat. Attamen solum pus non adesse , sed etiam magnam aquæ copiam , fluctuatio docebat ; id quod inde natum facile intelligitur , quòd vasis lymphaticis & uterus & tubæ & ovaria undique scateant ; quæ vicino pure erosa ventrem facile colluvie aquarum inundant. Suppurato utero plus simplici vice aquam cum pure in abdomine effusam vidi.

Vires ergo optimè cum adessent, Paracentesin 24. Aprilis instituimus, eduximusque liquidi subviridescentis, turbidi, inodori, Libr. 27. Venter videbatur jam integrè evacuatus. Constringens ventrem machina post meridiem paululùm laxanda fuit, cum respiratio, mox ab operatione liberior, nunc impeditior fieret. Bene se postmodum per omnia habuit; somno, viribus, appetitu. Eductus porrò liquor, in 14. magnis vitris collectus, intra 8. horas cœpit floccos oblongos albosque, à superficie deorsùm versùs formare, & seq. die pus in fundo exhibere. Liquor tenuior ad ignem coagulabatur. Servavi hanc suis in vasis materiem à 24. April. ad 5. Maii, & publico examini denuò subjeci. Nullus aderat fœtor; viridis, crassa, flocculenta esse perseverabat, ponens in fundo gelatinam spissam, nonnullis in vitris sanguine, pure in aliis, mistam. 9. Maii, 15. proinde die à paracentesi, phænomena omnia eadem manebant. Tenuior effusa pars colorem syrupi violarum minimè mutavit, iterato licet sæpiùs experimento. Cum aceto non efferbuit. Spiritus nitri affusus nullam effervescentiam, sed insulam coagulata, ad quamlibet portionem affu-

sam producebat. Portio verò alia in cochleari igni imposita, mox abiit in coagulum. Serum ergo, seu lymphæ coagulabilis, eros vasis lymphaticis, maximam partem abdominis explevit, pus reliquam.

Ablatis tandem quæ abdomen per aliquot dies constringerant fasciis, tumor in inguine dextro apparuit, & 13. Maii jam percipiebatur ab inguine fursum crescere, & versum medium abdomen pergere, tactu durus, & planè immobilis. Simulque adeò tumidus venter, quàm ante Paracentesin adparuisset. Augusti autem 10. durities toto ferè abdomine, exceptâ regione iliaca sinistra, percepta est, supra umbilicum jam emnens, immobilis, inæqualis; sed nec fluctuans, nec resonans. Diuretica & purgantia mensibus Junio, Julio, Augusto, data, eo usque profuere, ut res domesticas suas, multorum liberorum mater, sufficienter peragere posset. Septembri verò mense tumor totum ventrem medium, ad cordis scrobem usque implet, ibidem capite adulti hominis major, & in latere sinistro ad inguen usque porrectus; durus ubique, decem fortè in locis globosior & depressior: nec fluctuans, nec resonans.

Interim observamus, quod in primo Hydrope non fuit, musculos abdominales adeò molles ac flaccidos, ut supra enormes hos tumores prehendi plicari-que possint. An igitur, à primâ ventris extensione, musculi hi, totumque peritonæum, vim contractilem irreparabiliter amiserint, & in perfectam paralyin denegarint? Plausibile hoc argumentum destruit sequens observatio. Tumores cysticos fœmina quæpiam habere à quinque mensibus cœpit, primâ vice vitæ suæ, ante id tempus perfectè sana; quæ tamen tumidissimo cum ventre, flaccidissimos habeat abdominis musculos. An ergo nervi dorsales & lumbares ab internis tumoribus ita compresserentur, ut musculi abdominales hinc paralytici redderentur? Sed paralyis ejusmodi adesse nequit, nisi simul & alias partes afficiat, quæ hîc non afficiuntur. Ad nodum hunc solvendum plures primò casus observandi erunt, pluresque cadaverum sectiones faciendæ; unde eum nunc in medio relinquam. Id modò addendum habeo, quòd in utrâque hâc fœminâ umbilici regio arctè videatur cum cystico tumore connexa.

Gravem nunc ordimur quæstionem,

quâ petitur 1°. an nostra mulier novam subire paracentesin debeat? 2°. An dictis cum remediis sibi sit relinquenda? 3°. An verò methodum minuùs palliantem, tutiùs curantem, quâ illi succurri possit, possideamus?

Intricata quæstio responsum suspendit, quum illud totam, quâ latè patet, quæstionem, coram cernere debeat, cum omni eâ varietate, quam varii casus ejusdemmet morbi exhibent. Igitur plures primò recensèbo, ut responsio ad omnes adæquatè adornetur.

Fœmina 5c. ann. ritè perpetuò, dolorem ad instantia catamenia si exceperis, valens, anno 1758. finiente Septembri, cecidit ab altitudine 12. pedum; ita quidem ut toto sinistro ventris latere impingeret in ligneum sepimen horti, deinde, gravitante corporis trunco, hinc in terram insiliret. Doluit inde venter, & dolore mitigato, duriquidquam habuit, sensim crescens, immobile, explens demum præcipuam ventris partem, doloremque medio in epigastrio creans. Altero mense post casum circiter elapso, terrore valido, ac mœrore de incarcerato marito afficiebatur, ex eoque tempore ventrem universum tumere sibi percepit, durum, quod an-

tea, corpus ultra non animadvertens. Toto Aprili 1759. vix horæ spatio somnum oculis videns, nihil appetens, & si fortè quid appeteret, illud compresso ventriculo non admittens, ægerrimè respirans, ad nostrum Nosocomium ducta est, in eoque suscepta. Examine instituto, nullum deprehendimus durum in abdomine corpus, sed æquabilem distensionem, & manifestam aquæ fluctuationem. Parvus ipsi, & celer, & inæqualis pulsus.

Quærebatur num præsentì in periculo versanti mulieri instituenda Paracentesis foret? Remedia diuterica mox ipsi exhibens, inutilia prorsum vidi, & è contrario vires in dies minui, omnemque ferè respirationem supprimi. An ergo certo interitui relinquenda? Paracentesis hîc damnari solet, meritòque condemnabatur olim, quando Ars in debitam abdominis compressionem nondum satis intenta, respirationem, effluentibus aquis, suppressam cerneret, vitamque abeuntem in auras. Jam verò ars pro ratione effluentis Lymphæ arcans abdomen, ac vasa non sustentata fulciens comprimensque, supplet functioni muscutorum abdominalium, qui jam otiantur; impeditque ne humores

per vasa olim compressa ægerrimè ; jam aquis prementibus libera, impetuosè ruentes ; haud sufficienter ferantur ad Encephalum. Quo igitur modo jam instituitur Paracentesis , licet parum nunquam juvans , tamen vix unquam funesta , & sæpè vitam reddens ad tempus tolerabilem , præferenda certæ perniciæ videbatur : maximè eâ si fieret cautione , ut aquæ haud plus unâ vice demeretur , quam viderentur vires commodè ferre.

Itaque octiduo integro bene apud nos enutrita , ac viribus aucta , operationem subiit 9. Maji , & ingenti suo commodo 35. aquæ Libras amisit ; ventre ita detumescente , ut nihil Lymphæ superesse videretur ; quantum nempe fasciato ventre deprehendi potuerat. Aqua Limpida sed flava erat , ad ignem coagulata , syrupum Violarum planè viridem reddens , cum aceto mista minimè effervescebat , cum spiritu salis albescens , & in coagulum abeuns. Effectus habuit operatio omnes , quas à palliante curâ expectare potueramus ; respirationem sensim expeditiorem , appetitum redvivum , prudentis alimentorum ingestionis tolerantiam , doloris absentiam , copiosiores urinam , naturalem , liquidiores tamen , alvum , placidos refi-

cientefque fomnos, demum auctas in dies vires. Flatus modò moleftos, ut prior illa, ut omnes quibus unquam Paracentefin institueramus, etiam & hæcce eft conquæfta, idque jam mox ab operatione institutâ. Opium hos flatus multum moderabatur. Quippe inteflina olim ab accumbente aquâ vehementer compreffa, jam eâdem eductâ longè minùs à constringente ventrem machinâ comprimuntur; adeòque ab alimentis, & ab aëre potiffimum, extenduntur; debilitata vix renituntur. Sanguis autem fpiritusque in vafa nervofque commodiùs influunt. Cum tamen Inteflina aërem & alimenta, præ debilitate fufficienter propellere nequeant, variis in plagis neceffariò extendantur, & in locis, ubi illa extenfio non adefl, fpafmodicè contrahantur, neceffe eft. Opium datum fpafmos folvit, efficitque ut contenta hæc per univerfum inteflinorum tractum æquabiliùs diftribuantur.

Attamen debuit ligatura, fenfim jam laxata, 18. Maji auferri, cum recrefcetes aquæ refpirationem ferè fuffocarent. 21. Maji dimidiam partem antiquæ molis venter jam erat adeptus. Et ipfe tumor, quem illa ante hydropem perceperat; quemque, Hydrope forma-

to, nec ipsa, nec nos, ullo modo deprehendere potueramus; laxatâ priûs ligaturâ, utcumque, ablatâ eâdem manifestus adparuit, superiora mediî abdominis, dextrumque ejus latus occupans; haud ita tamen deorsum vergens, ut Uterum, aut Ovarium affectum esse suspicareris. Immobilis planè idem, haud tamen peritonæo accretus; aqua ad digiti lati distantiam inter hoc & illum manifestò sæpiûsque deprehensa. Atque ita sensim increvit abdomen ad eandem, ad quam olim, molem, imò eâ majorem; cum jam ensiformis cartilago extrorsum à tumido corpore incurvaretur. Voluit tamen ad maritum liberosque redire, atque ibidem me inscio mortua est: ut aperiundi, quod doleo, cadaveris facultatem non habuerim.

Vidua 46. annos nata, plurium infantum mater, abdomine tumere cœpit anno 1757. sed 25. Dec. ejusdem anni tota detumuit, enormi Lymphæ copiâ pleno rivo de pudendis profiliante. Unde Hydrops uteri fuisse videtur, qui sic sponte curatus. Attamen rursum tumuit, tantam demum in molem, ut hujus, quem vivimus, anni Majo mense finiente, distantia à scrobiculo cordis ad um-

bilicum 4. pedum esset, ab umbilico vero ad pudenda 2. pedum. Umbilicus in genu altitudine inveniebatur. Ut longitudo, ita monstrosa planè ventris amplitudo fuit. Unde nec ipsa movere sese, nec ultra ferè à suo famulatio verti attollique posset. Consilio indicto Medicorum, & ego rogabar. Fluctuationem manifestam immensæ aquarum molis percipiebamus omnes. Quærebatur modò, quâ illam methodo juvaremus. An medicamento evacuante? Sed & moles major erat, quàm ut hinc sufficiens evacuatio speranda foret; & Medici hisce dudum oleum luserant operamque. Quin imò ab aliquot diebus Respiratio suffocationis metum incutiebat, ut celeri auxilio opus esset. Num ergo paracentesis instituenda? certè permittebant eam ætas, viresque; suadebat suffocationis periculum; nec scirrhi fortè præsentis suspicio dehortabatur, cum aquarum evacuationem palliantem, ut ajunt, tantùm intenderemus: eductis nimirum aquis homines suos scirrhos tolerabiliùs gerere, toties experti. Voce unâ ergo Paracentesin, quâ unicè imminens suffocatio averruncaretur, suasimus, laudavimus. Sed

verò in Paracentesi ligandus venter est, & pro ratione effluentis laticis constringendus. Qualisnam machina, loris ac fibulis instructa, ad id apta erit? Et si apta, nonne flaccido jam tantæ molis ventre, inepta erit, quæ sufficienter adducatur? Itaque unam communem ejusmodi machinam primò apponendam esse; & monstroso corpori aliam etiam monstrosam machinam, quæ illicò parari posset, circumdandam esse; eâ quidem inentione, ut si flaccido ventre major machina inepta, quæ sufficienter adduceretur, foret, minor supposita ventrem constringeret. Quòd si commodè liberaliorem aquæ educationem non ferret, parcior defistendum esse conclusum fuit.

Igitur in inferiore parte eâque dextrâ ventris, factâ aperturâ, 37. aut 38. Libræ effluxere liquoris non fœtidi, sed fusci, turbidi, amurcam planè referentis. Substitit tunc fluxus omnis. Percipiebaturque cannula in corpus durum impingere. Penetrandumne per illud esset? Negabatur: ignorabamus enim an id non foret quoddam scirrhosum viscus, quod pertusione malignum fieret. quid si saccus durus, ac semiscirrhusus ingentem, liquidi seu boni, seu corrupti,

copiam contineret? Evacuaretur quidem, sed primùm in abdominis cavum; remotus enim ille à peritonæo erat, cum inter hoc & illum tot Libræ amurcarum jam effluxissent. Ponamus ergo sacco pertuso liquorem effluere putidum, ichorosum, saniosum, cancrosum: nonne ille, alluens ad intestina, cæteraque viscera abdominis, corrumperet eadem, mortemque, quam procrastinare animus erat, acceleraret? Sed contra: Instrumento trifulco in faccum adacto, an cannula non clauderet foramen; ita ut, quemadmodum ex externo abdomine liquor copiosus cannulâ effluxisset, ita etiam ex sacco efflueret? Ita; sed considerabamus, amurcam quæ effluxerat intuiti, improbable non esse, quòd spissus, si quem durum hoc corpus gereret, amurcosusque humor foret, per cannulam minimè profiliturus, & eâdem ideò extractâ, in cavum ventrem effluxurus. Saltem maturiùs super hoc deliberandum esse, & jam corpus refocillandum fore. Levamen ab operatione nullum percepit, nisi 12. postea horis; *jam* inquiebat, *me bene habeo*, simulque expirabat. Mole cadaver vix imminutum, terribili mephiti totas explevit ædes; ita ut veniam ejus aperiundi $2\frac{1}{2}$.

à morte diebus nacti, re infectâ aufugerimus, ne curiositatis pœnas, ut olim egregius Anatomicus *Cantsius*, infantes lueremus.

Homo 49. ann. Hydrope ascite, ac simul anasarca laborans, in Nosocomio dicto *Becken-hausel*, mense Octobri 1758. ab optimo ibidem Physico *Storck*, vino squillitico curabatur, ut suos denuò labores perficere posset: superstitite tamen tumore duro, immobili, in Epigastrio. Curando illi varia quidem moliebatur Medicus, sed æger, victûs prolibus quæritandi desiderio actus, curam sui neglexit. Unde denuò eundem in morbum relapsus, idem repetiit Nosocomium. Cum jam incassum quævis remedia adhibita essent, Paracentesis instituta est, & centum aquæ turbidæ ac rubræ libras eduxit.

Evacuato ventre, qui olim in Epigastrio perceptus tumor, is jam longè extensior deprehendebatur. Dabantur selecta remedia, sed incassum. Crevit enim ita Hydrops, ut exacto à primâ Paracentesi mense, altera institueretur, ne suffocaretur, similemque & naturâ & copiâ materiem educeret. Id quod deinceps quovis mense septies repetitum. Post septimam Paracentesin videbatur 14.

diebus bellè se habere, postquam iterum, immane quantum! intumuerit. Virium projectio, appetitûs prostratio, febres, ac sudores, octavam dissuadebant: sed veritus homo, ne aut venter sibi finderetur, aut respiratio planè deficeret, octavam voluit subire: eductisque iterum 100. propemodum aquæ Libris, multum levaminis percepisse sibi visus est. Attamen collabascantibus peterentim viribus undecimo ab illinc die periit.

Cadaver exhibuit omentum in pelvim usque propendens, mutatum in crassum atque membranaceum Marsupium, anteriore facie peritonæo, posteriore hinc inde intestinis accretum. Nulla in cavo abdomine aqua, in sacco vero Omenti copiosissima, rubraque eadem & fœtida. Ipse porrò faccus ille crassus steatomatosum tumorem gerebat, massæ informis, 33. Libras medicas pondere æquantem. Nonnihil aquæ & Thorax habebat. Similem ferè casum *Horstius* habet, Oper. Med. Lib. 2. Tom. 2. obs. 4.

In eodem Nosocomio fœmina circiter quadragenaria, enorme gerens, mole aquarum, abdomen, atque ob eam ferè suffocata, amisit paracentesi 60.

circiter Libr. medicas aquæ subrubellæ ac glutinosæ. Sublevabatur inde. Sed quod antea nunquam experta erat, jam in pectoris sinistrum latus, citra intentatas suffocationis minas, ultra decumbere non potuit. Signa præsentis fors hydropis pectoris ejus paracentesin postulassent, ni & ipsa eandem formidasset, & vires dissuasissent exiguæ. Porro à Ventris paracentesi primis 14. diebus venter haud multum crevit, sed duros modò in toto Epigastrio tumores exhibuit: elapsis verò hisce diebus tumor ventris universi denuò crevit, viresque ita projectæ sunt, ut ægra bimestri posthac spatio elapso interiret.

In cadavere plurima aqua explebat abdomen, Hepar omninò scirrhusum, ac sinistro lobo suo farciminis instar productum, splenique accretum. Ovarium dextrum, ut publicâ demonstratione Auditoribus exhibui, in duo magna eademque rotunda ferè corpora formatum, puriformi materiâ plena. Cavum dextrum Thoracis admodum Hydropicum.

§. III. His variis historiis relatis ad quæstionem paulò ante pag. 62. propositam; utrùm nempe Paracentesis nostrâ in fœminâ sit repetenda, an verò Ars nostra

nostra aliquid possideat, quo vel constantius solamen, vel integram conferat sanitatem? ad hanc, inquam, quaestionem responsum nunc adornare convenit.

Si *Tomum alterum Acad. Chir. Reg. Par.* consulamus, viderentur efficaciora iis, quæ nos adhibuimus, auxilia modernis innotuisse Chirurgis, ac pulcris confirmata exemplis fuisse. Referunt hæc *Acta VII.* historias Hydropis, ut ajunt, faccati, nec non scirrhusi Ovarii. Habetur deinde erudita Epicrasis clari in arte chirurgicâ *Morandi*, quâ impensè laudat chirurgorum conamina, qui Paracentesi minimè contenti, Abdomen latâ plagâ vulnerarent, facci-que, tum membranosi, tum etiam jam scirrhusi facti, in quo inclusum liquidum, integram hoc modo evacuationem, collapsum, consumptionem, efficere annisi essent; imò qui in posterum scirrhusum ovarium, quod cystici hydropis frequens sedes, veluti castrando essent exempturi. Tandemque finiens in hæc verba erumpit. *La Chirurgie moderne est capable de grandes entreprises; on ne sauroit lui ouvrir trop de vues pour guerir.*

Sanè si omnes faccati Hydropes in
Tom. II. D

ovario essent, iidemque perpetuò latè-
 que peritonæo accreti; vel si essent inter
 Peritonæum & musculos abdominales;
 si præterea ipsi sacci membranosi tan-
 tummodò, non verò crassissimi & valde
 scirrhusi essent; si denique in eodem
 homine faccus duntaxat unicus, & non,
 ut sæpe fit, multiplices essent; laudare-
 mus cum *Morando* hæc molimina: sed
 haud videmur certi semper esse de parte
 affectâ, de naturâ affectionis, de nu-
 mero loculorum, qui humores inclu-
 dunt. Si enim propriam meam experien-
 tiam mente recogito; si ingentem illam
 observationum sylvam apud Collectores
 casuum revolveo; si denique ipsa Aca-
 demiæ chirurgicæ exempla examino:
 jure videor dubitare an cura ibidem
 commendata sæpiùs non frustranea, imò
 & periculosa foret? Unde juvat accuratè
 rem totam examinare.

1^o. Sacci hi peritonæum inter, mus-
 culosque abdominales, reperiuntur. Ita
 in iisdem Actis casus Chirurgi *le Dran*,
 n^o. 1. ille Domini *Mouton* n^o. 3. &
 Domini *la Chaud* n^o. 4. Quod enim ul-
 timus faccum inter Peritonæi duplicatu-
 ram formatum dixerit, id, inquit,
Morandus, ex veterum opinione, post-
 modum correctâ, proficiscitur; unde

idem sic includit : *Ce n'est pas la première fois qu'on a tenu ce langage ; mais les Anatomistes ne l'admettent point : & je crois que cette Hydropisie prétendue entre les deux Lames du Peritoine , n'est autre que celle de l'espece rapportée par M. Mouton , nempe inter Abdominis musculos & peritonæum. Eratque eadem de sede hujus Hydropis sententia magni Ruischii Obs. anat. chir. n^o. 45. Videantur hîc Douglas & Winslow de Peritonæo.*

2^o. Saccati Hydropes fluctuant nonnunquam in abdomine , nullibi accreti. Ipse Morandus talem communicavit cum Acad. Reg. Sc. Par. ann. 1718. Cujus sacci particula , in ipsâ paracentesi lacerati , claudebat cannulam , extractâque cannulâ , vulnere prodibat , & ad duas ulnas extrahebatur , postquam demum abundantissima aqua effluxit. Addit oblongas has lacinias laceratam membranam verè retulisse. Attamen aquas , citò renatas , alteram , & tertiam paracentesin , unius mensis spatii singulis interposito , postulasse. Jam verò in *Act. Acad. Chir.* addit in ejusdem hominis denati cadavere detexisse se hujus sacci reliquias , liberè in abdomine , nullâ factâ adhæsione , hærentes.

3°. Tumores hydropicis in corporibus reperire est, qui Peritonæo non accreti, imò ab eodem remoti sunt, & suo nihilominus loco fixi immobilesque. Fœmina in Nosocomio nostro, cujus Historia pag. 62. relata, gerebat tumorem maximum, durissimum, ad digiti lati distantiam à Peritonæo remotum; ut interposita aqua manifestò docebat. Tumida ejusmodi corpora, à peritonæo multum remota, variis visceribus, seu radicibus inhærere, sequentia probabunt.

4°. Nonnunquam sacci Hydropici, tumoresve purulenti, steatomatosi, scirrhusi, à scirrhuso Hepate, Liene, Mesenterio, Omento, Utero, Ovario &c. proficiscuntur, tenuiore, ampliore, pedunculo inde penduli; iidemque aut liberè fluctuantes, aut lapsu temporis demum tum vicinis partibus, tum peritonæo affixi.

A. Ita inveni in Septuagenariâ Ovarium stupendæ molis, totum ferè abdomen explens; aquâ, ichore, pure, infarctum, undique liberum; simulque verum præterea Asciten.

B. Marsupialis figuræ ingens Omentum, saccum Hydropicum fecit ipsum, totâ facie anteriore cum Peritonæo, posteriore multis in locis cum intestinis

connatum, in Viro cujus historia habetur pag. 70.

C. Tumores universi abdominis, inæquales, compositi ex meris Hydatidibus, integrum ventrem replentibus, extendentibusque, in faccis quamplurimis Lympham continentibus, *Ruischio* comparebant *Obs. anat. ch. n^o. 46.*

D. Hydrops abdominis datur cum tumētissimo & inæquali Hepate, in Hydatidas toto converso. *Ruisch. ibid. n^o. 45.* Et iterum n^o. 65. ubi pertusio ejus letalis fuit.

E. Venter in Hydropico inæqualis, inventus à morte fuit pluribus, iisdem mole prægrandibus, in Mesenterio deberi tumoribus. *Blanckard Cent. 2. n^o. 30.*

F. Idem n^o. 25. detexit, præter casum *Ruischii* ad Lit. C. simul verum Asciten. Hæc ipsa fœmina initio ab Hydrope curata videbatur, remanente duritie lapideâ in abdomine; recrevit postea malum.

G. Geminum ventris tumorem Virgo gerens, falsò creditur ab obstetricibus paritura gemellos, moritur. Mesenterium exhibet duo ingentia steatomata, quorum alterum pus ac saniem in ca-

vum ventrem effuderat, ipsum uterum eraserat. *Tulp. Lib. 2. n^o. 33.*

H. In Mesenterio Tumor reperitur 20. Libr. pondere, extrinsecus membranaceus, intus hydatidibus refertus; sed præterea & Hydatides aderant Asciten facientes. *id. ibid. n^o. 34.*

I. Tumor Pancreatis ac Mesenterii 10 $\frac{1}{2}$. Libras ponderans, invenitur cum enormi Ascite. *Blanck. Cent. 1. n^o. 37.*

5^o. Ipse uterus immane quantum aquis possit extendi! Fluctuationis perceptionem percussio abdomine exhibet, mentiturque Asciten. *Blanckard Cent. 2. n^o. 29.* Uterus hic continebat ichoris, ac materiæ oleaginosæ 85. Libras mercatorias.

6^o. Ventriculus in Hydropici cadavere invenitur sedes esse Hydropis, ulnæ magnitudinem habens, peritonæo firmiter accretus: ita ut sectio, quæ puncto abdomine aquæ 90. Libras eduxerat, reperiretur eam ex cavo eduxisse ventriculo. *Idem. Cent. 1. n^o. 84.*

7^o. Hydatidas multas in cavo abdominis extendi posse, in punctis contactuum mutuò inter se agglutinari, aliâ sui parte cum peritonæo coalescere, in cadavere Quinquagenariæ inveni: ita quidem ut clarus apud *Haganos Velsius* egoque

pertundentes Abdomen, inveniremus fortè 20. & plura conceptacula aquæ, singula mediam, integram nonnulla Libram aquæ continentia, concreta tum inter se in punctis contactuum, tum cum peritonæo. Ovarium sinistrum caput infantis recens nati referebat; dextrum; biennis: hydatidibus utrumque cinctum.

8º. Actis *Edimburg.* part. 2. nº. 30. refertur mira prorsum historia juvenis hydropici, ei, quæ pag. 62. ex Nosocomio nostro recenscebatur, simillima, ortu, progressu, figurâ, symptomatibus. Paracentesi 12. Libris viridescentis Lymphæ eductis, æger postridie moriebatur. Triplici causæ hîc fuit ventris adscribenda moles. 1º. Asciti. 2º. Hydropi Lienis, qui supernumerariam tunicam à Peritonæo, quâ parte Diaphragma succingit, accipiens, inter hanc & propriam suam tunicam, aquæ limpida, non coagulabilis, sed admodum murîatica, sex Libras continebat. 3º. immanni Vesiculæ felleæ amplitudini, quæ in concentricos loculos, singulos bilem continentes divisa, octo libras bilis spissioris gerebat. Porrò neque vesica fellea neque lien deprehendebantur peritonæo connati.

9°. Datur ventristumor enormis, durus, æqualis, in corpore summè cachectico, ubi omnis suspicio enormis hydropis faccati adest, maximè cum abdomen totum expleat, exceptâ infimâ hypogastricâ regione; ubi tamen monstrosa abdominis moles unicè debebatur sanissimis, & citra notatum Anatomicis exemplum, mole immensis, Hepati, & Lienì; ut 2. Jan. 1759. publicè demonstravi in cadavere adolescentis 14. annorum, spinâ ventosâ omnes dorsi ac lumborum vertebrae, etiam os sacrum exedente, enecti.

Sufficiunt, ni fallor, hæc, tam clavis descripta Autoribus, quàm observata nobis exempla, ut varietas patefcat causæ, sedis, phænomenôn in Hydrope abdominis. Quærebat modò num certius, tutiusque, adplicatis hucusque, auxilium nosset Ars nostra, ad curandum hunc morbum?

Intentio expertorum *Acad. Gall.* Chirurgorum ea demum est, ut in Hydrope faccato foramine Paracenteseos non contenti, idem insigniter dilatent, latamque aperturam diutissimè apertam servant; ut haud modò is, qui in sacco cavo est, effluat humor, sed etiam ille qui posthac aliunde in eundem influit.

Quippe saccum, foramine paracenteseos clauso, à vasis in illum hiantibus denuò impleri, idque citiùs quàm priùs, tertia citiùs, quàm alterâ vice, & sic porrò : latâ verò aperturâ factâ, quod in saccum de integro perpluat, transsudetve, exstillare id foras : facci latera, haud extensa ampliùs, concidere, corrugari, condensari : hinc exhalantia in illum vasa sensim arctari, minui, deleri, in fibras ferè abire : hâc lege demum tam parum in sacco colligi debere, ut totum facilè aperturâ effluat, & saccus concidat totus. Id verò totum quo ritè fiat, Artificem oportere maturiùs advocari, quàm ut ingens jam factus sit saccus. Opus hoc faciliùs promoveri continuis injectionibus, v. g. Decocti hordei, mellis &c. Imò eo pervenerunt, ut statuunt quamprimum percepto Ovarii Scirrhi, & nondum prodigioso sacco inde producto, ipsius extirpationem indicari : quod illibatâ vitâ, illibatâ sanitate, effici posse quibusdam alatis testimoniis statuminare fatagunt. Finemque demum his omnibus *Morandus* imponit exclamatione superiùs citatâ ; *Esse ita cum Modernâ Chirurgiâ comparatum, magna tentare ut ausit :*

nimum fore nunquam, qui ipsi proponatur, curandi scopum.

Nequeo non laudare, summisque celebrare encomiis, qui artem promovere nostram generosè annitantur. Plurimis enim adminiculis jam gaudemus, quæ difficilia, imò quæ impossibilia ætas remotior crediderit. Industria humana nullis addicta hypothefibus, solis innixa observationibus, Artis nostræ pomœria in dies extendit, eorumque, qui id perfecerint, nomen æternum cluet. Hinc cum reliquis publicis Actis, quibus numerosæ Eruditorum Sodalitates, ut cæteras artes, ita & nostram, perpoliant, illustrent, extendant, hæc chirurgiæ *Parisiæ* Acta per omne ævum clarebunt. Sed antequam egregia hæc *conamina* quæ *Theoria formavit*, unum quoque alterumve experimentum suggessit, *stabilem praxeos legem* forment, perpendendæ primùm erunt, quæ in eâdem exsequendâ occurrant, difficultates.

Primùm itaque, ut à Castratione exordiar, si eam in avibus pecudibusque homines instituant, non inde datur ad castrandas mulieres argumentum. Nam primò in brutis nihil periclitamur si inde pereant, ut quædam inde perire certum

est; in homine homicidium, si inde periret, foret. Secundo, non habemus, qui affirmant, scriptores, inter humanas femellas inculpatè id tentatum esse. Videtur quidem à *Morando* autoritas *F. Plateri*, ac *Diemberbroeckii* laudari; verum, ut mihi saltem videtur, minùs convenienter. *Plateri* locus est *Libr. 1. Obs. pag. 261. 262.* Totum quod dixit, *meræ speculationis* est: imò quo sermone ad finem utitur, eo apertè testatur & sine vitæ periculo aliquo institui non posse, & nondum se legisse quòd à quopiam id tentatum fuerit. Et quid hìc *Diemberbroeckii* autoritas? Disertè condemnat ille *Plateri* speculationem, statuitque citra summum vitæ discrimen, & citra summum Christianorum dedecus, id nunquam posse fieri, *Anat. Libr. 1. cap. 24.* Igitur haud oportuisset, ut mihi videtur, hos binos laudare autores, qui nihil minùs, quàm quod egregius *Vir* velit, statuerint. Quod *Hesychius*, & *Athenæus*, & *Alexander ab Alexandro*, de barbararum Gentium nefando, aliumque in scopum intento ausu meminerint, etiam nullius esse ponderis mihi adparet. Quid enim nobis, cum gentibus efferis, qui mancipiorum vitæ se arbitros crederent? Et si *Franckenau* casu

femel viderit in vivis mansisse foemina, cui in vulnerato abdomine simul ovarium periret, quid inde ad praxin? Si per momentum supponeremus sani ovarii exsectionem nefandam salvâ vitâ fieri nonnunquam posse, an ideò concludemus Ovarii degenerascentis, vasque diametri ingentis habentis, exsectionem etiam sine periculo fieri? Id mox patebit.

Sed secundò dico & rationi adversari. 1°. Scirrhum Ovarium est, quod integrum excindere est animus. Scirrhum porrò Ovarium & ego, & mecum plures, multoties in cadaveribus deteximus undequaque connatum, scirrhisque annexum productionibus. Ut periculum ingens tunc esset, ne vel *Tuba Fallopii*, vel *Fimbria* ejus, imò ne vel ipsa læderentur intestina, aliæve nobiles, quibuscum connatum sit, partes. 2°. Scirrhusa pars, ut mole crescit, ita & vasorum diametro: abscindendo igitur Ovarium, poterit Chirurgus hæmorrhagiam, cui sedandæ impar sit, producere; modò v. g. spermatica arteria ad suum, in Ovarium, ingressum, diametro multum amplificata sit. 3°. Non semper ovarium est, quod durum extensumque in laterali

Hypogastrio detegimus, verùm aliquando tuba degenerans, ipseque uterus, ut pag. 56. advertimus ex *Hippocrate*. 4°. Ipsa vulneris consideratio in corpore Cachectico, ut passim hæ mulieres id habent, quod hîc latum esse oportet, hanc operationem condemnare videtur, ratione eorum, quæ sub ipsâ, postque ipsam, generalis vulnerum historia docet. Consultum igitur mihi videtur, hanc Operationem haud ita promovere, ne fortè temerarii nonnulli chirurgi eâdem in humanam perniciem abutantur.

Jam ipsam sacci hydropici dilatationem examinemus.

1°. Sacci hi habentur tantæ sæpè molis, ut integrum fermè expleant abdomen, cohæreantque cum Peritonæo, & Visceribus abdominalibus. Apertura igitur lata, diuque servata aperta, poterit sacci quidem minuere profunditatem, vix verò ejus aut latitudinem, aut altitudinem. Ergo vasa liquorem in cavum saccum instillantia vix contrahentur; & quia prementis liquoris resistentia ablata est, copiosius jam fundent humores suos: quæ ratio primaria est cur etiam post Paracentesin Hydrops longè citius quàm antea recrescat. Etenim in-

cipientem primum Hydrope, vasa in initio minima sunt, parumque transmittunt. Extendente se sacco, amplificantur & vasa illius. Quandiu magna est resistentia à liquidis sacco contentis, vasa lentè, quamvis sensim jam amplificata, novum liquidum stillant, adeoque primum Hydropem lentè producant. Dum verò distentissimus saccus, humoribus evacuatis nullam in suâ cavitate, resistentiam habet, vasa amplissima vacuata, aliunde validè implentur, & intra mensem fortè plus liquidi suum in saccum effundunt, quàm triennii olim spatio. Igitur in dato hîc casu corpus totum extenuetur oportet, derivatione humorum undique factâ in cavum saccum. Sed & aër, vulneribus adeò perniciosus, latissimâ superficie vulnus, totumque hunc saccum alluens, idque in Cacochymico corpore, putredinem brevi inducere potest.

2^o. Sacci hi & à me, & à claris, quos citavi, Autoribus, & à plurimis aliis, aliquando inveniuntur digitum, duosve digitos crassi: ita ut licet humor lato vulnere assiduo effluat, iidem tamen contrahere se nequeant. Unde vasa in saccum se evacuantia, si jam intus nullam resistentiam offendant, copiam

certè longè majorem aquæ dabunt, cum diametro auctâ maneant.

3^o. Idem sacci sæpiùs reperiuntur posticâ facie cohærere cum Intestinis. In his hominibus sensim ac lentè comprimuntur Intestina, & tandem difficulter, & cum dolore, exonerant sese. Hinc male habent. Ubi verò sacculus evacuatus est, idemque durus ac crassus est, Intestina illi nonnullis in plagis connata, vehementer dolere atque inflammari possunt, cum aquis sublatis minùs pressa, liberiùs agant, moveantque sese, connata sacco duro tamen. Et hinc fortè pro parte dolores illi ac spasmi quos primò à paracentesi tempore conqueri homines solent.

4^o. Neque crassæ duntaxat substantiæ nonnunquam hi sacci sunt, verùm etiam ingentibus obsita scirrhis; ut iidem illi, quibuscum nunc agitur, fatentur autores. Scirrhi hi, præsentè aquâ sustinebantur, fulciebantur: jam verò iisdem elapsis, saccoque concidente, se mutuò fricant, dirosque minitantur Cancros.

Oggeret forsitan quispiam tum hanc, tum n^o. 3. allatam difficultatem, æquè in paracentesi obtinere, quàm in dilatato vulnere sacci; adeòque si ratioci-

nium hoc quid valeret, etiam paracentesin ultra instituendam non esse. Sed huic respondeo primò, Paracentesin in his desperatis casibus modò institui, ut certa alioqui pernicies procrastinetur. Secundò subitum aquarum à Paracentesi reditum hunc motum, hunc impedire affrictum. Unde nullius vis hæc obiectio est.

5°. In ipsâ hâc dilatazione, quæ ad 3. 4. 5. digitos lata sæpe fieri debeat, oportebit sæpè ipsos transcindere saccos. Præterquam quòd scirrhus sic vehementer irritetur, vasa sanguinea in scirrho magna, nec duris in his massis facultate se retrahendi gaudentia, hæmorrhagiam letalem producere poterunt; quemadmodum Scirrhi & Cancri Mammarum toties ostendunt. Video equidem sapientem *Morandum* n°. 8. testari: *Il m'est arrivé plusieurs fois de porter le Trois-quarts dans ces masses (Skirreuses) il en sortoit du sang; je reportois le Trois-quarts en d'autres points, l'eau sortit, & il ne résultoit de la fausse ponction d'autre accident, que la douleur passagere d'une piquure.* Verùm primò, latâ sectione longè plures arteriæ percinduntur, quam in puncturâ *Morandi*. Secundò, ipsa scirrhi natura docet ejus;

modi puncturam haud semper impunè patrari. Tertiò in relatione hujus Autoris non notatur eos, quibus punctura talis inutilis facta esset, ad sanitatem rediisse.

6^o. Sæpiùs tumores reperire est in Mesenterio, in Hepate, Ovario, in saccis ab ovario, aliisve visceribus, productis; qui, ut exempla allata docuere, peritonæo nullibi accreti sunt. Ita in binis nostris in Nosocomio fœminis, hydropico maximè abdomine nullus tumor percipiebatur, quia tumorem inter peritonæumque moles aquarum. Vacuo autem abdomine, & maximè recrescere cœptis aquis, digiti aut pollicis distantia interesse clarè deprehendebatur. Si hoc in casu latâ plagâ abdomen, saccumque periscindam, effluent quidem ex utroque aquæ, ichor, sanies, pus, quodcumque demum in eodem continetur; sed ex sacco simul aliquid in cavum ventrem effluet, ubi ille evacuatus fuerit: & quandiu illa lata apertura patebit, semper plus in cavitatem peritonæi stillabit, quàm extra illud, cum nulla hîc adhæsiô sit. Porro si aqua pura exstillat, erit Hydrops perpetuus ventris; si liquor putridus, brevi abdominis ac pelvis vis-

cera pessundabuntur, mortemque accelerabunt.

7°. Nonne latum hoc abdominis vulnus inutile videtur, imò noxium, in Casibus n°. 4. Lit. G. & I. n°. 5. 6. 7. 8.?

8°. Quod jam supra innui, si quis velit vulnus 3. 5. 6. & ultra, digitos latum, abdomenque penetrans, semper omni prorsum periculo carere, ei que hoc per momentum concedamus, haud tamen illi concedemus Vulnus tantum, in Corpore cacochymico & cachectico, ut ejusmodi homines passim sunt, vacare periculo. Vulnera in sanis periculo vacua, solent haud rarò in morbosis periculum inferre; ut toties in Relationibus ad Judices Medici ac Chirurgi testantur.

Has utique nunc enarratas difficultates lubens fateor me hucusque impedivisse, quominus optimorum Virorum *Acad. Reg. Par.* tum amplexus sententiam fuerim, tum exsecutus: certiora prius observata, numerosioraque experimenta, in subsequentibus *Acad. Tomis*, antequam imitari ausim, expectaturus.

Paracentesin interim præfero hucusque, quia in faccato Hydrope vitam

alioqui suffocandam protrahit, & intolerabiles minuit anxietates. Si pluribus utriculis liquor contineatur, vix juvabit; sed neque tunc utilis incidendi methodus erit. Si Scirrhi adsunt viscerum, neutram methodo curabuntur, sed eductio aquarum per paracentesin Scirrhis minus nocebit, quam incidendi methodus, ut ad n^o. 4. ostendi. Si verò unus alterve casus extat, in quo Paracentesin mors brevi sequatur, ut erat monstrosus ille hydrops pag. 66. oportet hosce desperatos cæteroqui existimare, ita ut etiam citra Paracentesin mors subsequuta fuisset. Porro agitur hîc tantùm de Paracentesi in cystico hydrope instituentâ; si enim verus ascites est, isque recens, & corpus cæterùm bene habet, paracentesis simul & semel Hydropem non rarò curat integrè.

Est nihilominus, ubi Natura ipsa exceptionem faciat, & abdominis latam aperturam indicet. Aug. 22. nos fœmina accessit, quæ 5. Junii pepererat. Hæc à dextro umbilici latere dolorem tempore graviditatis perceperat, à partu verò tuberculum; quod sensim crescens tandem in tumorem durum abivit, qui plusquam 5. pollices utrâque diametro referebat, eo dolentiolem, quo mole

maiores. Utrumvis in latus illa decumbebat, hic tumor planè immobilis erat, peritonæo proximus, & verosimiliter eidem accretus. Mensibus à partu carebat. Apposui emolliens atque discutiens cataplasma, remediaque solventia interna præscripsi; attentus in eventum, quem tumor hic dolens, nullam febrim comitem habens, esset habiturus. 29. Aug. dolor, tumor, rubor, externo jam abdomine observabantur; quare emolliens, & maturans cataplasma adhibitum est. Posterâ die, copioso pure fluctuante, apertura lanceolâ facta est; exivit puris dimidia libra, ut & die sequenti, reliquis quidem diebus minùs, quo tempore deligabatur vulnus, sed continuò tamen hucusque pure locus totus madet. Injections cum aquâ hordei & melle bis die fiunt, & aperturam, sat latam, diutissimè apertam servare animus est. Tumor minuitur totusque emollescit. Dolor vix observatur. Stylus ductilis reperit sacculum undique clausum, sed sensibilissimum. Hic nunc casus est, Naturâ monstrante viam, in quo *Parisiensis* Methodus juxta perpetuas Naturæ leges usui veniat; alias ineluctabilibus difficultatibus, ut mihi saltem videtur, plena.

§. IV. Superfunt quædam Problemata solvenda. I. Quid causæ, quòd factâ Paracentesi sæpè longè citiùs renascatur Hydrops, quàm primùm natus esset? Respondi jam pag. 85. ad hanc quæstionem. Ponamus Hydropem cysticum primum nasci in parvâ cujusquam visceris Hydatide. Lentè admodum Membrana continens à mole minimâ in majorem extenditur, ut semianno, biennio, quadriennio, decennio, & quod plus est, indigeat, antequam verum referat Asciten. Factâ jam paracentesi Membrana maxima, intus cava, Lymphaticis osculis pertusa millenis, mox denuo repleatur necesse est; cum nulla intus resistentia sit, & in inania spatia humores undique veluti attrahantur.

II. Undenam Hydropici aquam nonnunquam citissimè colligunt? Ita ut à Paracentesi elapso vix octiduo nonnulli 50. Libras aquæ recolligant, interea temporis vix potantes? Idque ad singulas paracenteses? Cur in relatis Historiis vix poti homines, singulo mense 100. Libras paracentesi evacuarint?

Cum neque ore liquor corpus intraverit, neque ipso corpore suppeditari potuerit, necesse est ipso in aëre causam

quæri. Adverterat suâ in Chemiâ Clarissimus *Boerhaave* aëra, etiam siccum, aquâ saturum esse, inde corpora humescere, & si apta, quæ veluti attrahant, corpora inveniat, aquam inibi deponere suam. Ita Cap. de Theoriâ Aëris, explicans quomodo uncia una salis tartari siccissimi tandem uncias quatuor olei tartari per deliquium, aëri tantummodo exposita, exhibeat; credit 1^o. hoc fieri vi, ut dictum est, attractrice inter aquam aëris, & alcalinum salem. Vel 2^o. ex eo quòd in loco quieto, clauso, subterraneo, ubi hoc experimentum fiebat, aër perpetuò moveatur, & sic suam aquam successivè ad salem adplicet. Vel 3^o. ex eo, quòd aquæ partes ita moveantur per aëream molem, ut jam in hâc, jam in aliâ parte spatii aërei sint, atque ita tandem omnes concurrant cum illo sale, qui intra hunc aëra est positus. Addit demum: « Verùm credibile est » omni de genere Experimentorum, » quòd omnes illæ causæ simul concurrant ad eundem effectum producendum. » Ne quis autem credat experimentum in humido subterraneo aëre modò succedere, haud verò in siccissimo, addidit *Boerhaave* experimenta sic-

cissimo hyemali aëre facta, quibus evicit etiam ultra tertiam ponderis fali accrevisse spatio 14. dierum.

Quæ cum ita se habeant, credibile admodum Hydropicis corporibus latentem dispositionem inesse, quâ aëris aquam continuò imbibant. Et si intra paucos dies ex siccissimo fale tartari nascatur oleum tartari per deliquium, id est, si fal tartari ex aquâ aëris, tribus quartis partibus pondere intra paucos dies crescat; haud ita mirabimur hominem 150. Librarum, paucos intra dies, Libris 50. & pluribus graviores fieri, & novâ paracentesi totidem aquæ Libras emittere, licet toto eo tempore vix liquidi quidquam hauserit. An sacci hydropici post paracentesin Vacuitas in omnibus aquam aëris attrahat, & sic unâ cum datâ antea causâ hydropem renovet actutum? Intelligitur hinc humidâ Athmosphærâ, humidis ædibus, Hydropem in Prædispositis nasci faciliùs renascique.

III. An credendum cum doctissimo *Bianchi* quòd Bilis defectus causa Hydropis sit, aut ejusdem saltem effectus? Ita nempe egregius vir scribit Hist. Hep. pag. 147. “Pallida igitur occurrit ordinariò ad Cystin suam Bilis in De-

„ licatulis , in Chlorosi , pallidior in
 „ Cachexiâ , fluxibusque Cæliacis , pal-
 „ lidissima & ferè absque ullâ flavedinis
 „ tincturâ , ac tantum non aquea , in
 „ Hydrope , aliisque morbis diuturnis ,
 „ in quibus sensim deperierit emicatio
 „ in sanguine : in hisce interdum affec-
 „ tionibus albescens observatur , & can-
 „ dida ; ut vidit *Diemerbroeck*. „ Quan-
 tum ad bilem insipidam. „ In Cachecti-
 „ cis , ait p. 170. præcipuè mulieribus ,
 „ aliisque lentè ægrotantibus , delin-
 „ quentem hoc ritu bilem ordinariò vi-
 „ demus.

Antequam respondeam , examinan-
 dus est , qui ex *Diemerbroeckio* hîc lau-
 datur textus. Est ex ejus Anatome , ubi
 de bile agit. Invenit bilem Vesicæ post
 diuturnum Hydropem candidam , &
 utcumque viscidam. Hucusque res con-
 venit cum observatis Cl. *Bianchi* : se-
 quitur verò aliquid quod non convenit ;
 nam ex Ductu Choledocho , & ex Poro
 Biliario , Bilem flavam versùs intestinum
 fluentem vidit.

Ergo 1°. *Diemerbroeckii* experimen-
 tum in Hydropico factum id quidem
 confirmat , quod de Cysticâ bile *Bianchi*
 refert , non verò demonstrat idem ,
 quoad Hepaticam bilem : Bilis verè
 flava

flava Hepate secreta, ad intestina fluxit. Potuisset hic homo ictericus fieri, sine ullâ vel minimâ flavæ bilis guttulâ in Vesiculâ.

2^o. Hoc ipso experimento intelligitur hominem & ictericoratum posse fieri, & simul flava reddere alvi excrementa. Si enim ponamus hominem sanum, quâcumque causâ obstructione in ductu cystico natâ, reddi ictericum; bilis flava ex poro hepatico ad duodenum fluens tingere excrementa debet.

3^o. Hoc eodem experimento concludimus in ictero, dum albæ fæces sunt, vel nullam bilem secerni hepate & vesiculâ, vel obstructionem esse in Ductu communi, aut ad Duodenum.

4^o. Itidem inde apparet Hepaticam bilem in Cystim non influere, ut communiter creditur, sed totam in Duodenum abire. Neque suspicio hîc haberi potest angustioris forte cystici ductûs; cum Autor dicat miratum se illius amplitudinem fuisse. Unde rectè judicat Cysticam bilem peculiari fabricâ tunicæ internæ Vesiculæ generari, stagnatione perfici; defectu tamen ejus flavam bilem Intestina subire, excrementaque tingere posse. Certè si pulcherrima *Liberkuhniana* Præparata, Microscopiis

inserta, quæ Ill. *Baro van Swieten* Academia nostræ dono dedit, attentè contemplemur, convincimur mirabilem hujus tunicæ structuram magnis usibus necessario destinata esse. Unde cum eodem Ill. Viro, *Cap. de Hepar.* fatemur, quod « artificio summo, & penitus peculiarari reptatu, arteriæ numerosissimæ decurrunt per membranas vesicæ felleæ, uti injectiones anatomicæ docuerunt; unde admodum verosimile videtur peculiarem adeò vasorum apparatus servire hîc singularis liquidi præparationi & secretioni.

Hæc nunc de *Diemberbroeckii* testimonio in quantum firmet, & non firmet *Cl. Bianchi* sententiam.

Probatum etiam *Ruischii* observatione, n°. 87. invenientis in cadavere Hydro-pici Hepar induratum, vesicam felleam sextuplò majorem naturali, sed aquosâ plenam, insipidâque Lymphâ; in ductu verò Choledochō calculum Ciceris majoris magnitudine, omninò obturantem hunc meatum.

Convenit etiam *Bianchi* sententia cum nonnullis meis observatis.

Anno 1744. Junii 30. cum doctissimo *Velse* bimestris infantis cadaver lustrans, vesiculam felleam inveni turgi-

dam valdè, sed humore planè aquoso plenam, gustu amaritiem vix ullam referente. Post hydropem pectoris, acidum terribile, copiosamque pituitam vitream, perierat infans.

21. Dec. 1758. idem in Nosocomio publicè demonstravi in cadavere Hydropici, cujus Hepar granulofum totum. Ter ego, pluresque adstantium, aquosum vesiculæ liquorem gustantes, ne minimum quidem percepimus amarorem. Nec pellucidus insipidusque modò liquor, sed gelati instar tremulus fuit & cohærens. Portio ejus igni in Cochleari exposita nihil coagulabatur, sed avolabat in auras, tenui pelliculâ relictâ: portio alia syrupum violarum viridem fecit.

Igitur plures casus dantur qui idem, quod *Bianchi* voluit posuitque, confirmant; at verò sæpè contrarium obtinet. Deditâ operâ rem examinans, bilem flavam, amaram, pluries in Hydropicorum cadaveribus inveni, demonstravi. In Tympanitico puero, cujus morbum à defectu bilis pag. 60. deduxi, demonstravi tamen bilem vesicæ flavam, amaram, postea recrevisse ipso cachectico ejus statu. Et in *Diemberbroeckii* enarrato casu, licet cystica bilis pallida esset,

aderat tamen hepatica flava. Equidem Anonymus autor in *Act. Edim. Tom. I. Diff. 33.* statuit Hepaticam Bilem blandum humorem esse, qui parvam biliofarum particularum copiam modò haberet: ita quidem, ut dubitet num, à bile hepaticâ retropressâ, tum profunda flavedo, tum penetrantissima amarities, tum quævis alia, quæ subitò in Ictero adparent, symptomata proficisci queant? Attamen plus simplici vice bilem porî hepatici demonstravi flavam admodum, gustuque perquàm amaram: licet cysticæ flavedine amaroreque cedentem. Quis noverit an, bile cysticâ palidâ, non frequentior contingat *Diemberbroeckii* observatio? Saltem meam ejus examinandæ negligentiam in posterum emendabo.



CAPUT IV.

DE COXARIO MORBO.

§. I. *Varia de Coxarum morbis. Cur nati hi externis de causis dubiam haud rarò Diagnosin habent; imò cur eodem in morbo justè data Diagnosis, postmodum falsa reperitur. Insignis morbi varietas demonstratur exemplis.* §. II. *Nec certior sæpè constantiorque ejus Natura adparet, dum internis solis, vel mistis simul internis externisque de causis proficiscitur.* §. III. *Notabilis casus juvenis fœminæ id demonstrans.* §. IV. *Examen quæstionis, num Coxendice affectâ, tumidâ, præsentem testatâ materiem, ampla apertura faciendâ sit? Negatur in genere, & in specie.* §. V. *Examen Doctrinæ Hippocratis de Coxari morbi naturâ, eventu, curâ; eâque occasione multorum ejus textuum expositio.* §. VI. *Curatio sequentibus Hippocraticum avis celebrata enarratur, discutitur.* §. VII. *Ratio cur, Articulo Coxæ affecto, multi non curentur? Imò cur plures inde pereant? Phthisis ischiadica.* §. VIII. *Laus Corticis Peruviani cum Lacteâ diætâ,*

desperatis aliquando in rebus vitam sanitatemque restituentis, conservantis.

§. I. **P**ERMULTÆ sese obtulerunt in Nosocomio occasiones Coxarum morbos cognoscendi, quarum rationem jam dedi in singulis Tomis *Rat. Med.* Cum verò frequens admodum morbus sit, novas Observationes addam, quibus latens sæpè obscurusque morbus clariorem sui Diagnosin postmodum præbere, tutiùsque curari possit.

Multùm sæpè & acriter utrinque disputari solet, quando femur post casum laborat, sitne os femoris luxatum tantummodo, an fractum? Et si fractum, utrùm ad Epiphysin, an in cervice? Vel an in Luxatione frangatur Ligamentum reres, an verò possit sufficienter extendi, ut os aberrans sequatur? &c. Non est hujus loci ea enarrare quæ *Petit, La Motte, Heister*, aliique ad varios hos defectus internoscendos pulchra scripserint. Tractatum Chirurgicum non scribo, sed casus medico-chirurgicos in Nosocomio & alibi mihi observatos duntaxat communico. Hinc dixisse sufficiat vario admodum modo hæc se habere: ita ut 1^o. Cervix frangatur, ossis capite in Acetabulo manente. 2^o. ut frangatur

Epiphysis, & ab osse solvatur; maximè in junioribus: non tamen ita semper. 3^o. ut os femoris integrum luxetur, fracto ligamento tereti. 4^o. ut illud luxetur, hoc elongato, sed integro 5^o. ut ipsum caput ossis cum Acetabulo morbosè uniatur, & perfecta fiat eaque immedicabilis Anchylosis.

In puero decenni, robusto, luxationem introrsum, deorsum factam, perfectissimè restituiimus; sed quo nobis curæ integritas patefceret, diuturno eum tempore in Nosocomio servavimus. Licet fortè rariore casu ligamentum fractum uniri denuò, elongatis utrinque fibris ligamentosis, possit; probabilius tamen est huic puero luxationem integro osse, integroque, sed elongato ligamento tereti, contigisse; cum debitus ac constans articuli motus tam citò adfuerit.

Puer sex cum dimidio annorum sub ludibundo pedum exercitio dolorem percepit ad coxam dextram, cui brevi post tumor accessit. Trium aut fortè quatuor mensium spatio hæc ita perseverarunt, absque eo, quod crus longius breviusque adparuerit. Deinde verò ad duos circiter digitos latos brevius reddi-
tum est. Vix septem mensibus ab origine

morbi elapsis, diarrhæâ, febre, convulsione periit. In cadavere vidimus caput ossis femoris ad crepidinem superiorem acetabuli locatum. Ligamentum teres omninò desiderabatur. Tumida admodum glandula in cavo acetabuli, ut caput ossis femoris intra illud excipi ultra non posset. Mira igitur contorsio, & inde nata inflammatio primùm adfuisse videtur, cum subsequente degeneratione *Haversiani* smegmatis, cum erosione atque consumptione tum ligamenti teretis, tum ligamenti dicti ad teretem accessorii, ex cavo Acetabulo enati. (vide *Schwencke* Obs. de Lig. c. os. fem. connectente interno, ad finem *Hist. Sang.*) Unde demum caput ossis femoris ex Cotulâ trudi ceptum, crus sensim brevius redditum, & integra, sed extensa adhuc Capsula, idem caput ossis ad superiorem cavi Acetabuli marginem applicatum.

Similem historiam in nosocomio vidimus puellæ 16. annorum, quæ quatuor annis dolorum in coxâ prægressis, utroque cum crure æquali, tandem incepit crus brevius habere, ita ut nunc ad tres digitos latos altero brevius sit.

Meritissimo ergo jure egregius *Petit*, postquam semel hinc deceptus fuisset,

scripsit *part. 1. morb. off. cap. 12.* integram luxationem natam se invenisse, ubi, bimestri ante spatio, signa evidentissima articuli duntaxat læsi, haud verò luxati, affuissent. Videtur eodem præcisè modo id *Petito* contigisse, quo nobis nostris in casibus visum fuit.

Sed & aliud in Nosocomio observavimus. Puer duodecennus, à teneris claudicans, alio morbo mortuus, exhibuit nobis caput ossis femoris suo cum acetabulo firmissimè unitum; ita ut videatur à casu, aliâve violentâ causâ, semel nata contusio, inflammatio, suppuratio, erosisse tam caput ossis, quàm cavum acetabulum: unde demum effectum, ut ambo hæc in unum corpus penitissimè coaluerint. Genus igitur peculiare claudicationis, ab Anchylosi ortum, quale quid etiam *Petito*, ad finem mox laudati capitis, contigit. Simul aderat ossis Ischii versùs interiora degeneratio; multùm enim ibi eminebat in loco acetabuli.

Concludimus ergo in affectionibus ossis femoris, & articuli coxæ, à causis externis ortis, Diagnosin sæpè plurimum difficultatis, incertitudinisque habere; tum & inconstantem eandem ideò esse,

quòd lapsu temporis affectionum harum tota natura mutetur.

§. II. Verùm non minorem ambiguitatem sæpè infert hujus Articuli affectio, quam vel causæ merè internæ, vel internæ cum externis combinatæ produxerint. Mala nempe plurima hunc articulum occupant. Levior contusio, quæ fortè sine accedentibus internis causis non nocuisset; Communis inflammatio; Diathesis arthritica, rheumatica, scorbutica, venerea; Metastases denique, morbos varios, teterrimosque, circa hunc locum frequenter generant. Multa exempla dedi *Rat. med. part. 1. cap. 7. pag. 76. part. 2. cap. 2. pag. 105. & ibid. cap. 8. pag. 181. Et part. 3. toto capite 5.* Hisce novam observationem adjungam, totum morbum dein dogmaticè tractaturus.

§. III. Puella 14. annos nata, spatio 7. septimanarum laborans febre intermittente, aut continuâ remittente (id enim ex ejus enarratione ambiguum manet.) emetico tandem dato, febre liberatur; toto interea corpore intumescens, & pellucidis, ad supernos infernosque artus, vesiculis plena. Quibus citra aperturam evanidis, mansit tumidissima.

Diureticis tamen & purgantibus inde ita curabatur, ut domesticos repetere quidem labores posset, sed tamen cum difficultate, ac lassitudine perpetuâ, utque testetur bonâ valetudine nunquam deinceps se usam fuisse. Transegit sic triennium. Postquam tumorem observare cepit ad externum latus femoris dextri, digiti circiter longitudine à cristâ ossis Ilei, versùs os sacrum, & sesqui-digiti longitudine exinde deorsum versùs, supra Glutæum magnum. Dimissus sibi tumor sex integris mensibus, cataplasmate dein fatus, emollitur, sponte aperitur, funditque puris ferique multum, trimestri spatio; tandem adperso ignoto sibi pulvere coaluit: sic tamen, ut perpetuò doluerit locus, ipsaque postliminio in eundem incumbere non potuerit.

Catamenia ipsi 17. annum ætatis agenti observari cepta, continuarunt quidem, sed & parcè, & quovis alterno tertiove mense tantum.

Notandum porrò est quod, ante tumorem primò perceptum, iratus Pater, magnâ vi, grave magnumque ligni frustum in illam ab eo fugientem projecit, femurque dextrum percusserit, contuderitque. Quod quidem utrùm

immediatè ante perceptum dolentis loci tumorem, an dudùm antea, contigerit, haud benè meminit. Ita ut dubium superfit, sitne tumor ex relictâ Cacochoymia natus, an contusione? Alteram fortè causam altera promovit.

Annos 19. nata, novum percepit antiquo loco dolorem, qui ignoto emplastro adposito ruptus, similem, ut olim, materiem dedit. Novembri mense 1758. ann. 20. attingens, tumorem deprehendit in medio postico femore sibi nasci, findi, purisque copiam magnam ad medium Decembrim usque effundere.

Anno 1759. Jan. 5. primùm me convenit, exhibens ulcera duo; unum loco superiore antea descripto, alterum in medio postico femore. In hoc stylus ultra pollicis geometrici profunditatem ferè perpendiculariter intrabat; in illud, pollicis medii. Os utriusque angustissimum, ut vix stylum admitteret: decursus totus fistulosum in profundioribus ulcus testabatur. Vagæ febres aderant.

Diagnosîs incerta. Probabile erat Cacochochymiam antiquam, contusione externâ ad femur determinatam, tumorem produxisse; vel si tumor dudùm

præextitisset, eum contusione auctum fuisse. Quid autem propriè, quâve ratione læsum hîc esset, signa non indicabant. Attamen cum omnibus suis ærumnis recta adhuc incedebat.

Ut: Diagnofis incerta, ita ambigua Prognofis. Ut enim Tomis hujus operis anterioribus demonstratum est, dum ad profunda Coxæ Femorisque, ejusmodi dolores ac tumores dudum hæserunt, interiora passim destructa sunt, aut vehementer saltem læsa, antequam materies prorumpat foras. Ex quo id contingere ibidem constitit, ut Arte postmodum aperturam faciente, aër accedat & homo pereat. Attamen rem se non tam desperatè habere semper, imò consequi salutem posse, etiamsi interna jam pro parte erosa essent, felicia quædam exempla *Rat. med. part. 3. cap. 5.* enarrata demonstraverant.

§. IV. Indicatio in hujusmodi calamitatibus parvam facere aperturam jubet: *aperturam* quidem, ut materies interiora pessumdans foràs alliciatur, expurgarique locus possit; *parvam* verò, quia aër multum accedens, citio e corruptione accelerare mortem solet. Unde aperturæ hæ & rarò & cautè deligandæ sunt. Hîc porrò cum parvam aperturam

Natura fecisset, de aliâ faciendâ, eademve dilatandâ cogitandum non erat.

An tamen latior apertura, arte facta, non præstitisset, præ fistulis hisce binis, quæ sponte natæ tantillùm modò de mali scaturigine auferrent?

Neutiquam. *Primò* repetita toties experientia nos, aliosque, nocumenta latioris aperturae sæpe docuerat. *Secundò* styli sensim profundior, atque ad os demùm ferè penetrans ingressus, vebat certè omnia hîc perfcindere; Vaginanam femoris, Glutæum maximum, Bicipitis Cruris caput longum, sub eoque Nervum Ischiadicum, tum Arteriam Venamque insignes, quæ ex magno trunco Arteriæ ac Venæ Cruralium mox anteriùs, in inguinibus, oriuntur, deinde ad posteriora femoris penetrant; tandem & Semitendinosum. Præterquam quòd Vasa insignia ex Cruralibus sese per Adductores magnos femorum penetrantes, supraque eosdem decurrentes, hîc lædi possent. Anno 1756. Vexillifer in Nosocomio, suppurato femore & crure, indigebat ad medium femur posticum aperturâ. Ramus autem adeò notabilis ibi decurrebat, ut sistendæ hæmorrhagiæ vix pares essemus. Metus igitur Hæmorrhagiæ, Convulsionis, Claudicationis,

dilatare hîc latè profundèque , omninò vetuit.

§. V. Quid ergo in ejusmodi malis , ubi à causis sive internis , sive externis , Coxa viciniaque ejus afficiuntur , agendum ?

Lex Nosocomii nostri immutabilis est Medicinam *Hippocraticam* facere , *Hippocratem* in omnibus , maximè autem in difficilioribus , consulere , consultum sequi ; nisi posteriora observata , quod tamen rarius , illum jam correxerint , & emendarint. Erat igitur denuò specimen juventuti Medicæ dandum , quo caperet , quâ lege *Hippocratis* mentem investigare , vestigia premere deberent.

Occurrebat 1^o. Aphorismus 31. sect. 4. Τοῖσιν κοπῶδες ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἐς ἄρθρα, καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα, αἱ ἀποσάσεις γίνονται. « Lassatis per febres abscessus » maximè fiunt ad articulos & circa maxillas. » Quotidiana quippe observata docent his , qui à morbo febrili aut acuto haud ritè judicantur , lassitudines manere , sensumque gravitatis ; à materiâ , quæ vel admodum morbosa , vel saltem à sanitate aliena in corpore oberat , cum reliquis circumfertur humoribus , & per multa vasa minima penetrare

nequit. Hæc ipsa materies, quamvis nonnunquam febres, sive inflammatorias, sive hæcticas letalesque producat, sæpe tamen ad Parotidas, Coxasve, aut ad alias partes metastaticè defertur. Incertum porrò, quandiù hæc sit oberratura in corpore materies, antequam ad loca certa deponat sese. Incertum etiam an non eos affectura sit locos, qui affecti, vel partium quæ afficiuntur, vel totius corporis, inferant perniciem. Posse nonnunquam diù humoribus mistam manere, cumque iisdem circumduci, & experientia pluries in Nosocomio docuit; & peculiariter de Metastasi ad Coxam observasse *Celsus* videtur *Lib. 4. Cap. 22. de Coxarum Morbis*: “Eoque
 „ id genus, inquit, difficillimè cura-
 „ tur, quòd ferè post longos morbos
 „ vi pestiferâ huc se inclinat: quod ut
 „ alias partes liberat, sic hanc ipsam
 „ quoque affectamprehendit.

Attamen in hac incertitudine *Hippocrates* indefatigatâ suâ observandi industriâ eò pervenerat, ut præsciret an non brevi tempore oberrans hæc materia ad certò determinatam partem appelleret? *Aph. 32. Sect. 4.* “Quibus ex
 „ morbo resurgentibus aliquid dolet,
 „ ibi abscessus fiunt.” Materies quippe

ad certam corporis regionem deferri cepta, quæque per minima ibidem vasa penetrer inepta, extendit eadem, nervos subjectos interpositosque premit; hinc tunc perceptio doloris. Porro dolor ille, descripto rerum in statu, innuit hujus impulsione primordia poni, adeoque futurum monet ibidem abscessum.

Imò in his lassitudinibus post febres relectis, locum ipsum prædefinire, etiam ante natos dolores, audebat *Hippocrates*, Aphor. 33. sect. 4. “ Sed etiam si
” quid doluerit ante morbum, ibi se
” figit morbus. ” Etenim si homini pars quæpiam ante morbum doluerat, bonâ Crisi ea quoque sanescebat: Crisi vero imperfectâ prægressâ, timendum nunc erat, ne heterogenea materies, lassitudines post febres efficiens, eum peteret locum, qui ex antiquiore dolore jam obstructus, hincque debilitatus, crassiori morbosæ materiæ transitum necessario denegaret.

Sic *Epid. 7. Sect. 7. apud Foës. pag. 1193.* morbos circa brumam ortos describens, Tusses nimirum, Peripneumoniam, Anginas variæ speciei, & Paraplexias “ Anginæ autem, inquit, &
” Paraplectica mala, aut dura & sicca

„ erant ; aut parva , & rarò maturum
 „ educentia. Nonnullis verò etiam mul-
 „ tum educebatur. Qui ergo plus voce
 „ malè habebant , aut rigore corripie-
 „ bantur , iis tusses in Anginas potissi-
 „ mùm definebant. Qui verò manu
 „ ægrè habebant , manibus tantùm re-
 „ soluti fuerunt. Qui autem equitarunt ,
 „ aut plurimum viæ confecerunt ,
 „ ἢ αλλοτὶ τοῖσι σκέλεσι τάλαιπωρήσαντες ,
 „ τετέοισιν ἐς ὄσφυν , ἢ σκέλεα , ἀκράσια
 „ παραπληγικαὶ , aut alioquì cruribus
 „ male habuerunt , iis Lumborum , aut
 „ Crurum impotentia ex resolutione
 „ obortæ sunt , & ad femora tibiaeque
 „ lassitudo ac dolor.

Epid. 4. pag. 1132. « *Apemanti so-*
 „ roris filius tumida præcordia , & Lie-
 „ nem habuit. Crebra spiratio erat, alvi
 „ egestio glutinosa , & biliosa , quibus-
 „ dam excrementis permistis. Κοπιώδης
 „ ἐξ ἔργων , cum ex opere defatigatus
 „ esset , 20. die abscessus in pedes decu-
 „ buit , idque ex judicatione , quâ de-
 „ lassatis ejusmodi , non ad oculum
 „ verbi gratiâ , sed ad articulos , abs-
 „ cessus decumbat.

Idem observaverat in aliûs generis
 metastasibus , v. g. iis , quæ , post im-
 manem tussim cessantem , partes para-

lyticas redderent, Epid, 4. 1138. « In
 „ tussibus iis quidem, qui manibus la-
 „ borant (male habebant) velut *puero*,
 „ qui sarmenta contorquebat, & *Amy-
 „ tha* filio, ubi utriusque solius dextra
 „ resolutio contigisset, cessabat tussis :
 „ postquam enim tussiverant, hâc affec-
 „ ti sunt. Qui verò aut equitarunt, aut
 „ pedibus iter fecerunt, in Lumbis &
 „ Femoribus eam senserunt.

Itaque, secundum *Hippocratem*, Ju-
 verculæ nostræ ideò ad Coxam materies
 decubuit, quòd suo in famulatu pedi-
 bus, unà cum toto corpore delassatis,
 multùm uteretur; quodque etiam con-
 tusio ad eundem locum contigisset. At-
 que hæc de *Hippocraticâ* Diagnosi
 ac Prognosi : examinanda jam ejus cu-
 ratio est.

Epid. 4. pag. 1127. « *Moscho* nono
 „ die largus ex nare sinistrâ, paucus
 „ autem ex dextrâ, sanguis effluxit. In
 „ 14. diem, prout debebat, judicatio
 „ ab initio commovebatur. 17. die er-
 „ rata in ciborum ratione contingebant.
 „ 19. noctu enatum est ad aurem dex-
 „ trum tuberculum parvum, intus du-
 „ rum, foris paulùm molle, dolorem
 „ inferens, nec remittens. Purgatione
 „ rejecta sunt admodùm biliosa, puru-

116 R A T I O N I S M E D E N D I

„ lenta, Sepiæ atramento maximè simi-
 „ lia. Neque fecus, ac is, cui admota
 „ Cucurbitula, cum dolor ad Coxendi-
 „ cem esset, in crus descendit, alleva-
 „ tus est.

Nimirum *Moschus* acuto morbo com-
 muni laborabat, quem dies 14. pro par-
 te judicaturus videbatur, atque dies 17.
 integrè fortè judicasset, nisi Diætæ erro-
 res hanc Naturæ intentionem & cona-
 tum interturbassent. Hinc die 19. fortè
 finiente, aut 20. inchoante, Metastasis
 ponè aurem contingebat; haud tamen
 cum totius morbosæ massæ eò versùs de-
 terminatione, siquidem constet ejus-
 demmet portionem intestina petivisse.
 Attamen *Hippocrates* curam hujus Me-
 tastaseos eodem modo perfecit, quo
 ejus, qui metastasin patiebatur ad Co-
 xam; nempe Cucurbitulis.

Et pag. 1128. „ *Qui ex figulino equo*
 „ *decidit*, cui nec illicò admota est cu-
 „ curbita, ἐκ αὐτοῦ ἐσω, intus ustus est,
 „ ac die 20. malum recrudit; sangui-
 „ nis profluvia fæculenta, & erodentia
 „ prodierunt.

Epid. 5. pag. 1143. „ In *Æniadis Eu-*
 „ *polemus* Coxendicis & Inguinis do-
 „ lore conflictabatur, ut & in toto loco
 „ propinquo Coxæ juncturæ, ab ingui-

ne, & anteriore coxendicis parte.
 Huic sanguis ex malleolo detractus
 est, admodum multus, nigerque
 idem, & crassus: epoto autem medi-
 camento alvum deorsum purgante,
 multum purgatus est, & melius qui-
 dem ei aliquâ ex parte fuit. Dolores
 verò non cessabant, sed tum Coxen-
 dicem, tum illius juncturam, tum
 Cochonam » (Cochone est illa pars
 tota superioris femoris anterior, poste-
 riorque, quæ est à cristâ Ilei & Pube,
 usque ad extremum Tuber ossis Ischii,
 cui insidemus. Vid. *Gorraum in Def. &*
Foës. in Econ.) « tum etiam inguinis
 loca, suppuratio occupabat, ibique
 dolor erat intensior. Pus autem os,
 potius quam carnem pervadebat, &
 aliquandiu sic se habere ignoraba-
 tur, donec admodum debilis extite-
 rit.

Tandem Crustis valdè multis, iisque
 magnis ac densis, inustus est, pus-
 que multum & crassum effluxit, ac
 paucis post diebus interiit; tum ex
 ulcerum magnitudine & multitudine,
 tum ex corporis debilitate. Hic vide-
 batur sanari potuisse, si unicâ amplâ
 sectione sectus fuisset, & si per eam
 sectionem pus effluxisset: aut si alterâ

„ sectione opus fuisset., amplam eam
 „ facere : & hæc omnia ἐν τῇ ὥρῃ , ido-
 „ neo suo tempore , instituere oportu-
 „ iisset.

„ *Lyconi* in *Æniadis* in reliquis qui-
 „ dem eadem contingere , dolores ta-
 „ men ad crus non admodum pervade-
 „ bant , neque purulentus extitit , ve-
 „ rum sanus longo intervallo. Medica-
 „ menta autem ebibebat (φάρμακα , me-
 „ dicamenta purgantia) & Cucurbitulas
 „ admovebat , sanguis mittebatur , at-
 „ que interea melius habere videba-
 „ tur.

„ *Larissæ Scamander* Coxendicem
 „ syderatam habuit (ἰσχύιον ἐσφακέλισε ,
 „ coxendicem sphacelatam habuit ,) &
 „ os diù disparatum ἀφεσῆκος. Hic post
 „ magnam sectionem , etiam usque ad
 „ os ipsum factam , denique inustus est ,
 „ actum 12^{mo}. post sectionem die con-
 „ vulsio cœpit , ac magis detinuit.
 „ Convulsione autem tentabatur crus
 „ ipsum ad latera usque , quæ ad alte-
 „ ram etiam partem perveniebat. Crus
 „ autem contrahebatur & extendeba-
 „ tur , cæteraque membra movebat , &
 „ maxillæ riguerunt. Hic , octavo post
 „ convulsione insultum die , convulsio-
 „ ne periit. Utriculis verò concalefac-

PARS QUARTA. CAP. IV. 119

» tis, ex Orobis, Ervis, ad curationem
 » totum corpus fovebatur, & ab Ene-
 » mate paucum stercus tandem prodiit.
 » Medicamentum sinceram bilem affa-
 » tim deturbans, φαρμακὸν κατακορῆς,
 » bibit, & repetivit. Ac secessit qui-
 » dem alvus, nihil autem opis inde tu-
 » lit. Somnus parvus venit. Rursusque
 » epoto sub vesperam valido medica-
 » mento, sinceram bilem affatim de-
 » turbante, sub ortum solis mortuus
 » est. Εἴδοκει δὲ ἂν πλείονα χρόνον διενεγ-
 » κεῖν, εἰ μὴ κατὰ τὸ φάρμακον τὴν ἰχὺν.
 » Videbatur autem longiore tempore
 » morbum laturus fuisse, nisi propter
 » violentiam remedii periisset.

§. VI. Ex his cunctis liquet summam
 horum malorum curam Priscis in eo
 positam fuisse, ut internis externisque
 auxiliis materiem à Coxâ revellerent.

Ac 1^o. quidem sectio & ustio fre-
 quenter adhibebantur, spemque curæ
 ipsis semper magnam videntur fecisse.
 Ita ut quemadmodum pag. 118. ani-
 madvertebamus, mortem *Eupolemi* ad-
 scripserit *Hippocrates* debitæ ac tempe-
 tivæ simulque profundæ sectioni ne-
 glectæ. Itidem legimus pag. 1151. edit.
Foës. Hippocratem Cyrenii, & Hecasonis
 mortem, tardiùs factæ inustioni adscrip-

fuisse. Imò utrumque hoc extremum remedium simul adhibitum fuisse docuit *Scamandri* mox data historia. Sectionem unam, latam, amplam, quandoque pluribus parvis prætulisse magnum virum, casus *Eupolemi* manifestat. Sed simul partibus jam sphacelatis hanc methodum non profuisse, nimiam jam factam internorum destructione, antequam malum foras se verteret, *Scamandri*, aliorumque exempla, luculenter demonstrant.

Sectiones itidem hæ atque inustiones leguntur quidem ad os usque factæ, at in sphacelo tantum, ubi vel nihil, vel profundissime secandum esset, & ubi mors cæteroqui certissima instaret. Cæterum amplæ ac latæ, haud verò nimis profundæ, instituebantur, & à subsequentium sæculorum Medicis institutæ leguntur.

Hinc *Celsus Lib. 4. cap. 22.* inustionem duntaxat superficiariam commendare videtur: « Ultimum est, inquit, » (& in uteri morbis quoque efficacissimum) tribus aut quatuor locis super » Coxam, Cutem candentibus ferramentis exulcerare.

Legitur quidem *Hippocrates Lib. de int. aff. cap. 53.* apud *Chart. tom. 7. pag.*

pag. 677. jubere Ischiadicis « πολλὰς
 » ἐσcharas, καὶ βαθείας καῦσαι, escharas
 » & multas & profundas inurere; » sed
 ideò profunditatem ad os usque intelli-
 gere non videtur. In obesis certè potest
 profunda ustio esse, quæ tamen adipem
 vix omnem penetret. Imò os ipsum vi-
 tari oportere laudato mox loco innuit
Hippocrates, jubens » Escharas multas
 » profundasque inurere in osseis qui-
 » dem partibus fungis, μύκησι; in
 » carnosis verò, ferramentis. » Et alio
 hujus libri loco jubet inuri modò Lino
 crudo.

*Prosper Alpinus Libr. 3. de Med.
 Ægyp. cap. 12.* innumeras Ægyptio-
 rum curas, cauterio plurimis in morbis
 peractas, enarrans « Hinc mirum, in-
 » quit, non est, si prosperè hoc reme-
 » dium in omnibus articulorum dolo-
 » ribus curatu difficilioribus experiun-
 » tur; potissimùmque in Coxendico
 » dolore multas ustiones, non modò
 » supra articulum, sed etiam supra fe-
 » mur, facientes. » Gens porrò illa, ut
 idem refert, inustiones facit Gossypio,
 linteo involuto, filis sericis compresso,
 in conum formato, perpendiculariter
 perforato, cujus coni perforati basin lo-
 co inurendo apponunt, interea dum in-

cendant apicem. Unde etiam superficialia videtur eorum ustio esse. *Paræus Lib. 18. cap. 28.* ad digiti (lati procul dubio) profunditatem locum hunc inuri jubet, idque tribus, quatuorve, diversis per ambitum articuli plagis; „cavendo, inquit, ne Nervi lædantur. „Cæterum raros invenimus, qui ad os usque inuri locum jubeant, *Tulpium Lib. 3. cap. 26. Deckers Exerc. pract. pag. 34.* aliosque paucos, si exceperis.

Referenda huc famosa *Moxa*, sive *Artemisæ Lanugo*, quam *Indi* parant. Agit nempè, quo priora, modo. Vim enim *Artemisæ* peculiarem hîc non agnoscimus. *Olaus Borrichius* dudum adverterat majorum virium in *Ischiade* curandâ hanc cum *Artemisiâ* factam inustionem non esse, ipsis vesicantibus. Et si, quæ pro & contra scriptitata fuerint superiore sæculo, apud *Bonetum Med. Sept. Tom. 2. Lib. 6. Sect. 5. cap. de Arthrit.* attentè pervolvimus, abundè convincimur hoc auxilium, adeò olim decantatum, tam caro pretio solutum, præ reliquis inustionibus nihil singulare habere.

2^o. *Cucurbitas Hippocrates* hîc impensè laudat; laudarunt omnes post il-

lum Autores. Iteratâ harum actione, Revulsio necesse est ab interioribus versûs exteriora fiat. Continuò enim magnam in molem elata integumenta, humores huc undique alliciunt: spesque sic fit, fore ut hâc lege & moveatur, & attrahatur, quæ profunda in sede locabatur, morbi materies. Idque revera fieri, innumera testantur exempla.

Ad Inustiones & Cucurbitas, meritò referimus lata *Vesicantia* nostra. Clarissimus *Boerhaave* aiebat sæpiùs nobis, si vellet arcanum quoddam vendere, id fore tectas, & sub alia specie occultatas *Cantharidas*, in *Ischiadicis*. Hoc remedium Emplastri formâ, palmâ manûs majus, adplicabat Coxæ, & dein, post ingentem vesicam contractam, auferebat, vulnusque percurabat: dolore non abeunte, repetebat idem octiduo post; idque aliquoties ad tertiam, quartamve vicem: quamvis rarò id sibi contigisse testaretur, ut quarto Emplastro indigeret. Innumeri sunt, quos in Nosocomio hâc Methodo ab annosioribus hisce ærumnis percuraverimus. Hæc autem cura vix obtinet ubi locus spontè exulceratur; ut in casu *Juvenulæ* nostræ; quamvis etiam in ambitu ulcerum semel iterùmque explorata fuerit.

3°. Laudavit hîc *Hipp. Venæ Sectio-
nes*. Nec datur ferè autor, qui eamdem
haud commendaverit revellendi ani-
mo, si indicatio utcumque vel juberet,
vel permetteret. In initio tamen proficua
magis futura, quàm progressu malo,
videtur.

4°. *Purgantia & Clysmata* adhibuit,
postque ipsum omnes. Præter Revulsio-
nis intentionem generalem, veteres vi-
debantur quid peculiare ab his remediis
expectare; saltem ab enematibus. *Dios-
corides* clysmata hîc adplicabat ex acer-
rimis omnium purgantibus. An Anato-
me hanc Veterum experientiam forsan
confirmat? Arteria Natium *Winslowo*
dicta, producit Hæmorroïdalem inter-
nam, aliam omninò ab iis arteriis, quas
vulgò Hæmorrhoidales internas appel-
lare consuevimus; simulque dat ramum
ad Articulum femoris; imò dat Ramu-
los qui interiorem substantiam perrep-
tent Nervi Ischiadici. Præterea Ramus
primus Arteriæ pudendæ internæ dat
Ramos Hæmorrhoidales internos, &
Ramum anteriùs posteriùsque decurren-
tem supra cervicem ossis femoris. Atque
hæc de communibus Arteriis; si autem
Nervos contemplemur, à Nervo Ischia-

dico, pelvi egresso, Ramus proficiscitur, qui Anum petat.

5^o. *Chliasmata*, sive *Fomenta tepida*, egregii usûs deprehendêre, cum *Hippocrate*, Medici omnes; maximè si cum farinosis in Cataplasma redigerentur. Conabantur hinc omnia laxare, & per laxatos poros acres adigere stimulos. *Dioscorides* in *Ischiadicis* miscuit Cataplasmati radicem *Scammonii*, ipsamque *Colocynthidem*. Nullus ferè Autor est, qui peculiare quoddam acre hic non commendaverit. Videte *Prosp. Alp. Med. Meth. Lib. 9. cap. 5. Forest. Lib. 22. Obs. 22. in scholio*. *Ischiadis* subita admodum curatio describitur à *Boneto Med. sept. Tom. 2. pag. 575*. partem affectam primò probè fricatam, igni dein expositam, fovendo hoc Linimento. ℞. Sapon. ven. rasi unc. 1. Aq. Reg. Hung. q. s. Deinde fricando unguento, quod ex ung. Alth. Thereb. & Ol. Lumbr. pararetur. Egregium Belli Ducem *Hagæ Batavorum* iteratis vesicantibus frustra ferè vexaveram. Semicuratus iter suscipere debuit. Loco, quo perrexerat, quietus, ferendo dolori non erat. Matrona consulit totum quantum femur involveret emplastro quod ex pulvere *Mastiches* cum spiritûs vini s. q. para-

retur. Adplicuit, dolore immunis *Hag*am rediit, rem mihi patefecit totam. Desperatis pluribus hoc consilio profui. *Calx viva cum melle*, vel cum unguentis quibusdam mista, plures egregias curas mihi edidit.

6°. *Frictiones tum siccae, tum humidae*, rebus penetrantissimis institutæ, pertinaciter continuatæ, sæpiùs utilissimæ inventæ sunt; ut jam exemplis ad n°. 5. patuit.

7°. *Thermas* commendant, laudantque plures. His curari multos, multos minimè compertum est. Plures vidi qui *Aquisgranensibus*, qui *Badensibus*, &c. usi, vel nihil lucrati essent, vel in pejus versi. Laudat tamen *Schultetus* proprio exemplo suo virtutes Balnei *Thalfengensis*, vulgò *Gesund'run*, in Agro *Ulmenfi*: cujus usu *Ischiadico* dolore, aliis quidem remediis olim cedente, sed tamen iterùm redeunte, jam à novennio carebat. *Embroche* in desperatis semper tentanda est, licet habeamus, quibus non profuerit; prodest tamen aliquando.

8°. *Fonticulos & Veterum* multi, & usus hodiernus, sæpè salutares invenêre. Irritatio est perpetua, perpetuusque revellens effluxus.

§. VII. Veruntamen in cunctis hisce
rum Veterum, tum Modernorum me-
thodis adhibendis, Prognosis ferè sem-
per incerta est: cum natura mali nos
prorsùm lateat; nec nisi ex effectibus,
&, ut aiunt, à posteriore, nobis sæpè
manifestetur. Considerentur varii tan-
tummodò, qui afficiuntur, loci! Prava
materies hæret fortassis in cute modò,
vel in Panniculo adiposo, vel in Fasciâ
latâ; vel in involucris Musculorum su-
periorum inferiorumve, vel in involu-
cris Ischiadici Nervi, vel in Periosteo
superioris partis ossis femoris, vel in
Periosteo ossis Ischii, vel in osseâ parte
Acetabuli, vel in Capsâ ligamentosâ
Articuli, vel in Cartilaginibus seu Os,
seu Cavum acetabuli incrustantibus, vel
in Glandulâ magnâ, vel in Ligamento
tereti, ejusve sive alterutrâ, sive utrâ-
que origine, vel denique in pluribus
harum partium simul. Deinde ad loca
tam varia etiam multiplex adpellit ma-
teria. Est enim serum acre Podagricum,
Rheumaticum, Scorbuticum, Vene-
reum; si locus primariò afficiatur: vel
est ichor, sanies, pus, acrimonia jam
exposita, metastaticè huc aliunde delata:
vel est materies genita ex prægressâ loci
hujus communi inflammatione. Quæ-

cumque jam materies sit, si non corrumpatur, si eliciatur extrorsum, si nova non succedat, si nihil intus destruxerit, integram potest admittere curam. Si verò expulsam priorem nova subsequatur, recidivas facit, curasque inconstantes. Sed enim verò si corrumpatur, diùque ibidem hæreat, cunctas hinc partes presumdet necesse est. Ita vidimus in Nosocomio nunc ipsos Musculos, Nervosque putredine liquatos; nunc Os femoris cariosum; nunc laceram articulare Capsulam; alio tempore Acetabulum cariosum fractum; aliâ vice caput ossis totum, eroso ligamento, extra Acetabulum; iterum Acetabulum destructum totum, ita ut vel illud solum, vel & Os Ischii, & Os Sacrum, & Vertebrae Lumborum, carie consumerentur; nunc iterum perfectam Ossis femoris cum acetabulo Anchylosin &c.

His ergo omnibus, quæ ad variam morbi sedem, variamque materiæ Naturam spectent, consideratis, minùs mirabimur tam curas inconstantes, quàm casus desperatos: erimusque in Prognosi cautiore, cum morbus toties fallat nos. Quid dicam! cum ipsum τὸν πᾶν fefellerit Hippocratem. Juvat textum adducere ex Epid. 5. pag. 1151. "*Hecasoni*

„ in *Omilo* , ex Corporis impuritate ,
 „ & pravâ (seu intempestivè datâ)
 „ purgatione , gravis in Coxendicem
 „ dolor incubuit. Quo quidem demit-
 „ tente , febribus correptus est , diùque
 „ Lectulo decumbens , neque bibebat
 „ quidem , neque sitiebat. Debilis qui-
 „ dem erat , & crebrò inhorruit. Huic
 „ probè quidem , ut conveniebat , mor-
 „ bus sublatus est ; corpus autem ex
 „ oblatis opem percipiebat. „ Igitur
 videbatur laborasse *Hecason* Phthisi verè
 coxariâ , Hecticas febres , cum frequenti
 horrore , & magnâ debilitate , inducen-
 te. Morbo liberari visus est , viresque
 deperditas bellè recuperare , ut jam fa-
 nescere videretur. Sed an sanus factus
 est ? „ Tandem , ait , morbus per infe-
 „ riora erupit , ac totus cum multâ bile
 „ secessit , & mente motus interiit. „
 Ergo morbus lucido quodam intervallo
 latuerat , & veluti curatus habebatur ;
 & quidem ita , ut *Hippocrates* subjun-
 gat , „ ἐδόντες δὲ αὖ ἐκφυγεῖν τὸ νόσημα „
 „ *Hecason* videbatur morbo emergere „
 „ è morbo evadere. „ Sed interea tan-
 dem morbus per inferiora secessit , occi-
 ditque *Hecasonem*. Id quod Phthificis
 solenne est , ut Diarrhæâ colliquante
 pereant. Hujus *Phthiseos Ischiadicæ*

exempla plura præcedentibus Tomis *Rat. Med.* dedi, morte passim terminatæ. Diarrhœa hæc colliquans latenter promota *Eupolemon* occiderat, pag. 1145.

§. VIII. Haud omnium tamen in hâc Phthisi Ischiadicâ sortem æquè desperatam esse, binis exemplis luculentis *Tom. 3. Rat. Med. cap. 5.* clarè vidi-mus. Ipsissimaque juvencula, cujus casus totum hoc caput genuit, eâdem, quâ illæ binæ, methodo; lacteâ scilicet Diætâ, cum largo Corticis Peruviani usu; huc usque bene se habet, ulcere Lympham modicam exsudante. Lymphæ autem hujus inde revellendæ causâ, fonticulus incisus est. Hoc tempore torosa, robusta, duos labores indefatigata perficit, idque jam trimestri spatio. Cæterùm saponēs Herbæque saponacæ atque antiscorbuticæ dictæ, si largissimè fumantur, egregium usum habent, ubicumque spes resolutionis aliqua superest.



CAPUT. V.

DE APOPLEXIA ET NEEVORUM
MORBIS.

§. I. *Varia causæ remotæ Apoplexiæ unam modò eamdemque causam proximam facientes ; cadaveribus sectis demonstrantur ; simulque practicè differitur circa Apoplexiam , sive desperatam , sive sanabilem , ex causarum expositarum contemplatione.* §. II. *Examen causæ cur toties Apoplexia aut generet paralyzin , aut ipsum sequatur ? Eâ occasione ostenditur causam eamdem proximam in decem v. g. hominibus , decem varios cerebri nervorumque gignere morbos. Ideòque quid iidem hi morbi commune inter se , quid diversum habeant , & quanam demum ex illâ diversitate effectus diversi producantur , examinatur.* §. III. *Reperitur tamen ab omnibus hisce Catalepsis maximè abluere ; cujus miræ historiæ enarrantur , examinantur , magnamque partem inexplicabiles declarantur : quâ occasione etiam aliquid de somnambulis.* §. IV. *Examen questionis , cur cerebro uno in latere affecto , opposit*

tum latus Paralysis prehendat? Assertio hæc justos intra terminos limitatur contrariis observationibus. De lymphâ cerebri non congrescibili.

§. I. **N**ONNULLOS morbos reperire est, qui sæpius licet visi, inspectisque demonstrati cadaveribus, repetito tamen frequentius examine, Medicinam magis illustrent magisque: quos inter apoplexiam eique affines morbos meritò recensemus; de quâ porrò, ut quid dignè proferamus, primò historias morborum varias, cadaverumque sectiones præmittemus.

Anni currentis 15. Aprilis, fœmina 102. annorum habita, in Nosocomio civico extinguebatur. Cadaver petieram, Fati senilis prospectum auditoribus daturus. Exp. Nosocomii illius Physicus *Erndl* sequentem primò dabat Anamnesin: Autumno elapso febrem continuam passa erat, Hyeme diarrhœam. Aptis restituta medelis, viribus tamen sensim defecit; ut lectulo perpetuò affixa, Cardiacis semper fovenda esset. Brevi ante mortem, *en*, inquit, *morior*; sumpto autem Cardiaco: *gaudeo*, ait, *denuò me recolligo*; simulque desinit vivere. En jam quæ dabat anatome!

Musculi abdominales soli quidem tenuatissimi ; cæteri verò musculi omnes tendinesque femorum , furarum , colli , dorsi , omninò carnosì , torosi , pinguedinosi , ut in ætate mediâ. Egregia omnia viscera ventris. In thorace itidem boni pulmones ; Cor , vasa majora , ut in homine sano 30, annorum, se habebant. Haud igitur quod expectaveram & demonstrare gestiveram , inveni : inveni autem quod non cogitaveram. Intra cranium nempe , ubi cerebrum totum minimè siccum , sed maxime naturale erat , cruor ater , spissus , effusus erat sub Piâ Matre , ad lobum posteriorem sinistrum ita quidem , ut cavum , pollicem capiens , in hoc lobo expleret.

Est apoplexiæ species , solo spirituum defectu oriunda , quæ huic fœminæ jam pluries intentaverat mortis minas. Cura paucâ tamen quantitate spirituum , ope Cardiacorum , tum replentium , tum excitantium , resecta , vitam protraxit. Jam verò effusus cruor subjecta pressit. Cranio enim semper exactè pleno , pressio grumosi sanguinis in lobo posteriore cerebri removebat à se per ambitum lobi substantiam ; ea remota substantia premebat vicina sibi , atque ita com-

pressio progressa videtur ad ipsam usque medullam oblongatam : quo demùm factum, ut pauca illa spirituum copia, quâ debilis hæc vita eousque sustentata protractaque fuerat, interciperetur, eâque interceptâ, mors adesset. Utrùm nunc sanguis sensim ibidem colligi ceperit, an effusus recenter fuerit, incertum : posse tamen subito ante mortem effundi sequentibus demonstrabitur.

2. Die 19. Febr. ex eodem nosocomio adferebatur mihi cadaver senis, qui, strenuus semper helluo vini, eodem sese triduo ante mortem ita impleverat, ut in ipsâ ebrietate Apoplexiâ *ἄχρη* tactus, bidui spatio extingueretur.

Dura Mater bona, tota verò Pia dicta Aneurysmatica & Varicosa omninò fuit, idque non in superficie modò, sed inter omnes cerebri anfractus seu volvulos, & inter utrumque hemisphærium, potissimùm verò ad tempora. Ventriculus anterior cerebri sinister grumosi sanguinis eam habebat copiam, ut commune cochleare expleret, dexter dimidium paulò fluidioris. Cerebelli Pia Mater, maximè sinistri, ut ea cerebri, se habebat.

Alcoholis est, dum sanguine susceptum circumducitur, illum rarefacere.

Spatium igitur majus occupantes humores, vasa extendunt, dilatant, simulque eadem dilatata, quòd vehementem stimulum circumferant, in validiorem adigunt actionem. Repetitâ multoties hâc actione, debilitantur sic vasa, ut communi & tranquillâ humorum circulatione languidè tantùm reagant, nec nisi stimulo repetito debitè suos propellant humores. Sed demonstratum est repetitâ rarefactione humorum vasa debilitari. Ergo quò sæpiùs necessarius est stimulus, ut torpor vasorum excitetur, eò frequentius eadem rarefactio, vasa extendens, causam debilitatis adauger. Et hinc demùm tristis illa necessitas vini spirituumve, copiam sensim augendi, cum vasa de die in diem debiliora, à consuetis ultra non afficiantur. Hinc sensim homo ita flaccidus adparet, ut, qui Dei est imago, jam referat *Bacchi* simulacrum. Hinc igitur capimus cur arteriæ venæque Piæ Matris aneurysmaticæ ac varicosæ fiant: id quod videtur tolerari utcumque posse, absque eo quòd vasa dehiscant, quia æquabiliter sustinentur; at in ventriculis cerebri alia res est. Vasa innumera plexûs Choroidei possunt pro momento sine resistentiâ esse, si plus lym-

phæ ex iisdem resorbeatur, quàm in illos influit. Vel si id non fit, saltem vasa in rore vel liquore perpetuò sita, debilitari ac dilatari, prædictis internis de causis ita queunt, ut faciliè dehiscant: præterquam quòd acrimonia in his corporibus nata, acrem ventriculis lympham instillet, quæ eadem vasa corrodat, facilièque dissolvat. Hinc demùm effusio sanguinis. Hinc ventriculi sanguine turgidi totum cerebrum ac medullam oblongatam comprimunt. Hinc capimus unciam sanguinis, intra cranium effusam, inter Apoplexiæ causas ab Authoribus jure referri.

3. Sartor 55. ann. 9. Aug. 1757. terrore, mœrore, gravique irâ correptus, cubitum sanus petit. 10. Aug. evigilans deprehendit se toto latere dextro tumidum, ac paralyticum; idque haud in crure brachioque solis, verùm etiam in genâ & linguâ; ita ut loquens non intelligeretur. Vena ipsi mox secta est, & quæ reliqua artis erant adhibita; tandem trigesies balneo *Badensi* usus est. Quibus omnibus id effectum, ut tumor pattium demitteret quidem, & cruri quisquam rediret motus; Paralysis verò eodem perseveraret cæteris in partibus modo.

Primâ vice illum vidi 9. Junii 1758, eumque ab illo die ad *Machinam Electricam* adhibere cepi. Est idem ille, de quo *Rat. Med. Part. 3. cap. 6. n^o. 11.* Mense Januario 1759. in lecto jacens, expeditè poterat brachium digitosque movere; extra lectum verò minùs. Habent id plures Paralytici, dum incipiunt emendari. Sustentatis partibus, obscurus qui redierit musculis motus, eosdem faciliùs movet, quàm si pendente brachio musculi totum brachii pondus simul sustinere attollereque debeant. Junio mense vox distinctior, tantusque pedis motus, ut solus, sine scipione, magnam circumambulet aulam.

Nonâ autem Junii, ad secundam pomeridianam *Machinæ* accedens, dixerat famulo Nosocomii quidem sibi benè non esse, nobis verò nihil, nisi ad 10. fortè ictum. Ducebatur illicò in lectum, ut parùm quiesceret, utque quid ipsi deesset examinarem. Illicò magnam præcordiorum anxietatem conquerebatur, & intra dimidiæ horæ spatium mentis compos ultra non fuit. Frustra vena secta est; frustra injectum Enema adhibitaque Vesicantia. Deglutitio sublata prohibuit usum medicamentorum. Intra quadrihorium expiravit.

In Cadavere Dura Mater à latere sinistro sinûs Falciformis cum cranio concreverat, ibidemque crassa ac dura erat. In sinistro cerebri hemisphærio, potissimum ad latus, varicosissima eadem erat, in dextro autem parum tantum. Eademque in plagâ, quâ Dura Mater cum cranio cohærebat, etiam arctè coibat cum Arachnoideâ ac Piâ membranis. Sub Arachnoideâ in posterioris lobi cerebri parte priori & levâ, lymphâ splendens hinc inde subrubella adparuit. Eadem lymphâ coagulata, tremula, conspiciebatur in lobi hujus posteriore plagâ, maximè inter medullæ volvulos, supra Piam Matrem. Cæterum, niger sanguis videbatur omnes medullæ gyros volvulosve per totum Encephalon sejungere; id quod adhuc adparebat, profundioribus sectionibus jam medullæ bonâ parte ablata. Ventriculus sinister anterior, sive superior dictus, & amplissimus omninò erat, & tum copiosissimâ rubellâ aquâ, tum grumoso sanguine plenus fuit; dexter verò ejus compar suam & amplitudinem & lympham naturalem habuit. Ventriculus quartus, amplus, copioso ac coagulato sanguine distentus erat, usque ad foramen magnum ossis occipitis.

In sinistro cerebri hemisphærio quæ enarrata vitia sunt, ad Paralyfin dextri lateris explicandam sufficiunt. Vitia ventriculi quarti ad apoplexiam, eamque tam citò letalem, intelligendam quoque facere videntur. Exposueram ad ægrum II. quo pacto in plexu Choroideo vasa rodi, rumpique possint, ac sanguinem suum intra ventriculos cerebri anteriores effundere. Eadem explicatio valet ad ventriculum quartum, cum & speciem quamdam plexûs Choroidei habeat. Cæterùm ex historiâ morbi patet hanc effusionem letalem subitò contigisse: an forsitan nimiùm repleverit ventriculum in prægresso mox prandio? Hâcque lege Aorta, tumente ventriculo compressa, impetum majorem in tenera plexûs hujus vasa excitasset?

4. Die Julii 6. 1759. anatomen puellæ feci, quæ jugi Cephalæâ laboraverat. *Jugi* dico; cum, ex quo loqui potuit, eandem sit perpetuò conquesta. Præcipuam verò ejus sedem ad postica oculi sinistri potissimùm indicaverat. Cætera hilaris, cursu, saltu, lusu indefinenter se exercens, nunquam tussire, aut anhelare, nunquam defatigari, à digno parente, *Viennensi Medico,*

observata est. Sex cum dimidio annos nata interiit. Octiduo ante mortem stupida nonnihil & obliviosa nonnunquam deprehendebatur, in reliquis tamen omnibus sana. Quatriduo ante mortem & ipsam prehendit Apoplexia, & dextrum brachium convulsio. Ultimo vitæ biduo convulsio cessavit, Apoplexia autem sine notabili febre placidum vitæ finem fecit.

Dura Mater bona, Pia tota quanta varicosissima utroque in cerebri hemisphærio. In sinu longitudinali, ab ipsâ fronte, usque dum ille in sinus laterales abit, corpus album reperiiebatur, instar oblongi vermis. Sinus idem binis in locis habebat membranaceam expansionem, ab uno ejus pariete in alium porrectam, tensam. Ad primam harum, oblongum hoc corpus album duas in partes dividebatur, quarum altera sub hâc expansione, altera supra eamdem pergebat: emensæ autem hæ binæ partes expansionis latitudinem, quatuor propemodum lineas habentem, denuò coibant; ita ut posthac Solitarius veluti vermis supra posteriorem expansionem, sine ullâ divisione, transcurreret, sinusque laterales utrimque subiret. Ex ventriculo superiore cerebri dextro uncias

duas aquæ eduximus. Limpidissima hæc erat, inodora, igni imposita non coagulabilis, syrupi violarum colorem minimè mutans. Aderat & aqua in fundo cerebri, ad usque foramen magnum ossis occipitis; sed eandem ibi in vitâ hæsisse affirmare non ausim. Fortè enim, dum sectionem planam juxta lacunar sinûs facientes, simul hunc sinum leviter læderemus, exsiliens lymphæ undique deorsum, adeoque inter Duram Matrem cerebrumque, insinuare se potuit. Unde certè longè copiosior lymphæ in ventriculo fuerit oportet, quàm quæ inde collecta fuerit. Pulmo totus quantus accretus fuit Pleuræ, Pericardio, Diaphragmati; ipsique inter sese connati mutuò lobi. Modus autem hujus mutux concretionis non erat illi similis, qui in pectoris morbis, vel aliàs ad luctamina mortis, à crasso sero transfudante ortus, digitis commodè solvi possit: neque similis etiam illi, qui cellulosâ productione, haud omninò difficulter solvendâ, sæpè observatur: sed erat omni in puncto thoracis coalitio firmissima, solidissima, cultello tantum, magnâque cum patientiâ, demum solvenda; ita tamen ut nonnullis in locis pulmo faciliùs perscinderetur

ac laceraretur, quàm à nexu sine læsione solveretur: nullibi autem id difficilius quàm toto pectoris sinistro cavo.

Hæc ergo puella post perennem Cephalæam demùm Apoplexiâ quatuor dierum moritur. Non morabor hîc pessimè affecti pectoris in casu quo, à longâ die, ejusmodi causæ hîc natæ erant, à quibus respiratio longè vitiosissima oriri debuisset; cum de simili casu egerim *Rat. Med. Part. 2. cap. 8. pag. 181, 182.* Adeòque ad apoplèxiam me modò converto. Oblongus veluti vermis finûs longitudinalis merus polypus fuit. Patebat id maximè, ubi crura ejus utrimque ex sinibus Occipitalibus extrahebantur: alba polypi materies incipiebat hîc rubro sanguine tingi, & sanguineas fibras à sese dimittere. Confirmabat merum polypum esse ejusdem in aquâ dissolutio & interitus. Nam, quo post aliquot dies eum maturiori examini subjicerem, jusseram non in spiritu, ne contraheretur, sed in aquâ fervari: quarto autem ex illinc die examinaturus, ferè periisse dolebam. Porro de naturâ polyporum, in humano corpore genitorum, id esse, *Rat. Med. Part. 1. pag. 65.* demonstravi, quòd in spiritu subsisterent, in aquâ verò evanescerent.

An à pressione intra sinum genitus polypus, ut variis exemplis ostendi *Rat. Med. Part. 2. cap. 7.* ? Fortè; sed compressione sanguinis absente, etiam polypos copiosos generari posthac 2. Octobris propediem elapsi in cadavere didici. Homo quinquagenarius anomalâ Arthritide à 13. annis in calcem ad articulos conversus, & dirissimis paroxysmis ferè consumptus; à triennio frequentibus paroxysmis *Colica Pictonum* excruciat; pus grave, copiosum à quatuor mensibus in omni urinâ deponens; lentâ demùm tabe in Nosocomio periit. In dilatatissimis Aortâ & Venâ cavâ, in peramplis arteriis venisque Iliacis, arteriâ carotide, ac subclaviâ, in venâ jugulari, tenuem chordam polyposam invenimus, cujus chordæ diameter in maximâ arteriâ vix ultra lineam, in magnâ venâ vix duas excederet lineas; quemadmodum etiam sinus faliformis exhibebat. Hic certè pressio nulla, sed vacuitas maxima ubique erat, cum polypo universo. Nec in capite pressio sanguinis fuerat, cum ibi nihil ferè sanguinis in vasis, Durâ Matre in sinistro latere exceptâ; cumque etiam ventriculi anteriores cerebri ita vacui essent, licet magni, ut vix dragmam aquæ, ad

ignem minimè coagulabilis , educere potuerim.

Hinc vel à pressione , vel à stagnatione polypus huic de quâ agimus puel-
læ , productus est. Cephalææ antiquæ
causa venis fortè tribuenda varicosis
est : qualia exempla ut Cephalææ cau-
sas , Collectores casuum nobis alibi de-
monstrant.

Intelligimus porrò cur Apoplexia tam
frequenter letalis sit. Si compressio ab
aquâ vel à sanguine producta , causam
proximam produxerit , opus est , si mor-
bus curabitur , ut tum copiosum serum
resorbeatur , tum sanguis effusus foru ,
ac veluti coctione , aptus reddatur , qui
resorberi possit. Sed ad talem resorptio-
nem coctionemque , certum quoddam
tempus natura requirit. Si sufficiens cir-
culatio per minùs compressas partes in-
terea temporis detur , si partes minùs
pressæ nimîâ humorum copiâ non ob-
ruantur , dum per compressiores tran-
sire vetantur , spes est ut homo vel se-
nescat integrè , vel saltem necdum mo-
riatur. Sin verò contrarium , ut pereat
necesse est. Imò fortè resorbetur mate-
ries , sed eroso de vase novus extillans
liquor causam proximam redintegrat.
Unde intelligitur cur nonnunquam per
paroxysmos

paroxyſmos adoriatur, letalis demùm Apoplexia.

Si his jungamus cauſas Apoplexiæ proximās, aliunde natas, v. g. à Plethorâ, à ſeroſâ Colluvie, à Contuſione, &c. patet evidenter revellentem dictam Methodum à magno *Boerhaavio* commendatam, unicum ferè id eſſe, quod in Apoplexiâ ejusmodi prodeſſe poſſit: ſed ſimul ex contemplatione cauſarum proximarum nihil pernicioſius Emeticis, (quæ utinam *Sydenhami* autoritate minùs fulcirentur!) in eâdem dari poſſe, vel inde concludimus, quòd vis humorum actione Emetici verſùs caput aucta, cauſam morbi proximam augeat, ac ſæpè reddat inſuperabilem.

Sed hæc methodus ſi integra adplicetur, bonam ægri deglutitionem ſupponit, quod in Apoplecticis ſæpè fit; quo nempè ægri hæc revellentia affatim hauriant. Cum verò dentur, quibus omnis omninò deglutiendi ſit ablata facultas, ratio alia adparet cur fors hominis inſuperabilis ſit. Eſt malum hoc ratione cauſæ, & ratione effectûs.

Tandem ea Apoplexiæ ſpecies, quæ oriunda ex defectu non quidem ſanguinis, ſed materiæ ultimò elaboratæ, unde ſubtilis ille liquor, ſpiritus dictus, pa-

randus ; tum & illa , quæ à frigido glutinoso sanguine proficiscitur ; longiore tempore egent , quàm ut sufficienter suis in causis emendari possint. Unde hæ species hominem è medio tollunt , antequam vel restituti spiritus , vel iners Pituita soluta , mobilisque reddita fuerit.

§. II. Cur Apoplexia toties Paralyfin sive sequatur , sive generet ? Resp. Paralyseos, Epilepsiæ, Apoplexiæ, Lethargi, Cataphoræ, Convulsionis, aliorumque Cerebri morborum, causæ reperiuntur eadem. Quod ita intellectum velim, ut licet frequenter inveniantur distinctæ variorum horum morborum causæ proximæ, sæpè tamen quoque confundantur ; ita quidem ut serum abundans ventriculorum anteriorum cerebri, in uno Apoplexiam creaverit, in alio Epilepsiam, in tertio Paralyfin. Obstructione, seu potiùs Symphyssi vasorum, vehementium sanguinem ab Encephalo in sinum longitudinalem reducem, tumque spissâ lymphâ sub Piâ Matre effusâ, vidi in jureconsulto dirissimam ortam Epilepsiam chronicam, tandem acutam, letalem : quæ causæ tamen leguntur alibi inemendabilem induxisse Apoplexiam. Legite *Boerhavi* Caput de Apoplexiâ, cum *Ill. Præsidis*

Comm. Videte dein *Hildanum*, *Borel-
lum*, *Tulpium*, *Schenckium*, *Bonetum*,
Mangetum; quotiesne docti hi viri des-
cribunt eandem inventam in cadave-
ribus causam, quæ hos diversissimos ef-
fectus produxerit?

Quod si ita se habet, consequitur id,
ut concludamus eandem causam, v. g.
ferosam ventriculorum Cerebri collu-
viem, ipsâ pressiois differentiâ, vi
etiam compressionis in hanc, magis
quàm in illam Cerebri Cerebellive pla-
gam determinatæ, tum & majore aut
minore resistentiâ compressæ partis ad
vim pressiois, magnam varietatem ha-
bere in effectibus inde producendis.

2^o. Comprehendimus quoque cau-
sam eandem suis in effectibus muta-
bilem reddi, omninòque variam; tum
pro effusi liquidi copiâ auctâ vel immi-
nutâ, tum pro leviori aut graviore mu-
tatione ac labefactione partium com-
pressarum, tum etiam varietate pressio-
nis, viam sibi novam ad alias cerebri
plagas molientis, tum denique variante
hominis Regimine & Diætâ. Quibus ritè
pensatis non est sanè, cur valdopere
miremur, quòd à causâ, quæ nobis ea-
dem esse videtur, diversos effectus; &
quòd à diversissimis naturæ causis, eum-

dem planè contemplemur effectum.

3^o. Intelligimus utcumque quamnam ob causam omnes hi morbi, humoribus geniti, etiam queant defectu oriri humorum. Dum enim ita collabitur Cerebrum, ut transeat nihil, est Apoplexia ab inopiâ humorum. Dum plagæ quædam collabuntur, his tamen vicinæ nonnullæ sat perviæ manent, ut excipiant, transmittantque, qui circulum continuet, humorem; minæ ad Apoplexiam, vel Paralyfes, subsequuntur plus minùs completæ. Denique dum uno momento vasa hæc tenera vi superstitie sanguinis penetrantur, altero momento præ nimio collapsu penetrari nequeunt, Convulsiones subsequantur necesse est.

4^o. Capitur quoque cur omnium horum morborum sive affinitas, sive disparitas, ritè inter se collatæ, ideam eorundem Medicorum menti vividissimam imprimant: ita quidem, ut Apoplexia compressione nata universum Encephalum æquabiliter premat; deinde ut causa Paralyfin generans nonnullas modò fibras premat, quorundam nervorum futuras origines; tandem ut causa Epilepsiam aut Convulsionem efficiens, uno momento vi irruens, terribiles producat contractiones, altero

momento, repleto quasi nimium cerebro, vi repellatur: unde Epilepsia vera est veluti alternans Apoplexia, & nimius motus; & cessante demum illo motu, somnus Apoplecticus fit, quo morbus veluti coquitur, si paroxysmus est curabilis: sin minus, in letalem abit Apoplexiam.

§. III. Ab his regulis sola Catalapsis abludit. Ut ejus legitima idea habeatur, omnino totus legendus, quem *Ill. Praeses* refert ad §. 1086. Aph. *Boerh.* ex *Act. Reg. Scientiar. Parisiens.* ann. 1742. Primò enim describitur Catalepsis perfecta, cum omnibus suis stupendis apparitionibus. Id tamen hîc notandum, quòd in omnibus Catalepti-
corum historiis, quivis diversi Observatores distinctum quid, alii præ aliis, notent, quodque hinc Catalepseos tam varia facies describi soleat? quamvis fateamur in omni verâ Catalepsi ipsis descriptâ, illud Catalepticum, *καταληψιν* ita dictum, certo morbi tempore in singulis adesse. Tum & mirè mutantur ipsi hi morbi. Cataleptica, de quâ textu citato, elapso aliquo tempore simul fiebat Somnambula: deinde in eo etiam mutabatur morbus, quòd deinceps multa garrirer, inordinatè lo-

queretur, cantaret, rideret, & post deambulationes peractas iterum lectum peteret, tegetet corpus stragulis, Cataleptica fieret, & post $\frac{1}{4}$ horæ Catalepseos Paroxysmum totum absolveret. Ut melius autem capiatur quâ morbus se habeat, en quæ viderim!

Puella 12. annorum frigida, mucosa tota, Catalepsi bis ter nocturni spatii repetente corripitur; idque integro ferme mensis spatii. Catalepsi, quâcumque corporis positione eam prehenderet, jacentem, stantem, incedentem, in manducatione cibos potusve ad os ducentem, semper illam in eâdem positione servabat; nisi fortè quis alius mutaret. Vix per octiduum hic fuerat morbi status, quin ingentem subiret mutationem. Quæ enim taciturna olim in Paroxysmis, jam fit garrula, tantâque cum rapiditate loquax, ut sana nunquam tam præcipitanter loqueretur; sed distinctè tamen, & ad rem. In pluribus Paroxysmis præsens audiivi eam *Psalmos Davidicos* cantantem ritu Protestantium, quorum fide à teneris imbuta erat. Cantus autem ille notas musicas exactè observabat, ut asseverabant adstantes. Tum audiivi recitantem *Catechismum*, quem tenuerat memoriter, unâ cum plurimis

textibus ex *Sacris Bibliis*, ad quæstionem *Catechismi* quamlibet adpositis. Cum ad textus hos Librum adjungeret sacri Authoris, & Caput & Versiculum; illicò ego in *Catechismo* id examinans, ad litteram omnia prolata esse stupebam. Sed neque hîc finis. In vitia hominum acriter inferebatur, & occasione textuum laudatorum invehebatur in Adulteros & Impudicos homines, præprijis autem in hominem viduum in viciniâ habitantem, quòd pellicem domi aleret; qui tamen ipse, Paroxysmum visurus advolaverat, atque ita præsens præsentem audiebat has diras imprecationes in sese proferentem, quamquam ipse nullatenus puellæ sub conspectum caderet. Sæpiùs contigit, ut tum familia, tum ego maximè, quid doli subesse suspicati, varia, explorandi gratiâ, tentaverimus; sed nihil simile. Nunc unguibus teneram cutim ita vellicabam, ut multis post diebus impressa vestigia gereret; nunc lumen ipsis ferè pupillis admovi, visurus an se contraherent; aciculâ varias corporis plagas pupugi, ita ut sanguis inde exsiliret: verùm omnia incassum. Interim per totum Paroxysmi tempus quotiescumque ego brachium, crus, manum, digitum, caput,

situ mutabam, perfectè sic, ut posueram mansit; idque tam longo temporis spatio, quo ego sanus, partes extensas eodem in situ neutiquam servarem. Perfectè curata est iis, quæ mucosam ac flaccidam temperiem emendarent.

In hoc igitur morbo τὸ ἀγνώσκειν adest. Ab unâ parte commercium corpus inter mentemque deletum adparebat, quòd Nervi sentientes nullatenus viderentur affici; ab alterâ parte commercium id non deletum adparebat, quòd sapienter ratiocinata, & memoriter multa apertissimè recitans, organa vocis, (& quotuplicia hæc!) expeditissimè moderaret. Sed est præterea aliud adhuc notandum hîc. Nervi ad motum destinati se non ita habent, atque in Paralyticis, quando commercium Nervi cum Sensorio communi interceptum est. In Paralyysi enim affecta pars mox flaccescit, fitque immobilis, atque haud rarò etiam insensibilis: in Catalepsi verò corpus manet ut antea, sedentis, gradientis, stantis, comedentis, bibentis figurâ. Haud ergo Paralysis est, sed etiam non est motus. Quid ergo est? Est continuatio ejus, quod ultimo sanitatis momento ad motum bonum requisitum aderat: id nempe in eâ, quæ olim movebatur, se sus-

tinet parte. Imò si adstantium quis situm hunc permutaverit, & in alium direxerit, ut jam cogat alios prorsum musculos ut agant, est ferè idem, ac si sensorium commune novis his musculis novas vires largiretur, ad hunc situm, idque pertinacissimè conservandum.

Porro quod in corpore observamus, idem de mente cogitemus. Quoties enim observatum non est ideam ultimam verbis expressam, ante Paroxysmum, ita eandem manere, ita esse immutabilem, ut denuò prima sit, quam homo habeat, verbisque enuntiet, Catalepsi, quantumvis diuturnâ, solutâ. Ut profectò, quemadmodum musculi, si ab aliis non mutantur, ita soluto Paroxysmo se habent, quàm immediatè ante illum habebant; ita quoque maneat impressio idearum, & consequens inde ratiocinium. Igitur totum illud intermedium tempus insciâ, ut videtur, mente transigitur; ita ut cogitationes mentis, loquela eas enuntians, novus ab adstante homine musculis conciliatus motus, à mente non videantur adverti, à memoriâ non notari. Intermedium illud spatium tam perfectè de vitâ humanâ abscinditur, ut prima post Paroxysmum idea, pri-

musque motus, eo modo cohæreant cum prioribus ultimis, ac si integrum quid, & nunquam interruptum componerent.

Somnambuli quid simile habentes, in nonnullis iterum differunt. His corporis cum animâ commercium silet, sed non inter animam & gradatorios musculos. Imò cum quidam studiosè evitent menfas, sedes, obstacula, in viâ posita, idque in tenebris, videntur tactu valere, & mentis commercio eo usque uti, ut ad latus declinantes evitent obstacula.

Substitit hîc examen physiologicum: haud enim datum est nobis miri animi nostri cum corpore commercii capere leges. Ignoramus prorsum eas, quarum ope commercium hoc peragatur, partes; ignoramus quâ se lege & tangant & moveant & iterum sistant. In genere novimus necessariam musculi suis cum vasis integritatem; boni nervi toto itinere suo aptitudinem; integrum, quem pro sensorio communi habemus, locum: verum plures in sententias scissi, mutuam harum omnium harmoniam, agendique facultatem, minimè capimus. Nervorum cavitatem, fluidi per eam transfluentis præsentiam, scholæ

crepant; sed alterutrum existere nullus mortalium, optimis licet armatus microscopiis unquam demonstrare potuit: etiam videntur actiones musculosæ in corpore existere, quibus communi lege explicandis haud sufficimus. Unde ad hæc omnia sapienter Eminentissimus *De Polignac, Anti-Lucretii sui pag. 153.*

N o s verò plerumque latet quænam organa motûs
In nobis vigeant; & quâ sint arte regenda:
Nec rescire juvat: satis est nam velle moveri,
Quilibet ut sese moveat, rudis atque peritus.

& pag. 187.

Scilicet ignorat mihi mens, sibi credita qualis
Machina sit; quantâ momentorum arte regatur;
Quàm variè compacta, & miro condita textu.
Attamen impellit cum vult, agit atque movendo
Compagem; ac subito flectit, prout imperat, artus.
Quod moveat, planum est causam prodire movendâ
Mentis ab imperio: verum id, quod nescia præstet,
(Nescia non motûs, quem præcepit ipsa, sed Artis,
Quâ fit, & elicitur, liquidò demonstrat adesse
Causam, quæ regit effectrix &c.

& pag. 358.

Denique nec per se Mens ullo corpore tangi,
Nec quocumque modo connexum impellere corpus
Nostra potest. Unde est igitur, quòd mutua sese
Commoveant? Certisque in corpore motibus ortis,
Notities menti adveniat, tum certa cupido?
Atque ex notitiâ, certâque cupidine mentis,

156 RATIONIS MENDI

Quidam enascantur motus, & corpore gliscant?
 Naturas adeò duplices quæ fibula neçtit?
 Quidquid enim neçtit partes, ad utramque necesse est.
 Pertineat: Sic vitta manus, sic lora jugales,
 Vincula sic ulmo vitem, sic stamina pannos:
 At vinculum si corpus erit, quî prendere Mentem?
 Et si incorporeum, quî prendere membra valebit?
 Ergo INFINITI conjunxit sola VOLUNTAS.

§. IV. Sed antequam hanc materiem
 missam faciam, quæstionem circa Ner-
 vos gravem movere necesse est. Cur
 nempe vitia pag. 136. in sinistro cerebri
 hemisphærio factoris, ut causæ Paraly-
 seos dextri lateris assignentur?

Est profectò antiquissima *Hippocratis*
 observatio, ab aliis deinceps, præcipuè
 ab *Hildano* confirmata, quòd læso pres-
 sove uno cerebri hemisphærio, opposi-
 tum corporis latus paralyticum fiat. Fre-
 quentissimæ ejusmodi observationes ef-
 fecère, ut jam ante 60. annos egregius
Poupartius in *Act. Acad. Reg. Sc. Par.*
 statueret medullares fibras se decussare;
 ita ut cranio egressæ, oppositas peterent
 corporis plagas. Ita quoque *Petitus* in
 scripto dicto, *Lettres d'un Médecin*,
Valsalva, aliique: sed instar omnium
 magnus *Venetorum* Anatomicus *Sancto-*
rini *Obs. an. cap. 3. §. 12. pag. 61. edit.*
Leyd. qui apta ad cerebra nactus, tribu-

potissimum in locis hanc Decussationem demonstrare solebat: scilicet in priore & in posteriore protuberantiæ annularis crepidine, atque maximè in imo Caudicis medullaris, quæ in spinalem abit. Vide etiam *Hist. Acad. Reg. Sc. Par. an. 1742. pag. 53. in 8.* Siccus cerebrum hisce diebus nactus, idem observasse mihi videor.

Sanè si morbi cerebri læsi oppositam corporis plagam perpetuâ lege afficerent, omnia quæ ad hanc quæstionem spectent, expositâ decussatione jam explicuissimus: verum ita res non est; unde multæ difficultates hinc exsurgunt.

1. Apud Collectores casuum sæpius jam memoratos, historias reperimus innumeras, vitiosi v. g. cerebri dextri, cum Paralyfi lateris corporis sinistri, & cum Convulsione dextri.

2. Cum Paralyfi ejusdem lateris, Convulsione oppositi.

3. Cum Paralyfi lateris ejusdem, sine ullius partis Convulsione.

4. Cum Convulsione ejusdem lateris, sine ullâ ullibi Paralyfi, ut puella pag. 172.

5. Cum Paralyfi & Convulsione ejusdem lateris.

6. Cum Convulsione universali, &

Paralyfi dextri lateris, ubi tamen causa videbatur cerebrum integrum occupare.

Hâc occasione nuperam addam anatomem. In pueri, cujus historia pag. 128. habetur, cadavere, Pia Mater universa varicosa, vix ullibi cum subjecto cerebro tam in superficie, quàm intra ejusdem gyros, cohærens, Lympham pellucidam, gelatinosam supra se gerebat. Hæc porrò omnia in utroque Cerebri Hemisphærio ex æquo obtinebant. Ventriculus quidem dexter superior Lymphæ, ad ignem non concrefcentis unciam continebat; verùm incerti sumus, an contrectatio & compressio alterius hemisphærii nondum percissi, aquam ex sinistro ventriculo in dextrum, quem examinabamus, non duxerit. Flatus enim in unum ventriculum immissus, in alterum sæpè transit; ita ut quo loco sese ambo contingunt, in medio nempe, & iterùm ante thalamos Opticorum, mutuò secum communicare videantur. Imò hâc occasione ablata resistentiâ in ventriculo, quem examinamus, pondus relictum supra alterum ventriculum Cerebri, potest subjectum ventriculum comprimere, premente Anatomici manu adjuvante, sic.

que subjectum ventriculum evacuare, dum Lympha vel ros, utrumque ventriculum explens, ultra non æquilibra-
tur. Si quisquam hîc fortè regerat tunc nunquam posse de copiâ Lymphæ, unum ventriculum præ alio explente, judicium formari, & ad morbi referri causas. Huic respondeo : casus manifestos dari, qui justum relinquant post sese, certumque judicium. Quippe ad casum pag. 171. vidimus ventriculum hydro-
picum duplo triplo ampliorem suo compare redditum fuisse : unde certè nulla ibidem adfuisse communicatio videtur, & ratiocinium de hydropico hoc ventriculo justum est. Deinde si Lympha tenax valde, etiam communicatio ventriculorum obtinere non videtur. Hinc casus existunt unde nihil, casus unde multum concludi licet.

Puer porrò hicce pridie ante mortem Convulsiones universales habuit, & perfectam Paralyfin totius dextri lateris. Si nunc in eodem dicamus ventriculum dextrum præprimis hydropicum fuisse, fuique lateris pressisse cerebrum, tunc Paralyfin offendimus in eodem affecto latere : si verò negamus hoc inde posse concludi, probatur saltem id, quod mox ad n. 6. dixeram.

Ex omnibus autem hucusque dictis

concluditur dari quidem, quæ sese decussent, fibras; hujusque decussationis effectum oppositi lateris morbos exponi; haud tamen omnes se decussare; sed esse quæ se minimè decussent, adeoque proprii lateris nervos formare videantur: unde tunc simul phænomena, quæ eodem in latere contingunt, explicata habentur. Sed ex omnibus his minimè explicamus cur causa, eadem nobis visa, potius Convulsionem quàm Paralyfin excitet; aut vice versâ? vel cur à causâ iterum eâdem in uno homine oppositum latus Paralyfi, latus affectum Convulsione prehendatur, aut iterum in alio præcisè contrario modo?

Obiter monitos lectores volo me jam pluries deprehendisse, quod Lympha ventriculorum Cerebri ad ignem non coaguletur, ut jam quatuor experimentis patuit. Confirmant hæc *Boerhaavii* sententiam de Lymphâ Cerebri id jam olim statuentis; ad quam sententiam corroborandam laudare solebat totam octavam propositionem *L. Bellini* de motu cordis; qui & suis & clari *Lambechari* experimentis id evicerat. At tamen egregius *Hallerus* ad §. 274. *Inst. Boerh.* Lympham hanc concrescibilem statuit, inter alia etiam *Fracassati*, cujus de Cerebro Tractatus inter *Mal-*

pighiana habetur , autoritate fretus. Respondere tamen possumus *Fracassatum* de Morbosis agere , *Bellini* verò & *Boerhaave* vel de sanis , vel de hâc saltem parte non morbosis. Experimenta saltem mea idem quod *Boerhaave*, idem quod *Bellini* , evincunt , clamant.

C A P U T V I.

DE SANGUINE ET CALORE HUMANO.

§. I. *Regula* , ponentis in acutis morbis *vena sectionem* post 4. diem licitam non esse , sanguinemque in acutis malignis dissolvi , incertitudo ac fallacia experimentis demonstrantur. §. II. Ad problema , utrum oporteat *fœmina Menstrua* aut *Lochia* habenti *venam* tundere , necne ? *ratio*cinio , *experientia* & *authoritate* respondetur. §. III. *Arteriosus sanguis* nec colore mutatur ut *venosus* , nec suum ita à sese serum dimittit. §. IV. *Constanti lege Syrupus Violarum* viridescit à sero sanguinis recentissimo , ab ovi recentissimi albumine : ita ut *alcali presentia* hoc solo experimento non notetur. §. V. *Calor* non à solo attritu. §. VI. Defectus est in *Methodo mensurandi calorem humanum* , quòd tempus ther-

mometron adplicandi non definiatur: probatur experimentis quibus simul evincitur latitudinem caloris in sanis hominibus esse inter 94. & 98. gradum. §. VII. Sententia communis de differentiâ caloris inter homines adultos vegetosque, pueros ac senes, multiplici experimento exploditur.

§. I. **S**ANGUIS acutis in morbis inflammatoriisque, vulgò scribitur phlogisticam suam naturam deponere post horum morborum diem quartum: in malignis verò dictis morbis loco vis Plasticæ ac Phlogisticæ dissolutionem præfere ferre. Quam opinionem refellere, ut *Rat. Med. Part. 3. cap. 1. de morb. malign.* conatus sum, ita novo luculentoque, refellam experimento.

Juvencula in febre continuâ putridâ, neglecta prorsum, nullam omninò artis opem experta, die undecimo morbi ad nos defertur, toto pectore, colloque anteriore, plurimis Petechiis scatens: morbo, ut illa retulit, quotidie aucto; nullamque, ut nos judicare debuimus, sui coctionem præbente. Sanguis ipsi tunc missus, in vasculo primo & tertio crustâ phlogisticâ tectus erat, universâque in rubrâ parte compactissimus. Duo-

decimo morbi die repetita venæ sectio, crustam dedit hesternâ densiorem. Ergo nec 12. dierum diuturnitate, nec centenarum Petecharum eruptione, sanguis inflammatoriam suam spissitudinem, sive cruditatem amiserat. Unde nemo miretur venæ sectionem, eamdemque iteratam, provecto adeò morbo, institutam esse. Ut enim *Rat. Med. Part. 1. cap. 4. pag. 41. Hippocratis*, in Pleuritide *Anaxionis*, exemplo, & experientiâ medicâ evici, Cruditas morborum non tempore duntaxat, sed conditione, cognoscitur: id quod Auditores mei centies in Nosocomio observaverunt. Quam ob causam varii textus *Boerhaviani*, post quartum diem sanguinem mittere vetantes, ad mentem tum *Boerhaavii*; tum *Hippocratis*, intelligendi sunt: tunc nempe venam tundere post 4. diem haud oportere, quando stadium inflammatorium circa id tempus, ut sæpiùs fit, mutatur; cæterum verò tundere oportere.

§. II. Problemata sæpiùs coram Auditoribus agitavi, num nimirum seu Catameniis seu Lochiis bene fluentibus, liceret venam secare, si interea temporis ejusmodi morbus orietur, quem alioqui, si alio tempore contigisset, ve-

næ pertusione confodere debuissimus? Contrarias in sententias Medici abeunt; aliis id præfractè negantibus, aliis verò in summâ necessitate, cum prudentiâ ac parsimoniâ id concedentibus. Bonam Problematis solutionem experimenta sola dare poterant.

Hinc primò conabar quantitatem sanguinis, quibus linteamina commaculantur, satis certò æstimare. Eo scopo in sanguine, determinatâ præcisè copiâ misso, & adhuc calente, Linteamina submersi, magnitudinem oriundarum inde macularum examinaturus, notaturus. Iteratis hisce experimentis eò devenimus, ut sanguinis linteaminibus excepti quantitatem, quovis deposito pretio, exactè calcularemus. Et quia Plebeïæ, tempore Mensium Lochiorumve, mutatoriis carentes, unico linteamine toto tempore utuntur; quod, quia nunc multum, nunc parum, & iterum sæpius, postquam, silente per horas fluxu, siccatum est, dein eodem redeunte, plurimum in siccatis imbibit locis; eadem arte in tingendis linteaminibus nostris usi sumus. Iusti ergo existimatores sic facti, linteamina, tum Menstruantium variarum, tum Puerperarum, exactè conservavimus, ut de-

mum quantum singulae toto illo temporis spatio evacuarent, justè determinaremus.

Sic didicimus nonnullas fœminas menstruo tempore tres uncias sanguinis demittere, alias quatuor, quinque; pauciores esse, quæ semilibram; raras admodum quæ uncias decem evacuant, nisi uteri quopiam defectu laborarent. Quantum autem ad Puerperas; si prolem mox lactarent, his deprehendimus Lochia passim parciora cæteris esse, adeoque Libram nonnullas, alias sesquilibram, evacuare. Casus fuere Abortuum, in quibus mihi jurarent Obstetrices plus 8. 10. Libris evacuatum fuisse, cum tamen totum sordidarum mapparum acervum examinans, vix sesquilibram evacuatam esse existimare debuerim. Cui hæc creditu difficilia videntur, hunc de veritate dictorum iterata experimenta convincere poterunt.

Si itaque Menstruantes 3. 5. 6. 8. uncias evacuant cruoris, eodemque tempore morbo occupantur, cui sedando vix quatuor Libræ sufficerent, nonne evidentissimum est venæ sectionibus jam parcendum non esse? An circa Puerperas acutè laborantes non idem concludendum? Eoque magis, quo citiore

Revulsione requisitâ, fluxus ordinarius passim non nisi guttatim prodeat?

Jure ergo meritissimo Ill. Baro *van Swieten* Tom. 3. *Comm. C. de Pleur.* pag. 38. *Sydenhami*, *Tulpii*, *La Motte*, exempla laudans, simul vituperat omnem in mittendo sanguine, dum casus urget, parsimoniam. Laudatus ibidem *La Motte* Lib. 2. pag. 224. pronuntiare ausus est venæ sectiones iteratas in Puerperâ unius diei, unicum fuisse, quo servari potuisset, auxilium. « Licet » enim, inquit, Lochia abundè fluerent, multumque Natura ageret ipsa, » haud sufficienter tamen agere videbatur; cum sine iteratis venæ sectionibus, brevi suffocata fuisset ». Et quid ita? Morbus ejusmodi erat, ut duplo copiosorem sanguinis evacuationem paucarum horarum spatio posceret, quàm Uterus sponte suâ integro stillasset octiduo. Addit idem *La Motte* plures similes Puerperarum historias, quas inter notanda cujusquam Puerperæ, continuante debito Lochiorum fluxu Pleuriticæ, cui novem venæ sectionibus succurrere debuerit. Fæminarum quidem Temperies, Idiosyncrasia, ætas, anni tempus, Regionum varietas, mutare utcumque, quem dedi, Calculum

possunt; ipsam tamen rem sic se habere, constanter evincunt.

Hinc didicere Medicinæ studiosi in Nosocomio Venæ sectiones in his casibus nunquam reformidare, si aliàs indicarentur: ita verò eas esse instituendas, ut si nihil referret, quâ venâ sanguis efflueret, is semper quo naturalis uteri evacuatio minùs turbaretur, ex pede duceretur: sin verò Morbus ipse per se eum brachio educi postularer, ut v. g. in eâ Pleuritide, quæ ab arteriarum intercostalium Aortâ dictâ descendente oriundarum, inflammatione proficisceretur, audacter is feliciterque ex brachio mitteretur.

§. III. Indoles arteriosi sanguinis quàm ab eâ venosi differat! Toties repetitum experimentum docuit naribus profluum cum impetu sanguinem colore vix mutari, dum conservatur, nisi demùm quando putret. Lætè rubicundus ipsi color est, & in superficie aëri contingua, & in aversâ, & omni denique parte, quotuplici sectione eandem divideris. Demonstrant utique hæc justam Refutationem esse variarum sententiarum, quæ & necessariam statuerent Coloris mutationem, & mutationis ejusdem rationem exponere satagerent, in *Part. I.*

Rat. Med. cap. 6. pag. 64. Alio modo etiam differre à venoso sanguine Arteriosum, ex eo collegimus, quod vix ferum à sese separare soleat, diù licet asservatus; perfectiorem intimioremque omnium miscelam hinc demonstrans. Plura horum experimentorum ibidem communicatorum, sæpiùs repetita, semper eisdem, quàm citato loco enarravi, produxêre effectus.

§. IV. An notaverit quisquam quòd ferum sanguinis, recentis, tum optimum, flavescentisque, tum etiam non flavum, ut quorundam hominum est, venæ sectione eductum, Syrupo violarum viridem colorem constanter imperiat? Est tamen Observatio, me nunquam hucusque fallens. Communi sententiâ Alkali hæc nota esset: tamen hoc ipsum ferum cum aceto mistum nullam gerit Alkali notam. Imo Albumen ovi, quod in multis (non in omnibus, ut *Rat. Med. Part. 1. cap. 6. pag. 56.* evici) fero sanguinis simile est, hoc inquam, de recentissimo ovo sumtum, æruginis ferè colorem huic Syrupo conciliat. Novi quidem in ovi albumine quid inesse, quod vas argenteum in quo aliquanisper conservatur, fœdâ tingat aurigine; sed nonnisi coctum id præstat;

tat; recens, nec igne mutatum, minimè. Plus decies similia experimenta variis in subjectis iteravi, quo demum intelligerem, utrùm serum Hydropicorum, si syrupum ita tingeret, nec cum acidis tamen effervesceret, alcalinum, necne, appellitarem. Certè perperam videmur hucusque alcali præsens hâc notâ statuisse.

§. V. Quæ variis in locis *Part. 1. 2.*
3. de vario caloris gradu, morbo ingravescente, mitescente, finiente, protuli, hœc mea experimenta confirmarunt; quorum en pauca!

Mulier exulcerato Mammæ cancro misera, colore livida, omninò emaciata, pulsum parvum habens, totâ die sedens, iterato quater spatio mensis experimento, constanter inventa est gradus tres quatuorve majoris, quàm sano in homine est, caloris notare.

Sed, mirum dictu! omnium maximus calor inventus est hominis, quo tempore cum morte luctatur, expirat, jamque aliquantùm vivere desinit. Ita quidem, ut deprehenderimus in ægro, cujus calor per totum acutum morbum supra 103. gradum non adscenderat, sub mortem, perque bina à morte minuta, notari gradum caloris 106.

Vir 50. annorum, de quo pag. 147. sermo erat, lentissimo igitur morbo enectus, notabat, 9. horis ante mortem adplicato thermometro per 8. minuta, 97. gradus caloris; per 15. minuta 100. hicque fuerat in longissimo morbo consuetus explorati caloris gradus. Quo momento animam efflabat 97. gradus, idque per $7\frac{1}{2}$. minuta. Deinde per 4. minuta 101. Posthac omni quarto minuto thermometrum vigesies examinatum, id est per horam & 20. minuta, semper grad. 101. Dein quovis quarto minuto examinatum, 100. gradus: omni quarto minuto quater, 99. gradus: omni quarto minuto ter, gradus 98. omni quarto minuto quater, gradus 97. omni quarto minuto septies 96. & 15. à morte horis necdum infra 85. gradum thermometron descenderat, licet aër domesticus eo tempore vix 60. gradum notaret.

Quæritur nunc an Theoria caloris, ut solo attritu geniti, satis fundata sit? An verò in corpore animali causæ aliæ, præter attritum, necessariò existant generatrices caloris? Veteres saltem causam nativi dicti caloris diversam credidêre ab eâ, quæ febrile incendium faceret. Ita Galenus in *Aph.* 14. *Seçt.* 1. ait:

» Alioquin febricantes diceremus plu-
 » rimum habere nativum calorem ;
 » qui nedum plus , sed nec priori æqua-
 » lem habent. Εὐκρατος μὲν ἔστιν ἡ κσία
 » τῆ ἐμφύτης θερμῆς , πυρώδης δὲ ἡ τῆ ἐπι-
 » κτήτης. Probè namque temperata est
 » caloris nativi substantia , ignea au-
 » tem substantia est caloris adventitii.

§. VI. *Rat. Med. Part. 2. cap. 10.*
pag. 196. & seq. in caloris gradu , tam
 in ægris , quàm in fanis , definiendo ,
 conquestus sum justum tempus adplica-
 tionis Thermometri ab autoribus non
 determinari , cum pro tempore adplica-
 tionis multa ejus differentia esset. Plu-
 rima recentiora experimenta legitimas
 has querelas demonstrant. In sano ho-
 mine thermometron spatio $\frac{1}{8}$. horæ no-
 tans 96. gradus , facilè per horam ad
 100. imò ad 102. adscendit : quantâ-
 cumque verò temporis diuturnitate tunc
 adplicatur , non adscendit ultra. Centies
 iteratum experimentum , toties idem
 confirmavit. Haud tamen ita semper
 adscendit. Unde cum observatio variet ,
 en quid pro certo communico. Contin-
 git nonnunquam ut ultra gradum caloris
 illum , qui spatio horæ quadrantis nota-
 batur , thermometrum non petat altiùs ;
 nonnunquam ut supra eum gradum

haud adscendat, qui spatio dimidiæ indicabatur horæ; sæpiùs non supra gradum intra tres horæ quadrantes indicatum; frequenter tamen ad horam integram crescat. Ut ex omnibus hisce hæc sit certa conclusio, qui gradum caloris in dato homine justè determinare gessit, eum horæ integræ spatio thermometrum adplicare debere. Quod si Medicus aliunde occupatior suo tempore eget, eum rarò fallendum, falliturumque, si per $\frac{1}{4}$. horæ adplicans, unum alterumve gradum notatis gradibus adjecerit: licet enim nonnunquam ultra quadrantis spatium non adscendat, licet etiam post quadrantis horæ adplicationem thermometron plusquam duos gradus ante horam elapsam adscenderit, tamen respectu communicatæ observationis adeò hæ exceptiones sunt rariores, ut qui ad gradus, spatio quadrantis horæ notatos, unum alterumve adjecerit, rarissimè fallatur.

Sed & hoc addendum est. In multis sanis vegetisque hominibus; quietis, leviter motis; jejunis, leviterque pastis; exploravi num semper calor naturalis 95. 96. graduum foret; sed deprehendi qui constanti lege 97. rariores, qui 98. rarissimos qui 99. semper notarent,

Quod ideò notatu dignum judico, ne qui sint, qui ex solo thermometro hominem febricitare pronuntient, qui fortè naturaliter modò calet.

§. VII. Quæritur quid censendum sit de sententiâ *Hippocratis Aph. 14. Sect. 1.*

» Quæ crescunt plurimum habent calidi
» innati : plurimo igitur egent ali-
» mento ; sin minus, corpus consumi-
» tur. Senibus autem paucus calor ;
» propterea paucis fomitibus indigent :
» à multis enim extinguitur. Idcirco
» etiam febres senibus non similiter
» acutæ. Frigidum enim est corpus. »

Forſitan *Hippocrates* hîc tantùm de Calido innato ventriculi, & neutiquam de calore univerſi corporis, in variis hominum ætatibus egit ; & Aphoriſmus hunc proximè ſequens, ut eum rem ita intellexiſſe credamus, nos utcumque inducit. Tamen cum ipſum *Senum Corpus*, non ſenum ventriculum, *frigidum eſſe* aſſermet, videretur in hoc Aphoriſmo univerſi corporis calorem intueri. Quemadmodum quoque hunc ipſi ſenſum *Galenus* in longo hujus Aph. Commentario, & præcipuè in Libro adverſus *Lycum*, tribuit ; qui & ipſe ejusdem cum *Hippocrate* ſententiæ ſe eſſe manifeſtò ibidem declarat. Ve-

rùm necdum ideò hos veteres autores ,
 ita de calore variæ ætatis differentes ,
 erroris incusare licet ; cum quo id sen-
 su intelligerent , addiderint. Si enim to-
 tum *Galenum* in Libris suis de Tempe-
 ramentis patienter evolvimus , invenie-
 mus demum eum ingenuè fatentem
 Libr. 2. cap. 2. apud *Charterium* Tom.
 3. pag. 60. “ Et quid opus est in tam
 „ dissimilibus Exemplum proponam ?
 „ Cum ipse aër , *qui simili sit calore* ,
 „ variè tangenti occurrat , prout aliàs
 „ veluti caliginosus & halituosus , aliàs
 „ veluti fumosus & fuliginosus , inter-
 „ dum purus omninò est. Igitur in plu-
 „ ribus, iisdemque differentibus, æqua-
 „ litas caloris consistit : *quæ inconside-*
 „ *ratis , quasi inæqualis sit , imponit ;*
 „ propterea scilicet , quòd non unde-
 „ quaque similis adparet. Cæterum ho-
 „ mo , qui rationes , quas proposui ,
 „ expendarit , & sensum in multâ par-
 „ ticularium experienciâ exercuerit , is
 „ nimirum *æqualitatem caloris in pue-*
 „ *ris florentibusque inveniet* : nec eo
 „ fallitur quòd alter in humidâ ,
 „ alter in siccâ substantiâ repræ-
 „ sentetur : quippe lapis aliquando
 „ pari cum aquâ calore esse potest ,
 „ nullum eo faciente discrimen quod

» lapis siccus sit, aqua humida. Ita igitur
 » mihi, cum pueros, juvenes, adoles-
 » centes millies considerassem; præ-
 » terea eundem, infantem, puerum,
 » adolescentemque factum; nihilo ca-
 » lidior visus est nec puer, quam ætate
 » florens, nec ætate florens, quam puer:
 » sed tantum, quemadmodum dixi, in
 » pueris magis halituosus, & multus,
 » & suavis; in florentibus exiguus, sic-
 » cus, nec similiter suavis esse caloris
 » occursum. . . . *Itaque neuter eorum sim-*
 » *pliciter videtur altero calidor; sed al-*
 » *ter, multitudine ejus, quod diffatur,*
 » *alter acrimoniâ.*

Qui postremis hisce temporibus de
 de sanguine ac calore humano scripsere,
 unanimiter statuunt in mediâ ætate ca-
 lorem esse maximum, eo quòd vasa ro-
 bustissima illis sint, densique ac com-
 pacti salubriter humores: senilem verò
 ætatem, quòd vasa morbosè rigida, glu-
 tinosaque liquida habet; tum & pueri-
 lem, quæ vasis copiosis sed flaccidis,
 humoribus verò aquosioribus componi-
 tur, calore minore gaudere. Affirmant
 & doctrinâ mechanici attritus, & expe-
 rientiâ thermometrorum, evidentissi-
 mam hanc Thesin esse, meritòque se

176 RATIONIS MEDENDI

huic totam suam de sanguine Theoriam
superstruere.

Statu quæstionis utrimque propo-
siti, liceat, pro omni responso experi-
menta nostra enarrare, quæ hâc inten-
tione institui in Nosocomio *Civico*,
quod cum Orphanotrophium, Geron-
trophium, ac Ptochotrophium simul sit,
ob idque 1400. homines alere soleat,
aptam mihi præbebat experiundi occa-
sionem. Experimenta omnia capta sunt
jacentibus, & bene tectis circa thermò-
metrum hominibus. Et ne quandoque
Thermometrum à Thermometro tantil-
lùm differret, unicum modò adhibitum
est, eâ lege, ut post singulam adplica-
tionem calorem deponeret, antequam
denuò adplicaretur; licet fortè cura hæc
superflua fuerit. Omnes sani erant.

Primo sumsimus Infantes.

2 *Dier. per* $\frac{1}{8}$ *hor. 94. Grad. per* $\frac{1}{4}$ *hor. 96*

3	—	—	—	95.	—	—	—	97
3	—	—	—	97.	—	—	—	99
4	—	—	—	97.	—	—	—	99
3	—	—	—	97.	—	—	—	97
5	—	—	—	96.	—	—	—	98
7	—	—	—	97.	—	—	—	99
7	—	—	—	97.	—	—	—	99

10	—	—	—	96.	—	—	—	99
21	—	—	—	95.	—	—	—	97
22	—	—	—	97.	—	—	—	100
28	—	—	—	96.	—	—	—	98

Ab Infantibus devenimus ad Pueros.

$4\frac{1}{2}$ Ann. per $\frac{1}{8}$ hor. 96. Grad. per $\frac{1}{4}$ hor. 98

5	—	—	—	95.	—	—	—	98
$5\frac{1}{2}$	—	—	—	94.	—	—	—	97
$5\frac{1}{2}$	—	—	—	94.	—	—	—	97
$5\frac{3}{4}$	—	—	—	96.	—	—	—	98
$5\frac{3}{4}$	—	—	—	96.	—	—	—	98
6	—	—	—	95.	—	—	—	97
$6\frac{1}{4}$	—	—	—	94.	—	—	—	97
$6\frac{1}{2}$	—	—	—	95.	—	—	—	97
7	—	—	—	95.	—	—	—	98
$7\frac{1}{2}$	—	—	—	96.	—	—	—	99
$7\frac{1}{2}$	—	—	—	95.	—	—	—	98
$7\frac{1}{2}$	—	—	—	97.	—	—	—	99
9	—	—	—	96.	—	—	—	99
9	—	—	—	95.	—	—	—	97
10	—	—	—	96.	—	—	—	98

Aetatem mediam sive adultam opus non erat examinare, cum infinita experimenta calorem dudum determinassent ad grad 95. 96. 97. 98. Sed senes jam erant præprimis examinandi.

178 RATIONIS MEDENDI

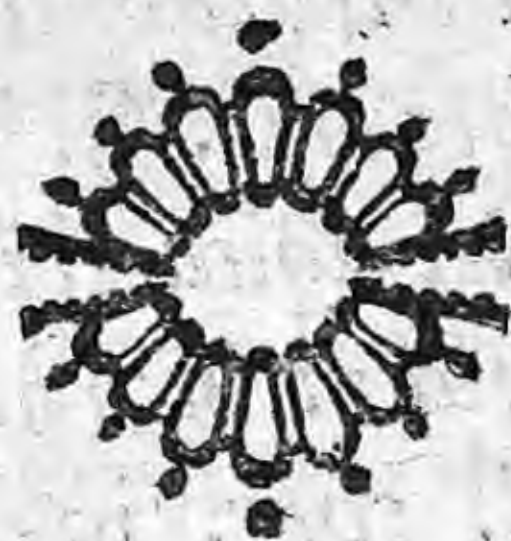
66 Ann. per $\frac{1}{8}$ hor. 97. Grad. per $\frac{1}{4}$ hor. 99

64	—	—	—	96.	—	—	—	99
69	—	—	—	95.	—	—	—	97
70	—	—	—	95.	—	—	—	98
73	—	—	—	96.	—	—	—	98
76	—	—	—	96.	—	—	—	98
79	—	—	—	95.	—	—	—	97
80	—	—	—	95.	—	—	—	98
80	—	—	—	97.	—	—	—	99
81	—	—	—	95.	—	—	—	97
82	—	—	—	95.	—	—	—	78
73	—	—	—	96.	—	—	—	98
84	—	—	—	96.	—	—	—	99
90	—	—	—	96.	—	—	—	99
91	—	—	—	98.	—	—	—	100

Ergo in omni hominum ætate calor naturalis æqualis est, & latitudinem illam poscit, quam in Adultis requiri demonstravi. Erantque omnes illi infantes, pueri, senes, utriusque sexûs; nec minores gradus hîc fœminam notant, cum promiscuè nunc masculi, nunc femellæ, minorem notarent majoremve gradum.

Igitur vetustissimi Authores, diversitatem in variâ ætate caloris statuentes, eam ita explicuère, ut cum experimentis eorum observata apprimè congruant; saltem quoad infantes, pue-

ros, juvenes, atque ætate florentes. Recentiores occasione certi experimenti gaudentes, neglexere eadem frui; quia doctrinam suam de Attritu, genitore caloris, inconcussam credentes, corollaria inde ad Senes, Infantesque, deducta, similiter adeò inconcussa autumant, ut vel experimentis nullis indigere sese crederent, vel iisdem & raris & neglectim captis, abundè confirmata esse concluderent. Adeò quippe arduum est Hypotheseos amore teneri, & interim à veritate non abduci. Uti-
nam his exemplis demum sapientes, desineremus Humano generi nobisque ipsis tam turpiter imponere!



CAPUT VII.

DE SINGULARI QUORUNDAM MEDICAMENTORUM VIRTUTE.

§. I. *De Multiplici Autoris Naturæ intentione in ornandis perpetuandisque Vegetabilibus, deque necessitate explorandi eorum vires: quibus intermiscetur seria Venenatarum plantarum Contemplatio.* §. II. *Varia tentamina instituta cum Lysimachiâ vulgari flore purpureo, Polygalâ Virginianâ, & indigenâ quâvis, Marrubio, Abiete, Uvâ ursi. Quâ occasione exhibetur Anatomicus Cadaverum conspectus eorum, quibus Uva ursi frustra data: proponiturque tentamen Prognoseos de Lithotomiâ instituendâ in eo, cui Uva ursi non profuerit.* §. III. *Laus Plantaginis latifolii aquatici, & Aquæ Calcis in hisce iisdem morbis. Laus denique Merc. Subl. corr. in sp. fr. ad multos morbos.*

§. I. **F**URIBUNDA modernorum Philosophorum Gens impium hoc delirium ingrato pectore fovet, quod Vegetabilia quorum Botanici ac Medi ge-

20000. ferè numerantes, vix $\frac{1}{50}$. partem viribus noscunt, apertè demonstrent cæco penitus materiæ impetu, casu in motum actæ, prodiisse cuncta: Orbemque terrarum hinc multis quidem iisque præstantissimis rebus expletum fuisse, sed simul etiam multis inutilibus, noxiis, letiferis. Nos qui infinitâ Dei clementiâ, eâ felicitate gaudemus, ut Naturæ Autorem ex ipsâ Naturæ contemplatione veluti præsentem intueamur præsentem, atque ad adorandum & amandum Illum fide adducamur, moveamur, ac veluti cogamur; nos, inquam, hanc impiam gentem detestantes, mentemque illis sanam apprecati, tam certum habemus, quàm quod certissimum, OMNIPOTENTEM in Vegetabilibus ex nihilo creandis perpetuandisque, plurimas habuisse sapientissimasque rationes; quarum nonnullas piâ conjecturâ assequimur, alias demonstratione percipimus, plures denique ignorantiam involutas adoramus, osculamur. Frustra enim eum nihil fecisse arbitramur, qui Sap. 11. v. 12. *omnia in mensurâ & numero & pondere disposuit*; qui ipse quæcumque fecerat, approbavit, Gen. 1. v. 31. *Viditque Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.*

Ac primùm quidem videtur *Deus* Tellurem amoeno hoc adspectu ornasse, hominem recreandi, exhilarandi, seque laudandi gratiâ. Integer *Adamus* & sanctus, hunc certò inde usum habuit, virtutis Plantarum medicæ, qui illibatâ sanitate perpetuò fruebatur, minimè indigus. Atque & ipsi nos mortales, *Adami* deploranda profapia, læto Plantarum adspectu, mirificè nos delectari percipimus: & si rectè sapimus, si intelligimus, quid sibi benignissimus noster Servator velit, Matth. 6. v. 29. asserens ditissimum, regioque splendore fulgentem *Salomonem*, in omni gloriâ suâ haud ita cooportum fuisse, quàm cooperiantur *Lilia agri*, nequimus non in summas Creatoris laudes effundi.

2. Numerosam classem constituunt Vegetabilia, quæ hominem vestiant, alant, regant, calefaciant.

3. Animalia, terrestria, aquatilia, volatilia, in usum creata hominis erant, primò ad vestiendum & agriculturam; postque Cataclysmum etiam ad nutriendum; tum & ad usus Mechanicos, Medicos. Hinc plana Tellus, & Juga montium, Mare quoque, ac Flumina, undique vegetabilibus ornanda erant; ut & alimenta inde haberent Animalia, &

in iis nidos struendi ponendique, tum & pullos alendi, sub iisdem habitandi, fimilesque alios inde usus captandi, occasionem nanciscerentur.

4. Cœlo decidua pluvia in Arbores, Frutices, Plantas, incidens, moram trahens, earumdemque propterea viribus imprægnata, partim se in telluris montiumque gremium infinuat, fertilitatem fortè iisdem concilians; partim juxta declives montes, perque eorum incilia, in terram cadens, fontes ac flumina format. Unde oportet aquas quodammodo medicatas reddi; ad potum proinde, ad lavacrum, ad balneum, fieri salubres.

5. Atmosphæra porrò tota quantopere debeat plantarum impleri, saturarique effluviis! Ut ipsi Nautæ, odore illarum percepto intelligant se contigenti proximiores fieri. Estque hæc una de causis, quæ aëra rusticanum adeò salubrem reddant.

Sed ad hanc, ut & ad præcedentem rationem, forsitan de impiâ Gente quisquam ipsam PROVIDENTIAM de *non-curantiâ* accusare audebit; eo quod tum aër, tum aqua, æquè venenatis, quàm salubribus imprægnentur effluviis particulisque: adeoque si hinc profint, illinc

noceant vehementer. Sed O minutum philosophum! Noxias vocat plantas, venenatas vocat, letiferas vocat, quæ quid propriè sint, ne intelligit quidem. Centenæ certè venenatæ sunt, & quia venenatæ, ideò salubres. Ita tota plantarum classis alvum, ventriculum, urinas moventium, venenata quidem, & inimica corpori, & letalis tandem fit, assumpta si fuerit copiosius; cognita autem debitis experimentis aptâ earum dosi, salutifera esse hæc rotaprehenditur classis. Verum venenum est Opium; justâ autem dosi moderator dolorum est, turbarum pacator est, stator est nimix evacuationis. Assa foetida copiosius data ventriculum subvertit, rarefacit humores, febrem creat; moderatè sumpta corpori prodest, solvendo, reficiendo; tandem Gentibus nonnullis patinis molliter affricta, gratiam eduliis summam conciliat. Dulco-amaræ stipites majori dosi convulsiones & deliria excitant; moderatâ verò spasmos convulsionesque solvunt, humores blandè attenuant.

Hinc in eam sententiam facilè inducimur, quòd venena plurima ideò venena sint, quia nimia copiâ dantur; aptâ si dosi darentur, egregia futura Sa-

nitatis auxilia. Id quod iudicium tamen, & prudentiam, & tempus, omninò requirit. Attamen nemini mirum videri debet, si quondam nonnulli sua horum specimina, probatosque salubres effectus, publicè prodant. Quid ergo ille male feriatus Sophistes mihi respondebit, asserenti venenatas plantas meritò creatas esse, quòd ad salutiferum usum Athmosphæræ & Aquæ, earum effluvia in universâ effluviorum miscelâ, justâ proportionem, necessariò requirebantur; quòdque spes sit fore, ut demum etiam interno usu adplicatuve externo, si semel aquæ earum dosis determinata fuerit, Mortalibus egregios producant effectus? *Helleborus, Phellandrium, Cicuta, Solana varia, Bella Dona, Hyoscyamus*, & id genus alia, noscuntur interno externove usu, noxiæ plantæ non esse, ferrique, si non internè omnes, externè saltem posse; hinc fore ut aliæ venenatæ plantæ etiam Salutares demum deprehendantur, spem meritò faciunt.

Hinc 6^o. dico: Providentiæ divinæ placuit scientiam virtutum plantarum, instinctu naturali, casu, observatione, ratiocinio, manifestare, idque ita per cuncta sæcula. *A DEO enim est omnis*

*medela. Eccli. 38. Altissimus creavit de terrâ medicamenta, . . . Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. Crevêre hâc ratione experientiæ plurimæ, multaque vegetabilia in usus patefecêre humanos. Sordidiæ ergo summæ foret veterum inventis aut nova adjicere nolle, aut adjici posse diffidere. Dies diei eruât verbum, & nox nocti indicat scientiam, Psalm. 18. v. 3. Sed quid demum est quòd scientiæ nostræ incrementa retardat? Casus fortuiti, instinctus naturales, ut olim, ita & hodie obtingunt: prisca gens, in omnia attenta notabat ea, privatos publicosque communicabat in usus: nos vago impetu ad altiora nobis volantes, ea negligimus quæ & nobis coram, & ad nostrum aptissima capta observanda dabantur. Atque utinam adhuc inventis Priscorum uteremur! Sed proh dolor! plurimarum herbarum vires à *Dioscoride* olim, recentius à *Dodonæo*, *Clusio*, aliisque enarrantur, laudantur, exemplis demonstrantur; quarum nos nec usum, nec ipsam mentionem facimus: atque ita ad veterum sapientiam nihil novi addimus, sed partem adhuc detrahimus, oblivioneque*

sepelimus; ficque in Materiâ Medicâ longè pauperiores ipsis deprehendimur. Hæc porrò me impulit causa, ut dudum viribus simplicium, quas vetustas cognovit, neglexit posterior ætas, ex oblivione resuscitandis totum me dede- rim, & nova quædam observata iis, quæ Partibus prioribus dedi, adjecerim.

§. II. 1. Quæ de *Lysimachiâ vulgari flore purpureo*, anno præterito notavi in Diarrhœis ac Dysenteriis à laxitate oriundis; etiam in Diarrhæis & Dysen- teriis olim à causâ quâvis aliâ productis, jamque causâ priore devictâ, à debilitate superstite postmodum continuatis, mul- ta nova experimenta confirmarunt.

2. Radix *Polygalæ Virginiana*, Anti- dora inventa fuerat adversus morsum serpentis, dicti *Boicininga*. Cum porrò cadavera eorum, quos morsus iste sus- tulerat, coagulatum phlogisticè sangui- nem omninò exhiberent, Medicus *An- glus* periculum fecit an eadem Radix, quemadmodum inflammatum morfu serpentis cruorem curat, ita eundem spissitudine inflammatoriâ obsitum quo- que curaret? Votis experimentum res- pondit. Medici *Parisienses* idem experti sunt quâcumque Polygalarum gallica- rum specie. Vide de *Sauvages* Diss. Acad. sur l'*Inflammation*. In acutis in-

flammatoriis experimentum facere nolui, quia voto non respondens periculosum esse potuisset: dum enim experimentum fit, non est dandum aliud interea remedium, siquidem alioquin ejus, de quo quæritur, efficacia non patefiat. Hinc quatuor diversis hominibus dedi qui ex inflammatorio morbo suppurationem habentes, continuò prava de integro symptomata à phlogisticâ sanguinis Diathesi paterentur; sed binorum mensium tempore in uno, quatuor in alio, in aliis duobus quinque, datum remedium non profuit: sanguine ad necessarias indicationes postliminio sæpiùs misso, crustam densam ac tenacem perpetuò gerente. Lac cum melle copiosum adjunxeram duntaxat; tum quod hoc eidem indicationi inserviens, vires medicamenti infringere non posset, tum ne, si illud ipsum medicamentum non juvaret, reliquis artis auxiliis ægri omninò carerent.

3. *Marrubium* in abcessu, maximè Pulmonum, veteribus celebratissimum, in uno alterove casu aliquantum profuit; in cæteris minimè.

4. *Abies* in Scorbuto quocumque adeò celebrata, trimestri spatio à Puellâ maximè scorbuticâ affatim epota, nihil at-

culit levaminis, nunquam pro ichore ulcerum verum pus produxit.

5. *Uva ursi* variæ fuit in variis efficacæ, quam expedit exactè enarrare.

Omnes, quotquot suppuratione, eâque etiam validâ diuturnâque, ac reliquis auxiliis immorigerâ, in Systemate urinoso, Renibus, Ureteribus, Vesicâ, Urethrâ, Scroto, Perinæo, nullâ labe venereâ sublitescente, laborarunt, idque citra evidentia præsentis calculi signa; hi passim & integrè *Uvâ ursi* curati sunt, & constantiam curæ hucusque referunt.

Qui manifesto calculo, calculisve laborarunt, horum plures tam constans levamen habent, ut dudum etiam à remedio quiescentes, nec doleant, nec ullum in Urinâ reddendâ retinendâve incommodum patiantur. Hos inter Octuagenarium numero, qui à 40. annis parvos lapillulos, multamque arenam, mucum tenacem frequenter minxerit, doloresque inde passus enormes fuerit: ante usum hujus remedii omnem plurimorum Europææ Medicorum opem frustra expertus. Videantur etiam exempla n°. 2. & 5. cap. seq. de *Viribus Electricis*.

Alia Classis horum est, qui remedio

hoc curati visi, denuò relaberentur: repetito remedio, iterùm quasi curati: idque ita per 3. 5. 6. vices. His suadeo perpetuò continuent; quod à plerisque, dum bellè habent, vix obtinemus.

Tertia classis eos continet, qui vel nihil leventur, vel ad tempus modò: ita ut sub continuato remedio æquè gravia symptomata patiantur, quàm eodem non usi; quique vel ad Lithotomiam confugere debuère, vel viribus fracti, adeòque ad Lithotomiam inepti, occubuerunt.

Hos posteriores inter Puer fuit, de quo *Rat. Med. part. 3. cap. 4. pag. 162. n^o. 3.* Huic & levamen inconstans & febris hectica aderat, hincque ad Lithotomiam destinatus. Sed Dysenteria tenesmodè cum magno Recti intestini prolapsu obortâ, operatio differebatur. Dysenteria tandem sustulit illum.

Haud sane profuturam operationem fuisse testabatur cadaver. Vesica urinaria circum calculum in substantiam densam compactamque ita contrahebatur, ut vix superesset, quod lotium exciperet, cavum. Calculus ad forcipis adtactum in centena fragmenta diffiliit. Erant autem Ureteres utrinque, totâ suâ longitudine, digitum ampli, atque ubique,

inæqualiter tamen, callosi; proindeque, qui contraherent sese, prorsum inepti. Eorum in dextro, & volvulus ingens, & tota interna superficies purulenta, pusque effundens. Renes toti callosi. Ita ut omne systema Ouropoieticon, adeò immedicabiliter degenerans, nullum ferè levamen à sectione Calculi retulisset.

Similem harum partium degeneracionem, sed graviolem, in viri 37. annorum corpore invenimus; qui è longinquo ad Nosocomium *Fr. Miseric.* delatus, Lithotomiam præ dolorum immanitate enixè rogabat, eamque certò subiturus fuisset, nisi, quâ erat, insignis debilitas procrastinasset eamdem. Tempore igitur intermedio, quo restaurandis viribus allaborabatur, simul *Uva ursi*, cum Paregoricis, data fuit; idque eo profectò cum succussu, ut per aliquot septimanas dolores admodum mites expertus, solo virium defectu periret.

Utraque hæc Historia, similesque *Part. 1. cap. 7. pag. 81.* enarratæ, ostendunt ejusmodi mirificas systematis urinosi degeneraciones esse, hominesque tales nec remediis sanari, nec sectione posse. Quid enim proderit calculo secutum esse, & interim pelvim ureteresve, adeò & amplos habere, & tortuo-

fos, & callofos, & purulentos? Quæcum à priori non cognoscantur, patet Lithotomiam eventûs incerti esse; hujusque incertitudinis ægros, dum eam rogent, rogenturve, seriò monendos esse.

An passim ii, quos *Uva ursi* non juvat, suspicione laborent ejusmodi degenerationis? An igitur ideò, qui *Uvâ ursi* immedicabiles sunt, etiam ad fortunatam sectionem inepti? Saltem contrarium nondum experti sumus. Callosa penitùs pelvis, Callosus, & convolutus, sedeque pulsus, atque suâ amplitudine intestinum potius quàm ureterem referens, ureter, urinam suscipiunt, copiosè colligunt, nec nisi ingenti cum difficultate in callosam contractamque vesicam impellunt. Quin & semidigitum crassa, eove crassior vesica, universim callosa, vulnere facto non coëuns, perpetuum urinæ stillicidium, si vita adhuc perdurat, excitat.

Cum *Uva ursi* adeò egregia deprehendatur in systematis urinarii abscessibus, occupor jam viribus ejusdem explorandis in quoque aliorum viscerum abscessu: at verò pauciora ac recentiora sunt experimenta, quàm ut hucusque certi quidquam pronunciare auserim.

§. III. Amicus, Medicus celeberrimus, laudes ad me scripsit *Plantaginis aquaticæ latifoliæ*, in infuso aquoso propinatae, ad calculosos morbos, ut eam cum *Uvâ Urfi* viribus decertare arbitretur. Factis experimentis effectus egregios cum laudato caro, jamque celebri nomine auctoris, fore ut evulgem spero.

Curæ Aquâ Calcis & Sapone quondam peractæ constantes manent: hocque ipso tempore eandem denuò multâ cum spe instituo.

Mercurii Sublimati corrosivi, spiritu frumenti misti, usus in Nosocomio copiosissimus, perseverat miras edere curas; quasque præcedentibus annis inde habuimus, gaudemus constantes: malo semel bene curato, nunquam, nisi ad novos errores, repullulante. Hoc corrente anno Amauroses incipientes, Pannos, Albugines, annosas narium labiorumque exesiones, &c. aliquoties feliciter inde curavimus: fatendum tamen est in quibusdam casibus susceptam curam haud successisse.



CAPUT VIII.

DE VIRIBUS ELECTRICIS.

- §. I. *Cura hoc anno vi electrinâ peracta.*
 §. II. *Frustranea quædam tentamina.*
 §. III. *Apoplexia mucosa, terribilibus symptomatibus sociata inde curatur.*
 §. IV. *Difficultas curæ Paralyseos & Convulsionis in facie, reliquo corpore sano: mirandâ Naturæ viâ, ad desperatissimum ejusmodi casum curandum.*

ELECTRICITATEM sexto jam anno in hoc Nosocomio profecutus, eam mihi sententiam annuatim firmiorem gaudeo, quod inter præstantissima artis auxilia jure referenda sit: licet enim multis frustra adplicetur; pluribus tamen eam sive emendationem mali, sive integram curationem conferre, quam nullo alio auxilio Ars præstare potuisset, indies testatius redditur. En iterum Experimentorum hujus anni compendium.

1. Deauratores, quorum felices historiæ anno ultimo dabantur, partim pulchrè se habere pergunt, partim ab aliquot septimanis, quod ferè nunquam

à Mercurii hauriendis vaporibus quiescant, in antiqua mala incidere incipiunt, ideòque nunc denuò ad *Machinam* accedunt.

2. *Baumgartnerin* 59. ann. malignè ante biennium decumbens, nec ritè judicata, dudum languit, ac tandem eousque restituebatur, ut incedere utcumque, ægrè tamen, inciperet. Verùm integro eo biennio Dysuria & Stranguria, maligno morbo ortæ, miserrimè eam hucusque excruciabant; dextraque manus tota ita debilitata manserat, ut prehendere eadem, tenereque posset nihil; ultimi autem digiti perpetuò frigerent. Hanc & ad *Machinam* admovi, & *Uvam ursinam* ipsi dedi. Utroque hoc auxilio bimestri spatio usa, ita restituta fuit sanitati, ut post integram curationem elapso mense me adhuc adierit, Deo præprimis, tum & mihi, quod utrâque hâc calamitate dudum jam liberata esset, gratias actura.

3. *Adam Schneider* 47. annos natus, mense Aug. 1758. illibatâ valetudine gaudens, dum Citharâ ludit, percipit manifestò sinistro in capitis latere frigidam veluti auram suboriri, eamque sensim descendere ad collum, pectus, brachium, & crus ejusdem sinistri la-

teris; postquam tandem totum illud latus paralyticum deprehendit; mente interim semper sibi præsens. Linguam quoque impeditam in loquelâ, totamque genam sinistram adeò paralyticam deprehendit, ut facies tota fœdo sanè adspectu dextrorsùm distraheretur. Oculus porrò sinister à primo invadentis mali momento tantopere debilitabatur, ut postmodum parùm admodum eodem videret. Remediis sibi à Medico suo datis, intra XI. septimanas id lucrabatur, ut paulò expeditior fieret linguæ motus, pedique insistere per momentum, bono scipione innixus, utcumque valeret; in cæteris per omnia idem. 7. Nov. ad *Machinam* primùm admotus est, & 1750. 24. Febr. oculo lucratum nihil, genam perfectè restitutam gaudet, pede apto integroque ita fruitur, ut genu tantisper, sed rariùs, titubet, brachioque etiam emendetur. Gavissus ita hâc curâ est, ut integram neglexerit.

4. *Magdalena Strekerin* 40. annum agens, à sexennio Catameniis caret, pectore hinc anxia, multâque pituitâ obfesso, ægrè vitam tulit. Accessit ut ineunte hoc, quem vivimus, anno, in cubitum ceciderit; tumidumque primò

brachium, ac, tumore remittente, frigidum immobileque deinceps habuerit: cunctis digitorum unguibus secudentibus prorsum, & eorum in locum difformi cornu enato. Primò quidem labefactatæ sanitati restituendæ intentus fui, eamque consequutus, mense Maio fœminam ad *Machinam electricam* admovi. Inde emendatur, sed tardè admodum; emendanda citiùs, si diligentius accederet: quòd autem frequenter desit, id inde ortum ait, quòd si 3. 4. diebus sibi subsequenter adfuerit, artus omnes sibi vehementer doleant; ita quidem ut quiete nonnullâ indigeat, antequam ille dolor evanescat. Sanitas interim corporis integra jam adest; ut etiam Brachii cura meritò speranda sit.

3. *Georgius Huber* 56. ann. 3. Mart. 1759. primùm ad me accedens, novendecim annos narrabat elapsos esse, quod in Lumbis ac Perinæo validos sit passus dolores, multosque calculos parvos eminxerit. Dolores describit sic, ut ad lumbos perpetuò oriantur, pergantque deinceps ad inguina. Decem abhinc prægressis diebus, perceperat calculum à Rene pelli, per ureterem premi, minigique dein ceptum, in urethrâ subsistere, & integro quattriduo ibidem hære-

re ; urinâ interim guttatim modò ac furtim transfluente. Eo tempore rus sibi petendum erat. Quò carpento vectus, calculum vi emisit, urinæque simul ingens profluvium : redeuntibus tamen mox symptomatibus antiquis.

Sub ipsum hoc tempus, nempe novem abhinc diebus elapsis, contigerat, ut nocte evigilans, totum brachium sinistrum sibi paralyticum esse perciperet, sequenti autem die totum latus & linguam. Ex his omnibus sola lingua jam emendatior erat.

Primum curam systemati urinario læso adhibui, datâ *Uvâ ursinâ* : à quâ mox opem mirificam expertus est. Interea temporis fumo aromatico partes paralyticæ, totaque spina dorsi, egregiè fricabantur. Cum spatium Mensis calculi symptomata integrè silerent, ad *Electricam machinam* eum cepi adhibere. Quarto porrò die ad ipsam *Machinam* sentit novum descendentem à Rene calculum, qui in urethram dein pulsus, horæ spatium mox emingebatur, ubi antea urethra hoc crudeli hospite 3. 4. diebus excruciarî solebat. Cum nec doluit deinde, nec calculos ultra excrevit, licet *Uvâ ursi* binis modo mensibus usus esset, neglexit hucusque totam Paraly-

seos curam, licet hæc spem curæ minorem non daret, quàm cura calculi.

6. *Benedictus Erringer*, ann. 18. molitor, 5. Julii 1759. horâ sextâ vespertinâ, medio in opere suo, vertigine & somnolentiâ corripitur & retrocadit, per $\frac{1}{4}$. horæ sibi non præsens. Postquam ad se redierat, pedibus insistere neutiquam potuit, uti neque integro quadri-duo post. Venâ 8. Julii sectâ, cepit 3. & 10. Julii pedi inniti sensim posse. Quod autem notandum, ab ipso primo mali inchoantis momento manus dextra vehementer tremuit, idque diu noctuque, ut eâdem perficere nihil, nihil tenere, nec cochleare ad manducandum dirigere posset. Non enim tremor modò aderat, sed etiam digitorum perfecta Paralysis. Sic se habens adiit 23. Julii Nobiliss. B. *van Swieten*; qui re examinatâ eum mox ad me misit, quò ad *Machinam* adhiberetur. Adhibui. Vix decem ictus sustinuerat, quin curatum se diceret. Perfectissimèque curatus manet hucusque.

7. *Marcus Krafft* somno obreptus, capite suo incumbit brachio dextro. Expergefactus deprehendit totum brachium, manum, digitos, omni prorsùs motu carere. Sensus admodum paucus

adeſt : pollex verò & index internè externèque frigidi, ne vellicati quidem quidquam ſentiunt. Malo jam 19. diem numerante, ad *Machinam* acceſſit : vires ejus 19. diebus expertus, ſanitatem integerrimam recuperavit.

8. *Scibaldin* me convenit 13. Sept. 1758. Hæc dudum jam cum Marito occupabatur plumbo veteri purificando, fundendo, hincque jam à dimidio anno in *Colicam Pictonum* incidens, dolores ventris enormes patiebatur, dolores quoque ac tremores per artus univerſos. Dedi ipſi ſingulis veſperis unc. $1\frac{1}{2}$. Syrupi Diacodii, unico hauſtu aſſumendas. Unde mox levata, poſt decimum hauſtum perfectam ſanitatem nacta eſt; ſolo tremore redeunte poſthac, ac perſeſeverante. Ad *Machinam* tunc admovi, denique pilulas ex ſap. ven. unc. $\frac{1}{2}$. gum. amm. Ter. fol. tart. Maſ. pil. Ruſ. à dr. 11. & Suffumigium ad fricandum abdomen & artus. Hinc ſpatio 2. menſium perfectiſſimè curata eſt; curata manſit, donec cupro, aliisque metallis, & ſemimetallis fundendis iterùm occupata, veteris mali reditum animadvertat, jamque ad *Machinam* denum accedere inchoet.

9. Tentavi an Experimentum *Elec-*

tricitatis succederet in curandis colli-
strumis scrophulisque, quemadmodum
Act. Acad. *Monspel.* id testantur. Binas
puellas per 8. menses constanter ad *Ma-*
chinam adplicui, ictu ad affecta loca
determinato, sed frustra fui. An mala
inveterata nimis?

10. Curationes *Part. 3. cap. 6. n°.*

17. 19. 20. 25. inceptæ dudumque pro-
tractæ nondum perficiuntur, spem jam
minorem, jam majorem facientes.

§. III. Atque hæc de experimentis
nostris sufficiant. Addam quod de viri-
bus *electricis* ad Apoplexiam mucosam
mecum communicaverit celeberrimus
apud *Haganos* C. H. *Velse*: “ Virgo,
” inquit, honestissima 24. ætatis an-
” num agens, tenerrima, nuper Apo-
” plexiâ pituitosâ corripiebatur, cum
” palpitationibus cordis tam irregula-
” ribus, itemque adeò costas pulsanti-
” bus, ut eas manifestò audire, licet
” satis distans, possem; & præterea
” cum largissimo sudoris totius corpo-
” ris profluvio. Hæc cum morbo Chro-
” nico, diversissimis symptomatibus
” corpus conterente, & sanguinis (qui
” missus postridie nonnunquam in fe-
” rum totus liquebat, vix phlogisticæ
” placentulæ superstite vestigio) Mis-

„ fiones , sexenties forſan , nunquam
 „ tamen citra ſummam neceſſitatem in-
 „ tra quinquennium reperitas , exigen-
 „ te , diu luctata , & adeò enervis erat,
 „ ut (in hâc Apoplexiâ) evacuantia
 „ quæcumque vetarentur ; neque robo-
 „ rantibus aut ſpirituofis ingerendis ,
 „ ob deglutitionem prorsùs ſublatam ,
 „ & linguam exſertam , ulla ſpes ſupe-
 „ reſſet. Quamobrem acutùm *Electri-*
 „ *citatis Neupertianæ* periculum feci ;
 „ ſed non àlio cum eventu , quàm quòd
 „ palpitatio cordis multùm remitteret ,
 „ & ſiſteretur ſudoris per aliquot horas
 „ eruptio , Apoplexiæ tenore eodem
 „ perſeverante : uſque dum , 18. inde
 „ elapſis horis , ſecundâ vice virtutem
 „ *electricam* diu in Naſum determina-
 „ ram , atque hinc primò indicia ſenſûs
 „ ingrati , deinde ſternutationem fre-
 „ quentem , tandem mediâ horâ poſt ,
 „ Apoplexiæ ſanationem feliciffimè ef-
 „ ficerem.

Demùm & hoc addiderim. Genarum
 Paralyſin & Convulſionem Chronicam ,
 rariùs curare ſolemus , quàm deſpera-
 tam relinquere. Præcipuè ſi topicum hoc
 faciei vitium id unicum ſit , quod toto
 in homine accuſes. Abſolvi equidem
 hanc curam nonnunquam , ſed frequen-

tiùs frustra fui. Et etiamnum fœmina adest, quæ à biennio fluxum puris dextrâ aure passa, tandem anno 1758. exeunte, Paralyfin fœdam oculi dextri, dextræque genæ patitur, fluxu purulento auris nihilominus continuante. Octavo jam mense ad *Machinam* accedit; oculo multum, genâ ferè nihil lucrata; quamvis & ad originem Rami infraorbitalis, secundi rami Quinti paris, & ad locum ubi portio Dura Septimi paris Aquæ ductu *Fallopîi* emergit, pedem dictum Anserinum formatura, vis *electricæ* peculiariter determinetur. Ut autem in topicâ hâc Paralyfi, ita quoque res se habet in Topicâ hujus loci convulsione: hæc etiam artem nostram ludere solet. Anatomicorum hujus Sæculi facile Princeps *Albinus*, narrabat nobis in Collegiis ejusmodi Convulsionem quondam sibi curandam datam fuisse, eamque ad omnia rebellem, sese, Nervo infraorbitali abscisso, percurasse. Sed en alium casum, qui doceat quàm expedire nonnunquam se norit miris Natura modis! Communicavit illum nuperrimè mecum integerrimus amicus, celeberrimus apud *Hagonos* Practicus, *Abrahamus Westerhoff*, vir cujus consilio arduis in rebus saluberrimo sæ-

piùs me usum esse gratus recordor. Casus quippe per omnia illi *Albiniano* similis, tum maximè annosus erat, tum ad quævis artis auxilia, vimque *electricam*, penitùs immoriger. Consuluerat clarus Amicus eundem nostrum venerandum Magistrum, qui curæ tam egregiè quondam à se peractæ probè memor, eam tamen hîc ambiguam suspicabitur; cum qui propriè ramus incidendus, non poterat determinare. Sed en quid tunc contigit! „ Fit interim, inquit, ut parvus tumor Cysticus, mollis, enascatur in parte interiore labii inferioris, continuò increfcens, mobilis neque dolens. Quum ego & incrementum nimium metuerem, &, quòd spasmodica affectio ingrata illa viciniam constans occuparet, hinc mihi persuaderem, posse aliquid inde boni redundare; curavi excindendum integrum. Effectu laudatissimo! Sannus homo est, manus Chirurgi tempore brevissimo morbum sustulit, quo Vir nobilissimus per annos laboraverat, languerat, quovis pretio redimere curationem dudum paratissimus.

ANTONII DE HAEN,
RATIO MEDENDI.

P A R S Q U I N T A.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
U.S.A.

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ATLANTA, GEORGIA

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PROFESSORIS PRIMARI,

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

P A R S Q U I N T A.



P A R I S I I S,

Apud P. F. DIDOT Juniolem, Bibliopolam, ad
Ripam Augustinianorum, propè Pontem Sancti
Michaelis, sub Signo S. Augustini.

M. D C C. L X I.

Cum Approbatione, & Privilegio Regis.

AT OMBUDSMAN

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 1, 1901

REPORT

OF THE

COMMISSIONER

OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1900

ALBANY:

WEDDERBURN, BROS. & CO. PRINTERS

1901

NEW YORK

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 1, 1901

REPORT

OF THE

COMMISSIONER

OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1900

ALBANY:

AUGUSTISSIMÆ
ROMANORUM IMPERATRICI,
MARIÆ THERESIÆ,

Dominae suæ Clementissimæ,
ANTONIUS DE HAEN.

POSTQUAM Medicinam Hypothesibus innixam fugare, eandem autem solis, quoad ejus fieri possit, experimentis fundatam, cum ad lectos ægrorum tradere, tum pro suggestu exponere, illustrare, amplificareque, mihi, AUGUSTISSIMA IMPERATRIX, ab ipso principio mei ad tuam Universitatem Vinnensem adventûs, seriò mandasses, nequeo citra summum animi oblectamentum gratitudinemque, non meminisse, quàm gratiosissimo sanè vultu varia tentaminum meorum specimina contemplarere. Cum enim latini sermonis haud ignara, opuscula mea volvere non dedignabaris, vehementer videbaris laudare Ducem me sequi Hippocratem, quem talem ubique Virum

prædicari audiveras, qui nullo unquam systemate implicitus, nullo partium studio abreptus, nullâ seductus opinione, nullâ denique arrogantia elatus, è contrario verò fidus & solers & docilis & indefessus naturæ minister, naturam in prosperâ adversâque valetudine, unicè consuluerat, eâdemque simplicitate & candore, atque detexerat illam, in seros usque traduxerat nepotes. Approbabat præterea Majestas tua non nisi summos Doctrinæ Hippocraticæ administratores imitatoresque, cum in faciendâ Medicinâ me sequi, tum & ad legendos & imitandos commendare Auditoribus: hos verò inter, duo maxima fulgentissimaque Medicinæ Naturalis lumina, duos naturæ genuissimos cultores Hippocrates, me in ore habere perpetuo; scilicet Immortalem Boërhaavium, qui ut ubivis terrarum, ita potissimum apud te, doctrinæ limpidæ, nativi candoris, sapientiæ ferè immensæ, indefessi laboris, felicissimarumque

eâ de causâ curarum famâ fulgebat : Virum deinde, Archiattrorum tuorum principem, quem & Orbis Medicus universus ob incomparabiles in Bœrhaavium Commentarios summis semper laudibus effert; & ego ob Tyrocinii mei partem, eo Præceptore transactam, sapientissimaque ejus Consilia, quibus à triginta fermè annis fruor, æternum venerabor; &, quod culmen humanarum rerum est, quem ipsa tua Majestas propter Medicinæ exercitium, quod in sese, quod in universâ Augustâ Familiâ, quod in Nobiliorum pluribus, experta felicissimum est, tanto honore condecorat, tantâque estimatione ac benevolentia complectitur, ut ille sanè complementum possideat omnis humanæ felicitatis.

Quæ cum ita se habeant, Quintum Operis partem tuæ Majestati ad pedes eò confidentiùs depono, quò id testetur apertiùs, id altiùs clamet, quod ad Regiam Voluntatem magis me magisque accom-

modem ; Medicinam, Ducibus naturâ hisque fidis naturæ ministris, unicè colendo, colendamque monstrando. Idque volupe sanè. Quamvis enim sola tuæ Majestatis Intentio sufficiat, ut demandatam hanc mihi Provinciam strenuè administrem, tamen insitus ad Philosophiam Naturalem amor ad illam gnaviter administrandam haud exiguum affert auxilium. Unde hoc ipsum Medicinæ Professoris munus, quo à septem cum dimidio annis condecorare me dignabar, me recreat potiùs quàm defatigat, me unicè oblectat, me rapit totum.

Quapropter simul hanc occasionem arripio publicè tibi AUGUSTISSIMA IMPERATRIX, gratias testandi, quas debeo, maximas, quod dum immeritum me honorificentissimo Archiatri tui honore beasti, id ita moderaveris, ut munus Professorium commodissimè curatissimèque sustinere pergam.

Dabam 8 Novembris 1760.



A N T O N I I
D E H A E N
R A T I O M E D E N D I.

P A R S Q U I N T A.

C A P U T I.

D E F E B R I B U S C U M E X A N T H E M A T I B U S ,
Q U Æ P E T E C H I Æ E T M I L I A R I A
V O C A R I S O L E N T.

§. I. *Historiæ XVII. Ægrorum , hæc*
Exanthemata planè symptomatica esse
probantes : ostenditurque hâc occasione
perfectæ Criseos in Acutis certitudinem
nos sæpè non habere ; sanguinem in
Morbis , quos Malignos vocant , &
crassissimum sæpè , & maximè esse in-
flammatum ; tandemque communica-
tur notabilis observatio circa prædic-
tionem in Acutis ex Pulsu intermit-
tente. §. II. Ex omnibus horum Ægro-

*rum exemplis concluditur Exanthemata similia rariùs observari oportere, si legitima curandi methodus adhibeatur; eaque, si contingant, prava potius Medicationi, quàm Aëri, aut Clima-
mati, originem debere; paucis excep-
tis casibus, in quibus aut spontè, aut contagione nascuntur.*

§. I. **L**ICET in ultimo de *Februm Divisionibus* Tractatu de Exanthemati-
bus Petech. & Miliar. fusè egerim; ta-
men, cum nova exinde Observata col-
ligere licuerit, pondus rerum tantarum
me adigit, ut nova hæc Publico com-
municem, unàque ex Nosocomii Dia-
riis, omnium illorum, qui ibidem
unquam hæc passi sunt, fidelem histo-
riam tradam; quibus eorum, quæ in
eodem Tractatu posui, evidentia, ni
fallor, veritasque patefcent.

1. Hoc verno tempore proximè elap-
so, fœmina 22. annorum Febre validâ
laborans, quinto sui morbi die ad nos
delata est, extantibus jam tum Pete-
chiis. Verè ardens Febris erat, tertiam
eo die habens exacerbationem. In sum-
mâ omnium cruditate Petechiæ exta-
bant. Igiturne hæ Criticæ? Certè cum

nullum Symptoma mitesceret, quin ingravesceret potius, Symptomaticæ duntaxat vocari merentur. Sanguis hoc die venâ missus, crustam formabat portionem rubram densitate superantem. Die septimo ad quartam, eamque prioribus longè mitiorem exacerbationem, Febris sudore & urinâ maximam partem judicata; ad nonum verò diem, in quinto, eoque omnium levissimo insultu, urinis ac transpiratione integrè judicabatur. Novem diebus perstabant Petechiæ.

Sana octiduò vixit; die autem 17. post morbi principium, ad primas carnes vitulinas degustatas, licet tenerrimas, in Febrim æquè vehementem incidit: cujus altero die Miliaria alba, numero pauca, comparuere. Sanguis bis missus corio densissimo tegebatur. Nec numero Miliaria augebantur, nec diù perstabant. Imperfectum judicium contigit 23. morbi die, prægresso intermittente Pulsu, per alvum; integrum verò 27. die, eodem modo eodemque Pulsu.

Die 29. nova Febris vehementissima oritur, in quâ sanguis bis venâ missus, singulis in vasis, æquè magnam, densamque habet, quam olim, crustam. Nulla verò hîc Exanthemata. Die 4.

& 5. iudicium alvo, urinâ, sudore.

Ex datâ historiâ nihil evidentius est, quàm utrumque hoc Exanthematum genus minimè criticum fuisse. Summa morbi cruditas, ejusque postquam hæc effloruissent, validum incrementum, critica aliunde contingens posthac evacuatio, evidenter, arbitror, hæc demonstrant.

Quod eò magis notandum, quia hic casus ex rarioribus est, in quantum nobis adparet, in quibus nulla arte producta Exanthemata erant. Frigido quippe in loco, frigidâ tempestate, primis quatuor morbi diebus ægra jacuerat, remediis calidioribus minimè usa. Ita ut hæc ne critica quidem fuerint, licet pravâ arte non producta. Confirmat id sententiam, quam egregius *Paulus de Sorbait* annis abhinc 90. ex Cathedrâ *Viennensi* docebat, *Petechias esse motum noxium & symptomaticum*. Med. Pract. Tract. 3. pag. 541. & 545.

Advertimus quoque Exanthemata putridæ sanguinis solutioni propriè non deberi; cui post eorum exitum idem sanguis, etiam iteratò missus, densissimus fuerit.

Tandem Febris tanto cum furore tertio repetens nos docet id, quod toties

ad lectos ægrorum advertimus, perfectam non haberi, judicio jam facto, certitudinem morbi ita devicti, ut non fiat Recidiva. Etenim quò omnes functiones perfectiùs celeriùsque in integrum restituuntur; quò motus critici diebus judicatoriis exactiùs fiunt; quò denique evacuationes perfectiores constantioresque, cum virium incremento, contingunt; eò minor adest Relapsus metus. At verò hucusque non habetur ejusmodi certitudo, quæ excludat omnem omninò Relapsus formidinem. Vidimus sanè & in hâc muliere, & in pluribus aliis, nihil judicio defuisse; attamen iisdem successisse Relapsum. Nisi forsitan quis novum potius morbum, quàm Recidivam, appellandum idem esse arbitretur: sed difficulter profectò admittetur hæc opinio, si succedentis Febris cum præcedente similitudo attentius ponderetur. Itaque merito jure Medici omnem adhibeant diligentiam, ne in sex rebus non naturalibus quid committatur, quo repetat morbus: juvatque hujus incertitudinis seriò monitum esse ægrum, monitosque ejusdem familiares; ne morbo malè curato adscribant, quod à quopiam regiminis errore, aut etiam

absconditis planè de causis , postliminio fortè contingit.

2. Juvencula 20. annorum nata , tertio Hermitritææ die , Petechias jam habuit , nostrumque in Nosocomium die quarto illata est. Multæ sanè hoc die conspiciebantur in jugulo , pectore , humeris , dorso , lumbis , femoribus , cruribus.

Notabile porrò 1°. quòd hæc fæmina die morbi tertio , ipso Hermitritææ accessu , summo mane , in frigido ad 27. gradus aëre , extra Civitatem pedes iverit ; nec motu per horam producto ullatenùs incaluerit. 2°. Quòd post meridiem intropulsos frigore humores , eosdemque planè crudos , valido sudorifero moverit ; hincque crudis hisce ad ambitum corporis pulsas , Petechias consciverit sibi. Miri ergo nihil , quod ad 5. diem , cum validâ Hermitritææ exacerbatione , Exanthematis intropulsio observaretur. Quare etiam illicò maligni quidpiam hîc præfagiens , Corricem *Peruvianum* dedi. Confestim inde convaluit , extra ordinem fluentibus Mensibus , mox à Petechiarum recessu.

Hæ certè pessimo more expulsæ , penitùs Symptomaticæ fuère ; eademque suo subito recessu alioquin nocituræ ,

jam & dato Cortice, & profluis Catameniiis, subitam reconvalescentiam non retardarunt.

3. Fæmina 39. annum vitæ agens, Cardialgiâ acidâ crudeliter per annos vexata, totaque inde Cachectica, gravi demùm Peripneumoniâ corripiebatur, & ex Nosocomio, in quo multa Exanthemata grassabantur, die morbi quinto ad nos deferiebatur. Maculæ in collo, dorsoque, rubræ, eæque, quòd profundius hærerent, quasi eruptioni impares suspectæ: omnium cruditas morbi que augmentum suasere venæ sectionem. Sanguis crustâ facilè transcindendâ tectus fuit, rubrâ autem parte dissolutus. Crescente ad diem 6. Febre cum anxietatibus, verisque Pulmonis inflammati signis, iterata venæ sectio est. Sanguis eductus priori similis, nisi quòd ultimo in vase, sub albâ tremulâque crustâ, justè compactus cerneretur. Die 7. una pustula alba Miliaris visa ad jugulum. Febris pravis cum Symptomatibus perpetuò stipata, Pulsuumque exploratione Homotonos quidem appellanda fuit; sed calore ad Thermometrum mensurato, minimè Homotonos. Die 9. & 10. pauca; die 11. copiosa, eaque alba, in pectore Miliaria; die

12. paulò minùs conspicua; 13. eadem iterùm, ac nova præterea, in pectore conspicua. Die 14. mortua est. Febris ab initio ad finem usque horrida fuit.

Historia mali docet, 1°. Petechias contagione susceptas, nec sufficienter propulsas, morbi cum augmento adparuisse. 2°. Miliaria eâdem origine nata, quò copiosiora, eò & graviora, & magis fuisse letifera. Unde concludimus Exanthemata hæc, non à naturâ, sed à contagio genita esse; eademque minimè Critica, sed merè Symptomatica habenda fuisse.

Hîc in transitu noto hoc Exanthematum Contagium, ut illud Variolarum Morbillorumque, se sæpè habere, non nisi prædispositos afficiundo. Præter alia exempla, memorabile illud Ancillæ est, quam susceperamus eo momento ex ædibus eductam, in quibus, jubente Medico, cubiculo arctè clauso calidissimoque infervierat Patri nobili, filiabusque duabus, Exanthemate Miliari omnibus successivè enectis: Febre continuâ hæc apud nos decubuit, & sine Exanthemate brevi convaluit.

4. Juvenculæ, Mensibus terrore suppressis, ingens brachii dolor, brevique post acuta Febris oritur. Die 11. Pe-

ripneumonia adest ; albaque Miliaria confestim prodeunt , continuòque augmentur. Die 14. Gangræna brachii & mors. Eo tempore nondùm sciveram , quòd posthac expertus sum , in Febre continuâ non remittente ac verè inflammatoriâ , si Exanthemata adsint , morbusque rebellis sit , Corticem *Peruvianum* egregiè prodesse.

A resorptu Ichoris gangrænosi nata pectoris Anxietas , nata copiosa Miliaria , Criseos nullam , ni fallor , suspicionem faciunt.

5. Fæmina vehementi irâ excandescens , gelidamque affatim hauriens , Febre corripitur ; & continuans interim ancillares labores , vagos ejus insultus per octiduum sæpè experitur. Tandem in Continuam incidit , cum gravi pectoris anxietate , vehementi Cephalalgia , multâ siti , prostrato appetitu , vertigine , vigiliisque continuis. Eo in statu omnis auxilii inops , calidâ admodùm tempestate , per integram septimanam jacuit , jure carniū & frigidâ aquâ usa duntaxat. Accessit Angina biduò durans , & sic demùm octavo die continuæ suæ Febris ad nos delata est. Quo ipso tempore Catamenia ipsi , octiduo maturiùs , fluere cœperunt. Febris validos artuum

dolores sibi junctos habebat, vires autem nondum prostratas. Die 11. Miliaria maximam partem alba, pauca verò rubra, apparuere; signis coctionis in alvo prægressis. Ab 11. ad 14. diem benè procedente Exanthemate, Vomitus glutinosus vexabat, vel copiosæ Pituitæ, tremulæ, pellucidæ, vitreæ, per alvum secessus; vel noctes insomnes, pectorisque anxietates; imò novi, simulque feroces, artuum dolores. Alvo coctâ partim judicata est 14. die; sed eâdem demùm integrè ad diem 17.

Morbus neglectus per 14. dies, humores crudi, ancillaribusque laboribus intempestivè moti, & cum per angustiora vasa transadigerentur, dolores rheumaticos excitantes; deinde decubitus per tantos calores in parvo squalidoque cubiculo, vix renovatâ Atmosphærâ, corpus ad Exanthemata necessariò disposuere. Morbus verò post exorta Exanthemata, cumque eorundem non interturbato progressu, diris Symptomatibus, cruditatem spirantibus, increscens, posteaque demùm alvo judicatus; hanc profectò eruptionem minimè Criticam, sed penitus Symptomaticam, declaravit.

6. Juvenis Febre continuâ putridâ,

gravi cum Delirio , laborans , in Nosocomium inferebatur. Diem morbi primum exactè rescire non potui ; cum ex ejus incertâ ac variatâ enarratione , sextusne ab illo tempore dies , an octavus esset , ambigeretur. Saltem eo tempore crudam morbi materiem Emeticis & Purgantibus moverat ; ingentem præcordiorum gravitatem , anxietatemque perpetuò expertus.

Præterea ex Nosocomio alio , ubi Exanthemata ferè perpetua erant , in nostrum ductus erat. Interim sensim ad Coctionem morbus tetendit , alvoque & leni sudore ad judicationem pervenit : urinâ interim sæpè Enæoremate & nubeculâ carente , nec Hypostaticâ unquam.

Judicio prægresso , incredibile quàm citò perfectèque sanesceret ; ita ut integris noctibus , idque spontè , dormiret , bellè comederet , totasque obambularet per ædes. Sed biduò post , Miliaria totum pectus obsiderunt ; quibus tum prodeuntibus , tum triduò post exsiccari ceptis , mirum quàm bono somno , quàm grato appetitu , quàm facili corporis exercitio , integrâque prorsum valetudine frueretur.

Neglectus igitur pessimèque tractatus

morbis; decubitus primò pro Patriæ more in calidâ Atmosphærâ, idque in fervidâ tempestate; tandem infectus priore in Nosocomio aër, labem aliquam sanguini conciliare potuerunt; quæ Crisi prægressâ, & recuperatâ sanitate, expulsa fuerit. Unde certè nec origine nec effectû, hæc Exanthemata Critica fuerunt.

7. Juvenis fæmina ex eodem Nosocomio suscepta, hanc nobis Anamnesin formavit. Tribus integris septimanis lassitudine spontaneâ, cruribusque nonnihil tumidis, laboraverat, eamque ob causam illud Nosocomium adiverat. Ibidem porrò tum præstantissimâ curâ, tum blandâ quiete, se ita refocillatam experiebatur, ut repeteret famulatum. At verò eidem sustinendo inepta, in quotidianam Febrim inciderat; ad quam curandam quemdam sibi pulverem coemerat, qui decies & novies alvum, vomitum autem ter, vehementer ciebat; posteaque venam sibi tundi curaverat. Tandem in Continuum acutam Intermittente conversâ, quarto ejus die ad prius Nosocomium, quinto ad nostrum delata est; Petechiis, dum nobis afferebatur, jam prodeuntibus.

Septimo morbi die subitò hæ evanescere,

nuère, datoque Cortice, pauca die 8. repullularunt. Die 9. pauca Miliaria alba visa sunt. Vomuit eo die pluries cum Euphoriâ; ut & die 10. Cortice interim uti perrexerit, paucisque opacis Miliaribus, quæ ad posteriora colli perennabant, exceptis, intra octiduum integrè convaluit.

Morbus dudum neglectus, contagium, intempestivus crudæ materiæ motus, ægram hanc quarto Febris continuæ die Petechiis macularunt. Crevit postea morbus. Cortice sanatus est; licet retrocedentibus Petechiis pauca Miliaria successissent. Iterum nihil hîc Criticum.

8. Juvenis 17. annorum in neglectâ per sex dies Febre continuâ ad nos adfertur. Die 14. Febris, alba Miliaria erupere. Crevit, iisdem erumpentibus, vis morbi; & qui eò usque bonus fuerat æqualisque pulsus, inæqualis nunc Rythmo temporeque factus est. Unde mox Cortex datus; cujus sub usu Pustulæ ad 5. diem disquamari incipiebant; & integra sanitas octavo post eruptionem die succedebat.

Die quamvis Critico erumpentes Papulæ Miliæres, nullam Criseos, sed præcipuam Symptomatis notam, gesse-

runt ; morbo tunc admodum calamitoso facto.

9. Adolescens , qui à septennio Spinâ ventosâ , fœdè exulceratâ , laboraverat , in Nosocomium demùm susceptus , Diætâ lacteam , & Corticem *Peruvianum* spatio bimestri , idque bono cum effectu , adhibuit. At verò ulcere tandem spontè siccato , Febris continua acuta eum aggressa est. A 4. usque ad 9. diem cutis rubebat , ac si expectanda Scarlatina eruptio foret. Die autem ipso nono , Miliaria solitis in locis comparabant ; unâque vehemens ac sicca Tussis , quæ eò usque diu noctuque ægrum vexaverat , nunc & mitior , & pulchrè humida reddebatur. Hucusque Exanthema istud , ut Criticam evacuationem , facilè quis salutarer. At verò ad sequentia attentus Symptomaticam audacter pronuntiabit.

Etenim 11. die observabamus , 1^o. eam in Pulsu inæqualitatem & intermissionem , ut quandoque , sed sine ordine , per integrum unius pulsationis spatium differret ; moxque insolitam repeteret celeritatem ; 2^o. Nauseam , Vomitusque : 3^o. Ulcus , quòd eò usque siccum fuerat , jam fluidum , suoque postmodum in fluore continuum ;

4^o. Subitò turbatas urinas, quæ pluribus diebus limpidissimæ fuerant.

Igitur iudicium propriè fiebat die undecimo. An integrum? Equidem dubitabam, propter notabilem Pulsuum, in diem 20. usque, intermissionem. Febris tamen acutæ absentia, ac virium reditus, citra aliam, quàm ulceris, evacuationem, iudicium perfectum ostenderunt.

Quid igitur intermittens ille Pulsus? Sanè ex eo, & circa Criticum tempus, & cum prægressis quibusdam Coctio-
nis signis, observato, sæpiùs, authore *Solano*, evacuationem Criticam, vomitu aut alvo futuram, prædixi ad æg-
rum lectos in Nosocomio; id quod etiam in hoc ægro, eodem undecimo die, exactè confirmabatur. Attamen cæteris octo diebus, cum nulla per vomitum, alvum, Hæmorrhoidasve evacuatio, Pulsu continuò intermittente, contingeret, experimentum fallere visum est. An quia cocta morbi materies, in corpore superstes, & ratione intermit-
tis Pulsûs, aut vomitu aut alvo aut Hæ-
morrhoidibus eliminanda, ulcere efflu-
xerit aperto? Numquid hic Pulsus, si materia per vias à *Solano* indicatas non effluit, etiam ulceris, si adest, fluorem præfagiat?

10. Adolescens 17. annorum, ob nimii ponderis gestationem febricitans, bis sectâ venâ ad nos adducitur; finiente jam die sexto, & jam tum in pectore brachiisque variegatâ, præ rubedine, cute. Crevit pessimis cum signis, & Symptomaticâ maximè alvo, morbus. Die autem 11. alvus pulti similis, ac flava; simulque ad pectus maculæ plures, ad nullum certum eruptionis genus sese determinantes, conspectæ sunt. Quæque à nocthemeri spatio defuerat urina, copiosa nunc illa, & cum Enæoremate fundum brevi petente mittebatur. Febris modica; flava, pultique similis alvus; & , projectus qui fuerat, renatus appetitus. Die 12. perseverantibus bonis hisce signis, vires majores, lingua nitidior, nox optima fuit. Die 13. veniam per conclave ambulandi, cibosque tum mutatos, tum copiosiores, rogavit. Die 14. verò juveni per omnia sano Miliaria alba erumpunt, paucas intra horas iterum sicca; eodemque planè modo, spatio quinque dierum, continuo renascentia, & eodem die exsiccantia sese ac disquammantia, absque ullâ vel minimâ labe sanitatis. Ita ut brevi Nosocomio exiret, constantique postmodum sanitate gauderet.

Maculæ rubræ ad sextum diem, adeoque per morbi augmentum, adparuere: Pustulæ Miliaribus formâ similes, Crisi jam perfectâ, ac sanitate recuperatâ, effloruerunt. Criticum ergo neutrum fuit.

11. Malignâ admodum Febre juvenis decubuit, variolas nunquam passus, easdemque valdè metuens. Ad sudores validos eosdemque continuos corpus, patrio errore, disposuit, quotiescumque non aderam. Hinc die 5. maculæ rubræ in collo ac manibus visæ sunt, mox verò iterum evanidæ; itidem die sexto. Posthac illum, ægrotans ipse, non vidi. Ab aliis autem rescivi rubris illis maculis alba Miliaria sensim accessisse, profusissimosque toto in corpore sudores. Ad diem 15. totus Miliaribus scatens, periit.

Nimio Athmospheræ, parvo in cubiculo, calore, coactisque sudoribus, utrumque Exanthematum genus genitum est; neutrum sanè criticum.

12. Fæmina 24. annos nata, nono morbi Acuti die ad nos deferitur, maculis rubris in collo, facie, pectore, summo humero, jam à biduo deturpata, & ab earum eruptione in pejus lapsa. Porro hoc ipso 9. die duo observaban-

tur: 1°. retrocessio macularum; 2°. intermittens Pulsus cum torminibus ventris, cum Tenesmo, & cum alvo coctâ multâque, ad tertiam usque vicem repetitâ. Mitis exinde illicò Febris.

Judicium factum multa suadebant. Sed insolita admodum debilitas, post subitaneum macularum retrocessum, maligni quid portendebant. Unde Corticem extemplò dedi. Mox inde recreata bis similem alvum posuit. Die 13. tria visuntur in collo Miliaria, quæ perstant triduò. Die 17. pauca alia accedunt, ut & die 18. 20. 21. Sed, ut dixi, mox à sumpto Cortice mirè recreabatur, subitòque reddebatur sana; ut cum paucis hisce papulis egredi domo, si opus fuisset, potuisset.

Enarratione totâ arguitur rubras maculas, crescente morbo natas, planè Symptomaticas fuisse; Miliaria verò post Crisin quamdam, postque plenarum virium reditum, nata, Criseos certè normam non habere. Fortè prius illud Symptomaticum Exanthema subitò evanescens, viresque prosteruens, posthac bonitate Corticis, paucorum formâ Miliarium, effloruit.

13. Vir 27. annorum, sexto Febris continuæ die, Miliaria habet, quæ

nunc plus, nunc minùs extabant, usque ad 12. diem, quo nova pellucidaque eadem & alba, prodière. Continua Febris nunc in remittentem, bis die exacerbantem, abivit. Die autem 16. & 17. æger copiosissimis scatuit Miliari-
bus. Febris inde exacerbatio major, viresque projectiores. Cortex ad 20. diem dari ceptus; cujus sub usu Papulæ novæ. Sanitas integra brevi sequuta est.

Prodière prima Miliaria cum morbi incremento, imò morbo postea in longè periculosiorem mutato; posteriora itidem. Nulla proinde Criseos similitudo.

14. Eodem tempore mulierem, ulcerosâ scabie spontè ferè curatam, cæterùm Arthriticis obnoxiam insultibus, jamque univerforum penè artuum Rheumatismo laborantem, suscepi in Nosocomio. Febris acuta fuit, Pustulæque nonnullæ rubræ in facie, unaque insignior ad nasum, aderant. Die 13. rubra Miliaria copiosa prodière in facie, collo, brachiis, cruribusque universis; unâ horâ conspicua admodùm, horâ alterâ vix visibilia. Die 15. & 16. bene prostant; 17. adhuc magis; 18. maximè, sed cum intolerabili Cephalalgia.

224 RATIONIS MEDENDI

Die 20. Miliaria ritè quidem prostant, sed magna præcordiorum anxietas adest. Die 21. & 22. cum copiosissimis Miliaribus enormes pedem, quo præcisè olim loco Podagra, excruciant dolores. Die 24. cum Miliaribus & copiosis & magnis, valida Febris. Miliaribus jam in facie siccescentibus ad 27. diem, Febris magna. Decem postmodum dies elapsi sunt, priusquam ultimæ Pustulæ exsiccarentur. Rheumatici dolores, Febre & Exanthemate jam evanidis, diù adhuc persisterunt.

Contagium hæc fæmina vel jam habuit, cum ad nos duceretur, Pustulis in facie rubris tunc jam maculata; vel in Nosocomio, Miliaria ægro mox descripto habente, contraxit. Cæterum nemo, credo, Criticas has eruptiones esse autumabit, qui cum iisdem videt morbi durationem, Febrim validam, iudicium imperfectum.

15. Mulier 27. annorum sextâ die suæ continuæ ac putridæ Febris, numerosas acquisivit circum labia Pustulas, ut & die 7. Ad finem autem hujus diei, siccescentibus illis, alba eaque copiosa successère Miliaria ad scapulas, humeros, faciem ac demùm brachia universa; die 10. ac 11. pulchrè prostantia;

12. numerosiora ; 13. in toto dorso
atque abdomine conspicua. Die autem
14. hæc omnia rubris Miliaribus pluri-
mis interspersa , tam in priore , quàm
in posteriore corporis parte inveniebantur.
Die 15. his cunctis ritè extantibus,
valida admodùm Febris cum Cephalal-
giâ per integrum diem intolerabili,
ægram vexavit. Die 17. ingentes anxie-
tates adfunt. Cum 17. die examinare-
mus an diuturniore decubitu , licet
omnis adhibita cura fuisset , postica cor-
poris haud excoriarentur ; vidimus to-
tum dorsum , lumbos , nates , crura ,
pedes pedumque digitos conferrissimis
Miliaribus scatere. Hoc die incipie-
bant exsiccari ; exsiccatio tota brevi suc-
cessit , integraque sanitas.

Quia eodem tempore cum binis pos-
terioribus ægris hic decubuit , natum
contagione Exanthema facilè credimus ;
Symptomaticum autem fuisse dies 15.
16. 17. abundè evincunt.

16. Fæmina Petechiis , antequam ad
Nosocomium deferretur , ferè enectâ ,
alterâ die mortua est.

17. Peripneumonicus in Nosocomio
casu & neglectu Exanthemata passus ,
brevi inde curatus , Crisi Peripneumo-
niæ ritè absolutâ , *Part. 1. pag. 26. &c.*
ut & alibi descriptus fuit. L v

§ II. Ægri ergo numero septemdecim, spatio sex cum dimidio annorum, Petechias aut Miliaria aut utrumque in Nosocomio practico habuerunt, adeoque quinque circiter omni bienio. Pars media horum Exanthemata, antequam ad me adferrentur, jam habuerunt; pars altera iisdem in Nosocomio practico correpti sunt. Ergo inibi spatio trium annorum Exanthemata hæc quatuor duntaxat ægris eruperunt. Omnium verò duo tantum fuere, quibus id spontè contigerit: reliquis quindecim aut contagium, aut parvum regimen, medendive methodus, aut combinatæ hæ causæ Exanthemata produxere. In nemine verò illorum ea Critica fuisse, ipsa cujusque morbi historia evicit. Ad historias autem illas quod spectat; exactè profectò eas ex majoribus Nosocomii Diariis contrahere valui, quòd in hisce quidquid ægris nostris omni die, quâvis horâ, singulo momento contingit, exactissimè amplissimèque adnotetur: unde etiam fit, ut ipsa hæc Diaria basin ponant dicendorum Medicinæ Studiosis ad ægrorum lectos.

Igitur irrefragabili experienciâ convictus, assero nemini meorum critica

hæc Exanthemata fuisse. Imò si nunquam Petechiis Miliaribusve laborantes vidissem, & nudam modò horum 17. ægrorum historiam legissem, quo, ambo! jure criticum id vocarem, quòd sæpè diebus neutiquam criticis, sed admodum infidis contingat? quòd cum morbo & multum & diu ingravescente, auctoque proinde periculo, fiat? vel etiam quo erumpente, criticæ evacuationes, in morbis acutis citra Exanthemata consuetæ, eæque sufficientes prodeant?

Hinc concludo 1°. Si in aëre *Vienensi*, in quo Medicinam facio adeò rarissima mihi hæc Exanthemata sunt, ut spatio 6 $\frac{1}{2}$. annorum vix 17. exempla coram centenis testibus potuerim producere; si præterea plerisque ægris meis, citra Exanthemata, integræ contingant, felicesque Crises; tunc Exanthemata illa, aliis Medicis adeò frequentissima, Critica utique appellari non posse.

2°. Si iisdem acutis in morbis Exanthemata mihi rarissima sunt, in quibus alii Medici ea frequentissima vident, ea fanè ab aëre, seu nostro, quod vocant climate, neutiquam generari; at verò potius à certis quibusdam causis, quas ad ea generanda ponere soleant illi, ego autem non soleam. Quænam

porrò causæ illæ sint, has in Tract. *de Febr. Divis.* satis superque, ni fallor, ex pluribus, imò etiam ex celebrioribus *Germaniæ* Autoribus, demonstravi.

Ut igitur multa paucis dicam, differentia exercendi Praxin tanta est, ut differentia in morbis inde necessariò generari debeat. Mistura, *Hofmanniana* Practicis *Germaniæ* dicta, eive similis, nunquam adhuc cuiquam nostrorum acuto in morbo data fuit. Deinde 2^o. pulveres absorbentes, sive testacei ac præcipitantes, nec non bezoardici & cinabarini, nunquam iisdem in morbis in Nosocomio præscribuntur; puerperas, infantes, & præterea ex centenis fortè hinc inde unum alterumve, cui ab acido Febris, excipiat. 3^o. Emetica aut Purgantia nunquam adhuc debui principio Acutorum dare. Ita ut *Hippocrates* Aphor. 1-22. & maximè in *Libro de Purg.* sive in Fragmento dicto *Heurniano*, rectè monuerit oppidò raros esse casus illos, in quibus aut Emetico aut Purgante, initio Acutorum, uti oporteret. Quam utique doctrinam in *Epidemiorum* Libris, passimque alibi, exemplo confirmavit. 4^o. In calidâ, non renovatâ, putridis exhalationibus inquinatâ Atmosphærâ, nun-

quam ægri & includuntur & ferè suffocantur, in nostro Nosocomio.

Unde tam certum mihi videtur, quàm quod certissimum, Exanthematum frequentiam à quatuor hisce causis positis oriri, ac perennare; & è contrario à Medicinâ *Hippocraticâ* eorundem observari raritatem. Hujus observati veritatem partim jam confirmarunt edita, partim brevi confirmabunt edenda in lucem variorum Diaria Nosocomiorum, in quibus demùm Modernorum Hæresin antiqua *Hippocratis* Medicina pepulerit. Meritò igitur concludere mihi videor, quamdiu Moderni morem obtineant, eos Exanthematum perpetuare crebritatem; eorumque conscientias graviter oneratas manere, tum eâ majori molestiâ, quam suis ægris frustra faceffant, tum graviore periculo, in quod conjiciant eosdem, tum denique multorum strage, quos Exanthema, deditâ operâ provocatum, quotannis è vivis tollat.



CAPUT. II.

DE HYDROPE ET TYMPANITIDE.

§. I. *Viri Hydrops Ascites cum monstroso Omento, caterâque Abdominis pinguedine mirè degenerante. Varia circa ejus causas, & effectus. Observatio pertinens ad Historiam Vomitus, qui secundum communes Pathologiæ leges inevitabiliter hîc adesse debuisset, adesse tamen haudquaquam potuit.*

§. II. *Hydrops fœminæ Cysticus, Ascitesque Abdominis; unâ cum Hydrope pectoris, & inferioris corporis Inter-cute. Saccus ex Ovario ipso, ejusve Hydatide ortus, ventrem explens serè universum.*

§. III. *In aliâ muliere Hydrops, & Cysticus, & Ascites: saccus autem tam ab Ovario, quàm à toto sinistro uteri latere, natus, in eoque unâ cum aquâ aër contentus. Parvus admodum Thorax; pulmonumque pars notabilis aquæ, in quam injecta, fundum petens. Ad trinos hos casus impossibilitas Parisinos imitandi ostenditur.*

§. IV. *Ostendit idem historia Hydropicæ ex Part. 4. resumpta, atque in præsentem diem producta.*

§. V. *Prosecutio aliûs exempli ex Part. 4. curam Cystici tumoris, na-*

naturâ viam monstrante, enarrantis.
 §. VI. *Tympania* improprie dici potest
Aquâ & Aëre gigni; unde Veterum
quorundam, id ita affirmantium, mens
intelligitur: quamvis eo in casu alio po-
tiùs, quàm Tympanitidis nomine, mor-
bus insigniendus esset.

DE hoc argumento fusè egi *Part. 4.*
Rat. Med. Cap. 3. variasque curandi me-
 thodos examinavi, ut constaret quâ de-
 mùm ratione ejusmodi calamitates sive
 percurare nonnunquam, sive saltem to-
 lerabiliiores reddere possimus. Verùm
 cum proximè elapsus Academicus annus
 novas suppeditaverit, easdemque nota-
 biles admodum observationes, operæ
 precium erit hasce nunc recensere, fu-
 siùsque differere super hâc quæstione.

§. I. *Scriniarum* faber 36. annos na-
 tus, sanus perpetuò, vino licet deditus,
 calidissimo die 25. Julii 1759. domici-
 lium mutans, transferendæ suppellectili
 plurimùm occupabatur, gelidam pro-
 cul dubio plurimam ingurgitans. Nocte
 insequente collo lumbisque dolere, si-
 mulque tumere ventre cepit. Variis re-
 mediis frustra usus, ad *Fratres Miseri-*
cordiæ, mense Novembri, se contulit.
 Hydrope intra octiduum immensè cres-

cente, 68. libras medicas aquæ limpide, flavæ, utcumque flocculentæ Paracentesi eduxere : renato autem subito malo, 48. libras, elapso vix à primâ Paracentesi octiduo, iterum evacuarunt.

Ventre hinc egregiè depleto, expertissimus hujus Monasterii Medicus D. *Guarin* minitantem morbi reditum apertis semper retudit medicamentis. Interim manifestò deprehendebantur in ventre tumores, qui prominentes globos hinc inde referrent. Perpetuosque ferè & dolores & ardores miser, ad umbilici regionem, conquestus est. Unde demùm, collapsis viribus, 13. Dec. periit.

Fratres Misericordiæ Lymphæ 2. aut 3. ut putant, mensuras cavo abdomine eduxere : cum verè cæterum totum inibi confusissimum cernerent, attulere mihi exentatam totam quantam viscerum ventralium molem, cohærentem ita, ut in corpore fuerat. Cujus en publicè factam Anatomen !

Ingens Ventriculus adparuit, Lienî arctè connatus ; Hepar autem mediocre. A fundo autem ampli latique Ventriculi, durum crassumque scutum nascebatur, universum explens abdomen, us-

que in latera, imaque pelvis; viscerum proindè omnium conspectum velans, Peritonæo hinc inde connatum. Eodem elevato, intestina nuda patebant, ita ut manifestò constaret ingentem hanc molem degenerans Omentum esse. Accuratioris examine patuit substantiam ejus constare tuberculis innumeris, majoribus, minoribus; hinc omninò informem & inæqualem, lamellis Omenti ambabus intimè connexis constantem. Cartilagineam naturam plura tubercula induerant. Parvumque ita *Winslowo* dictum Omentum pariter degenerans, cum Omento magno, cum gibbo Ventriculo, cum cavâ Hepatis regione, ante sinum venæ Portarum, intimè concreverat. Pondus autem Omenti totius $5\frac{1}{2}$ librarum fuit.

Omnes præterea productiones adiposæ, quæ, totidem Omentulorum instar, ad Colon Rectumque enascuntur, eodem modo degeneraverant; ad Rectum verò adeò, ut inde tota Pelvis repleta cerneretur.

Mesenterium ac Mesocolon iisdem quidem tuberculis scatebant, sed aliter dispositis; ramosis nimirum, eumque productis in modum, quo in Fodinis vel subterraneis specubus, Stalactica.

Sub duro Omenti tegmine compressa locabantur; interque sese ligamentis, facile tamen dilacerandis, connata Intestina. Omnis pinguetudo, quæ tria ad Hepar ligamenta comitari solet; omnis ea, quæ Vesicæ felleæ ejusque ductui circumfusa cernebatur, nil nisi similem induratum atque globosam referebat substantiam. Pylorus intus bonus, exterius tumorem gerebat, qui & durus & semicircularis, & plus quam tres digitos latos crassus, inventus est. Diaphragma totâ suâ inferiore facie duos hos sebaceos tumores, semidigitum crassos, gerebat.

Suspicaretur ferè calore nimio fusam Omenti Ventrisque pinguedinem, subito frigore, dum vespere à laboribus quiescebat homo, ad ventrem externum admissio, frigore quoque potus gelidi intro suscepto, coaluisse, induruisse, in irresolubilem hanc massam abivisse; sensimque appulsis humoribus auctam esse; atque hinc positam demùm, quod in ejusmodi degenerationibus assolet, Hydropis causam fuisse. Utique dies fuit totiûs æstatis calidissimus, thermometro post meridiem, in loco à reflectione radiorum immuni, gradum 90. notante. Si in tanto calore ponderetur

labor, quem vehementem, quem continuum sustinuerit; & conferatur cum observatione *Ruischii* fusam à motu pinguedinem in equo describentis, conjectura verisimilitudinem adipiscitur.

Nunquam, quod notandum, homo in hoc morbo vomuerat. Attamen, præter alias vomitûs causas, irritatio perpetua Ventriculi, tum & Pylorum premens arctansque moles, vomitum frequentem ac vehementem, ex iteratâ experientiâ anatomicâ, excitare debuissent. Verùm in hoc homine Ventriculus & utrinque & toto fundo suo, tam duræ, tam crassæ, tamque ponderosæ massæ adeo intimè adnatus erat, ut videretur, ne à fortissimo quidem Emerico, in convulsivos vomendi motus contrahi agitarique potuisse. Bilis in Cystide copiosa, tenax.

§. II. Mulier 52. ætatis annum agens, adhuc menstruans, à 12. retrò annis Tussi vexata, alvo perpetuò segnis, curat sibi pro consuetudine maïali venam tundi; ex eoque tempore fluore menstruo caruit. Brevi postea dolorem in Hypogastrio quidem toto, sed sinistro ejus in latere intensiorem, percepit; ut ultra in illud incumbere nullatenùs posset. Crevit sensim abdominis moles, ita ta-

236 R A T I O N I S M E D E N D I
men, ut cutis & muscoli semper flaccidi
manerent, prehendique ac complicari
possent, præterquam ad umbilicum.
Dolorem deinde in dextro Hypochon-
drio conquesta est, versùs costas ac
ventriculum se extendentem; qui tamen
posthac minùs observabatur. Quinque
septimanarum spatio ventrem ego sæpè
sollicitè tangens, durà omnia deprehen-
di, præcipuè utroque Hypogastrii in la-
tere; fluctuationem verò liquoris nun-
quam. Tandem contigit, ut dum ince-
deret per plateam, acutum sinistrâ in
abdominis parte dolorem, cum quo-
dam dilacerationis sensu, perciperet.
Ex illo die manifesta humorum undu-
latio ab utroque umbilici latere, in Epi-
gastrio potissimùm, percepta est. Jam-
que integumenta & muscoli abdominis,
olim adeo flaccidi, vehementer tensi
expansique observabantur. Ventris cru-
rumque Hydrops intercus hisce se jun-
xit.

Qui Cysticus olim Hydrops fuerat,
eum nunc, dilacerato sacco, Ascitem
produxisse rati, ad Paracentesin deve-
nimus, aperturâ solito altiùs factâ; quia
infra nulla undulatio, sed magna potiùs
durities. Unde nobis videbatur callosus
crassusque faccus, licet infirmiore quâ-

dam plagâ crepuisset, multisque esset evacuatus aquis; tamen durâ suâ mole, lymphâ fortè multâ adhuc circa ejus fundum existente, hanc efficere Hypogastrii duritiem.

Paracentesis 7. Nov. 1759. instituta, 22. propemodùm libras medicas fusci, turbidi, spissi, liquoris eduxit. Ventre inde plurimùm evacuato, fœmina veluti reviviscere tridui spatio visa est. Verùm brevi adeò tempore liquor undulans recrevit, ut propter anxietates auctas, suffocatamque respirationem, cogermur 31. Nov. repetere Paracentesin: quâ tamen haud ultra 16. libras educere potuimus.

Vix inde perceptum solamen, quòd anxietatum alia longè, quàm olim, se causa prodiderit. Decubitus in dextrum latus commodior, subita à primo somno excitatio, & suffocans eo tempore anxietas, Hydropem dextri Thoracis lateris innuerunt. Ita tamen, ut sinister Thorax haud omninò ab aquis videretur esse immunis: diutiùs enim in dextrum latus jacentem suborta nonnunquam nova anxietas in sinistrum latus convertit.

Diuretica cujuscunque generis, &

ante & inter & post Paracenteses, etiam varia Purgantia nullam opem tulerunt. Exigua alvus, & pauca atque lateritia dicta urina, tantum prodierunt. Conamina nostra ad aquas, exulceratis aut scarificatis cruribus, educendas, palliarunt quidem aliquantisper; Symptomata autem non abstulerunt. Ad 15. Jan. 1760. obiit.

Cadaveris venter validè fuit æquabiliterque tensus. Aperto prudenter Peritonæo, corpus ingens, fuscum, durum, totum quantum explebat abdomen, ab imâ pelvi, ad usque Lienem & Hepar. Idem illud, variis in locis, expansionibus firmis, membranosis & adiposis, cum Peritonæo concreverat, præsertim circa umbilicum, & in eâdem cum umbilico latitudine, sinistro in latere; idque transversim, latitudine quatuor digitorum: deinde & per tres quatuorve digitos deorsum, ut cum primâ transversâ adhæsione angulum ferè rectum componeret; etiamque hinc inde ad latus dextrum.

Examine eo usque producto patuit vel Ovarium dextrum esse, vel ex Ovario Hydatidem natam, quæ totam hanc expansam molem produxerat; intus ple-

nam subrubrâ aquâ, quæ 24. libras ponderabat, quæque igni imposita, in scissilem abibat materiem. Saccus porrò totus facie suâ internâ mirè exulceratus, & hinc tuberculis, seu sebaceis, illinc ichorosis, iterùmque alibi cartilagineis, aut etiam faniosis plenus.

Quod vel Ovarium, vel ex eo natam Hydatida, hunc saccum formare dixerim, id ideò dixi, quòd ambigui hæserimus utrùm corpus quoddam, quod ad sacci radicem inveniebamus, Ovarium ipsum, an verò separatus parvus saccus esset? Sinistrum Ovarium in varios degeneraverat tumores. Uterus mutatus fuerat in duram substantiam, eamque carnosam & difficulter perfcindendam; crassam adeò, ut vix in utero cavitas, nisi propè ejus orificium, superesset.

Universa penè Intestinorum moles versùs lienem trusa erat. Ventriculus pro more ingens; cum is, compressis adeò intestinis, vehementer distendi inflarique soleat.

In Thoracis cavo dextro rubicundior adhuc aqua, quàm ea, quæ in magno sacco hæserat, ad trium librarum pondus inerat; verùm non, ut illa, in duram massam ad ignem mutabatur; paucâ namque pelliculâ superstite evapora-

batur tota. In sinistrâ Thoracis camerâ, in quâ aliquam, sed copiâ minorem aquam, vivente fœminâ, suspicati eramus, nulla aqua inventa est. Pulmo lateris dextri vix mediam ejus altitudinem occupans, adparuit condensatus, ac veluti ad ignem crispatus. Idemque inferiore suâ totâ mediâ parte, dum in aquam conjiceretur, ejus fundum peribat; innatabat verò superiore. Interna pulmonis substantia sat bona, sed lata ejus in dorso cum Pleurâ cohæsio.

Tota superficies inferior Pulmonis, Pleura, Diaphragma, Mediastinum, id est, quævis partes aquæ contiguæ, plenæ fuere tuberculis variæ magnitudinis, semiscirrhosis, purulentisve, aut saniosis. Lien quadrifariam, profundâque incisione dentatus, durus; Hepar albescens & compactum. Vesiculæ bilis profundissimè tinctæ copia duas pondere uncias superabat: ineratque Vesiculæ calculus, quadrangulus ferè, trium linearum diagonalem habens, spiculis innumeris, ac parvis splendidisque lapillis concretus, exusto carboni rudiorè adspectu haud absimilis. Nulla feri in Encephalo redundantia, & quæ pauca aderat Ventriculorum anteriorum lymphæ, ad ignem non coaluit.

Ex historiâ morbi & sectione cada-
veris, id videtur colligi oportere, quod
mulier ista primùm Hydropem Cysti-
cum passa fuerit; quod deinde faccus
parvâ quadâm in plagâ crepuerit, &
Asciten effusis produxerit aquis; deinde
quod Parecenteses aquas Ascitis dunta-
xat eduxerint; præterea quod lapsu tem-
poris concidentis sacci apertura, cujus
vestigium invenire non potuimus, con-
solidata fuerit; sicque regenerata aqua
sit, quæ faccum in eam, quam in cada-
vere deteximus, extenderit molem. Pro-
babileque admodum eam sacci crassi-
tiem impedivisse, ut vel morbi princi-
pio, vel sub finem ejusdem, undulan-
tem perciperemus Lympham. An ideò,
quòd fœmina à 12. retrò annis siccâ
eâque validâ tussi laborasset, Hydrops
Thoracis eo, qui abdominis, longè an-
nosior? Nunquid, quòd posteriore an-
no menses adeò irregulares ac paucos
habuerit, & tamen Plethorica existeret,
uterinum systema obstructum atque in-
duratum habere ceperit?

§. III. Sub idem tempus aliam Quin-
quagenariam suscepi, quæ bonâ semper,
ut aiebat, valetudine usa; nisi quòd
Febre intermittente, seu quotidianâ,
seu tertianâ laborare consuevisset. Quas

quidem Febres largiore vini potu, quem impensè amabat, semper se dispulisse asseverabat. Catamenia tardè incepta, maturiùs finita, pauca perpetuò & irregularia habuit. Quinquennium elapsum esse aiebat, ex quo semel urinam mittere, præ adstantium verecundiâ viro-
rum, impediretur: elapsis aliquot deinceps horis, se ventre doluisse, urinam verò, quum mittere gestirer, nullatenùs mittere potuisse: fomento tamen ad Hypogastrium vespere adhibito, paucas reddidisse guttulas: remediisque postera die à Medico acceptis, iterùm guttatim eam prodiisse; postea autem sensim abdominis tum tumorem tum dolorem se percepisse. Adjungebat porrò, elapso ab illinc mense, se, vehementer sitientem, copiam gelidæ immensam hausisse; cumque totâ insequente hyeme admodùm siticulosa foret, plurimùm bibendi necessitati parere se debuisse; nec unquam nisi stranguriosè reddere potuisse urinam.

Porrò ventris mole crescentis extensionem, eò usque æqualem, ut ait, perceperat; cum verò plurimorum Medicorum opem frustra esset integro triennio experta, & tandem Decoctum Juniperi diu affatimque hausisset, ventrem quidem multùm concedisse; sed etiam

admodum inæqualem tactu figurâque redditum esse deprehendebat. Relicto autem eo Decocto, advertit antiquam ventri molem, antiquam rediisse æqualitatem.

Ex hac sæpè repetitâ, eodemque semper modo enarratâ ac confirmatâ Anamnesi, conclusimus Cysticum Hydropem adesse; cujusnam visceris incerti quidem, probabiliter tamen obstructione systematis uterini natum; eique demùm Asciten junctum esse. Quippe Catameniorum modus hoc ipsum systema dudùm laborasse indicaverat nobis: annosusque vini abusus, frequentiores quoque narium Hæmorrhagiæ ad causam Proegumenam accedentes, morbum præsentem gignere potuisse nobis videbantur; ita tamen, ut continuus aquæ abusus eundem vehementer auxisset.

Urinosusne Hydrops forsan non fuerit si quis suspicetur, respondeo Hydropem urinofum celeriter perimere; hunc verò jam integro perstitisse quinquennio. Sed præterea Hydropis causæ pridem in corpore extitère, antequam urinæ retentio nasceretur.

Decoctum Juniperi multam sanè Ascitis lympham Diuresi eliminavit, quum venter ita detumesceret; sed Ascite eva-

nido Cysticus Hydrops cum omnibus suis tumorum inæqualitatibus eò manifestior adparuit. Confirmavit hanc Phænomenis hujus explicationem, ventris renato Ascite, æquabilitas.

6. Nov. 1759. Paracentesi eduximus 56. libras liquoris, qui fuscus, atque instar potûs Chocoladæ spissus deprehensus fuit, integrâque septimanâ asservatus non fœtuit; igni autem à principio educationis impositus, paucâ suâ massâ coagulabatur, plurimâ suâ parte in auras evanuit. Principio, ut fit, ab operatione recreata, viribus solito citius decrevit, perpetuisque tum anxietate tum pertinaci diuturnoque singultu, 19. ejusdem mensis obiit.

Venter monstrôsè inflatus; Musculi abdominales tenuatissimi; Peritonæum denso cum sacco, in cavo ventre contento, hinc accretum, illinc liberum. Sacco levi vulnere pertuso, mox venter, flatu sibiloso erumpente, multum detumuit.

Saccus ex imâ Pelvi supra umbilicum, ac per totam ventris latitudinem ascendens, fundo suo terminabatur latis circiter quatuor digitis infra cartilagineum Xyphoideam. Omentum supra saccum sub Hepate locabatur, & hinc inde

ad ejusdem lobi majoris crepidinem, tum & ad totius sacci fundum adhærebat, & connatum erat. Thorax minimus fuit; nam Hepar tam altè sub costis recondebatur, ut gibbo suo ultra tertiam (ducto à superioribus numero) adscenderet; eodemque modo Diaphragma medio suū. Cellulositate quidem facilè dilacerandâ sacculus pluribus in locis cum Peritonæo connexum; ad latera verò & in Ilibus, ligamentosis productionibus, non nisi cultro separandis, cohæsit. Origo ejus ab Ovario sinistro, totâque uteri sinistrâ parte; fundi sui posticâ plagâ cum intestinis tenuibus unitus ope ligamentorum membranosorum, non tenacium, sed digito facilè solvendorum. Tenuia intestina omnia ferè in Epigastrio sinistro convoluta: suo Colon loco. Jamque in inguine dextro, iisque cunctis in locis ubi sacculus à cohæsione cum Peritonæo liber, ac toto abdominis cavo, Ascites erat. Aqua Ascitis minimè foetens; ea autem sacci fusca & foetida fuit. Ipse autem sacculus inæqualiter crassus, intus tuberosus, saniosus, semipurulentus totâ suâ internâ substantiâ. Aër, qui sibilo exiverat, ad anteriora sacci locatus fuisse videtur, hincque, facto vulnere, exitui aptus.

Substantia sacci hîc femilineæ, ibi lineæ, alibi 2. 3. linearum; in latere vero sinistro, digiti, imò pollicis crassitudinem inæqualem ac tuberosam habebat.

Circa uterum nihil non confusum. Examine tamen patienter instituto, paruit Ovarium ipsum, dum extendi inciperet, cum laterali uteri superficie cohasisse; Tubam Fallopianam implicuisse sibi, eandemque ad sesqui spithamæ longitudinem extensam, secum duxisse; sic demùm occupasse ventrem ferè totum. Habebatque ad suam originem appendiculum aquâ similiter repletum. Dextrum Ovarium diametri sesqui pollicis, lymphâ gelatinosâ repletum erat.

Igitur Paracentesi eductus fuit liquor turbidus, non foetidus, in cavo abdominis Asciten faciens; qualis etiam à morte ibidem deprehendebatur. Liberè enim effluere sub Paracentesi potuit è locis à cohæsione cum Peritonæo liberis. Hincque factum ut, etiam in vivente, undulatio perciperetur aquarum.

Docent porrò hi tres casus, me, *Part. 4. Rat. Med. cap. 3.* haud immeritò aliquas, easdemque haud leves, adnotasse difficultates, in exsequendo erudit. *Paris. Chirurgorum systemate*, quo sta-

tuerant, eductis Paracentesi aquis, vulnus insigniter dilatandum esse, apertumque servandum; ut & omnis posthac renascens liquor, abdomen alioquin iterum extensurus, inde extillaret perpetuò; & faccus ita consideret, complanaretur, convolutusque concrefceret, ut deinceps ultra extendi nunquam posset.

In primâ enim historiâ Hydrops renascens præcaveri quidem potuisset, latâ servatâ ventris aperturâ; sed Omentum ita monstrosum non modo inde mutatum non fuisset, sed aëris allapsu in Sphacelum dirum, subjecta sibi omnia destruentem, abivisset.

In historiâ secundâ & tertiâ faccus in Paracentesi perscissus non fuit; perscindendus ergo fuisset. Ecquis verò pollicis fortè densitatem offendens, nescius proinde quid fortè perscinderet, cultro penetrare ausus fuisset? Haud enim id invitâ, ut quidem in cadavere, illicò patescit. Nec concidisset faccus, sustentaculis quippe & adhæSIONIBUS validioribus cum Peritonæo cohærens. Quid verò in substantiâ ulcerosâ, scirrhosâ, faniosâ, adeo crassâ, vulnus effecisset? Quid demùm aër? Dira certe Carcinomata, quæ mutuus binorum pendentis

facci laterum affrictus auxisset vehementer. Quod si demus aperturam fortè in tenuiore facci substantiâ, ut latis in plagis antèriùs posteriùsque erat, penetraturam fuisse; quid inde non timendum ab Intestinis? Compressa hæc olim, jamque libertatem naçta, & flatibus distenta, aut colicis expansa doloribus, versùs locum minimè resistantem faccum, seu ejus parietem posteriorem protrudere, extrudere, & ventrem extra ventrem, monstrosamque formare Herniam potuissent. Mitto nunc quæ de degenerascente Ovario excindendo, etiam ab iisdem claris viris proposito *Part. 4. dixi*. Utiq; in tertio hoc exemplo patuit Ovaria, dum extendunt sese, quandoque utero primùm adplicari, eidemque arctissimè uniri: Ovarii proinde extirpationem majoribus difficultatibus premi, quàm quidem Theoretica ejusdem contemplatio suggessisset.

§. IV. Prosecutio historię mulieris, de de quâ *Part. 4. cap. 3. pag. 54. & seq.* difficultates confirmat easdem. Sic enim res nunc cum illâ se habet. Tumor abdominis post Paracentesin semper recreverat, undulans nunquam. Hydragoga vitam, hyeme præcendenti bonâque veris parte, tolerabilem ipsi reddiderant. Maii verò 10. proximè elapso, motum

exercens validum, pondusque elevans, crepitum in ventre percepit, veluti quid intus sibi dilaceraretur, simulque subitum ventris incrementum. Fluctuationem nunc manifestam iterum deprehendebamus.

Ut anno præterito, præter Cysticum tumorem, habuerat Asciten, Paracentesi eductum; ita etiam nunc, vel sacco ipso vi lacerato, ut in historiâ secundâ, vel alio tumore Hydatico rupto, Asciten adesse rati, 14. Maii Paracentesi eduximus libr. 20. liquoris turbidi, fusci, tenacis, haud foetentis, vix imminutâ abdominis mole. Unde potius alterum à primario sacco disruptum eâ vi fuisse credimus, cum primarius ille, intra octiduum à perceptâ dilaceratione, æquè magnus extensusque, quàm olim deprehenderetur. Liquor eductus secessit in gelatum, quod lumini admotum pellucet, & in liquorem fuscum, ferè limpidum, qui ad ignem omninò coagulatur. Toto eo tempore notavimus ejus urinas nunquam habuisse lateritium sedimen, ut aliàs id hominum genus habet; sed tale, quod à bonâ in acutis Hypostasi haud faciliè interstinguas.

Post hanc Paracentesin, aliud quid, præter descriptam formam extensionem;

que, venter notandum exhibuit. Circumscriptus quippe tumor ab Hypogastrio, ad umbilicum & ultra extensus, durusque idem, atque ovalis,prehenditur; haud sanè aliter, ac si ultimam graviditatis metam attingeret. Maritata cum sit, graviditatis datur, unà cum Hydrope tum Cystico tum Ascite, possibilitas. Id verò incertum. Casus famosus *Drelincurtii*, cui similem etiam *Part. 4.* descripsi, abundè evincit utrum posse, dum privato turgēt Hydrope, simulare graviditatem. Tempori utique hoc concedendum. Interim præter alias sufficientes rationes haud imitandi *Parisi*nos, nova hæc nobis, eaque urgens sanè ratio saccum haud aperiundi, sistebatur.

Dies interim docuit diem. Elapsis nunc ferè quinque mensibus, dum hæc sub prælo sudant, ex quo subdubitare ceperimus, mutatio figuræ incrementumque abdominis planè arguunt personatam graviditatem fuisse. Quamvis igitur graviditatis metus haud existat ultra, subsistunt tamen graves aliæ rationes abstinendi à curâ propositâ.

§. V. Anno proximè præterito, innueram casus nonnunquam dari, ubi id ipsa per sese natura facit, quod in pro-

positâ methodo & difficile deprehenderamus, & periculosum, & sæpe impossibile. Videatur hist. mulieris *Part. 4. cap. 3. pag. 71. & 72.* quæ scilicet in gravitate, præcipuèque deinde à partu, ab umbilici dextro latere tumorem gerebat, qui manifestam puris, arctiore spatio contenti, fluctuationem exhibens, aperiebatur; pusque copiosum per multos dies fundebat, cum imminutâ duritie, & cæteris bonis inde sequentibus signis. Quandiu potuimus, locum in illâ servavimus apertum, quia purulentus sacculus Peritonæo accretus esse detegebatur, nec admodum magnus ille, ut stylo flexili & incurvo patebat. Mense Octob. & Nov. 1759. vulnus sponte coëuns, aliquoties dilatavimus, eo quod superfitem duritiem deprehenderemus. A partu, qui ineunte Junio contigerat, defuerant menses; finiente verò Octobri, rediëre; ex eoque gravida facta, mense Augusti 1760. feliciter peperit. Locus affectus sine ullâ duritie relictâ aut tumore, coivit. In ejusmodi casibus verum illud Manilii: *Artem experientia fecit, naturâ monstrante viam*: præter naturam magistram, res semper periculosæ admodum aleæ.

§. VI. Antequam hoc caput finiam,

M vj

unum monendum habeo. *Part. 2. & 4.* de Tympaniâ agens, in eorum sententiam abivi, qui aëri soli, eique intestinis cavis contento, adscribant eamdem. Quippe capta in cadaveribus experimenta, præter *Dureti & Littræi* aliorumque auctoritatem, eò me adduxerant. Historia tamen tertia hujus Capitis, pag. 244. demonstravit posse ex putrido liquore aëra in sacco gigni, pertusoque sacco exire sibilando. Ergo si Veterum nonnulli simile quidpiam fortè observantes, Tympanitidem dixerint aquâ & aëre gigni, hancque partim aëream, partim aquosam, haudquaquam in Intestinarum cavo, sed in ventre contineri, non est quod obloquar. Verùm enim verò nec in vitâ, nec in cadavere, hic, de quo agimus, morbus, ipso Tympanias nomine recensendus venit, si totam ejus historiam attentè pervolvamus. Uti que nulla in eo Hydropis sicci signa.



CAPUT III.

DE HYDROPE PECTORIS.

§. I. *Signa & Symptomata morbi ex Hipp. Sequentium ævorum Scriptores parùm aut nihil ejus meminerunt.*
 §. II. *Sæculo autem XVIII. ut & præsentì, plures de eo ex professo egerunt.*
 §. III. *Diagnosìs & curatio ex autoribus formantur. Eâ occasione Paracensis tum in genere, tum ea Thoracis in specie examinatur, ac remediis cæteris præstantior declaratur. Inquisitio fit quibusnam, & quandonam prosit.*
 §. IV. *Examen Evacuationum in Hydropicis per Cauteria, Scarificationes, Vesicantia, &c. & quâ lege usui venire queant.*
 §. V. *Problema proponitur cur laudata in Hydrope pectoris Paracensis adeò rarò instituta fuerit, adeò rarò adhucdum instituatur? Responsum petitur ab inchoantis morbi incertitudine, & à rebus ejus, dum probè cognoscitur, conclamatis.*
 §. VI. *Fallacis morbi historia practica traditur, quâ dicta probentur. Incertitudo signorum ejus probatur historiâ Hydropicæ, multisque aliis practicis exemplis. Confir-*

*matur ulterius aliâ historiâ notabili,
& sectione anatomicâ. Conclusio me-
dica.*

§. I. FŒMINA, de quâ Cap. proximè superiore pag. 235. actum, præter Hydropem Cysticum & Asciten, Pectoris quoque Hydropem habuit. Hunc, vivente eâ, dudum suspicari eramus, ut ibidem innui. Attamen quæ signa Pathognomica morbi vocari solent, non aderant omnia; & quæ etiam in eâdem Hydropem sinistræ thoracis cameræ indicare videbantur, nos planè fefellere. Fallacem fanè morbum plura nobis experimenta jam evicerant; ita ut eum incertissimorum morborum in classe locari oportere, cum Auditoribus meis sæpiùs doluerim. Quum tamen adeò & frequens morbus sit, & difficulter cognoscendus, operæ precium erit eum ab incunabulis repetere, adeoque examen instituere quorumvis signorum, quibus cujusque ævi Scriptores Medici illum nobis depinxerint, cognoscendumque, ut indubiè præsentem, dederint. Inquiram deinde num incipientis morbi signa propiora artis usus fortè non suggerat? Ex omnibus practicas regulas deducere conabor.

Ad signa morbi tum communia,
tum Pathognomica examinanda, ab *Hip-
pocrate* ordiri convenit. *Lib. 2. de Morb.*
pag. apud *Foës.* 483. Tom. 1. apud
Charter. Tom. 7. pag. 575. vocatur mor-
bus *Ἰνδερὸς πλεῦμονος.* “ Si Hyderos ,
” inquit, in pulmone nascitur, Febris
” & Tussis vexant; confertim respirat;
” pedes intumescunt; ungues omnes
” contrahuntur; & iisdem, quibus
” suppuratus, afficitur; verum remis-
” sius ac diutius. Quod si Infusum, aut
” Fomentum, aut Suffitum adhibeas,
” pus non sequitur; indeque cognove-
” ris non pus, sed aquam intus esse.
” At si diutius aure ad latera admotâ
” auscultaveris, intrinsecus velut ace-
” tum olet. Et aliquandiu his afficitur,
” sed postea in ventrem erumpit: con-
” festimque sanus & morbo liberatus
” esse videtur. Verum procedente tem-
” pore venter incenditur, eademque
” illa & graviora patitur. Quibusdam
” etiam venter, & scrotum, & facies
” intumescit. Et nonnulli istud ab infe-
” riore alvo provenire existimant, cum
” ventrem magnum & pedes tumere
” videant. Quæ certè intumescunt,
” ἢν ὑπερβαλλῆς τὸν καιρὸν τῆς τομῆς, si

256 RATIONIS MEDENDI

„ sectionis tempus opportunum præter-
 „ videris.

*Libr. de Aff. int. apud Foës. Tom. 1.
 pag. 544. & 545. apud Charter. Tom. 7.
 pag. 655. 656. morbi descriptionem &
 curationem eodem modo, sed fusiùs,
 prosequitur. „ Hic Hydrops, ait, ex
 „ his oritur. Quum æstatis tempore, siti
 „ premente, copiosam aquam biberis,
 „ quandoquidem inde maximè gigni
 „ solet, & pulmo expletus fuerit, rur-
 „ sùm in pectus dimittit. Quumque in
 „ pectore extiterit, vehementem ardo-
 „ rem excitat, ita ut pinguedinem, quæ
 „ in arteriis inest, liquefaciat. At si se-
 „ mel pinguedo multò magis liquefieri
 „ ceperit, Hydropem brevi efficit. Gi-
 „ gnitur etiam, ubi tubercula, *ὄβματα*,
 „ in pulmone exorta fuerint, eaque
 „ aquâ repleta in pectus eruperint.
 „ Quod etiam à tuberculis oriatur Hy-
 „ drops, mihi argumento sunt Boves,
 „ & Canes, & Sues. In his enim Qua-
 „ drupedibus maximè pulmonis tuber-
 „ cula oriuntur, quæ aquam continent.
 „ Sectione namque factâ, id illicò co-
 „ gnoscet; aqua quippe effluit. Talia
 „ autem multò magis in homine, quàm
 „ in pecoribus fieri videntur, quantò*

» morbosa magis etiam victûs ratione
» utimur. Plerique verò, exortis tuber-
» culis, purulenti etiam extiterunt.

» Hæc igitur per initia oboriuntur
» morbo : tussis sicca, & fauces exaspe-
» rari videntur, & rigor & febris suc-
» cedit, & Orthopnœa ; cutis totiûs
» corporis tumefit, tument pedes, un-
» gues contrahuntur ; & quandiu qui-
» dem in superiore ventre Hyderus ex-
» titerit, extat acutus dolor : cum verò
» ad inferiorem ventrem devenerit,
» melius habere videtur : deindè pro-
» grediente tempore impleto ventre,
» ea, quæ priûs, patitur. Interdum ve-
» rò ad latus tumescit, & quâ parte se-
» candum sit, indicat. Quod si non in-
» dicet, multâ calidâ lotum, humeris
» comprehensum, concutito ; deinde
» quoniam in latere materia magis fluc-
» tuat, auscultato.

Hippocrates igitur causam Hydropis
Pectoris deducit 1°. ab aquæ potu, &
nimio, & celeriter ingurgitato ; 2°. à
ruptis pulmonum tuberculis, (Hydati-
dibus) quæ, si versûs externam pulmo-
num superficiem perrumpuntur, suam
utique lympham in cavum thoracis ef-
fundunt.

Morbi signa & symptomata ait

258 RATIONIS MEDENDI

1°. Tussim siccam, 2°. Faucium raucedinem; 3°. Rigorem; 4°. Febrim; 5°. Respirationem citiorem; 6°. Orthopnoeam; 7°. Totius corporis, pedumque præsertim Hydropem intercutem, seu ἀνάσπαρξ; 8°. Thoracis dolorem; 9°. Hydropem ventris, cum remissione omnium symptomatum, quum pectus ad tempus evacuetur; 10°. Recrescente pectoris lymphâ, quòd ejus sit scaturigo perennis, tunc Ascitem ultra non levare morbum pectoris; 11°. Unguium curvationem, qualis fieri solet suppuratis. Addit & alia suppuratorum signa, quæ mitiùs tamen ait, & diutiùs ipsis evenire. 12°. Absentiam sputi purulenti, etiamsi medela ad sputum provocandum adhibita sit.

Symptomatum horum plura etiam signa vera morbi sunt, sed addit *Hippocrates* aliud quid. Hominem nempe in sedili collocatum humeris validè concutit moverque; ut sic aure mox ad latus admotâ, undulantem percipiat aquam. Addit pro alio signo, *Lib. 2. de Morb.* quod eadem pectoris aqua, dum sic aurem pectori admoveris, veluti acetum olet.

Errorne aliquis hic exemplariorum? *Foësius*, & *Charterius*, & *Lindanus*,

hîc legunt ὄζει, *Cornarius* vero ζέει, nempè, *fervet*. Juxta hoc exemplar sensus bonus est, non verò lectione aliâ. Nunquid enim *Hippocrates* juberet non nares, sed *aurem* pectori admoveere, ut odorem aceti perciperemus? Sed si *fervere* intellexit, tunc *aurem* admoveere opportunè præcipit.

Cum magnus *Hippocrates*, adeo in ceteris Laconicus, judicaverit hunc morbum adeò fusè describi oportere, expectare quis posset *Galenum*, *Calium Aurelianum*, *Aræum*, posteriorumque ævorum Scriptores, & fusos & perspicuos esse, cum de eodem agunt. Sed nihil minus. Plures in transitu meminere illius, nonnulli ne meminere quidem. Quo quid in obvio adeò morbo mirabilius? *Platerus*, *Hollerius*, *Goræus*, *Capivaccius*, *Hier. Mercatus*, *Salius Diversus*, *Jacotius*, *Ballonius*, *Duretus*, &c. obiter modò de Hydrope pectoris locuti sunt, eorumque, quæ adeò fusè *Hippocrates*, signorum pauca modò raptim tetigerunt: unde concludere nos cogunt morbum ipsis minùs in viventibus ægris, quàm in denatorum cadaveribus, patuisse. Idemque judicium sit de *Cardano*, *Coïtero*, *Donato*, *Cratone à Crastheim*, *Casparo Bauhino*,

& reliquis omnibus, ex quibus optimus *Schinckius* utilissimas suas adornavit collectiones.

§. II. Ineunte autem Sæculo XVII. tres magni in arte Viri simul hoc argumentum pro aliquâ ejus dignitate tractarunt. *Prosper Martianus*, Romæ; *Carolus Piso*, Nanceii; *Daniel Sennertus*, Wittenbergæ. Paulò post etiam *Lazarus Riverius* utcunque fusè de eodem egit. *J. B. Helmontius*, quamvis de eo parùm habet, in Tractatu tamen, qui vocatur *Ignotus Hydrops*, & morbum in ægri vitâ præsentem cognovisse, & in cadavere demonstrasse videtur. Post illum *Sylvius de le Boe*, & cum *Lowero Wilisius*, ex professo de eodem egère. Plures tamen post illos, ut *Junken*, *Etmuller*, &c. solo vix nomine morbum recensuerunt. Egregius *Wexferus* Libr. de *Affect. Cap. Obs. 60.* anatome potiùs illum, quàm ægro vivente, cognovisse videtur: cumque ipsemet hoc morbo laborasse post mortem inveniretur, minùs tamen id credidisse legitur apud *Brunnerum*, eo quod urinam egregiè redderet, matutinisque gauderet sudoribus. *Wratislavienses N. C. Medici* ad *Ephemeridas* suas ann. 1699.—1702. Tractatum de Hydrope Pectoris adjece-

runt, in quo ejusdem causas, signa curamque eruditè tractant. Exinde *Academia N. C. Paris. Lond. Edimb.* varia ejus dedere exempla. Immortalis *Boerhaave* Cap. de *Hydrope* §. 1219. Hydropem hunc describit Empyemati multis signis similem, solâ causæ antecedentis observatione ab illo discriminandum. Nobiliss. *Russiæ Archiater de Gorter*, in *Med. Comp. Tract.* 35. morbum obscurissimum vocat, ejusque signa ex *Hipp. Pisone, Sennerto*, tradit.

§. III. Porro si ex quibuscunque recensitis hisce Autoribus causas, signa tam communia quàm Pathognomica, Diagnosin quoque & curam diligenter colligamus, notanda sequentia invenimus.

1°. In causarum enumeratione passim conveniunt omnes. Causas enim Hydropis generales recensent, quæ vel in aliis corporis plagis Hydropem primò conciliant, deinde pectori; vel pectori primùm, deinde reliquo corpori; vel denique pectori soli. Causas præterea peculiare quasdam nonnulli addidere: v. g. maturiorem vulneris in thorace curationem, rupturam ductûs chylieri, diruptionem hydropici pericardii,

vasorum in osseam substantiam degeneraciones, &c.

2^o. Signa morbi multi haud alia enumerant, quàm quæ *Hippocrates*; nonnulli verò singularia dedêre, quæ vel Pathognomica, vel illis saltem proxima appellarunt: v. g. subitaneam primâ nocte excitationem, cum intentatâ ferè suffocatione; alterutrius, vel utriusque manûs sive Paralyfin, sive *Œdema*; hypochondriorum tumorem; Pulsum debilem, tardum, inæqualem, haud rarò intermittentem; fœtentem animam; urinam paucam, crassam, & brevi ante fata ex atro rubentem, cum furfuraceo aut lateritio sedimine.

3^o. In Diagnosi multi gravesque Viri, difficilem, obscurum, ambiguum morbum esse fatentur: varii è contrario tanquam communi omnium more propriis ex signis cognoscendum, atque ab aliis insterfinguendum eum describunt.

4^o. Curam ejus varii, vario admodum modo, auspicati sunt: *Hippocrates*, textibus ex *Libr. 2. de Morb. & Lib. de Aff.* supra recensitis, « Hunc » quidem, ait, si exteriori parte intumescit, inter costas sectione factâ, » curare oportet. Sin verò minimè in-

„ tumuerit , etiam multâ calidâ lotum
 „ tunc , veluti purulentos , in fellâ col-
 „ locato , & quâ parte strepitum eder ,
 „ eâ secato : tertiam ab ultimâ costam
 „ ad os usque secato : deinde terebrâ
 „ acutâ ulteriùs perforato : votumque
 „ est , quò sanè facilè effluat , ut quàm
 „ infimo loco id fiat .

„ Ubi autem secueris , oportet ulcus
 „ cavum , in interna patens , efficere ,
 „ imposito lino crudo ; crassum autem
 „ & extremo acutius , oportet hoc li-
 „ num sive linamentum facere . Quàm
 „ paucissimam aquam parcè emittas .
 „ Imposito igitur linamento mollem
 „ spongiam supra imposito ; deinde ne
 „ penicellus decidat , deligato . Et si
 „ quidem quinto die pus in ulcere cir-
 „ cumnascitur , ut plurimùm evadit : sin
 „ verò circumnascitur nihil , postquam
 „ aquam eduxeris , sitisprehendit il-
 „ lum , ac ruffis , & moritur . Per 12.
 „ autem dies semel die aqua educenda :
 „ post 12. verò dies , id est , 13. die ,
 „ tota aqua educenda est : & reliquo
 „ tempore , si ab aquâ distensio fiat , ex-
 „ haurienda , venterque cibis siccis re-
 „ secandus .

„ Hæc autem post sectionem exhi-
 „ benda : succum Laseris dragmæ pon-

„ dere adparatum, & Aristolochiæ, Tali
 „ cervini magnitudine, frustulum de-
 „ rasum, & Lentium Ervique torrefac-
 „ torum Polentam; utriusque purgatæ
 „ Chenicis dimidium: hæc melle &
 „ aceto subigito. Deinde 60. Trochis-
 „ cis formatis, unum tritum quotidie,
 „ vini nigri austeri quàm suavissimi He-
 „ minæ dimidio maceratum, mox je-
 „ juno potui exhibeto. Reliquam verò
 „ victûs rationem, & exercitationem
 „ eamdem, quam priore tempore, ha-
 „ bere jubeto. Et si pudenda ac femo-
 „ ra intumuerint, audacter scarificato.
 „ Hunc si ita curaveris, certissimè sa-
 „ num reddes.

Monitos Lectores hîc velim me
 1^o. utrosque laudatos *Hippocratis* tex-
 tus deditâ operâ confudisse & com-
 miscuisse, ut continuatâ oratione inte-
 gra ejusdem sententia pateret. 2^o. Me
Hippocratis $\mu\acute{o}\tau\alpha$ & $\epsilon\mu\mu\omicron\tau\alpha$, eo modo la-
 tina reddidisse, quo *Part. 4. cap. 3.* ne-
 cesse esse demonstraverim.

Haud omnibus æquè arrisit hicce
 curandi modus. *Prosper Martianus Pa-*
racentesin Hippocratis ut primum, ut
 præstantissimum auxilium, commenda-
 vit. *Magnus Boerhaave Aph. 1219. &*
1238. Hippocratem & Martianum pressè
 sequitur.

sequitur. At verò Authorum plerique hanc eo duntaxat casu laudarunt, quo remedia consueta minimè juvarent. Ita *Piso*, *Sennertus*, *Wratislavienses*, *De Gorter*, &c. Imò dantur haud contemnendi in arte Viri, qui hanc operationem, cum bonâ *Hippocratis* veniâ, condemnarunt, ut v. g. *Ludovicus*, *Mercatus*, *Petrus Salius Diversus*, & penè etiam *Sylvius de le Boë*.

Hinc ultimæ penultimæque classis Scriptores, ut quemvis passim Hydro-
pem, ita & hunc evacuantibus docuère debellandum. Unde Purgantia hi leviora, illi Drastica, tum omnis generis Diuretica, ac Sudatoria præscripsere. Fonticulos quoque & Setacea, Vesicantia, Sacrificationes, Inustionesque crurum, femorum, tumentisque Scroti, ad revellendam de pectore lympham, unanimiter commendarunt.

Et fanè quoad Paracentesin in genere, in quovis Hydrope, notamus eam ab omni retrò ævo malè audiisse, & à multis tanquam periculosam, à nonnullis tanquam quosvis indiscriminatim occidentem, proscriptam fuisse. Quos egregiè *Cælius Aurelianus*, primi sæculi æræ Christianæ, ut videtur, Author, refutavit; ut & Sæculo XIV. f.

niente, *Ambrosius Paré* aliique. Præcedenti ac præsentī Sæculo frequentiore in usum vocata est. Notabilia exempla *Acad. Reg. Sc. Paris.*, *Theses Parisinae*, observationes omnium Regionum, multas Hydropis Ascitis curationes, ut vocant, radicales, aut semel, aut iterum, aut pluries institutâ Paracentesi, referunt; tum & curas plures morbum egregiè palliantes.

Numerosi, qui mihi obtigere, casus me docuere, palliantes curas numero plures, quàm integras, Paracentesi perfici. Quare examinare confert quando nam integrè, & quandonam tantum palliativè Hydropici ejus ope curari queant: spontè tunc liquebit quibusnam Paracentesis, & quousque profit.

A causâ quâcumque homo potest notabili tempore eam suis in humoribus tenuitatem, eam cutaneis in vasis laxitatem, & Anastomofin habere, ut perpetuò ferè sudet, sudorque guttatim defluat, & vestes madefaciat, lectosque. Sed & idem homo, seu bonitate naturæ, seu Diætæ mutatae, mutatae ve Atmosphærae, medicamentorumque auxilio, ita potest compingi humoribus, vasis ita constringi, ut ultra non sudet, viresque sudore contractas brevi

recuperet. Hic homo tunc integrè curatus est.

Verùm ponamus exhalantium vasorum debilitatem minùs ad corporis ambitum peccare, quàm ad Pleuram, ad Peritonæum, ad viscerum in thorace ac ventre superficiem; ita ut potissimùm per harum partium exhalantia vasa tenuati humores Hydropem transsudendo creent. Ut priori, ita & huic, naturæ, regiminis, Artis auxilio, Diathesis ita tolli potest, ut internus ille fudor cesset. An autem ita hic, quàm ille curatus? Neutiquam. Prior ille vasis roboratis, inspissatisque humoribus, jam curatus erat; posterior cum omni hoc beneficio aquæ dolium manet. Hæc porrò aqua si bonitate medelæ, aut maximè Paracentesi, evacuata fuerit, cum mutatâ in melius jam antea Diathesi, perfecta aderit ac firma sanitas.

Etiam in hoc casu contingere potest, ut Paracentesis, nondùm mutatâ Diathesi, colluviem aquarum auferat; ac deinde optima roborantia & inspissantia remedia integram efficiant constantemque salutem.

Si nunc homo à subito, ac copiosiore potu aquoso, post diuturnam sitim hausto, in Hydropem inciderit,

quemadmodum olim totus penè exercitus invictissimi Imperatoris *Caroli V.* in expeditione *Tunetanâ*; utique potius abstinencia, motus, elater conversatus vasorum, ejusmodi innumeros restituere possunt. Sin verò abundantior lymphâ in corpore effusa remanserit, homo hic aut aptis medicamentis, aut Paracentesi, ab illuvie aquosâ liberandus erit; liberatus rectè valebit.

Sed alia longè res est, si dispositio in corpore perseveret, quâ, sublatâ aquis, perpetuò succedant novæ. Si, eductis aquis, vasorum humorumque vitia corrigi nequeant; causæ persistentes novas continuò regenerabunt aquas. Si aperta Hydatis aquam stillaverit, eductâ eâ, novam abundantius, ablatâ resistantiâ, dabit. Ergo Paracentesis ad tempus modò levabit; sed & medicamenta bellè evacuantia etiam tantum ad tempus proderunt. Igitur cum medicamenta sæpè nihil aut vix agant, prætereaque corpus defatigent; ipsa verò Paracentesis vires vix projiciat, nec corpus exagitet, securè autem semper certòque evacuet; meritò *Prosper Martianus* & *Boerhaavius* Paracentesin medicamentis prætulerunt. Tandem in Ascite, cui Hydrops Cysticus junctus, etiam cæ-

teris paribus, est Paracentesis medicamentis anteferenda; quia medicamenta ibi vix unquam efficaciter agunt, & Paracentesis semper evacuat.

Diffiteri quidem non possumus mortem Paracentesi pressio pede nonnunquam insequi: cum tamen eo modo in casu tunc adhibetur, ut vitam lymphæ abundantiam jamjam suffocandam fortassis aliquantisper producat, dubiumque tunc auxilium, quàm nullum, adhiberi præstet; neque etiam hîc contemnenda Paracentesis erit. Hujus erat mentis *Hippocrates* Lib. de *Loc. in hom.* pag. apud *Foëf.* 417. τῶν νοσηματῶν ὅ, τι ἂν ἐπικινδυνότατὸν ἔσιν, ἐν τέτοισι παρακινδυνεύειν χρὴ· ἐπιτυχῶν μὲν γὰρ ὑγιᾶ ποιήσεις, ἀτυχήσας δὲ ὅπερ καὶ ὡς ἐμελλε γίνεσθαι. In morbis, in quibus periculum ingens adest, aliquid audendum est: si enim successerit, poteris servare ægrum; si non profeceris, fit modò id, quod sine tuo molimine brevi contigisset.

§. IV. Atque hæc de Paracentesi. Sed quæ commendatur evacuatio in quâcumque Hydropis specie, Cauteriis ac Scarificationibus peragenda, illa etiam, subsequâ brevi Gangrænâ, discrimine non vacat. Passimque omnes

post *Hippocratem* Medici Hydropicorum ulcera curatu difficillima, ne dicam impossibilia, notarunt. Interim qui hoc primus novit *Hippocrates*, ille etiam ulcera Hydropicis Arte excitanda esse primus monuit. Sibine igitur contradixit? Minimè; sed necessariam adhibuit, quam negligere solemus, cautelam. Α'εὶ τὸ ἐξοιγόμενον χρῆειν θερματηρίῳ φαρμάτῳ. Sicque averruncare Gangrænam potuit. Unde benè *Prosper Alpinus*, finiens suum 7. Lib. de *Med. Methodicâ*. „Hocque, inquit, præsidii genere sci-
 „mus nos complures Hydrope fuisse
 „sanatos; at quia curationem vulnerum
 „neglexerunt, alio morbo quàm Hy-
 „drope interempti sunt: quippe vul-
 „nere in Gangrænam abeunte“. Quare, dum in Nosocomio Scarificationes, Hydropem palliantes, instituimus, saturato Corticis *Peruviani* fomento Gangrænam averruncavimus. Ultra nunc progrediemur. Hydropem & Ascitem & Intercutem curatum vidimus in can- crosâ fæminâ, cui Cortex adversus Can- crum dabatur; sed vasa corporis, Cor- tice roborata, omnem aquarum collu- viem alvo & urinis expulerunt. Quid ergo impedit, quominus Hydropis, sine viscerum interiorum scirrho obtinentis,

curam Cortice & assumpto , & sacrificatis admoto locis , tutò tentemus ? Duplex fanè causa nos eò adigit : altera , egregius effectus in ipso morbo ; altera , ejusdem , ad morbi Proegumenam causam haud rarò tollendam , exploratissima virtus.

Atque hæc de hujusmodi evacuationibus in genere dicta sunt : superest eam , quæ de ipso thorace directè instituitur , nunc contemplari.

§. V. Dudum quidem accessi ad sententiam *Hippocratis* , *Martiani* , *Boerhaavii* , Paracentesin thoracis sive in Hydrope pectoris recentiore , sive viribus utcumque constantibus vetustiore , palmarium auxilium esse statuentium : atamen abstinere nequeo , quin medicum hoc problema proponam , scilicet : *Cur ita laudata Paracentesis , sive ut primum , sive saltem ut alterum in hoc morbo adhibendum auxilium , spatio XXIII. Sæculorum theoreticè commendetur , & vix unquam instituta legatur ?* In Empyemate historiam operationis , fateor , habemus : in Hydrope autem pectoris , fortè unus alterve me casus fugit , sed vix illam institutam novi , nisi à *Lowero* & *Wilisio* , idque modò semel. *Willis. op. omn. in fol. tom. 2. Phar. rar.*

part. 2. sect. 1. cap. 13. Quid igitur causæ, quod nulla operatio universaliùs commendata, nulla rariùs instituta fuerit?

Si conjecturare liceat, suspicor morbum inchoantem difficulter sæpè ægrorum in vitâ cognosci; morborumque aliorum, in quibus Paracentesis haud conveniat, sub larvâ fallere: dumque demùm cognoscatur, adeò jam provec-tum esse, ut eandem haud ultra ad-mittat.

§. VI. Morbum apud *Batavos* haud infrequentem sæpiùs in denatis, quàm in vivis, cognovisse me fateor. Quòd cum Veteranis in Arte quoque contingere cernerem, phænomena observata in illis, quorum me morbus fefellerat, animo volvi, cum phænomenis simili morbo deinceps laborantium sedulò comparavi, atque ita tandem sæpiùs eundem citiùs præsentem detexi; haud tamen ita, ut nonnunquam illum non nisi conjecturâ assequerer, imò vix ritè, nisi desperatis ferè ægri rebus, cognoscerem. En igitur quæ attentior observatio me docuit!

1^o. In plenâ sanitate omnium prima observatur Dyspnœa levis, vix notabilis, ut & vix advertenda Tussicula;

quæ à communi Dyspnœâ inchoante nullo signo distinguitur. Ejicitur nihil tussiendo : unde Medici totum incommodum pulmoni utcumque debiliori adscribendum rati, roborantia cum effectu aliquoties bono, sæpè autem nullo, exhibent. Neque tantillo debilior Pulsus, aut vix perceptibilis ad motum defatigatio, anhelitusve, aliud suadent. Nulla enim ratio subest vomicas aut abscessus suspicandi. Lento interim passu crescit malum, interea dum non rarò fallaci curatione Medico imponat. Quippe sicciore dudùm tempestate, moderatiore fortè motu, curatum, læto ægro, lætis adparet Medicis : quiescente verò ægro, aëreque diù valdèque humido, non curatus morbus, sed auctus adparet. Tussis paulatim increscens, glutinosa pauca ac spumosa producens, cum fonticam causam non agnoscat, Prognosis vix videtur gravare ; quia in debiliore paululùm pulmone quid glutinis generatione facilius ? Malleoli posthac pedisque Œdema levissimum conspiciuntur, vagum quidem primò, postea autem constantius : sed vix inde augmentum inquietudinis ; quid enim desidiosâ vitâ frequentius ? Hic primus gradus, diuturno tempore sic in pluribus obtinens.

2^o. Interim fiunt ægri corpore haud modò , sed & animo imbecilliores, spasmis flatibusque, ac levioribus anxietatibus magis obnoxii, somnum ægriùs capientes; exiguosque, leves, vix inchoantes, Asthmatis spasmodici patientes insultus. Cum hucusque nulla cujuspian visceris labes se manifestet, persistit nobis imbecillioris pulmonis idea, solidàque roborandi, ac fluida inspissandi indicatio. Si autem gluten paucum pulmone ejectum Medicis eò usque imponat, ut ad attenuandum illud accingant sese, morbi causa facilè adaugetur.

3^o. Crescunt mala pedetentim; observantur quidam noctu inquietiores, & conqueruntur quâdam anxietate se à primâ somni blanditie captâ expergefieri; erectos se oportere; postea verò nonnihil tranquillitatis se denuò percipere. An id quia jacentibus, truso altius Diaphragmate, præ mole viscerum abdominis, thorax angustior? An verò iis modò fit, quibus venter effuso intra illum liquore turgidior? Practica observata has rationes omninò non per omnia admittunt. Observavimus has nocturnas anxietates in his, quorum cadavera abdomen aquis inane exhibe-

rent. Observavimus easdem cum *Pisone*, licet ægri, illarum evitandarum causâ, in sedili obdormivissent. Utrique res explicatu difficilis! sed quid tunc Medici concludunt indicari? Si gluten aliquid copiosius ad has anxietates expuat, Asthma glutinosum; si vix tale quidquam, spasmodicum concludunt. Præsertimque dum dato Paregorico, & Antispasmodico ad noctem remedio, subitanæ mali furentis remissionem ægri ita lætantur, ut sequenti, altero, tertiove die, noctes agant tranquillas, imò obliti ærumnarum, in publicum prodeant, suisque cum amicis se exhilarificent. Ergo Antispasmodica vel expectorans medela continuatur; morbus in pejus ruit.

4°. Caducam suam Machinam interea adhuc miseri trahunt, donec ad tragicas illas noctes deventum sit, quibus decies minantur suffocationem; unde tandem Leipothymiâ, Syncope, debilitate, vitam ducant ipsâ morte miserabiliorem; sicque, quanquam mortem effugere sæpiùs visi, tandem subito suffocentur. Lepida Catarrhi suffocantis applicatio Medicorum servat factum tectumque honorem; & si forsan Medicus affuerit, qui morbi præsentiam

ante fata subolfecerat, utique non nisi ut immedicabilem pronunciaret, cognoverat illum.

Hæc nunc historia miserandi morbi, ut plurimum ignoti, quo plures extincti in unâ, alterâve, aut etiam in utrâque thoracis camerâ collectas exhiberent aquas. Unde quidem crebrior nata postliminio ejusdem in vitâ suspicio, sed sufficientium defectu signorum, quibus à morbis, quos simulabat, quosque ars sæpè feliciter tollit, discriminaretur, nulla certitudo.

Quamobrem ad invenienda propria morbi ac Pathonomica signa variorum adhibiti animi; eorundemque demum is adornatus catalogus est, cujus cum pag. 258. meminerim, hîc non repetam, sed ad singula ejus Capita ordine respondebo.

Ac primò quidem respondeo, subitam à primâ somni dulcedine excitationem, cum intentatis suffocationis minis, semel mihi octiduo ante fata quondam apparuisse, & pluries quidem maturiùs; at verò semper provecto ita morbo, ut omnem respueret curationem. Pathognomicum proinde hoc signum non adpellabo.

Secundò dico Hydropem pectoris ali-

quoties adesse posse citra hoc signum. En evidens exemplum ! Sexagenaria mulier hoc ipso anno , ineunte Maio mense , ad *Pasmanianum* Nosocomium transferebatur , Ascitem habens , tumidisque , atque hinc inde ulcerosis cruribus, lympham stillans. Pectoris quidem nonnulla anxietas , ut in Ascite consuevit , aderat , sed admodum exigua : quodque in provecto Ascite mirandum, nulla Tussis. Nulla præterea peculiaris de nocte anxietas , aut subitanea è somno excitatio. In dorsum quidem sæpè incumbens visa ægra , frequenter autem etiam utrumvis in latus. Vino herbis amaris medicato, cui *Oxym. Squill. Spir. nitr. dulc. Tinct. Millep. &c.* adjuncta , tota ferè , inque iteratâ vice , detumuerat , sed aquâ furtim captâ continuò se replens , relapsa est. Tandem manu ac brachio sinistris quatrIduo ante mortem tumentibus , 3. Julii expiravit.

In cadavere invenimus Ascitem ventris Cysticique principium : scilicet duas ovarii Hydatidas, quarum una pellucens lymphæ ultra libram gerebat. Deinde ovarium dextrum in cellulas cartilagineas degenerans , ossiculum magnitudine pilulæ duorum granorum , membranulâ cohærens , suo in fundo conti-

nebat. Uterus vix distentus, glabro car-
nosoque corpore repletus, quod cum
uteri fundo posteriore ita unitum, ut
non nisi unam eandemque cum eo for-
maret substantiam.

Sed quis mortalium credat hanc fæ-
minam utrumque pectoris cavum co-
piosissimâ lymphâ repletum gessisse, ita
ut arctè in spatio compressi pulmones,
pluribus in locis aëre vix ultra permea-
les essent, magnisque suâ portionibus
aquæ, in quam injecti, fundum pete-
rent? Utque Pericardium, undique
pressum, cum cordis massâ, nullo cavo
relicto, in unum coivisset, albitudine
modò suâ, duas circiter lineas crassâ,
à cordis substantiâ distinguenda? Obi-
ter hîc noto Pericardiî absentiâ, ab
Anatomicis notatam, similibus fortè
causis deberi.

Si ergo nocturna Orthopnoëa omninò
deesse in gravissimo pectoris Hydrope
potuit; si in aliis paucis modò ante fu-
nera diebus adparuit; si denique, ubi
adeft, provectiore adeò morbo patef-
cit, ut quodvis ferè respuat auxilium;
non videtur illa Pathognomici signi no-
mine venire debere.

Secundum signum, Œdema scilicet,
aut Paralysis alterutrius, imò etiam

utriusque brachii manûsve, priore vix multò certior est. In quo viro dixi nocturnam Orthopnoëam octiduo priusquam periret, me observasse, in eodem quoque manus nonnisi eodem die œdematosa apparuit. In fœmina, cujus historia mox data fuit, quatrìduò tantùm ante obitum. In eâ verò, cujus casus Cap. 2. pag. 235. descriptus fuit, tale Ædema adfuit nunquam. Caruit quoque eo clarus *Wepferus*. Ergo quòd vel deest aliquando, vel morbo ad interitum proximo sæpè advertitur, Pathognomicum non est.

Tertium signum, aquæ nimirùm fluctuatio, pluribus defuit meorum. Adesse tamen sæpè illud, & ratio suadet, & *Hippocrates* tradidit, & nostra fœmina cap. 2. pag. 235. experta est, & plures memorant Authores. *Hippocrates* sedentis hominis comprehendens humeros, validè ejus corpus concutiebat, ut audire fluctuationem posset. Authorum nonnulli corpore inclinato id explorant; imò ægro toto corpore superiore de lecti crepidine deorsùm pendulo. Verùm vel non adest multis, vel ferò tantùm adesse percipitur fluctuatio; & in casus *Hippocratis* similes incidere oportet, ubi auditu percipi possit. Quod

ergo sæpè deest, aut serò nimis advertitur, Pathognomici morbi signi conditione caret.

Quartum signum, Hypocondriorum, vel alterutrius tumor dicitur; sed cum tumere variis de causis queat, non est Pathognomicus hic tumor. Contingere quidem potest, ut aqua in Diaphragma gravans, hepar v. g. premat, trudatque extrorsum; cui signo, si fortè fluctuatio simul adest, morbi major certitudo nascitur: sed in multis & tumor deest & fluctuatio. Ergo.

Quintum signum, Pulsus debilis, tardus, sæpè intermittens, inter hujus morbi signa recensetur. Erat quidem talis *Wepferi*, testante *Brunnero*, Pulsus; sed cum *Wepferus* etiam osseam habuerit Aortæ substantiam, Pulsus ejus non potest Hydropis pectoris Pathognomicus adpellari. Deinde talem Pulsam multi Authores non recensuerunt. Tandem pluribus defuit. Sanè Febricula, invidua multis comes, pro tarditate celeritatem habet.

6°. Fœtentem animam meorum nemo habuit.

7°. Urina pauca, crassa, Hydropicorum passim esse solet, sed non immutabili lege. Hydropica cap. 2. p. 248,

eam reddit pulchrè coloratam, limpidam, cum sedimento ferè acutorum bonorum. *Wepferus* ideò minùs credebatur se pectore hydropicum esse, quod *urina copiosa, naturalis; matutinusque adesset sudor.* Descripta *Wratislaviensibus* *urina*, qualis propè mortem ipsis observata fuit, etiam sic in Nosocomio adparuit: sed quod lethi instantis, id morbi ipsius signum dici non potest.

Quàm parùm ergo certi, ut morbum initio præsentem dicamus, ex recensitis nanciscamur! Provoco etiam ad quotidianam Praxin. Quid incertius concilio Medicorum, quos similis convocaverit morbus! Examine per horam producto, sæpè uni horum malum Asthmaticum audit; alteri Dyspnœæ similis; tertio Hypochondriorum affectione natum; quarto, peculiari nervorum irritabilitati, cum aliquâ acritudine junctâ, adscribitur; cuiquam fortè etiam Hydropis pectoris suspicio nascitur. Ac profectò si talis reverà esse deprehenderetur, idoneum Paracenteseos tempus nunc forsitan esset. Sed suspicio morbi duntaxat est, eaque cum aliorum morborum ita intricata permistaque signis, ut certi quid concludi nequeat; rarusque sanè ille Medicus foret, qui operationem

hanc ex merâ hâc suspitione in se suscipere vellet ; rariorque æger , qui incertâ de causâ permetteret thoracem sibi terebrari. Unde ad maximè verosimile concilium concludit , donec signa evidentiora elucescant ; utinam modò , iis elucentibus , conclamatum non esset !

Nunquam è mente excidet casus viri , quinquagenario majoris , qui spatio quinquennii sæpiùs meam imploraverat opem. Cardialgiis ab immortali penè tempore obnoxius , nullum demùm solamen habuit , nisi vel ab opio audaciùs dato , vel quando digestionis tempore doloribus ferendis ultra non erat , compresso validè Epigastrio. Ita ut aliquoties invenerim eum in terram pronum , substratis soli ventri pulvinaribus. Spontè enim noverat vehementiores sopire dolores , nervis abdominis propè Ventrículum & Pancreas compressis. Semianno ante mortem vespere tempus suaviter cum amicis fallens , crudeli Cardialgiâ afficitur , brevique postea anhelitu , demùm Aphoniâ ; anhelans autem ac vocis expers , Cardialgiâ liberabatur. Venâ sectâ , immisso Ene-mate , Vesicante inter scapulas adhibito , insultus ille mirus tridui tempore integrè cessavit ; sed quæ eo triduo planè

siluerit Cardialgia, mox rediit. Quindecim diebus elapsis idem Paroxysmus rediit, ut instar Asthmatici respiraret æger; at misturâ Neuroticâ sumptâ brevi convalesceret. Octiduo post reperens priore sævior insultus, eidem remedio acturum cessit.

An hîc, amabo vos! pectoris Hydro-
pem somniare, qui in consilium vocati
Medici potuere? Quid Asthmatico in-
sultui similis? Potissimum si conside-
remus 1°. quamdam affuisse materiem,
quæ in singulo Paroxysmo sedem con-
suetam reliquisset doloris, & ad thora-
cem videretur transmigrasse; 2°. idem
ita creditum Asthma consuetis discus-
sionibus & antispasmodicis auscultasse;
3°. sed auscultasse nunquam, nisi prius
dolor antiquam sedem occuparet; 4°.
per integros quinque deinceps menses
pectus nihil simile passum esse. Interea
tamen torosus eò usque homo, ac per-
fectè quadratus, in dies collabescere ani-
madvertebatur.

Octiduo tandem ante fata plura subi-
tò signa manifestabantur, quibus Hy-
drops pectoris subdolè dudum latuisse,
jamque adeò provectus esse videretur,
ut immedicabilis esset. Improvisa scili-
cet è somno excitatio, Orthopnœa,

oculorum vultûsque livor, ac simul manuum inflatio ambarum: consueti verò in Epigastrio dolores hâc vice minimè cessarunt. Pridiè autem mortis omnibus Symptomatibus tam in ventre, quàm in pectore, liberatus, pulsum bonum, vultum mirè recreatum, ac veluti vegetum, præ se tulit, suaque repetere negotia jam meditabatur. Nocte autem insequente in lecto invenitur cum marulâ in manu veluti vomiturus, sedens, sed jam mortuus; atro, eoque plurimo cruore, sub utrâque Albugineâ, suffusus.

In cadavere præter ingentem totius Pancreatis Scirrhum, præter Lienis crassam cartilagineam superficiem, invenimus Diaphragma utroque in latere abdominis, facci instar, prominens; & lympham enormi copiâ explentem sinistrum thoracis cavum; eodemque modo, sed paulò parciùs, dextrum; costarum denique cartilagines planè osseas factas.

Priorum Anamnesis, morbi finis, inspectio cadaveris, videntur demonstrasse colluviem in pectore aquarum adfuisse; quæ cum larvata, complurium Medicorum aciem fugerit, simul evicit, quàm in proclivi sit hîc falli. Præter Orthopnœam nocturnam, œdema-

rosasque manus, etiam convexum versùs ventrem Diaphragma à gravante lymphâ inveniebatur; sed crassitudo ventris notabilem non exiuit in vitâ differentiam. Ita ut hoc signum pag. 280. ex Authoribus recensitum in graciliore ventre evidentius, quàm in crasso, adverti possit debeatque.

His omnibus ita pensatis, veram capimus, arbitror, causam, cur centeni Scriptores practici Paracentesin vel in morbi principio, vel saltem post irritum remediorum usum adeò laudantes, eam tamen nunquam instituerint: morbus quippe in principio non manifestus, eam ultra non admisit. Qui verò illam instituerunt, ut *Hippocrates*, *Lowerus*, *Wilisus*, & fortè pauci alii, hi censendi sunt in ejusmodi ægros incidisse, in quibus signa morbi opportuno tempore manifesta erant.

Unde ea proficiscitur conclusio: 1^o. ut subdolus hic morbus rarò, dum curabilis est, cognoscatur; cognosci incipiat, dum ultra vix admittat medelam: 2^o. ut in posterum, dum ambiguus inchoantis mali se exhibet casus, Diureticis, Purgantibus, Sudatoriis, Diaphoreticis remediis minimè parcamus; cum ex effectibus brevi patefcat subsitne, quem suspicemur, an alius morbus?

CAPUT IV.

DE EPILEPSIA ET CONVULSIONIBUS.

§. I. *Impossibilis aliàs Epilepsiæ cura non rarò obtinetur sedulâ causarum procatarcticarum expiscatione, quamvis proegumena haud auferantur. Gravidæ Epilepticæ id demonstrans exemplum.* §. II. *Multiplices viæ, casu detectæ, enarrantur, quibus aut sopitus morbus, aut sublatus fuerit. Hunc in scopum simplicia quædam laudantur.* §. III. *Exemplum mirabile curatæ in Adolescente Epilepsiæ. Mors ejusdem aliâ de causâ orta; & inspectio cadaveris.* §. IV. *Epilepsiam vafri homines varias ob rationes plurimùm simulant. Bina, quæ id ostendant, exempla enarrantur.* §. V. *Variæ leges dolos eorum malos expiscandi & demonstrandi.* §. VI. *De Dæmoniacis fictis, eosque palàm prostituendi methodo. Magnâ prudentiâ Medicis opus esse ostenditur.*

§. I. **E**PILEPSIA morbus est omnem Artis opem haud rarò eludens, sæpiùs tamen vel curandus integrè, vel

ita saltem moderandus, ut causâ Pro-
 catarcticâ ablata, Proegumena veluti
 sopita maneat, atque ita certo quodam
 sensu morbus planè abactus esse videat-
 ur. Unde plurimùm juvat, quæ Symp-
 tomata, aliquandiu aut mox ante insul-
 tum, præsentiat æger, apprimè nosse;
 nota autem tollere, aut saltem suffocare
 posse. Experimentis enim constitit ho-
 rum felici ac prompto moderamine,
 haud rarò averruncari Paroxysmum. En
 ex pluribus unum! Inexpugnabilis mul-
 tis ab annis Epilepsia tandem & ante
 Paroxysmum nauseas, & in Paroxysmo
 vomitus exhibet violentos. Illustrissimus
 Baro *van Swieten*, egoque, ad Eme-
 ticum ante futurum Paroxysmum, dein-
 de, ne Emetici turbæ nocerent, ad Pa-
 regoricum exhibendum, facilè devenis-
 semus, ni graviditas obstitisset. Consi-
 derantes tamen postea & prægnantem
 & fœtum, Paroxysmis vehementissimis
 graviùs lædi, quàm Emetici actione,
 Emeticum dedimus, Emeticum repeti-
 vimus: idque eo cum successu, ut mor-
 bus integro decennio siluerit. Præsen-
 tiebat quidem illa aliquoties quasdam
 veluti futuri insultûs inchoamenta, sed
 & has usu sequentis remedii penitùs
 compescuit. ℞. Spir. sal. ammon. Tinct.

Cast. Suc. Assæ fœt. â. dr. 3. ter, quater die 60. gtt. cum vino. Exacto verò decennnio, summis animi mœroribus confectam repetens Epipepsia occidit.

§. II. Dum verò aut nihil horum ab ægro præsentitur; aut etiam præsentum auferri nequit; aut denique ablatum, effectum causæ latentis non sopit: sæpè immedicabilis morbus haberi solet. Attamen ne tunc quidem absolute conclamatum pronunciare oportet. Fuere quibus excitatus ille, & nutritus opiparâ ac desidiosâ vitâ, subitâ fortune jacturâ per omnem vitam, haud contemnendâ planè compensatione, siluerit. Alii, quibus casus ab alto in cranium, vulneraque ejusdem, aut contusiones, morbi aut moderamen, aut integram effecerint absentiam. Etiam mutatione domicilii, diuturniore peregrinatione, vitæ genere prorsum permutato, quidam leguntur se etiam ab ipsâ gentilitiâ labe præstitisse immunes. Ars, hæc similiaque contemplata ac imitata, stupendas nonnunquam curas perfecit. Sed & simplicia usu detexit, quæ summæ ad hunc morbum refrænandum efficaciam sint. Hæc inter *Pæonia*, *Viscus Quercinum*, & *Radix Phy*, sive *Valeriana*, foliis omnibus pinnatis dictæ *Boranicis*,

tanicis. Vidimus sanè rebellem dudùm morbum aut hisce mitigatum, aut silentem penitus. Experimenta nostra dudùm facta confirmavit nobis Doctissimus Vir *J. Scopoli*, Physicus *Idriensis*, *Florâ suâ Carniolicâ* clarus, qui binis dragmis pulveris Radicis *Valerianæ* quotidie datis, deinde ejusdem decoctæ librâ post singulam pulveris dragmam exhibitâ, Epilepsiam triennem, ex terrore, (pessimâ sanè origine) natam, & quovis ferè die adorientem, jam per decem septimanas, dum hæc ad me scriberet, suppresserat.

§. III. Sed præterea, dum Polymorphus hic morbus nos per hæc omnia tentantes prorsùm eludit, nonnunquam nobis, animo ad cuncta attentis, suâ amotionem veluti furtim indicavit. En notabile ejus, quod habuimus, exemplum!

Sexennis puer, sanissimus, insiliente in se cane molosso ita terretur, ut integro triduo convellatur, horrendosque postmodum Epilepsiæ insultus ferè quotidie patiatur. Morbus ad omnia rebellis, ac per sexennii spatium perdurans, ignoto Parentibus remedio paululùm mitescebat; sed novo irritatus pavore, nec ultra ignoto remedio moriger, pue-

rum vario modo, quotidie, eodemque die multoties adoritur. Tandem inter pauperes, qui manè Nosocomium, consilii causâ petunt, mihi sistitur.

Radicem *Phy* trium septimanarum spatio ipsi dedi, sed ab eâdem desistere increscens vis morbi me compulit. Quò autem securior medicina esset, illum in Nosocomio locavi. Sedulo examine constitit vigesies & ultra, die, inchoari Paroxysmos, sed semel tantùm bisve compleri eosdem; idque hoc modo singulis diebus ac noctibus. Virus *Castorei* copiosioris me explorantem, itidem effectus elusit; quemadmodum etiam aliorum foetidorum, & acrem spiritum rectorem habentium, usum. Morbus varietate terribilis nunquam graviores suos insultus modo perficiebat eodem. Alio enim tempore totum corpus, medium autem alio convellebatur, alterâ suâ parte obrigesens. Nunc Opistotonos, Emprostotonos utcumque alio tempore fuit. Jamque unâ vice vehemens calcitratus, aliâ vice manuum in proprium pectus caputve, tanta agitatio, jactatio, vibratio, ut, ni cautum fuisset, sibi nocuisset vehementer. Sudor perquàm foetidus insultum comitabatur, copiosus ita, ut indusium lectusque plurimùm

maderent; tenax itidem adeò, ut corpori, ceu quopiam glutine, adhæreret. Mugitus, ululatus, rugitus, gemitus, vultusque omnem in modum horridus, & urinæ profluvium, Paroxysmum frequenter concomitabantur.

Interim morbo quotidie in pejus verso, nascuntur signa vehementis humorum rarefactionis, quam ipsa natura haud levi narium hæmorrhagiâ testabatur. Sed sæpiùs me Mater monuerat, nunquam ipsi graviores fuisse, frequentioresque Paroxysmos, quàm qui hæmorrhagiis ejusmodi successissent. Re nihilominus crescente admodumque urgente, sanguinem pede bis detraximus, diluimus, moderavimus; sed morbum hinc vehementer augeri doluimus.

At verò dies diem docet. Animum quippe quamcumque in partem vertentes, constanter demùm observavimus puero jacenti, frequentique somno obrepto, morbum frequentiore esse, quàm aut sedenti aut vigili. Hanc ob causam majore diei parte illum in sedili locavimus, vigilemque variis objectis mentem græcè occupantibus servare annisi sumus. Sensim hinc insultus rariores.

Verùm soporosus erat. Et tandem somno quidem capto Paroxysmum accedere, nunquam autem vigili, advenimus. Ergone causa tetri mali latens aptiores in somno nervos, ut agitarer, invenit, quàm vigiliarum tempore? Utique experientiâ convincebamur, quò Adolescentem diutiùs vigilem servabamus, eò rariores contingere Paroxysmos. Sic liberos quidem dies integros nanciscebamur; nocturnos verò insultus, cum tamen dormiendum erat, averruncare non poteramus.

Aliud igitur consilium arripuimus. Vigili insultus ultra non fiunt: fiunt autem, dum stertorosus eum somnus capit. Ergo causa latens invenit nervos somni stertorosi, quàm vigiliarum tempore, ad Convulsiones, ad Tetanos, ad Spasmos aptiores. Ipseque ille stertor somnum minimè naturalem, esse demonstrat. Quid igitur si opio nervos insensiles redderemus, ne causa illa, ignota nobis, irritare eosdem posset? Sed contra: Nunquid opium in dispositione adeò comatosâ somnum non posset æternum facere? aut per omnem vitam stupiditatem? Sed periculo saltem vacabit minima dosis. Igitur tentavimus. Jamque minima dosis in corpore, opio neu-

tiquam assueto, nec soporem augebat, & tamen boni præstabat quidquàm. Do-
fin ideo prudenter auximus; omnem
omninò Paroxysmum averrucavimus;
pro sopore somnum naturalem produ-
ximus; puerum brevi agilem, ala-
crem, sanum, salutavimus; Matri red-
didimus.

Ufus Adolefcens integrâ per tres men-
ses valetudine, ad Nosocomium rediit;
tumorem sponte in inguine natum mihi
exhibiturus. Herniosusne esset, an alius
generis tumor, ambiguum fuit. Ventre
primùm liberato, emolliens Cataplas-
ma appositum est. Sed paucis postea die-
bus nuntiavit Mater Dysenteriâ, quam
mihi non indicaverat, sed commiserat
Balneatori, Filium periisse.

Cadaveris examinandi copia fuit. Pa-
ruit tumorem in inguine ante aliquot
dies exhibitum, ingentem fuisse abs-
cessum. Nodus durus nervo diaphrag-
matico in medio suo itinere arctè cir-
cumcretus inveniebatur; aliusque simi-
lis illi ejus loco, ubi in diaphragma
abiturus erat. Thalami Opticorum emar-
cidi.

Nunquid vitia enatrata nervorum
medullæque, diu post Epilepsiam nata
sunt? An verò dudum præsentia, cau-

ſam proegumeuam poſuerunt, cui terror accedens, cauſam Epilepſiæ proximam cum illis formaverit? Incertum! Saltem aut Idiopathica Epilepſia à terrore genita excitatave, Idiopathica à terrore cum malè affectâ medullâ cerebri orta, aut demum invincibilis Deuteropathica, ex malè affecto nervo diaphragmatico & terrore nata, arte medicâ ſi non curabilem, ſopiri ſaltem ita, ac ſi penitùs abeſſet, ſe poſſe oftendit.

§. IV. Sed tœdioſa cauſa ingratham obſervationem, Tyronum in gratiam, adjungere jubet. Quippe nullâ re turpiùs decipimur, quàm Epilepſiâ, aut Convulſione, fictis. Vix morbus datur, quem & frequentiùs & artiſicioſiùs ſimulare Mendici norint, quo tranſeuntium animos in commiſerationem commoveant. Pueri ac puellæ hanc vaſtram fingendi artem à ſe mutuo diſcunt, ne vapulent; vel ut molliùs tractentur; vel ut nihil cogantur addiſcere: quemadmodum vident cum pueris, quos in Paroxyſmis fortè viderint, à parentibus tutoribuſque agi. Maturam Virginem Procorum penuria torquet angitque. Fortè caſu audivit à garrientibus inter ſeſe matronis Epilepſiam matrimonio

nonnunquam curari. Ergo eam artificiosè fingere discit, quò cogat Parentes se viro jungere. Monachus, quò à Choro, à jejuniis, aliâque monasticæ vitæ asperitate se vindicet, se fingit convulsus. Quin & sine peculiari intentione ipse malus animus eo nonnullos seducit. Tandem etiam in scenam diabolus adducitur, quo obsessos se fingunt, intentione fonticâ variâ, etiam, quis credat! superstitionis roborandæ causâ. En aliquot, quæ habuimus, exempla!

Adducebatur mihi puella gravi auditu laborans. Quo, Revellentibus, & factis in aurem injectionibus, restituto, Convulsiones suboriebantur, quas hoc ordine contingere Mater narrabat. Incipiebat tremere puella, angi, anhelare, clamare, brachia agitare, totumque corpus, humi cadere, pollices fortiter intra pugnos firmare, vociferari, cantare, ore tandem producere spumam. Principio bis, ter, die, id contigisse; jam autem quâvis fermè horâ.

Commodo meo morbum examinaturus, puellam jussi in Nosocomio servari. Vidi illam, eâdem die, in lecto decumbentem, convulsam, mediisque in Convulsionibus pollices adeò fortiter intra pugnos firmare, ut maximâ vi vix

solvere valerem. Oculos horrendè agitabat. Attamen dolum subesse suspicabar; 1^o. quòd oculi durante Paroxysmo non connivendo, sed sano prorsum modo, aperirentur; 2^o. quod pulsus ferè naturalis esset; 3^o. quod cortinis lecti clausis pupilla dilataretur, vicissimque apertis iisdem contraheretur; 4^o. quod pupillæ admotâ candelâ vividissimè se contraherent, & puella quasi nocumentum inde percipiens, caput rotaret. Igitur è lecto statim exemi: minitanti ipsam lapsam Custos ægrorum minis, si caderet, intentatis, erectam servavit; & baculo munitus, eoque veluti vibrans, Convulsionum progressum stitit. Convicta demùm puella, fatebatur & surditatem olim, & nunc Epilepsiam finxisse sese, ne cogeretur munus ancillare obire, cui eam Mater destinaverat.

Hanc in fingendi fallendique artificio crassiorem sequebatur astutior Adolescens, quem vaframento suo pluribus me lusisse diebus fateor. Mirificè convellebatur toto abdomine, tumque vehementer singultiebat. Ortum porrò id asseverabat Mater, quod Emeticum ipsi datum fuisset. Adjungebatque Paroxysmum non rarò etiam invadere dormien-

rem. Detentus aliquot diebus in Nosocomio, Enemate, Epithemate, Neuroticis ac Paregoricis, sanitati, ut videbatur, restitutus, Parentibus redditur. Vix verò tantisper paternas incoluerat ædes, quin repeteret Paroxyfmos, & à Matre in Nosocomium reduceretur. Cum suspicatus, privato eum cubiculo inclusi, ubi se solum credens, nobis eum per rimam contemplantibus, tranquillè sedebat, nobis intrantibus in Convulsiones Singultusque prorumperebat, nobis egressis iterum sedatus. Imò idem in Paroxyfmo contingebat, dum adstantes aliorum cerneret occupatos; nam fictis tandem motibus defatigabatur. Patri arcessito veritatem fateri coactus, ideò se simulasse hæc confessus est, ut à Magistro, apud quem carpentariam artem discere cogebarur, dimitteretur, ædibusque reciperetur paternis. Igitur vel Mater cum Filio collusit, dum etiam dormientem malo invadi affirmaret, vel ipse novit se dormientem vaferimè fingere.

§. V. Versati in hisce Practici ea passim experiri solent, quæ jam enarravi, quò doli latentis fiant certiores: ac præter hæc omnia, bonis unguibus novæ prehensam cutim rudissimè vellicare;

imò ignem manui, aliisve corporis partibus admoveere, & si ne id quidem juvat, ignem immediatè adplicare solent. Exempla docent fictas Epilepsias ejusmodi tentaminibus se prodidisse.

Attamen & morbum fictum esse, & ne igne quidem posse detegi, non caret exemplo. Scelestissima foemina 20. annorum, quæ animi gratiâ vetulam truculentâ manu occiderat, falsa in carcere est horridam Epilepsiam, quâ longo tempore laborasse credita fuerat, se impio animo finxisse; id quod etiam experimento confirmavit. Morbum enim simulare jussa, ita simulavit, ut quivis ferè crederent fictum morbum in verum demùm abivisse; jussaque medio in Paroxysmo surgere, & tranquillè ambulare, surrexit, ambulavit. Hanc nos, Illustrissimus Præses, Spectabilis Decanus, & Clarissimi Professores, supremo jussu, nomine Inclytæ Facultatis Medicæ examinantes, eadem audacter proferentem & repetentem audivimus. Et quod res est, ostendit nobis tres fœdas in manu cicatrices, quas ipsi igne Chirurgus, urendo veritatem exploraturus, olim inusserat, quasque inuri sibi adeò tranquillè pertulerat, ut ultra nemo de certitudine Epilepsiæ dubium

moveret. Quis crederet remedium, adeò cæterum infallibile, quandoque turpiter fallere posse? Melius profectò in hâc scelestissimâ muliere Parisinum successisset experimentum. Cum enim quisquam ad Epilepsiam in plateâ adstantium fucum subolfecisset, jussit convulso paleam substerni, ne sibi læderet: quo factò, utrumque paleæ extremum flammâ incendit, effecitque, ut vaserimus homo fulmine citiùs fugam capesseret.

§. VI. Sed & aliud Convulsionum genus hîc memorandum est, quarum autor, horresco referens, Sathanas dicitur. Utroque in sexu id expertus sum. Plures fæminas, quas à Diabolo obsessas vulgus non modo, sed & Sacerdotes jurabant, AUGUSTISSIMA IMPERATRIX ad Nosocomium practicum deferri jusserat, examinandas. Examina vi porrò easdem eo munitus principio, quod homines à Dæmonibus reverà obsideri, ut aiunt, queant; quodque id invictis argumentis tum ex Novo Testamento, tum ex genuinâ Historiâ Ecclesiasticâ, & SS. Patrum Doctrinâ, petitis, indubitatissimum sit; ut meridiana luce evidentiùs Illustrissimus Præses, Cap. de Epilepsiâ, demonstravit: sed

simul eo principio, quod Sæculis posterioribus, præsertimque corruptissimo nostro, millenæ fingantur fallaciæ, quas utinam Simpliciores Monachorum Sacerdotumque haud ita foverent! Horum porrò principiorum ope fraudem facilè detexi, detectam revelavi. Ubi igitur res mihi constabat, sic egi: Custodes ægrorum, singulos bonâ aquæ amphorâ munitos in acie collocabam, ut mox, dum ad auditum venerabile DEI Nomen, nominave Sanctorum, rerumque sacrarum, fictus diabolus corpora promore agitaret, integram amphoram unico ictu in faciem pectusque profunderent; idque ita, ut si ad primam profusam insultus non cessaret, suam ordine omnes evacuant. Primâ utique vice amplo satis aquæ dolio indigebam: sed cum intelligerent omnes deinceps Convulsiones hanc sortem habituras esse, non habuerunt postmodum ullas, sed integrè sanæ apparuerunt.

Nemo in nos, confido, quod rude adeò & incomptum experimentum tentaverimus, tanquam in profanos, indignabitur. Eramus aliis argumentis plane convicti de fraude nefandâ; sed ejus fabricatores publicè convincendi erant. Ad exhibitam v. g. sanctæ Crucis

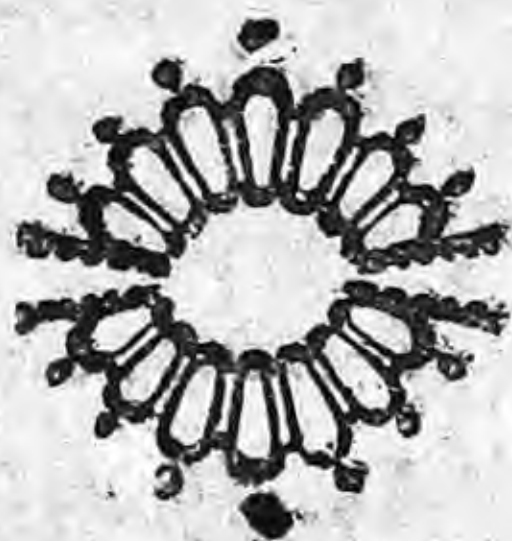
imaginem, aut ad alias res sacras, quas corpori adplicatas illicò Diabolum revocare ferebant, videramus quidem statim id, quod prædixerant fieri: sed quando easdem-res sacras involveramus, ut, quid essent, non adpareret; involutasque eisdem applicueramus, Convulsio nulla excitabatur. Si quoque rude lignum aquâ sacrâ aspersum esse dicebamus, eoque corpora tangebamus, furebat Diabolus; itidemque si ipsa corpora aquâ lustrali aspergebamus; sed aquè validè etiam, dum aquâ merâ utentes, tantùm fingeremus eam aquam sacram esse. Igitur fraudis certi, reliquum experimentum duntaxat instituimus, ut dolus omnibus patefceret.

Igitur sanctissimæ nostræ Religionis veneratione & amore ducti, debuimus ea confundere, quæ illam adeò dehonefcent: & ex corde vovemus, ut ii, quorum est Catholicam Religionem tueri, propagare & ornare, à depravatâ aut malitiosâ hominum ideâ fovendâ, statuminandâque abstinere; & sive per se, sive per alios, eadem, quæ nos, tentamina instituerent. Utique haud tam sæpè res ad Religionem spectantes, ludibrio & irrisioni exponerentur, nec

ipsi illi, fraude postmodum detectâ, ignominiâ confunderentur.

Profectò si ad doctos hominum dolos, eruditamque vafritiam, Medici se non aliquantulum cautos atque subargutulos præstent, & artem suam & se ipsos ludibrio continuo exponunt. Casus quotidiani sunt. Haud ita pridem fæmina aderat, quam ipse Confessarius, tantâ Religione pollere, tanto eminere pietatis exercitio assererat, ut si Sancti in hâc tellure haberentur, hæc saltem Sancta habenda foret. Anxietatibus, & planè singularibus faciei convulsionibus viciniam totam in commiserationem ducebat. Hinc illam in Nosocomio suscepi, & bonâ fide aliquantisper deceptus, tandem attentior in rem detexti pulsam, & ante insultum, & sub insultu, postque eundem, nunquam non optimum esse; dum de prostrato prorsùm appetitu conquereretur, eam integram suam portionem avidè abligurire; & durante Paroxysmo me manibus meis ita vultum ejus componere posse, ut Convulsiones planè cessarent. Convictus doli ego, turpitudinis eam suæ, suæ Hypocriseos convincere annitebar, sed incassum. Alio ergo modo

convincenda erat. Cura per aquam, ut in Dæmoniacis fictis instituta, effecit, ut Convulsiones redierint nunquam, licet adhuc per 12. dies in Nosocomio detineretur. Sed ne tunc quidem finis fingendi. Quippe à facie malum in pectus delapsum esse, continuumque creare anhelitum conquerebatur. Fraudem ipsa prodidit, dum liberrimâ & longe productâ respiratione fruebatur, quando per horæ quadrantem mentem ejus grato, quem cum illâ miscebam, sermone, à decipiendi studio abduxe-
ram.



CAPUT V.

DE CALCULO, UVA URSI, LITHON-
TRIPTICIS DICTIS, &c.

§. I. *Historia hominis à diuturnis Calculi doloribus Uvâ ursinâ liberati; eâque occasione describitur remedium, quo sibi olim multum profuerat.* §. II. *Alius Calculosus, qui quodam remedio multum levatus, deinceps verò minimè, ab Uvâ ursi juvabatur; viribus autem penitus extenuatis moriebatur. Miranda ejus Anatome. Non curat Uva ursina, quos Lithotomia non curasset. Recensio multorum, quæ vocant, Lithontripticorum; quæ probantur Uvæ Ursi viribus minora.* §. III. *Uva tamen quosdam non nisi tardè admodum juvat, imò nonnunquam Recidivam post se relinquit, si non continuatur: his sectio suadenda, ne degeneratio partium immedicabilis fiat.* §. IV. *Congenitus verosimiliter Calculus felici sectione curatus. Anceps hæc curatio, cum omnibus eam suadentibus dissuadentibusque argumentis, enarratur, acutissimusque illi mox subsequus morbus: tum etiam urinæ phenomenon,*

Uva ursi necessitatem, etiam post sectionem indicans. Subjunguntur intermiscenturque observata circa Lithotomiam, & incommoda, quæ illa nonnunquam post se reliquit §. V. Urinam Calculosus reddit, in quâ, dum in vitro quiescit, lapilli generantur. Homini huic *Uva ursi* mirificè confert. Puer calculosus, quo toto tempore Stepfenianum Remedium sumit, calculosa ramenta cum urinâ copiosissima emingit; sectione nihilominus liberandus. Non fuere soluti Calculi ramenta, sed corpora genita à materiâ terreâ copiosâ, in vesicâ presente. Forsan generalis Calculosorum ejusmodi Dispositio est. In contrarium autem affertur Historia Rev. Kirkpatrik, & Quadragenta Calculosorum, in Actis Acad. Reg. Scient. Paris. ex quibus Cl. Morandus concludit id propriè effectum esse remedii Anglicani, viresque ejusdem Lithontripticas hinc demonstrari. Argumenta contra hanc sententiam. §. VI. Novum experimentum ostendens id multiplici observatione constare, quod hæc ipsa Diathesis Calculosis communis sit, quodque sincerè loquendo Stepfenianum Medicamentum, si forsan sapone ac calce, quibusdam levamini

est, plurimis tamen ita hanc in Calculosis dispositionem augeat, ut id jam fiat in vesicâ, quod aliàs in matulâ. Conjecturæ quædam circa Lithiasin, & circa originem copiosæ adeò calcariæ materiæ. §. VII. Bina nostræ Methodi in Calculo videntur cæteris hucusque cognitis anteponendæ. Vires horum omnium verè Lithontripticas nulla experimenta adstruunt. Unde cura integra non est, sed egregiè adeò pallians, ut homo aequè liber sit ab incommodis morbi, ac si Calculum non haberet. Nec Calculus extra corpus humanum in aquâ calcis magnam partem solutus, aliud docet. Tandem problemata proponuntur circa causam hujus indolentiæ.

§. I. SPATIO elapsi Academici anni frequentiores quosdam olim morbos, observavimus rariores, Paralyfin nempe, Calculos, ac systematis urinosi alias affectiones: haud tamen ita raros, quin novas observationes colligere potuerimus, quorum præcipua dabo, unâ cum nondùm communicatis antiquioribus.

Vir mediæ ætatis à 14. annis dolores in mittendâ urinâ percipiens, cujusdam

consilio usus est quotidie, spatio novimestri, septem nucibus Avellanis, & novem Juniperi Baccis. Quo remedio, postquam urinam vini fœcibus similem trimestri tempore minxisset, vitam diu tolerabilem duxit. Tandem tamen dolores redierunt, & urina anni abhinc spation glutine copioso scatet, validique adeò urgent Tenesimi, ut Intestinum Rectum ad pugni molem extrudatur. Remissionis tempora observat nonnunquam. Et quæ utilia quondam remedia fuerant, ea usu nunc cassa experitur. Calculus, Cathetere inducto, manifestus adparuit.

Integris sex mensibus *Uvâ Ursi*, & opiato nocturno usus, ferè convaluit; ut leviora, quæ nonnunquam supersunt, incommoda non curet, remediumque, quod cæterùm gratis habet & facilè sumit, prorsùm negligat. De industriâ formulam remedii quo malum quondam compescuerat, addidi; ut plura in rerum naturâ existere intelligeremus, quæ hæc ærumnas mitigent. Aliud sequens historia dabit.

§. II. Vir 32. annorum à 4. ætatis anno urinæ difficultati obnoxius vixit, variosque excrevit Calculos. Ad vitæ suæ annum 24. mulierculæ consilio, li-

quore uti cepit, qui odore ac sapore Therebinthinam referret, eoque integri septennii spatio optimè se habuit. Pauper ipse, cum liquori solvendo ultra non esset, substituit Juniperi Baccas, immensâque devoravit quotidie copiâ. Tandem verò redeuntis doloris crudelitate iterum victus, antiquum liquorem repetivit; sed jam citra levamen. Doctissimus *Gleisner*, qui jam *Græcii*, *Styriae* Metropolis, praxin magnâ cum prudentiâ & laude exercet, miseri hujus curam suscepturus mecum consuluit, datisque cum *Uvâ ursinâ* & Opiato, Traumaticis ob puris emincti copiam Decoctis, ingens solamen homini attulit, & à doloribus per tres septimanas immunem præstitit. Homo tamen labescens sensim viribus contabuit, periit.

In cadavere renes magni, sinister præprimis, saccos pure plenos referebant. Ureteres ita amplissimi, ut sinister Intestinum Colon amplitudine superaret. Vesica circum Calculum contracta, ac planè ulcerosa Calculus uncias quatuor, unâ dragmâ minus, pondere pendebat, fuscus uno latere, altero cinereus.

Confirmari dato exemplo cernimus,

quod *Part. 4.* variis anatomicis observationibus posueram; eos nimirum *Uvâ Ursi* non curari, quos Lithotomia curare non potuisset. Calculi quippe sectio degenerationem ureterum ac vesicæ renumque non emendat, non aufert. Deinde ex enarratis patet solamina plura adhiberi posse, quibus longâ annorum serie sopiantur hæ calamitates. Occasione liquoris Therebinthinam referentis, memini olei dicti *Harlemensis*, apud *Batavos* famigeratissimi, quod Therebinthinam odore quoque multum æmulatur. Nocet quidem multis, aucto fortè stimulo, aliâve ejus qualitate; sed plures tamen novi, qui ejus usu per annos sese præstent doloribus immunes. In Millepedibus cum Oleo Vitrioli Rostochii *Laurenbergius*, in *Dissert. de Lithontrip.* ad *Hoyerum*; in Olei Vitrioli rectificatissimi usu copiosissimo *Schulzius* (vid. *Disp. Chir. in Collect. Ill. Hall. tom. 4.*) efficax ad Calculum remedium invenisse se autumarunt. *Uva Ursi* tamen reliquis palmam præripere videtur, quia & pluribus prodest, & constantes curas, Calculo etiam manente, efficit (a).

(a) *Uvæ ursi* usum quotidiani felicissimique successus comitantur, testibus nonnullis Medicis

§. III. Porro quamvis celer in multis ejus effectus sit, in aliis tamen tardus Parisiensibus, teste celeb. Authore nostro Cum Medicamentorum vires nimium citò divulgari non possunt, verba Illustr. de Haen hîc adjungimus, ex opere recenter edito, deprompta, ut Medici *Uvam ursi* citius & tutius præscribant, & ea confidentius utantur qui Calculo vesicæ cruciantur.

» Intolerabiles dolores à Calculo in re-
 » ne, maximèque in Vesicâ urinariâ, egregiè
 » ac perseveranter tolluntur curâ aquæ calcis
 » & potissimum *Uvâ Ursi*: ita ut continuis
 » quatuor annis, (nondum enim plures annos
 » experimenta numerant), ne vel minimum
 » quidem symptoma Calculi in Vesicâ hospi-
 » tantis, observatum fuerit; hominesque reve-
 » ra ita vivant ac si nunquam Calculum habuis-
 » sent. Interim Calculus vi lithontripticâ non
 » perit. Iterata enim Catheteris exploratio
 » eundem & adesse & nonnunquam sat asperum
 » esse abundè demonstrat: vid. *Rat. Med.*
 » *Part. 2. cap. 12 Part 3. cap. 4. Part. 4.*
 » *cap. 7.* Quod uni alterive horum unicè su-
 » perest, materies alba in urinâ est, eaque vel
 » glutinosa duntaxat vel veluti purulenta; quæ
 » utraque materies in fragmenta Calcarea, dum
 » exsiccat, abit. Sed cum hanc innocuè red-
 » dant sine dolore, sine Tenesmo, sine stran-
 » guriâ, sanorumque instar se quoad totam
 » hanc functionem habeant, revera immunes
 » à Calculo se credunt. V. d. *Difficultates cir-*
 » *ca modernorum systema de sensibilitate & irrita-*
 » *bilitate, &c. Authore de Haen Viennæ Aus-*
 » *triæ 1761. pag. 130.* Opus illud eximium in lin-
 » guam Gallicam conversum, prælo subjicitur.

admodum observatur ; id quod in bien-
ni infante , antè triennium mihi exhibi-
to , præprimis observavi. Etenim datum
per 4. menses remedium vix juvabat
quidquam ; deinde inconstanter ; jam
verò ab anni elapso spatio constantissi-
mè ; ita tamen , ut si semper benè va-
lentem esse puerum Parentes velint, pul-
veris usum intermittere nunquam de-
beant. Asper Calculus ipsi ante trien-
nium deprehensus , similis etiam hoc
anno , repetitâ per Cathererem explo-
ratione , inventus est.

Hic sanè puer non eum remedii ha-
buit , quem alii , effectum. Alii enim
post longum ejus usum nesciunt ultra se
Calculo laborare , quamvis à longâ die
remedio carentes ; hic si diu intermit-
tat , à redeunte dolore ad idem confu-
gere cogitur. Quare si hoc anno id non
emendetur , facilè proponemus Parenti-
bus Lithotomiam : cum ab unâ parte
Uva Ursi , magnopere licet ipsi profi-
cua , clarè tamen innuat aliquam , quam-
vis fortè nondum valdè notabilem , uri-
nosi systematis degenerationem ; prout
observata *Part. 4.* data docuerunt : ab
alterâ parte metus est , ne à diuturniore
medicamenti usu vel abhorrere pueru-
lus , vel desistere Parentes incipiant ,

quod remedio dudum non adhibito, malum sensim renasci videatur: quo in casu miserrimum in statum puer dilaberetur, neglectuque auxilii in Vesicæ, Ureterum, Renumve, immedicabilem incideret degenerationem. Ita simili in casu hoc anno fecimus.

§. IV. Quippe mense Februario anni 1759. Parentes ad me ducunt novennem filium suum, qui ex quo natus erat, perpetuò ipsis visus fuerat in emittendâ urînâ dolere, ejulare, eamque nunquam naturaliter, sed perenni reddere stillicidio. Ærumnis hisce pauperes pedetentim assueti medelam non fecerant; jam verò cum sine commiseratione intolerabiles pueri dolores à 14. diebus adspicere ultra non possent, eum mihi obtulerunt. Immisso Cathetere Calculum manifestè deteximus.

Bimestri spatio incredibile quantum *Uva ursina* profuerit! Renascente nihilominus posthac dolore, omnem curationis fiduciam deposuêre Parentes, puerumque omni destitutum reliquêre auxilio. Interea ita crevit crudele malum, ut nunc hunc, nunc illum, levandi causâ, adierint. Integro demum anno, ex quo puer ultimo nobis oblatus fuerat, elapso, Pater illum hoc mense

Maio

Maio iterum adduxit, enixè petens, ut eum sectione liberaremus. Calculi præsentiam exploraturi, Catheterem non nisi cum labore, dolore, hæmorrhagiâ, inducere valuimus, nec movere inductum: ita ut Calculum eâ vice non perciperemus. Digito verò in anum immisso, eundem versùs vesicæ collum deprehendere videbamus.

Hic optimus noster Chirurgus *Ferdinandus Leber*, egoque, rem citro ultroque versavimus. Repræsentabamus nobis 1^o. Casum ut ferè congenitum, forsitan incurabilem fore, & notabiles nonnullas partium degeneraciones jam adesse: 2^o. *Uvam Ursi* initio prodesse visam, reditum calamitatis minimè impedivisse, adeoque non juvanrè eâ, nec Lithotomiam, ex factis antea observationibus, profuturam. 3^o. Vesicæ ad Calculum contractionem, tum impedimento fore, ne operatio ritè peragi posset, tum si adhuc perageretur, vulnus vesicæ densæ, cartilagineæ, imò scirrhosæ, non coalituum. 4^o. Hisce iisdem difficultatibus fortassis etiam alios permotos fuisse, ut operationem prudenter à sese declinarent; ac proinde eâdem nobis non succedente, aut justam deprehendi, aut saltem iniquam ca-

lumniandi causam, nos iisdem præb-
turos.

Sed ab alterâ parte considerabamus,
1^o. Patrem, aliosque, qui nobis pue-
rum commendabant, id ardentè desi-
derare; 2^o. vires ejus aptas ad subeun-
dam sectionem; 3^o. ex reditu doloris
ad degenerationem partium paulò fortè
meticulosius concludi; cum *Uva ursina*
huc sufficienter adhibita fuisset; 4^o.
vesicæ validam circum Calculum con-
tractionem, indurationemque, tum ope-
rationi, tum vulneris consolidationi im-
pedimento quidem fore; attamen id
nondum certò constare. Cavis namque
in visceribus nunc summam observari
contractionem, nunc iterùm relaxatio-
nem; adeoque ad eorum contractionem
semel iterùmque perceptam, velle eam-
dem perpetuam credere, iniquum fore.
Argumento esse experientissimi *La Mot-
te* observationem, qui tertio jam die
uterum contractissimum, unà cum suo
Collegâ offendens, partumque lege na-
turæ impossibilem credens, demùm Par-
turientem DEI solius auxilio commen-
daturus abiturusque, ultimo tandem
explorare tentabat, jamque mirabundus
contractionem ita relaxatam deprehen-
debat, ut breviorē commodiorem-

que partum vix unquam vidisset expertissimus Embryulcus. Sed etiam mutuæ nostræ circa vesicam urinariam experientiae, mutuam nobis memoriam refricabamus. Adeoque nec hoc operationem impedire oportere, si novâ exploratione contractionis relaxationem deprehenderemus. 5°. Denique si ad sectionem rationes sufficienrer probabiles adessent, quæ fartam nobis tectamque conscientiam redderent, famæ detrimentum omnium postremum esse oportere, ad quod ii attenderent, quibus proximi salus unicè ante oculos versaretur.

Sectionem igitur concludentes, instituimus eam die 26. Maii, præsentibus Magnifico Archiatro A. *Storck*, Clar. Viro J. *Gasser*, dignissimo nostro Anatomes Professore, Viro expertissimo L. *Erndl*, Physico in Nosocomio Civico, Medico prudentissimo, optimo Chirurgo Cæsareo *Homburg*, dexterrimo ad S. *Marcum* Chirurgo *Reigberger*, Nosocomii Assistentibus, aliisque.

Catheterem, Itinerarium in operatione dictum, non nisi magnâ cum difficultate Operator *D. Leher* induxit, sanguine denuò ex uretere profluente: eo verò intra vesicam admissò, urina mox

jactu valido & continuato, Catheteris aperturâ profiliit, ipseque Catheter commodè in vesicâ movebatur. Itinerarii apice obliquè ducto, ut ferè 15. gradus notasset in quadrante circuli, si angulus rectus à centro Itinerarii & ad medium Perinæi & ad latus ductus fuisset, fiebat sectio sufficiens. Cujus longitudinem cernens Operator, eamque, Calculi magnitudine per anum exploratâ, majorem intelligens, non usus est instrumento famosi Lithothomi *Le Dran*, quo in longitudinali sectione adhuc alia fiat, quæ latus sectionis externum in angulos rectos fecet, ut Calculo majus spatium pareretur: eo, inquam, instrumento ob vulneris amplitudinem haud egens, illicò Conductorem, & extracto Itinerario, Forcipem introduxit. Verùm cum simul Calculum digito in vulnere prehenderet, Conductorem Forcipemque extraxit, ac digitis Calculum prehendit eduxitque. Vix quinque minutis tota operatio durabat. Ejulans eo usque puer, mox ad visum Calculum præ gaudio exclamabat, veluti hoc momento omnium ærumnarum oblitus, Calculus ovalis, asper, sed mollior; ut si Forfice captus fuisset, exteriori sui parte omnino abiisset in grumos par-

vosque lapillos. Erat ponderis unc. i. dr. i. scrup. i. Potuit Chirurgus facile perlustrare vesicam, alium Calculum grumose quærendi causâ. Vulnus illicò plumaceo texit, & emplastro; repositoque in lectum puero, ventrem tepido oleo rosaceo totum inunxit, ac mappâ laneâ texit. Emulsionis leviter Paregoricæ, & juris carnium portio modica dabatur alternatim.

Fortunatissimam sectionem horrida Symptomata, à nobis sanè non prævisâ, sequebantur. Post meridiem quippe Febris magna, vesperè ad octavam maxima, oriebatur; unâ cum pessimo Peripneumonicorum Roncho, tensoque, & asseris instar duro, abdomine. Quare mox novem unciaë sanguinis brachio detractæ, & emolliens cataplasma ventri, oleo benè inuncto, admotum est. Ingraveſcente autem post mediam noctem Febre, Roncho, tumore, ac duritie ventris, repetita venæ sectio fuit. Summè pleuriticus utriusque missionis sanguinis fuit. Exinde sensim decrevit Febris, ac Febricula modò per aliquot dies adfuit; urina per vulnus benè effluxit, pusque quarto die ad bona labia deprehensum est. Eluebatur porrò vesica sæpiùs decocto hordei cum oleo lini,

ne quid heterogenei in eâdem maneret. Emulfiones Paregoricæ diù continuabantur.

Sed de Urethrâ nunc cogitandum erat. Vulnerata quippe hæc toties per Catheterem, nec ampliùs stillicidio urinæ consueto aperta, sed collapsa, nunc facile coire obturarique poterat, omni urinâ per vulnus effluente. Cum à secto Calculo nonnulli per omnem vitam urinas vulnere stillent, sive ob vulneris non coeuntis malignitatem, vel ob Urethræ coalitionem, metuimus molestissimum hoc turpissimumque incommodum à posteriore causâ. Unde liquorem in Urethram quotidie injiciendum esse decrevimus. At verò læti advertebamus maturum urinæ per Urethram stillicidium, ideòque destitimus incepto. Tandem hortatu multisque promissis, puerum deduximus ad consuetudinem urinam in vitrum reddendi: unde clauso penitùs, exactâ septimanâ tertiâ, vulnere, ac cicatrice obducto, urinam deinde semper debito tempore retinuit, & in vitrum aut matulam reddere consuevit.

Attamen necdum absoluta cura nostra. Glutinis, Calculum vesicæ comitari soliti, & aliquoties puris, copia notabilis in fœtente urinâ quotidie adparuit.

An id residuum ejus, quod Calculi tempore in vesicâ præsens, injectionibus ablui, præ tenacitate non potuerit? Et an vesica hinc inde exulcerata à Calculo potuerit? Igitur mox *Uvam ursinam* dedimus, quâ continuatâ urinæ fœtor paulatim emendebatur, & paululum ultra illius materiæ non prodit.

Quàm pulchrè hæc Lithotomia confirmat sententiam, quam supra, de variâ amplitudine & contractione viscerum cavorum protulimus! Hinc rarò desperandum. Prudentiâ tamen semper opus est, ne vesicam, quo tempore adeò contracta est, importunè lædamus. Numquid, si ter, quater, eandem contractam invenimus, ipsam irreparabiliter contractam esse concludamus? Fortè sic est: sed per vices contrahatur laxeturque, fieri id potest, ut sæpiùs in contractionis tempora incidamus, & ut ea tamen haud perpetuò contracta maneat. Ita ut ne tunc quidem, sine ulteriore examine, animum despondeamus.

§. V. Est hâc occasione de alio Calculosorum phænomeno differendum.

13. Julii hujus anni ad me venit Civis *Cremzensis*, vir 34. annorum, qui per 28. annorum spatium verus Li-

thiafeos Martyr, cum ardore nunquam non minxit rubram arenam, Calculos autem nullos. Evacuavit subinde olim, & nunc sæpiùs ab octo retrò annis, copiosissimam albam glutinosam materiem; quæ pauculo tempore sibi relicta, friabiles format, albidosque lapillos. Et hæc quidem in quiete. At si corpus itinere aliove modo mover, urinam fuscam ac stranguriosam deponere solet. Lapillos hos, quorum copiam habeo, diceret quis cretæ albæ majora esse minoraque frustra, ad figuram demum vasis, in quo urina servatur, formata. Incredibile quantum Miserrimus ille intra mensis spatium *Uvâ Ursi* mutetur, idque jam ejusdem initio: ut certè spem magnam faciat summi solaminis.

Juvat hîc phænomenon referre, quod 20. abhinc annis observavi, unâ cum celeberrimo Viro *W. Ouwens*, *Franequeræ* Academiæ in Medicinâ Lumine, ac Celsissimæ Principis *Arausianensis* viduæ Archiatro. Calculosus puer *Hagæ Batavorum* utebatur famoso Anglorum remedio, *Joannæ Stepfens*, dicto; quod constat pulvere, decocto, & pilulis. Pulvis componitur ex putamine ovorum & limacibus, domiportis dictis, omnibus verò calcinatis. Decoctum fit

ex Sapone Hispanico, seu Veneto, ex calcinatâ herbâ dictâ *Ambrosiâ campestri*, *Floribus Chamomillæ*, *Fol. Fœniculi dulcis*, *Petroselini* & *Bardane*. *Pilulæ* parantur ex *Domiportis calcinatis*, *femine Pastinacæ sylvestris*, seu *Elaphobosci*, & *Lappæ majoris*; tum ex *Fructibus Fraxini*, *Rubi Idei*, & *Oxyacanthæ*: horum omnium calcinatorum aa. q. s. Cochleare pulveris cum unc. iv. Saponis Hispanici, & Mellis q. s. in pilulas redigitur.

Videbamus porrò hunc puerum, magno cum Parentum gaudio, cum urinâ quotidie emingere fragmenta alba, lapidea, vel calcarea; ejus quidem formæ, ut adparerent veluti excorticantis se Calculi ramenta esse. Quamvis autem longo tempore ejusmodi materiem copiosè redderet, Calculi tamen symptomata ideò non mitigabantur, neque imminutus deprehendebatur Calculus. Ita quidem, ut tandem post collectam magnam ramentis hisce repletam pixidem, puer sectione liberari à magno Calculo debuerit.

An ergo in corpore illius pueri idem à glutine, in vesicâ Calculoformi contento, productum est, quod in Cive *Cremzensi* ab eâdem materiâ in vitro

aut in matulâ? Et quidem ita, ut indurefcens lapidefcenfve hoc gluten, primò adhæferit circum calculum; deinde fragile nimis, per ramenta cum urinâ prodeuns, exfoliati in dies Calculi fpecie deceperit? Utique fi binos hofce cafus inter fe conferamus, videremur ejus ferè convicti efle, quod talis fit calculofæ urinæ difpofitio, ut quandoque fuo in glutine, five dum intra veficam eft, five extra eamdem, petrificantem, ut ita dicam, hanc materiem gerat. *Cremzenfis* enim nihil fumpfit, quod ullam habeat cum *Stepfeniano* remedio affinitatem; ut exactiffimo examine, iteratò inftituto, certus novi. Hanc autem fententiam confirmabit afferendum deinceps ex Clariffimo *Adamo* exemplum.

Contrariam tamen conclufionem fequentia videbuntur fuadere. Rev. *Jacobus Kirkpatrik*, in edito morbi fui Diario narrat fe, poftquam 17. annorum fpatio Nephritide calculosâ & veficæ Calculo laboraffet, *Stepfenianis* Medicamentis ab Octobri mense 1738. ufque ad Aprilem 1739. fedulò ufum efle, & quod nunquam antea fibi conrigerat, jam ab initio curæ fe ejufmodi fragmenta cum urinâ excreviffe, idem-

que, & durante totâ curâ, & post eamdem, continuasse: ita ut majora minorave fragmenta numero 1036. emixerit, prætereaque quinque parvos lapillos.

Sed secundò idem *Kirkpatrick* sæpe numero in matulâ suâ advertit illud ipsum glutinosum urinæ sedimentum, in similem, sed sæpè crassiorē, magisque lapideam, abivisse substantiam. Egregius *Morandus* in *Act. Acad. Reg. Scient.* anni 1740. in suâ primâ Dissertatione super *Stepfenianis* Medicamentis, observationes nobiscum communicans, quas circa 40. homines, iisdem usos, jussu Academiae fecerat adnotaveratque, asserit illos homines passim omnes solere; *Communément ils ont rendu &c.* ab ipso remedii principio, cum urinâ gluten, albumque deponere sedimentum; quod dum servaretur, atque siccesceret, in flavum pulverem abiret; huncque pulverem, dum igni imponeretur, animale quidquam redolere. Plures porrò non nisi solam materiem produxisse; alios autem etiam veluti *crystallizatas* laminas, Talco perquàm similes; alios squamas lapideas, easdemque convexas; nonnullos dura fragmenta Calculi; quos-

dam denique lapillulos. Additque eos, qui ante remedii usum rubram mingere arenam consuescerent, eamdem sub remedio ultra non reddere.

His ita utrinque positis, qui ab unâ parte considerat in glutine Calculosorum, qui *Stepesfenianâ* medelâ nunquam usi fuerint, hanc calcariæ lapideæ materiæ genesin haud ita descriptam esse; & è contrario eamdem à glutine urinæ eorum, quibus hæc medela exhibita fuerit, ferè inseparabilem; in eam facile sententiam abire forsan potest, quod ab eodem remedio miseranda ad Lithiasin Diathesis passim generetur, illudque ideò augere potius Calculum, quàm solvere conterereque debeat. Contrarium quidem laudatus mox *Morandus* in alterâ suâ Dissertatione *Act. Acad. Reg. Scient. Paris. anni 1741.* evincere conatur; dum Calculum hominis, qui post ejusdem remedii usum, crudelitate morbi auctâ, periisset; dum duos alios Calculos binorum, quos remedio frustra usos sectione servare oportuisset; plenos invenerit inæqualitatibus, crenis, foraminibus. Fateor, cum claro hoc Scriptore in eamdem olim sententiam abiveram, præ argumenti probabilitate: sed ab eâdem discedere

observationes postmodum captæ, jubent, cogunt.

Observo enim 1°. & civem *Cremensem* lapideam hanc, aut calcaream materiem abundanter reddidisse, licet nec hoc famoso olim remedio, nec illi consimili, unquam usus sit; & *Haganum* puerum, post tantam emissæ hujus materiæ copiam, nullam Calculi sectione educti solutionem exhibuisse. Considero 2°. præclaram remedii famam velocius fortè evanidam, quàm natam fuisse; ipsosque *Britannos*, ab octo & pluribus retrò annis, in Aquâ Calcis cum Sapone, vix ullâ *Stepfeniani* remedii factâ mentione, omnem fiduciam collocare. Sed dico 3°. ejusmodi Calculos inæquales, ac veluti corrosos, foraminosos, hinc inde pumicosos, frequenter reperiri in his, qui illud remedium non adhibuerint; hæcque præterea inæqualitates Calculi æquè ab adpositâ inæqualiter materie, quàm ab eâdem solutâ & ablatâ, produci posse.

Fuisse tamen, quis oggeret, quos observationes allatæ integrè curatos affirmant. Respondeo nondum convincentia, quæ id statuunt, argumenta esse. Equidem copiosior Calcis Saponisque usus multis profuit, ut Nobilissimo *Hog*,

ratio Walpole, ut Homini nostro *Part. 2. Rat. Med.* ut ibidem *Viro militari*, & ut novum exemplum adhuc præ oculis habeo. An verò ideò, qui remedium *Anglicanum* sine noxâ tolerantes, levamen inde experiuntur, curati dici debeant? Et *Kirkpatrick* & reliqui Angli Gallique, quos inde curatos fama ferebat, vix notabili tempore à remedio destiterant, dum promulgarentur eorum curationes. Imò ipse *Kirkpatrick* vix ab illo cessaverat, quin lumborum se vexari dolore denuò conquereretur; quem tamen in gratiam, ut apparet, remedii, Lumbagini, quàm Nephritidi, acceptam ferre maluit.

§. VI. Sufficiat porrò, occasione experimenti civis *Cremzensis*, ea argumenta attulisse, quæ *Anglicanum* Medicamentum laudent vituperentque. Superest meam paucis opinionem dicam, quam novo experimento fundabo.

Urinas enim varias Calculo laborantium collegi, gluten inde separavi, & in aëre aperto, limpidâ urinâ abjectâ, posui. Brevi glutinosum hoc exaruit, & dr. 2. aliquando dr. 3. materiæ lapideæ ad figuram vasis formatæ exhibuit. An autem non detur Calculosus, quin idem phenomenon in ejus urinâ adpareat,

nondum assero ; sufficiat experimenti demonstrasse frequentiam.

Summa ergo rerum hæc esto : Quivis homo, etiam sanissimus, Calculi rudimenta in se habet, eò quòd solida corporis continuatâ vitæ actione deterantur, abradantur, humoribus misceantur, & magnam partem per urinæ vias eliminantur de corpore. Hinc etiam pro magnâ parte oritur terra illa subtilissima, quam Chémia in urinis invenit. Nullam inde labem sanus homo habet ; quia ex alimentis tantum ac tale deperditorum loco adplicat, quantum & quale deperditum fuerat : deinde cum nulla in itinere obstacula terrea hæc materies offendit, innoxie integrèque de corpore eliminatur. Huic nunquam Calculus nascetur. At verò si contingat vel minimum corpusculum alicubi hære, ut v. g. fibrillæ portionem suppurando solutam, aut tantillum puris morâ exsiccati, aut grumum sanguinis, &c. id tunc inde proficisci potest, ut terrea materies ad ejusmodi obstaculum retardetur, adplicetur, & adhærescat : id quod dum continuò sic pergit, ideam Calculi nobis facile format.

Sed 2°. Experimenta, ut vidimus,

docent in urinâ Calculosorum multorum copiosam materiem terrestrem haberi, quæ in his citò, in illis tardiùs; in quibuldam ex ipsâ urinâ stagnante, in aliis duntaxat ex asservato post effusam urinam glutine; cretam quamdam lapillosque former. Quæri hîc potest, num omnis illa cretacea materies tantummodò à solidis humani corporis detritis? An verò dentur alimentâ potulentaque, quibus subtilissima hæc terra contineatur; quæ idoneo vehiculo mista, Lacteorum oscula fubeat, cum sanguine commisceatur, ab eodem per urinam abluatur? Sanè Regiones, in quibus Calculosos vix invenire est, ut v. g. multi *Lombardiæ* loci, ejusmodi suggerunt suspicionem.

An præterea calculosam Diathesim idemùm appellemus, quod efficiat, ut terrestre id, quod in aquâ, quod in alimentis, quod in vino est, minùs subigatur, ad sanguinem vehatur, cum sanguine commisceatur, iterùmque humorum circuitu, ac vi vitæ non mutetur, & in renibus tandem cum urinâ seceratur.

Nunquid etiam Arthritica materies eidem producendæ apta? Utrique, cum Arthritidem ultimæ digestionis defec-

tus efficiat, videntur minima quædam elementa terrestria immutata manere; eaque ut ad juncturarum arteriolas applicantur, ita etiam ad eas renum applicari posse, & urinas generare calcareas. Hujus mentis Clarissimus *Adamus* est, in Dissertatione anno 1740. editâ, occasione sexagenarii hominis, qui perpetuò rerum aut sccharo aut lacte paratarum impensus amator, Arthritidi, quosvis occupanti artus, obnoxius ultra 20. annos vixerat; dolorum verò per-tæsus, eosdem novem abhinc annis Theriacæ emplastro sopiverat. Unde in periculofum morbum primò prolapsus, dein anomalam prorsus Arthritidem in multis internis corporis partibus per vi-ces expertus erat; à quinquennio autem acerbos vesicæ urinariæ dolores crebrò repetentes, Dysuriam, & varia alia Calculi vesicæ Symptomata. Biennium erat, quòd ramenta calculosa, nucum putaminum instar concava, copiosè emingeret; annus autem, quòd his ramentis absentibus mucum cum urinâ redderet, qui in cretaceam abire materiem sole-ret. Et quod præprimis notandum, Podagræ accessu lotium eo muco carebat; Podagræ recessu scatebat eodem. Confirmat deinde hanc suam de Materie

Arthriticâ ideam Author eruditus variorum Scriptorum testimoniis. Quin etiam exemplis demonstrat calcaream Arthriticorum materiem non modò ad vias urinarias, sed quoque ad quævis alia corporis loca concretiones producere lapidosas.

Sanè quæ mihi hanc sententiam probabilem reddant, plures habeo rationes. Arthriticum hominem Nosocomium XV. mensium spatio aluit, qui ab annis quindecim tum colli vertebris, tum pedum manuumque ambarum articulis, calcaream materiem excreverat, & etiamnum excernebat. Primo tempore urinam pallidam & admodum furfuraceam emittere solebat; ultimo semianno, multo semper pure, unâ cum furfuribus onustam; denique multis ante obitum diebus, & limpidam & paucissimam. In cadavere nullus ullibi puris fomes: verùm ipse sanguis, qui incredibiliter paucus in corpore supererat, adeò polyposus fuit, ut vix guttula ejus inter secandum prodierit; quod, ut obiter notem, clarè ea confirmat, quæ *Part. 2. Cap. 2. de Puogeniâ* scripseram. Quod autem maximè ad rem nostram; Renes ambo in corticali suâ substantiâ crassi & ampli,

omninò arenosi erant, ita ut quâcumque in parte nitido semper cultro secarentur, novem semper arenam proferrent. Quippe calcarea materies hujus Podagrici, partim ad renes delata, videbatur jam urinam calcaream productura fuisse, nisi eadem vasorum urinam fecernentium ora obstruxisset, hincque tum urinæ secretionem ferè impedivisset; tum ipsam corticalem renum substantiam reddidisset arenosam. Calculosus cæterùm nunquam fuit.

Præterea relatus à *Sigismundo Koenig* ad Societatem *Anglicanam* casus Juvenculæ, quæ post enormes artuum dolores demùm in plurimorum, eorumdemque majorum, Calculorum vomitum inciderat: descripta *Weismano* Historia quinquagenariæ, quæ crudeles Arthritidis dolores perpeffa, tandem tum Intestino Recto, tum ipsâ vulvâ, plurimos excreverat lapillos: notata denique ab ipso *Clar. Adamo* enarratio *Schneideri* de Inviçtissimo Imperatore *Maximiliano II.*, qui Podagrâ gravissimâ conflictari solitus, Calculos in corde gessisse post mortem invenibatur: hæc, inquam, omnia Cl. Viri sententiam mirificè fulciunt.

Porro quod concavas Podagricus ejus

reddat has concretionem, id vel ideò est, quod Calculum in vesicâ habeat, ad quem applicata hæc materies, hanc formam induat necesse est, vel quod vesicæ ipsi, fortè contractæ, qualis Calculosorum frequenter reperitur, se applicando, eam figuram adipiscatur. Prius tamen enarrata Symptomata probabilius reddunt; & Catheteris, quem non adhibuerunt, ope, certum, ni fallor, fieret.

Tandem 3^o. compertum esse vidimus, calculosos homines ab *Anglicano* medicamento sic disponi, ut materies illa, toties descripta, jam in ipsâ eorum vesicâ lapidescat. Infaustum ergo remedium hoc tam à priori dici deberet, quàm tale esse experimentis comprobabatur.

§. VII. Ex omnibus hucusque dictis evidens demùm fit binas nostras in Calculo Methodos cæteris omnibus, hucusque per alios laudatis, tum præstantiores esse, tum constantiores. Curæ enim id mihi fuit, ut, quotquot eorum, qui alterutrâ curati, indagari poterant, quærerentur, examinarenturque sedulò, utrùm ab omnibus Symptomatibus immunes esse persisterent, necne; ut demùm, si relaberentur, ge-

nuinam relapsûs historiam cum Publico communicarem; at verò curæ perstant. Prima nostra Methodus verè *Britanica* est: eamdem tamen, æquali copiâ lactis ad aquam Calcis adjectâ, promptiorem felicioremque invenimus. Unde etiam eamdem *Stepfenianâ* Methodo, licet nonnulla cum illâ communia habeat, tum efficacior, tum humano corpòri per omnia tutiorem existimamus. Altera verò Methodus, quam compendii causâ, nostri Nosocomii Methodum, Illustrissimo autem Præsidi gratus habeo, numero plurimas constantes curas effecit.

Facile ex his omnibus patet, nec in nostris remediis, nec in omnibus per alios recensitis, vires inesse Lithontrip-ticas, quantumcumque id de suis multi jactitarint. Experientia sanè convincere omnes debuit, tum in paucioribus his, quos, *Anglicano* medicamento dudum frustra adhibito, sectione liberare à Calculo oportuit, tum in omnibus, quibus remedia nostra profuere. Quippe fuimus in eo Chirurgis Gallis fortunatio-res, qui, teste *Morando*, à nemine eorum, quos *Stepfenania* remedia juvant, id obtinere potuerint, ut se de-nuò Cathetere examinandos præberent:

dum interea nostri voto morigeri, Calculi, ejusque nonnunquam asperioris, præsentiam nobis demonstrarint.

Nunquid tamen Calculus Vesicæ, longiore tempore in Aquâ Calcis maceratus, non solvitur? Solvitur certò multorum mensium spatio, modò Aquæ Calcis aditus detur ad Calculum, auferendo sæpiùs id quod in ejus circumferentiâ pumicosum ab aquâ redditum fuerat; cæterùm minimè; ita demùm trium mensium spatio solvi præcipuam majoris Calculi portionem. Similiter in experimentis suis Calculos in Aquâ Calcis solvebat Doctissimus Vir *Carolus Alston*, famosus Professor *Edimburgensis*, scriptis clarus. Videatur in egregiâ suâ *Diss. de Calce vivâ, & Aquâ Calcis*. Verùm in Vesicâ humanâ neque Calculus scalpello abraditur, neque illibata virtus Aquæ Calcis ita vesicam ingreditur, ut in experimentis nostris. Non mirum ergo hominem, qui 1600. libras Aquæ Calc. spatio sex mensium biberet, jam post tertium illibatæ valetudinis annum adhuc Calculum in vesicâ gerere, ut exploratione Catheteris constat.

Quærat porrò nemo à me, quî fieri id, quî concipi queat, quod homo

Calculus in urinario systemate gerens, secernendi tamen exercendique urinam perfectam exerceat functionem; & adeò indolens vivat, ac si Calculus non haberet? Sufficiat rem, captu difficilem, observatu constare. Præcedentibus Partibus, maximè tertiâ, Observationis frequentiam plurimis exemplis demonstravi, quæ exempla ab Authoribus notata collectaque fuerant, priusquam Quæstio præsens existeret. Nunquid sive in humoribus humanis, sive in ipso urinario systemate, aliquid existit, quod applicatum Calculo, dolores Spasmosque excitet; quodque ipsum in quibusdam corporibus vel minimè, vel haud sufficienter adsit, ut creet dolores? At hinc ratio petenda, cur inter diuturna tormenta Calculosorum nonnulli lucidis fruantur intervallis? An tandem Calx, & potissimum *Uva ursina* id in humoribus, aut systemate urinario, demant, absorbeant?



CAPUT VI.

DE ANEURYSMATE.

- §. I. *Duo Aneurysmata curata, & Part. 4. descripta, egregiè curata monent.*
- §. II. *Aneurysmata non rarò cognitu difficilia, imò etiam impossibilia. Probatur primo exemplo Aneurysmatis ad Poplitem, quod ad vitæ finem usque Chirurgus imposuit. Anatome. Disquiritur an homo culpâ Chirurgi periisse credendus sit? Animadversio in Practicos, quibus Collegarum honori detrachere volupe.*
- §. III. *Probatur idem secundo exemplo inventi ad pectus Aneurysmatis. Sequuntur ad hos duos casus Corollaria Medico - Chirurgica. Quandonam compressio Aneurysmatis externa prodesse queat, nocere debeat.*
- §. IV. *Origo ac celer progressus Aneurysmatis arteriæ popliteæ, & amputatio cruris. Considerationes Medico - Chirurgicæ circa arteriarum interceptiones, ac Fungi Agarici ad abscissas arterias adplicationem. Hæmorrhagia lethalis, quamvis tanta adhibita esset in operatione prudentia. Anatome. Problemata circa hoc infortunium.*

nium. §. V. Varia Phenomena Aneurysmatum internorum, eademque palliandi Methodus.

§. I. **D**E DI anno proximè priore duarum sæminarum historiam, quarum altera compressione simplici, altera operatione, ab Aneurysmate in brachio curatæ fuerant. Caput præfens compositurus, jussi ambas in urbe quæri, & ad me adduci, quò constantiam curæ inconstantiamve cum Publico communicarem. Lætus vidi utriusque perfectam curam fuisse, ambas sanissimas esse, omnemque, quem vellent, motum brachio exercere posse. Unicè modò conquerebantur, quòd ad mutatas tempestates ingrata titillatio affectam olim arteriam afficeret.

§. II. Cognitio Aneurysmatum utinam certior esset; signisque munita Pathognomicis desisteret turpissimis erroribus ansam præbere! Hinc infortunia, quæ vel mihi, vel aliis, defectu horum signorum, contigerint, candidus enarrabo: quò demùm aut majorem in Diagnosi certitudinem, aut majorem saltem in pertractando eo prudentiam omnes adipiscamur.

Homo 37. annorum per omnia sanus, mense Octobri 1759. Erysipelate ad internum sinistri pedis malleolum se laborasse narrabat; eoque evanido, dolorem se ad ejusdem cruris Poplitem percepisse, deprehendisseque ibidem tumorem, qui mole ac dolore in dies augeteretur. Hisce compescendis Emplastro Oxycroceo admoto, non modò tumorem ac dolorem Poplitis auctos esse, sed integrum crus pedemque occupasse.

Hæc porrò narrabat Chirurgo, quem medio Januario hujus quem vivimus anni, ad se vocabat. Attentè exploratis ille omnibus, detexit ad caput internum ossis tibiæ quemdam veluti materiæ strepitum; in medio verò ejus, externoque capitis latere, materiem fluctuantem. Quantumcumque rem examinabat, malum à vi quâpiam externâ originem ducere deprehendere non potuit. Itaque crus ac pedem vehementer inflammatum esse cernens, cataplasma emolliens circumposuit illi. Alterâ die pars affecta abscessûs similitudinem hinc inde exhibuit, observatusque antea strepitus conticuit. Die tertio, crure ac pede detumescantibus, maturum ferè abscessum Poples referebat. Die 19. Jan.

turgens pure tumor, ac veluti pus hinc inde transsudando propellens, levi scalpelli ictu dilatabatur, effundebatque mox purulentam materiem, sed simul 4. vel 5. cochlearia sanguinis. Levamen tantum, ut in dies redeuntem sanitatem æger assereret. Nitrosis emulsis interea utebatur. Sexto verò demùm ab aper- turâ die, quis crederet unquam! Hæ- morrhagiam adusque animi deliquium passus est. Involvit ligavitque, quâ- cumque possibili arte, partem. Adve- niens mox Chirurgus citra guttulam ef- fusam sanguinis totum abstulit adpa- ratum. Sanguis igitur ultra non effluxit; debili tamen ægro ronchus in pectore auditur, defecit respiratio, & 12. ho- ris ab Hæmorrhagiâ elapsis moritur.

Re ego perceptâ, ad ædes me con- tuli, & emptâ examinandi veniâ, Aneu- rismaticum saccum pugni magnitudine inveni, qui ex parvâ origine, suo in collo vix digitum crassâ, in enormem hunc saccum abiverat. De corpore ab- latum in liquore servo.

Facilè prævideo multos his lectis fore, qui suis in arte Collegis condemnandis assueti, in Chirurgi sive ignorantiam, sive imprudentiam, acriter invecturi sint, ac si miserandus ille homo Chi-

rurgi culpâ periisset. Verùm antequam eò perveniant, rogatos eosdem volo, ut, vacuo à præjudiciis animo, ad sequentia mecum attendere velint.

1°. Aneurysmati generando nulla causa violenta præcesserat. 2°. Nulla Aneurysmatici tumoris signa ex anxietate ad compressionem, vel ex ejusdem pulsatione, aderant. 3°. Strepitus quidem percipiebatur; sed cum is & in Aneurysmate aliquando, nonnunquam etiam in tumoribus purulentis & aquosis observatur, ad quos Emphysema, sive ob aëris accessum externum, sive ab ejusdem generatione internâ, accedit; hinc cum nulla alia Aneurysmatis indicia adessent, strepitus loci ad aliam longè originem, quàm ad Aneurysma, referendus videbatur. 4°. Sex diebus continuis, apertus tumor pus, nullum verò sanguinem dedit; id quod alioquin in Aneurysmate, ablata resistentiâ, impossibile videtur. In aperturâ quidem suâ aliquot effluxere cochlearia sanguinis; sed quis Chirurgorum ignoret expanso vase cutaneo, eoque percisso, quamdam Hæmorrhagiam observari oportere? Sex fanè dies sine ullo sanguine aperto de vulnere transacti, quamcumque Aneurysmatis suspicio-

nem, si qua nata fortè fuisset, dispulissent. 5°. Et qui tum in Aneurysmate, tum variis aliis in tumoribus quandoque adest strepitus, jam pridè aperturæ evanuerat. E contrario 6°. communis inflammationis signa, Erysipelas nempe, aderant. 7°. Hæc inflammatio primùm malleolum internum occupaverat. 8°. Nihil verisimilius, quàm quod Erysipelas Metastasin ad Poplitem fecerit, relinquens malleolum. 9°. Inflammatio Erysipelatosa in abscessum abibat. 10°. Fluctuatio materiæ manifestò percepta est. 11°. Aperturâ factâ, pus & mox, & sequentibus exivit diebus.

Suam cuique sententiam integram relinquens, judico inculpatum Chirurgum fuisse, & concludo ita personatum Aneurysma esse posse, ut decipiat vel oculatissimos. Quo subinde contingente, necesse foret quosvis cordatos Chirurgos Medicosque in defensionem ejus, qui deceptus fuerit, unitos videri, & probè memores principii tum Naturalis, tum Evangelici: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facito.*

§. II. Confirmare idem potest historia sequens. Fæmina quadragenaria 17. Junii præsentis anni me accessit, con-

322 RATIONIS MEDENDI

querens à 3. vel 4. annis ægram se pectore esse : sputa quippe purulenta, subinde sanguine mista, se reddere, cor sibi palpitare, difficulter se respirare, vagosque experiri dolores. Lactasse quidem infantem sese, at verò cum indies emaciaretur, pejusque pectore haberet, ablactasse. Anni spatium menstruis se carentem, nempe lactationis tempore, nunc denuò à trimestri gaudere. Tandem adjunxit à Festo Pascharis, ex nullâ notâ sibi causâ, pustulam primò animedversam esse ad sinistri lateris thoracis costas, & quidem eo à latere sterni loco, ubi cartilagine infimarum costarum penè uniuntur, sterno jamjam inarticulandæ. Parvam quidem dudum mansisse, à quatuor verò retrò septimanis in tuberculum castaneæ magnitudinis abivisse.

Tumor examinatus, non pulsans, sed durus & elasticus, veram suâ non determinabat naturam. Eo igitur Emplastro Diabotanon tantummodò tecto, curam ad Phthisin Pulmonalem potissimum direxi. Spatio trium septimanarum nihil in tumore mutabatur; eo verò elapso sensim emollescebat, sita ut 17. Julii Apostema perfectum referret, manifesta que puris fluctuatio ge-

nuinam tumoris naturam nunc determinare videretur.

Suspicio itaque indurati, scirrhusi, aut cujuscumque aliûs mali, prorsum evanuerat; certitudo Apostematis aderat, adeoque ejusdem apertura vel ideò maximè suadenda erat, quòd Pulmo suppuratus fortunato casu viam sibi extrorsum quandoque capebat; quâ diu apertâ internum ulcus demùm evacuetur & sanescat. Duos ejusmodi casus sub oculis præsentis habebamus; tertium, eumque tristem lugentes, eo quod, contra monitum nostrum, Balneator salutare hoc incommodum præposterâ suâ arte delevisset, ægerque jam hecticè consumeretur. Et quantum casum tractabamus, jam vel ideò desperatum, quòd tumor à naturâ extrorsum ductus, sed ruptus necdum, iniquâ verò Chirurgi arte retropulsus evanidusque, nunc eundem in locum à nobis revocari nullatenus posset.

Igitur tumorem aperuimus, pusque & album & coctum eduximus. Erat autem pus illud ratione tumoris parcius; in fundo autem durius quidquam supererat. Igitur tumorem partim maturum, partim crudum esse concludentes, digestivum imposuimus, & Empl.

Diach. c. gum. , scopo maturandi totum
 teximus. Biduo elapso rediit. Horresce-
 bamus. Loco expectatæ maturationis
 Pulsus ibidem fortissimus in totâ latâ
 basi tumoris , digitumque repellens ,
 observatur : digito verò per aperturam
 immisso, horrendum Aneurysma obstu-
 pescimus. Itaque mox consolidandæ
 aperturæ gratiâ , Emplastrum ad Rup-
 turas Fernellii imposuimus , integram-
 que ferè consolidationem spatio trium
 septimanarum obtinuimus. Deinde tu-
 mor Aneurysmatis sensim est imminu-
 tus, & in toto tumoris ambitu sub costis
 manifestum Aneurysma pulsationis ve-
 hementiâ percipitur. Ita ut quod primò
 detectum fuerit , id modò veluti appen-
 dix sit, quæ à magno sacco orta sese inter
 costarum cartilagines insinuaverit.

De industriâ bigam hanc Aneurys-
 matum communicare volui, ut patefce-
 ret 1^o. nullum ferè morbum esse, in
 quo tum faciliùs tum turpiùs decipia-
 mur; 2^o. posse Aneurysma gigni sine
 ullo pulsu externo percepto; idque ve-
 rosimiliter tunc, quando in eodem nas-
 cente, mox laminæ concreti cruoris se
 ejusdem applicant parietibus; 3^o. posse
 in membranâ adiposâ, nascens Aneu-
 rysma tegente, inflammationem sup-

purationem ab affricu nasci; & copio-
 sum pus omnem ita motum suffocare,
 ut licet jam forsitan antea pulsatio quæ-
 piam adverti potuisset, eadem nunc
 minimè percipi queat; 4º. posse etiam,
 educto pure, adhuc veram mali natu-
 ram latere, si tumor residuus, explicatâ
 ad nº. 2. de causâ, non pulset: 5º.
 etiam educto pure fieri posse, ut in uno
 casu per duos dies, in altero per sex,
 copiosior cellulosa substantia, nondum
 consumpta, debiliorem Aneurysmatis
 pulsationem, si qua adest, adhuc suffo-
 cet; 6º. posse quoque reliquam hanc
 adiposam membranam in pus converti,
 atque integris sex diebus omnem Aneu-
 rysmatis pulsationem, suo effluxu, amo-
 vere: 7º. videri demùm ablatâ resis-
 tentiâ, vel arteriam subito frangi, vi-
 tamque cum sanguine profundere; vel
 extendi ita, ut latens olim, jam mani-
 festa deprehendatur: 8º. consultum
 esse, ut in posterum, dum nobis puru-
 lenti tumores exhibebuntur, quibus aut
 inflammationes, aut tumores duri atque
 ambigui dudum præcesserint, antequam
 pus adpareat; idque maximè iis in lo-
 cis, ubi dura tubercula minùs frequen-
 ter, quàm in collo v. g. aliisque glandu-
 losis in locis, purulenta pro parte fieri

solent ; ut , inquam , hîc consideratissimè procedamus : 9^o. oportere demùm , ut dediscant Chirurgi Medicos laceſſere , ut quidem Publicis Actis fecerint , jactando hos circa plurima incerta , intùs latentia , versari duntaxat ; se autem maximè externis , ideòque certis , occupari.

Cum optimo nostro Chirurgo *Leber* in hunc casum meditatus , cogitavi , num fortè compressio externa hîc non conduceret ? Attentior verò contemplatio nos docuit , vitium in externâ arteriâ locum non habere , neque ejus sedem , præcisè determinatam , ibi esse , ubi cartilaginee jam junctæ firmam basin præbeant. Verisimile maximè ex figurâ rotundâ esse , quod saccus sit , qui per rimam inter binas cartilaginee exurgat emineatque ; quippe propterea vel arteriæ intercostalis , vel cujuscpiam aliûs interioris , degenerationem denoter. Quia nunc egregius *Lancisius* clarè demonstravit compressionem simili in casu mortem accelerare , vitalibus quippe hinc angustatis , ab omni externo molimine abstinuimus. Quin & docuit eventus , ut mox monebam , pag. 324. id minimè indicari.

§. IV. Arteriæ *Popliteæ* Aneurysma-

tis novum exemplum habeo. Rarius id descriptum jam ter *Vienna* vidi. Primum enarravi *Part. 4. pag. 10.* Alterum mox communicavi. Tertium autem sic se habet.

Lanio quadratus 32. annorum me convenit 10. Junii proximè elapsi, narrans tres modò septimanas esse, quod fura sinistra sibi intumuisset; duas septimanas, quod ad Poplitem tumorem adverterit, dolentem quidem, & mole in gradiendo auctum. Examine paruit Aneurysma arteriæ popliteæ esse, cujus mole venas comprimente, crus ad furam intumesceret, & varicosum fieret. Ab aliis postea relatum est hominem ab alto per multos gradus cecidisse, antequam de crure conqueri cepit.

Vena brachii secta est; serum lactis cum Pulpâ Tamarindorum, Rob Sambuci, ac Nitro, copiosè datum; Decoctum adstringens cruri circumpositum; Ligatura idonea, quæ ab omni parte saccum arctaret, Spir. vini rect. intincta, adponebatur; & summa corporis in lecto quies imperata est. Ut autem exactiùs omnia peragerentur, hominem in Nosocomio servavi.

Hâc Methodo fura intra quatrimum egregiè curabatur; poplitæus verò tu-

mor indies crevit, & pugni demùm magnitudinem mole æquavit; ita ut, mense exacto, omnis per compressionem illum curandi spes evanesceret. Unde demùm ipsi seriò declaravimus bina modò superesse, quorum alterutrum eligeret: vel certam mortem, sive post calamitosum martyrium, sive inopinatam; vel amputationem ambiguam. Hanc ideò ambiguam diximus, quia & per se gravis ac periculosa est, & nesciebamus, quàm altè inciperet dilatatio: Aneurysmatica; quæ quidem si amputato crure altior, vix constringi idoneâ ligaturâ valeret; sin autem ligari posset, tamen impulsu sanguinis novum illicò faccum formaret.

Respondit Lanio rem naturæ aliquantisper committere se velle, & Nosocomio valedixit. Interea Balneatoris securæ commisit. Venam is secuit, mul-
taque adplicuit. Tandem primâ Augusti per amicos certiores nos reddidit ager de tumoris incremento & intolerabilitate dolorum; enixè petens, quò recipi in Nosocomium amputationemque inibi subire posset. Mox eum recipientes, invenimus tumorem longè extensio-
rem, inque latus productum esse; dolores autem tantos, ut ne opio quidem largiore sopirentur.

Hinc properandum esse rati sumus. Amputationem, præsentibus iisdem ferè Medicis atque Chirurgis, qui Lithotomiæ pag. 316. adstiterant, aliisque, *D. Leber* spatio 7. minutorum absolvit.

Quæsitum fuerat, utrùm arteriam majorem, atque unam alteramve minorem, ligaturâ, an *Fungi Agarici* applicatione, obturaremus? Considerabamus ab unâ parte ligaturam arteriæ tutissimam quidem semper haberi; non rarò tamen intercepto nervo ejusve ramulis, Convulsiones nasci, quibus ars non esset interno externove auxilio compescendis. Alterâ parte *Tom. 2. Acad. Reg. Chir. Par.* tria exempla inveneramus, ab egregio *Morando* relata, felicitis Agarici successus in crurum amputatione. Hinc eò ferè inclinassimus. Attamen *Parisiensis* exempla *Cruris* referebant, non *Femoris* amputationem. Cum igitur hîc de femoris amputatione ageretur, & quidem de eâdem longè altius, ne quid de sacco reliqui faceremus, instituendâ, ubi certè arteria longè majoris diametri esset; præterea cum exemplum in iisdem *Actis Parisinis*, in *Dissert. D. Louis*, pag. 395. referretur, quod Agaricum in amputato crure adeò inutilem demonstrasset, ut semihorâ

elapsâ totus adparatus auferendus esset, adhibendaque ligatura; rem dubiam experiri noluimus, sed majorem saltem truncum arte ligandum esse, minores verò Agarici fungo obturari posse, unanimi consilio decrevimus. Chirurgus itaque eo modo omnia perfecit, & soliti pulveris adstringentis loco totum vulnus Agarici Fungi pulvere crassè rexit, Instrumentum tornatile quoque ad arteriam aptè comprimendam adposuit.

Hoc pacto nos ab omni Hæmorrhagiæ metu exemptos credentes, turpiter tamen nos elusos vidimus; trihorio ab operatione, sanguine per universum transfluente adparatum, lectoque toto inde madente. Chirurgus, fasciis novis super vetera adductis, arctiùsque appresso stringente Instrumento, egoque Diacodio largiore, Hæmorrhagiam imminuimus, moderavimus, stitimus.

Saccus nunc erat amputatâ in parte examinandus. Arteria supra saccum naturalis magnitudinis demonstrabat amputationem debito peractam in loco esse. Arteria, non ut in casu pag. 319. descripto, uno latere, sed toto suo ambitu in saccum quaquaversum extensum, abiverat, excrescente seipimento membranoso, sed fursùm deorsùmque

abrupto, illum bifariam dividente. Nervus magnus adjacens totâ facci longitudine arctissimè cum eodem coiverat: ipsumque Aneurysma cum superiore portione Gastrocnemii inseparabiliter connatum erat. Unde hominem ita à motu minimo doluisse non mirabamur; quia faccus nervusque & musculus, unam exhibebant, eandemque concretam atque confusam massam. Membrana porrò ipsa postica facci, laterisque externi, adeò tenuis fuit, ut dum vi minimâ expandebatur, dilaceraretur. Quapropter id certum, quod, dilatâ operatione, dirumpi citò, subitamque facere mortem, debuisset.

Interim æger noster unâ atque alterâ horâ, postquam Hæmorrhagia cessasset, debilitari cepit, brevi dein frigescere, leviozem iterùm Hæmorrhagiam pati, continuò vomere, Pulmone angi, leviter delirare, tandemque vultu convelli. Horis 25. ab operatione elapsis obiit.

Examinavimus tunc feriò amputationis locum. Ligatura arteriam majorem aptè claudebat; nervum autem minimè comprehendebat. Fungus vasis suis perstrata adplicatus inventus est. Vulnus integrum pulvere fungi egregiè crassiusque tectum. Pectore aperto, cor ma-

ximum, at pallescens & vacuum. Vacua etiam omnia vasa majora, arteriosa, venenosa; exiguum modò gracilemque Polypum suâ in axi gerentia.

Hæmorrhagiâ inter operationem, ac trihorio post illam, natâ, homo hic tantum amisit cruoris, ut sine vitæ dispendio ultra amittere non potuerit. Levior postea per totum adparatum transfusio abstulit eum reliquum necessarium sanguinem, vitamque ademit.

Optimè tamen cum provisum Hæmorrhagiæ videretur, tum Ligaturâ, tum Fungo, tum Instrumento; quæri potest an Fungi hujus viribus nimum non tribuamus? An verò in posterum fortè præstaret majori arteriæ adplicare eundem, quia habet compressio suum punctum fixum ad os; reliquas autem duas tresve arterias, imò etiam venam majorem, quæ, ligatâ arteriâ, aliquando vice arteriæ fungens, terribilem Hæmorrhagiam producit, firmâ interceptione ligare?

§. V. Aneurysmata interna multa *Austria* habet. Plura curavimus Methodo descripta *Part. 4. pag. 22.* multa verò incurabilia manent. Habuimus hoc anno horrenda exempla, costarum remotarum, sterni elevati, motus aneu-

rysmatici terribilis supra mammam dextram, sine ullo motu ad regionem cordis, &c. Hos palliatis utcumque ærumnis solamur, omnem vigilantiam adhibituri, ut post fata eosdem examinemus. Mirè interim quosdam levare sequentia demonstrant.

Juvencula fortis, torosa, bene menstruans, 24. annos nata, finiente Septembri 1759. circa inferiora sterni dolere cepit, & quoddam Emplastrum loco admovit. Sed pederentim aliquid sub cartilagine ensiformi tumere percepit, ad tactum dolere, simulque fortiter pulsare, & somnos valde perturbatos efficere. Cum hæc ingravescerent, venit primò ad me 26. Febr. 1760. Cum Chirurgus & Assistentibus, eam examinans, deprehendi locum pulsanter, palmam manûs ferè æquantem esse, stanti quidem magis, minùs verò jacenti, percipiendum. Malum sensim cepit nocte ingravescere, ac tandem gradus conscendenti respiratio ferè omnis deficere. A pastu quoque pejus habuit. Maio mense minùs, Junio parum, Julio nihil ultra fœmina doluit; pulsatio minimè molesta superfuit modo. Ita quidem, ut jam optimè comedat, tranquillissimè dormiat, & graves ancillares labores,

indefessa omninò, liberaque pectore, peragat.

Ad inexpectatam hanc mutationem sumsit totâ die serum lactis, cum Nitro, & Cremore Tartari; cubitum verò petens $\frac{1}{6}$ sequentis : R. Pulp. Tamarind. Rob. Samb. Syr. Diacod. aa unc. 2. Laud. Liq. Syd. dr. $1\frac{1}{2}$. Et quia etiam nauseoso ac debili ventriculo, tum & segniori alvo prospiciendum erat, sumsit quovis quarto mane dr. med. Elect. Hieræ picræ. Optimè se nunc habens, pergit sero lactis cum melle quotidie uti, alterno autem die Paregorico.

Dubitabit fortè quispiam, utrum hæc femina verum Aneurysma habuerit, an potius Deuteropathicum à Ventriculo, Pyloro, Pancreate ? Idque 1º. quia haud insolitum hîc Medicos decipi, ut exemplis patuit, *Part. 4. cap. de Aneur.* 2º. Quia signa adfuêre hærentis cujuspiam labis in ventriculo, aut propè illum. 3º. Quia post multa solventia, & repetitam sæpiùs quartanam purgationem insigniter lucrata est ægra. Huic respondeo : Etiam si res ita haberet, conferret vidisse, quâ demum Methodo ambiguum hoc malum superetur. Attamen longè verosimilius Prothopaticam esse affectionem ; cum morbus medium

annum jam emensus esset, priusquam inciperet ventriculi incommoda sibi juncta habere; & antea cum optimâ functione naturali, solo tumore, dolore ac pulsu consisteret.

Fæmina 26. annorum mense Augusti 1758. brachia in alium, onus grave depositura, extendens, medio in pectore crepitum observabat. Paulo post œdæmate totius corporis affecta est; quod copioso Rob Sambuci dispulisse se credit. Tussis inde nata, sputumque sanguinis, vespertini quoque horrores, & pectoris dolores continui. Remediis apertis à Tussi multum, à spuro sanguinis penitus, ubi liberata erat, conquesta est 15. Martii 1759. internâ, eâque violentâ pulsatione os sterni sibi attoli videri. Examine instituto deprehendimus mediâ, eâque inferiore sterni parte totâ, ejusmodi pulsum, ut digitum, vi quasi, repellerentur. Cum adderet vehementius ibidem se ardere ac dolere, nec dorso ultra incumbere posse, suspicari Aneurysma debuimus. Tandem pulsatio, tumorque magnus, colli totius anteriora & lateralia occupabat; dumque se in lecto convertibat, os pectoris veluti sibi findi lamentabatur. Imò & supra sinistram orbitam pulsatio & dolor extende-

vinciam. Factum hinc, ut quotquot potui comparare Authores, diurnâ versans nocturnâque manu, seorsum notaverim quid singuli quique hanc in rem commentati essent: ut propria dein observata in Chartas conjecerim: hæcque demùm & varia & multa, cum Antiquorum doctrinâ contulerim. Atque hinc tandem nata est morbi utcumque methodica cum Descriptio, tum Curationis.

Bipartitus proin erit tractatulus. Principio paucis sistet Authores, qui de hoc morbo scripsere; simulque eorundem morbi cognoscendi & curandi methodum tradet. Dein dabit ejusdem morbi Descriptionis & Curationis methodicè tractandæ specimen.

CAPUT I.

SISTENS AUTHORES QUI HUNC MORBUM
TRACTARUNT, ATQUE EORUMDEM
OMNIUM GENERALE ARGUMENTUM.

Origo nominis.

VOCATUR, de quo agitur, Morbus, *Colica Pictorum*, vel *Colica Pictaviensis*, nomine admodum improprio.

Piĉtones seu *Piĉtavienses* vocantur incolæ *Galliæ Occidentalis* provinciæ, cujus primaria Urbs *Piĉtaviū* audit. *Franciscus Citesius Piĉtaviensis*, 1639. ediderat *Diatribam de novo & populari apud Piĉtones dolore colico bilioso*. Fatetur autem idem *Citesius* morbum non solis *Piĉtonibus* familiarem ab ipso sui initio fuisse, sed & simul *Armoricis*, *Santonibus*, *Engoulismensibus*, & toti fermè *Aquitaniæ*. Imò scribit ipse *P. Milonem*, *Henrici IV.* Medicum, hunc morbum *Lutetiæ* dudum observasse, Medicisque ejusdem adhucdum ignaris, indicasse: *Fernelium* sub idem tempus eundem observasse sub *Continuarum*, *Tertianarum* & *Quartanarum* *Febrium* finem: *Hollerium* malum *Britonibus* familiare scripsisse: ex *Droeti* scriptis patescere in *Picardiâ* 1572. eum fuisse epidemicum: ex *Langii* *Libr. 2. Epist. 38.* liquere morbum notum fuisse in *Moraviâ*, *Silesiâ*, maximâque inferioris *Germaniæ* parte: *Cratonis* *Epistolas de Paralyſi ex colicâ natâ* anno 1582. scriptas; necnon *Paracelsi*, ejusque *Antagonistæ Erasti* opera, idem evincere. Perperam proinde *Citesium* nominis autorem statuunt, inter quos *Theod. van Zelf*, *Belgico tractatulo* anno 1739.

4 DE COLICA PICTONUM

de Podagrâ & Scorbuto. Sed cum famam sibi maximam conciliaffet *Citesius* tractatu suo sanè lectu dignissimo, multi deinceps Authores ejusmodi Colicam observantes, & cum *Citesianis* de *Pictorum Colicâ* conferentes, Colicæ huic *Pictaviensis Colicæ*, seu *Colicæ apud Pictones popularis* nomen indiderunt.

Varia morbi nomina.

Variis nominibus indigitatur in scriptis Medicorum. *Pestiferam* Colicam *Paulus Ægineta* vocat *Lib. 3. cap. 23.* Quam eum appellatione & *Citesius* aliquando donavit. *Biliosam* Colicam dixere multi; quos inter *Milo*, *Citesius*, *Cahagnesium*, *Sennertus*, *Riverius*, *Craanen*, *Muys*. *Serosam* vocavit *C. Piso*. *Scorbuticam* plerumque esse *Schenkius*, *Eugalenus*, *Jungken*, &c. statuerunt. *Convulsivam* *Baglivus* & aliquando *Jungken*. Colicam *Notham* definivit *Cahagnesium* nonnullis in locis.

Authores juxta temporum seriem, qui de hoc morbo mentionem faciunt.

Priscis Medicinæ ævis ignotus videtur Morbus. Quamvis enim *C. Piso* conatus fuerit asserere eum pluribus in locis ab *Hippocrate* descriptum esse; ta-

DISSERTATIO. CAP. I. 5

men tanti Viri pace dixerim nimium contorta ab ipso fuisse citata *Hippocratis* loca. Vide *Tract. Pisonis de morb. ferof.* pag. 274. 275. *Edit Leyd.*

Castissimus Naturæ, post *Hippocratem*, observator *Aretæus Cappadox*, hujus morbi nullibi ullam fecit mentionem.

Paulus Ægineta, qui sub *Heraclio* ineunte sæculo vij. floruit, primus ejusdem meminit, *Libr. 3. cap. 18. & 43.*

Avicenna, *Cordubensis*, *Arabs* è stirpe Regiâ, florens medio xij sæculo, in *Paralyseos* historiâ paucis hanc Colicam tetigit, *Æginetam* citans, & ferè totum sine addimentis referens.

Altum posthac silentium morbi hujus apud Authores, usque ad xvj. sæculum ferè medium; ex quo plerique omnes describere eum occœpère.

Andreas Laurentius, *Henrici IV*, *Galliæ* Regis Archiater, necnon *Monspelienfis* *Academiæ* Professor, exunte xvj. sæculo edidit *Hist. anat. hum. corp.*, in eâque morbum, ceu pertransiens, describit.

Felix Platerus, *Basiliensis*, *Tom. 1. Prax.* edit anno 1602. hanc Colicam delineat.

Carolus Piso, *Parisiensis*, anno 1618,
A iij

6 DE COLICA PICTONUM

Librum edidit *de morbis à serosâ colluvie & diluvie ortis*; graphicè descripsit hanc Colicam, quam primò à sese ait observatam apud Religiosos Cœnobii *Bellipratensis*, anno 1596. post in opulentissimo Cœnobio *Stabulensi*.

Daniel Sennertus, Vratislaviensis, qui *Pisonis* ævo floruit, testantibus ab ipso anno 1609. operibus, variam hujus Colicæ mentionem fecit. Vide Lib. 1. part. 2. cap. 37.

Jacobus Cahagnesi, *Cadomensis*, Medicinæ Professor regius anno 1616. *Cadomi* edidit Libellum, cui titulus: *Brevis facilisque Methodus curandarum febrium*; cujus ad calcem adjecit peculiare caput de *Colicâ Pictaviensi*, eive simili.

Nicolaus Fontanus, Amstelodamensis in *Florilegio*, anno 1637. edito, de hac Colicâ sermonem habet.

Franciscus Citesius, Pictaviensis, Ludovici XIII & Cardinalis Richelii Medicus, necnon Facultatis Medicæ *Pictaviensis* Decanus, 1639. edidit, quam mox laudavi, *Diatribam de novo & populari apud Pictones colico bilioso*; quem circa annum à nato Servatore 1572. exortum esse scribit. Omnium optimè de eo differuit, magnumque *Salmasium*

hoc morbo ferè confectum, & à nullis Medicis levatum, sanitati reddidit, ut ipse *Salmasius* testatur. Supra jam vidimus ex *Citesio* morbum innotuisse *P. Miloni*; *Fernelio*, *Hollerio*, *Droeto*, *Langio*, *Cratoni*, *Paracelso*, *Erasto*.

J. B. ab Helmont, *Bruxellensis*, qui anno Domini 1644. obiit, de hoc morbo loquitur *Libr. de Flat.* pag. 401. *Libr. à sede animæ ad morbos* pag. 281. Et *Libr. cui titulus Jus Duumviratus* pag. 289.

Lazarus Riverius, Medicus Regius, ac Professorum *Monspeliensium* Decanus qui sub medium sæculi xvij. floruit, *Prax. Med. Lib. 10. cap. 2.* fusè hanc Colicam tractat.

Joannes Jacobus Wepferus, qui medio sæculo elapso floruit, Epistolam scripsit *Scahusiæ Helvetiorum*, *Vratislaviam* ad *Sachsum*, cujus argumentum versatur circa *Paresin post Colicam ex vino*. Ait ejusmodi ægros sibi ab aliquot retrò annis plurimum negotii faceffivisse. Extat Epistola hæc in *Miscell. nat. curios.* anni 1671.

Daniel Puerarius, Professor *Genevensis*, anno 1678. edidit *Thomæ Burneti Thesaurum*, cum observationibus propriis; longè latèque super hoc morbo

8 DE COLICA PICTONUM

differuit, in Observ. ad Libr. 3. sect. 48. subsect. 13.

Thomas Sydenham, ingens *Angliæ* fidus medicum, paucis rem attigit, process. integr. pag. 605. *Edit. Leyd. 1741.*

Thomas Willisius tract. de animâ brutor. cap. 9. Paralyfin ex Colicâ natam exponere molitur.

J. H. jungken, Med. Prax. Lector edit. prax. *Francof. 1689.* pauca in eadem commentatus est.

N. Craanen, *Lugdunensis* primò Professor, *Brandemb.* Electoris dein Medicus, circa finem superioris sæculi in *Lum. rational. Med.* cap. 5. verba de hoc morbo nonnulla fecit.

Eodem circiter tempore *J. Muys*, Medicus *Batavus* in *praxi Medico-Chirurgicâ rationali* Decad. 6. obs. 10. meminit Paralyseos utriusque brachii post Colicam biliosam : at verò ut rarissimum hisce in oris morbum notat.

G. Baglivus, *Romanus*, sub *Innocentio XII* & *Clemente XI*, Professor, in *prax. Med.* Part. 1. cap. de Colicâ multa egregiè differuit, quæ ad hunc scopum pertineant.

J. B. Bianchus, *Taurinensis*, in *Anatomiâ* Professor, in *Hist. Hepaticâ* 1725. editâ, hanc Colicam describens, mul-

tus primò est in aliorum Authorum referendis opinionibus, dein statuit esse morbum gravissimum, pertinacem, curatu difficillimum; denique Lectores suos mittit ad *Citesii* de hoc morbo Tractatum.

Anonymus Author Amstelodamensis Medicus extat in *Eruditorum Diariis*, quæ vulgò *Bibliothèque raisonnée* appellitant, dignus profectò qui ob multa, quæ profert, egregia, attento legatur animo. Vide *Biblioth. raison. tom. 8. art. 2. & tom. 9. part. 1. & 2. Acta Edimburgensia* quæ inter tot præclara inventa de hoc morbo nihil habent, tribus diversis in locis *Anonymum* hunc laudant.

Theodorus van Zelst, Beverovicus, Medicus, anno 1739. *Belgicè* edidit Tractatum de *Podagrâ & Colicis scorbuticis*, in quo nonnulla de hoc morbo sanè non contemnenda; sed quæ tantùm ex usu sunt, moras ducente morbo: nam quæ in mali primordiis requiruntur, ea ne tetigit quidem Author; nec illum etiam vidisse unquam à principio morbum, ex tractatu ejus admodùm credibile fit.

Immortalis Boerhaavius in nullis editis à sese operibus super hoc morbo disseruit; neque etiam toto ferè quadrien-

10 DE COLICA PICTONUM

nio , quo assiduus ipsius in privatis Institutionum ac Praxeos Collegiis auditor fui , verba de eo fecit. An quia publicis eum reservare Lectionibus maluit? Utique in Lectionibus *de morbis Nervorum* , annis 1731. 1732. 1733. 1734. publicè habitis , cap. 2. sub titulo : *de Morbis ex affectione Nervorum abdominalium natis* , mira de eo , & egregia protulit , quæ ex dictitantis ore exactè exscripsi. Quumque Lectiones hæ typis nondum excusæ sint , obstrictum me arbitror , ut , quæ huc pertineant , publici faciam juris. En ipsius verba: Lect. 22. cap. 2.

Sententia Boerhaavii super hoc morbo.

» Quandoque homines fani (cente-
 » nos vidisse me credo) nullam cau-
 » sam incusantes , incidunt in dolo-
 » rem intolerabilem circa umbilicum ,
 » qui omni remedio resistit ; instar te-
 » rebræ hæret ad Intestina tenuia. Sub-
 » sequitur color pallidus , flatus , de-
 » bilitas quædam. Hi , postquam binos,
 » ternosve Paroxysmos passi sunt , do-
 » lore colico se dicunt laborare. Sed
 » incipiunt perdere carnosum habitum
 » ad musculos moventes humerum ,
 » plus ad brachium & ulnam , sed ma-

„ ximè musculorum qui movent Car-
 „ pum, Metacarpum, digitorum Pha-
 „ langes : ita ut ab humero adusque
 „ ungues, ossa tantum & tendines,
 „ membranasque videas. Tandem mor-
 „ bus ille tendines alligat ad Vagi-
 „ nas, & omnes illæ partes graciles-
 „ cunt. Morbus ille frequentissimus.
 „ Nihil sentierunt, nisi dolorem ad
 „ umbilicum, ubi ileon intestinum.
 „ Clysmata aliaque alvum stipatam ne-
 „ quiverunt movere. It malum, redit-
 „ que. Effectus semper est Emaciatio
 „ dictarum partium. Si diu duravit,
 „ pedes & tibiæ, & femora pariter af-
 „ ficiuntur. Vocatur à Medicis *Colica*
 „ *Piætonum*, quibus hominibus moles-
 „ tissimus observatus est.

„ Quid mirabilius quàm quòd nervi
 „ in Mesenterio aut Intestinis affician-
 „ tur, & inde pereat actio dictarum
 „ partium. Non est quod dicas nervos
 „ communicare, & hinc fieri: nam unde
 „ nam perit pinguitudo? & cur non
 „ alibi? Pinguitudo quippe ita perit,
 „ ut Vaginæ tendinum cum iisdem con-
 „ crescant, & vaginæ cum Periosteis,
 „ vel aliis tendinibus.

„ Pendet à singulari proprietate, his-
 „ ce in Nervis observatâ : quam expli-

„ care nemo potest ex Legibus humani
 „ corporis.

LECT. XXIII. CAP. II.

„ Circa discessum heri proponebam
 „ morbum notissimum *Colicam Picto-*
 „ *num*; unde natus morbus in artubus
 „ superioribus dictus *Paresis* five *Re-*
 „ *missio*: eumque in ortu, sede, effecti-
 „ bus, descripsi. Præcipuè mirandum
 „ quòd à nullo alio ortu oriatur: (Pa-
 „ resis enim tantum à Nervis abdomi-
 „ nalibus affectis): & quòd non modò
 „ spiritus ibidem afficiat, sed quòd pin-
 „ guedinem crassiorē, arteriosi san-
 „ guinis sobolem, intercipiat, ac graci-
 „ litatem siccitatemque inducat: unde
 „ tandem, tendine concrecente, im-
 „ mobilitas.

„ Quicumque hunc morbum bene
 „ observant, dicunt in opulentissimâ
 „ urbe, *Amstelodami*, eum esse fre-
 „ quentissimum. Pictoribus eum oriri,
 „ iisque qui pigmenta de plumbo pa-
 „ rant, qui fundendo plumbo operan-
 „ tur, maximè qui vetus plumbum pu-
 „ rificant, & utensile reddunt, unde
 „ pessimus fumus oritur; hos omnes eo
 „ morbo affici. Frequens est & iis, qui

20 per plumbum in fornace figulinis va-
 20 lis vitro incrustandis operam dant :
 20 iis quoque qui opulenti redimunt
 20 oleosa , fortia , spissa , Vina Rhena-
 20 na , habentia quid dulcis , quod sus-
 20 picor esse à plumbo. In *Germaniâ*
 20 suspensus fuit Mercator , qui adul-
 20 terando sic vinum ditissimus factus
 20 erat. Fatalis ars fortè adhuc viget.
 20 Colorem fulgentem habet vinum il-
 20 lud , gustu mite est quasi sacchari sa-
 20 turni quid admistum habens : & quo-
 20 niam eos , qui tale vinum bibunt ,
 20 sic affectos vidi , suspicor à plumbo
 20 esse.

20 Multos curandos habui , quibus
 20 quatuor extremos artus planè exsicca-
 20 tos vidi ; sed per succum mitiorum
 20 antiscorbuticorum restituti sunt ; per
 20 Balsami *Peruviani* , de *Copayba* , as-
 20 siduum usum , per saponis *Veneti*
 20 usum quotidianum , per frictiones
 20 externas solius abdominis , per em-
 20 plastra abdomini , non artubus appli-
 20 cata , adhuc hoc anno plures curavi.
 20 Discimus inde quomodo affectio-
 20 nes horum nervorum habeant in-
 20 fluentias in remotas partes , & agant
 20 omnium humorum lentissimè moto-
 20 rum alienatione.

ET LECT. LXXVIII.

De mirâ Nervorum distributione fusè
agens, rem sic explicat :

» Sequitur jam mirabilis constitutio
» artuum superiorum. *Galenus*, *Vesa-*
» *lius*, & optimè *Eustachius*, docent
» quòd ad solos humerum, brachium,
» carpum & digitos, ferantur quinque
» ingentes nervi, mirè implexi, sub
» axillis distributi, & evanescentes in
» hunc artum. Unus *Eustachius* appin-
» xit nervum communicantem cum
» quinque paribus hisce, facientem
» primam causam morricem, qui ra-
» mus habet commercium cum nervis
» viscerum inferiorum.

» Nihil mirabilius, quàm quòd Pa-
» ralysis absoluta artuum superiorum
» cum exsiccatione oriatur, à *Colicâ*
» *Pictonum* hærente in solo mesente-
» rio. Morbus creberrimus est; & patet
» hinc commercium esse maximum in
» his nervis.

Acta Parisina, tota quanta, memo-
rabile nihil, quod huc spectet, refe-
runt.

Ephemerides naturæ Curiosorum, non-
nulla habent, quæ scopo nostro inser-

viant ; quale quid pag. 6. de *Wepfero* citavi ; cæterum videntur cum allegatis Authoribus omnia convenire.

Acta Edimburgensia nihil continent, quo morbus hicce illustrari queat.

Omnia Authorum observata de Diagnosi hujus morbi.

Omnes memoratos Authores sedulò pervolventi constabit *Colicam Pictonum* eum morbum esse, ubi violentissimus,isque perseverans diù dolor, ventri innascitur, cum alvo nullis irritamentis referandâ, abdomine introtracto, vomitu, vigiliis, & subsequente Paralyfi, aut Convulsione, aut Lethargo, aliisque pessimis Symptomatibus.

De Causis proegumenis.

Ex iisdem colligentur *Proëgumena* Cause hæc esse : Contagium, Febres malè curatæ, præcipuè intermittentes ; Temperamentum siccius ; Vina varii generis, Vina plumbi præparationibus adulterata ; Plumbum ipsum ; Temperies scorbutica, rheumatica, arthritica, podagrica, melancholica, atrabiliaria ; Pituita vitrea ; Acor ventriculi &c. ; menses suppressi, Lochiæ ; Meconium ; Lac colostratum ; Dentitio ; Venena

16 DE COLICA PICTONUM
varia; sex rerum non naturalium abusus.

De Causis procatarcticis.

Procatarctica Causæ ipsis numerantur; inhibita Perspiratio; Ira, aliave animi Pathemata, humores multum exagitantia; Victus in otio, soloque uliginoso opiparus; nonnulla Vina; anni Tempestas autumnalis, hyemalis, borealis; ac præprimis pertinacior Alvus.

De Causâ proximâ.

Causa proxima horum Authorum quibusdam censetur biliosa materies inter ipsas effusa membranas; serosa aliis; convulsivus quibusdam motus audit; aliis spasmoticus; denique conditio talis, quæ ineffabili prorsus modo nervos adficiat.

De Prognosi.

In *Prognosi* dixere, Colicam hanc terminari vel in mortem, vel in majorem minoremve Paralyfin; hancque Paralyfin morbi Crisin esse, difficilem curatu, longamque; vel etiam in Lethargum nonnunquam, sæpè in Convulsiones, quæ essent lethales, aut secundum alios, alio quàm alio tempore discriminis pleniores.

De Curatione.

Curationem vario modo varii aggressi sunt. Conveniunt omnes ferè in Ene-
matum usu : quæ *multa* plures ; quæ ob-
nitente naturâ *pauca* prudenter appli-
canda nonnulli ; quæ *molliâ*, *discutien-*
tia, *eccoprotica*, ferè omnes ; quæ *for-*
tia penetrantia, unus alterve, præscri-
bunt. Plerisque etiam, ubi plethora ad-
est, & ferox malum, *Vena sectio* arridet ;
quam eandem tamen alii vituperant.
Purgantium usum quidam Pareseos, imò
& mortis causis annumerârunt ; nonnulli
utcumque *suspectum* habuère ; alii eo-
rumdem *ne meminerunt* ; *lenissima* ple-
rique præscripserunt, quidam *Drastica*.
Emeticorum repetitus usus tum in Pro-
phylaxi, tum in Curatione, suis non
caruit encomiis. Quin nec defunt Me-
dici, qui res actu frigidas affatim co-
medendas, ipsamque aquam gelidam,
intùs extùsque adhibendam, imò nivem
ventri obvolvendam, audacter scribant.
Neurotica in arte dicta à paucis com-
mendantur. Laudârunt alii *Sudorifera*,
quæ detestantur alii. *Balneorum usus*
encomio multorum gaudet, aliorumve
methodo exulat prorsùs. *Opium* suspec-
tum nonnullis, Pareseos causa aliis,

quibusdam egregium remedium, sed cautè dandum, audit. *Antiscorbutica* ferè omnes vocârunt in usum. *Asininum lac* laudibus apud nonnullos quàmplurimis insignitur. *Saponacea & Balsamica* hinc inde præscripta legimus. *Medicati fontes* suâ etiam laude haud caruere. Partes paralyticas ipsas *fricant* omnes *inunguntque*; nisi quòd unus aut alter totam frictionis & inunctionis vim in solum abdomen converti velit. Molliore ad fricandum materie utuntur quidam, penetrantior alii; alii iterùm Nasturtio cum aceto fortissimo tulo membra ante fornacem fricant. Commendatur ipsa partium paralyticarum cum Urticis instituenda flagellatio.

Atque hæcce suffecerint, ut quæcumque ab Antiquitate remotiore in hoc usque sæculum circa hunc morbum dignoscendum curandumque notata fuerint, liquidò constent. Multa profectò, eaque egregia, multi dixere; sed confusè adeò, & obscurè, ut expositionem variorum in eo observatorum phænomenon adæquatam, & juxta hanc expositionem formatam legitimam curandi methodum, frustra inquisiveris.

Sed simul constat citatorum authorum quosvis de morbi tum naturâ cau-

sisque , tum curatione , veri quidem aliquid protulisse ; exactam verò ejus historiam Medicam exarasse , curandique methodum tradidisse neminem ; immortalem ubique si exceperis *Boerhaavium*. Is quippe unus ex veris Artis fundamentis pauca protulit , sed verissima ; quæ sola viam sternant , quâ ii , quibus explicare phænomena , & curam legitimam tradere , animus est , incendant oportet. Hâc unicâ viâ morbum purè analyticè meditor tractare.

CAPUT II.

EXHIBENS COLICÆ HUIUS DESCRIPTIO-
NIS ET CURATIONIS METHODICÈ
TRACTANDARUM SPECIMEN.

§. I.

De morbi signis.

SI dolor fixus , plerùmque ferocissimus , prope umbilicum , cum inani prorsus applicatione Enematum , Epithematum , Cataplasmatum , remediorumque ore assumptorum , imò potiùs , cum dolorum augmento , cum ventris intro-
tractione , contra quàm in aliis Colicis

20 DE COLICA PICTONUM

contingit observare, cum Podicis sæpè clausurâ firmissimâ & introtractione, cum vomitu, febre majore minoreve, pervigilio, &c. *Colicam Pictonum* vocant.

Sin & convulsiones accedant, brevique sequatur major aut minor Paralysis, eò audaciùs id ipsi nominis imponunt.

§. I I.

Causæ proegumenæ & procatarcticæ.

Antecedunt hanc Colicam 1^o. *Assumptæ venena*. Ita *Wepferus*, *Ramazzinus*, *Anonymus Amstelodamensis*, & imprimis *Boerhaavius*, statuunt. Estque frequentior quàm passim credunt, hæc antecedens causa. Hinc Pictoribus, tot plumbi præparatis, aliisque venenis, utentibus, admodum familiarem affirmant. Quare *Boerhaavius* inter præcipuas morbi causas hanc statuit 1^o. Quia, ut ait; frequens observatur iis, qui plumbo parando, purificando, fundendo, in pigmentis utendo, fictilibus vasis eodem incrustandis, victum quaritant. 2^o. Quia frequentissima observata est hominibus vino plumbi præparationibus adulterato, utentibus, aut olim usis.

Accensetur quippe plumbum Toxi-

cis, quæ constringendo, obstruendo, exsiccando, citâ vel lentâ morte perimunt. Sic *Boerhaave* Instit. §. 1143. Et fusiùs hoc explicat, in *Chemiæ* Part. 2. process. 171. Agens enim de *Cerussâ*, „ Pulvis ille tenuis, inquit, inspiratione ductus in pulmonem Asthmata creat, terribilia, insanabilia ferè, tandem lethalia. Si ore receptus deglutitur cum salivâ, pessimos creat morbos visceribus, languores. debilitates, dolores, oppressiones intolerabiles, tandemque mortem. Terra hæc mala; at quotidiana videntur apud eos, qui plumbum quomodocumque tractant, maximè autem qui album plumbi conficiunt. Caveant homines venenum, quod odore carens & sapore, tantò pejus afficit, quò irrepit rectiùs, nec se manifestat, nisi in devictis jam corporibus.

Antecedunt 2^o. *febres* continuæ intermittentesque malè curatæ. Plurimi Authorum recensitorum id passim affirmant. Manent hinc obstructions viscerum facilè in Hydropem, Scirrhus, &c. mutandæ: manet hinc scorbutica dispositio, ut pulchrè notavit *Sydenhamus*; qui post *Peruviani* Corticis usum

frequentes reperiit Hydropem & Scorbutum : quæ Scorbutum attinent, ea mox explicabuntur.

Antecedit 3^o. quoque *Dispositio humorum acris* Scorbutica, Rheumatica, Podagrica, Melancholica. *Sennertus, Schenchi*, *Eugalenus*, *Anonymus* & *Boerhaavius* sive in morbi describendâ naturâ, sive in tractandâ ejusdem curatione, Scorbutum maximè videntur incusasse. Porro perquàm similes & affines Scorbuto reliqui mox adlegati morbi deprehenduntur; dicente ipso *Boerhaavio* Aphor. 1490. » Arthritidi, » Podagræ, Scorbutoque agnatus morbus, Rheumatismus. Ita quidem, ut plurima symptomata habeant inter se communia, neque etiam in origine multùm à se invicem discrepent. Qui proin apud plerosque Authores, & maximè apud magnum *Boerhaavium* singulorum horum morborum ritè examinârit historiam, comperiet vel absque *Pictaviensis Colicæ* factâ mentione Colicam cum Convulsione, Paralyfi, &c. in Scorbuti, Podagræ, Rheumatismi, ac Melancholiæ tradendâ descriptione, delineatam esse. Quotquot etiam exempla adferuntur ab Authoribus, pleraque omnia demonstrant in Prædispositione simile

quippiam latuisse ; quæque observavi ego, utique vini usui, spirituosorumque, vel Scorbuto, eive agnatis morbis, multum deferre debui.

Antecedit 4^o. *impedita perspiratio*. Hanc causam *Citesius, Baglivius & Anonymus* allegant : ac pessimè eos affici, qui perspirationem impeditam patiuntur in pedibus, multiplici exemplo *Baglivus* demonstrat ; testaturque experientia quotidiana pluribus hanc ob causam Colicos dolores solemnes esse. Plurima Scorbutorum, Rheumaticorum, Arthriticorum, Melancholicorum symptomata, ex impeditâ aut imminutâ perspiratione exsuscitantur, exasperanturve. Videantur Authores, & maximè *Boerhaavius* super his morbis. Unus *Sanctorius* hoc pluribus explicat Aphorismis. Hæc impedita perspiratio vice fungitur procatacticæ causæ.

Animi Pathemata, humores multum exagitantia, in procatacticarum causarum classe haud infimum obtinent locum. *Riverius* Libr. 10. cap. 2. iracundi exemplo hoc confirmat. Ira in Melancholicis, Podagricis, &c. multum furens observatur sopitos excitasse Paroxysmos. Novi quibus ferè restitutis ira, vel subitus terror, dolorem ventri con-

ciliet illicò, mox artubus; motumque eorumdem debilem per aliquot dies debiliorem reddat.

Victus in otio opiparus à Pisone & Anonymo inter has causas quoque recensetur, nec fanè immeritò: accumulatur quippe iis hominibus alimenta minùs aptè subacta & facilè in acorem degenerantia in Intestinis, adeòque anam facilè præbent nascituræ Colicæ.

Vinum, aliique valdè simulantes, atque acescentes potus huc referuntur à *Pisone, Wepfero, Citesio, Cratone, Riverio, Puerario, Anonymo, Boerhaavio*. Dictus *Helmontio* Ventriculi acor, & per Archæum ad artus demandatus, huc etiam referri potest. Vina acidam acrimoniam apta nata sunt inducere; unde *Boerhaavius* Institur. §. 760. de Acrimoniâ ex vinis acidis aut acetis nata differens: „ præ cæteris nimio usu assumpta, ait, „ acre, acidum, serum facit, unde „ Rheuma, Podagra, & similia. Stimulantes liquores acrimoniam generant adhuc pejorem. Vina recentia observantur hîc perquàm noxia; quia multum adhuc Gas sylvestris, Nervis adeò inimici, & spasmos anxietatesque enormes sæpè excitantis. Vina plumbatis maximè adulterata incusant *Wepferus* &

& *Boerhaavius*. Vina nonnulla acria, austeriuscula, ab optimis Authoribus vim peculiarem huic excitando morbo habere observantur. Videantur in *Miscell. Academiae Naturae Curios.* Dec. 1. a. 2. obs. 32. & a. 4. obs. 30. *Crato* quoque hinc Colicae apud *Moravos* causam deduxit. Et scitè *L. Lemnius* Lib. 1. cap. 15. de *occ. nat. mirac.* narrat *Batavos* ex vini *Pictaviensis* potu adeò morosos reddi, ut uxores pugnis excipiant; à *Rhenano* autem aliove generoso vino adeò blandos fieri, ut easdem osculis impetant.

Anni tempestas autumnalis, hyemalis, borealis, causis accensetur excitantibus. Nascitur hinc impedita perspiratio, & lentior per exteriora motus: hinc necessariò major,isque noxius motus in interioribus; & acriorum alioqui exhalaturorum retentio.

Tandem *Alvus* diù pertinaciterque clausa à *Citesio*, *Anonymo*, aliisque excitans dicitur causa. Ut enim Colicus dolor simplex oritur sæpè à retentis, adeoque & stimulantibus excrementis; ita ex persegni in Prædispositis hinc poterit *Pictonum Colica* nasci.

§. I I I.

Prognosis.

Prognosis hisce ferè describitur.

Colica Pictonum si vel spontè, vel facili operâ solvi contingit, spatio 1. 2. septimanarum transit in sanitatem.

Sæpè Mensem unum durat alterumve, & necat: rarò, quòd sciam, citiùs occidit.

Aliquandò, vertentibus annis, sub hyemem redintegratur, idque quatuor vel quinque sibi subsequenter annis.

Abit nonnumquam in Lethargum.

Sæpè in Convulsiones transit lethales.

Ut plurimùm in Paralyfin supernorum infernorumve, imò omnium Artuum simul abit.

Colica cum ipsâ Paralyfi sæpiùs redintegratur per aliquot sibi subsequentes annos.

Quin & in Hydropem mutatur post Paralyfin, eumque ut plurimùm lethalem.

Colica aliquando Paralyfin comitem habet, sine ullo dolorum remissu.

Vomitùs perpetuus, haud sistendus; Pulsuum intermissio, debilitasque; Fœx alvina vel nulla, vel per longum tempus

pauca, dura, parva, alba, ovillorum stercorum instar; Convulsio, Lethargus, Cæcitas, Aphonia; doloris post adhibita remedia augmentum; Hydrops post Paralyfin; frequentia sunt præfagia periculi in hoc morbo, vel mortis.

A Plumbo, à vinis variâ Plumbi præparatione adulteratis, strenuè diùque, in corpus acredine humorum magnâ & inveteratâ laborans, ingestis, natâ hâc Colicâ; magni & longi moliminis est curatio.

In corpore gravissimâ Podagrâ affici consueto, jam dudum statis haud affecto temporibus, admodum mala.

Ulcusculo nato in pede, perpetuò manente, præcipuè in podagrico, morbum levat.

Quæ recidivas habet plures, easque posteriores prioribus graviores, ferè lethalis.

Quæ diuturna, quæ cum perpetuâ ac perfectâ deglutiendi retinendique impotentiâ, pessima.

§. I V.

Inspectio anatomica.

Cadavera hoc morbo defunctorum exhibuère inter Jejuni tunicas tumorem

Anserini ovi magnitudine, sinceram Bilem, eamque æruginosam, profundentem. Hunc *Milo* anno 1592. demonstravit, præsentem *Citesio*. At morbi symptoma hîc potius quàm causa fuit; ut ipsa docent phænomena morbi. *C. Piso* de coll. fer. sect. 4. cap. 2. demonstravit in ejusmodi cadavere copiâ haud parvâ feri Encephalon repleti, ubi Cerebrum locatur; totum spatium spinalis medullæ, nervosque hinc inde in vertebrae propagatos, in aquâ plurimâ innatare; aperto demùm Cerebello, non solum Ventrículum quartum aquâ scaterere, sed & substantiam ipsam eâdem prægnantem totamque imbutam. Hinc egregius Author morbi totius causam proximam sibi visus est intellexisse, & systema suum de morbo hoc ex feri copiâ & situ nato confirmasse. At pace *Manium Pisoniorum* dixerim hoc exin deduci non posse. Potuit quippe serum natum fuisse post Colicam; quando, reddito prius corpore paralytico, humida inertia & vappida, solidaque flaccida, feri generandi occasionem præbere potuerunt. Hoc longè videtur priore probabilius. Estque hîc egregiorum Virorum in perscrutandis cadaveribus solertissimorum frequens error, ut morbi

causam statuunt id, quod præter naturam in iisdem detexere; quamvis id ipsum sæpius effectus sit, quam causa morborum. Idem iudicium esto de observ. vj. Lib. 1. *Boneti sepulchr.* ubi cada-
ver post hunc morbum exhibebat He-
par magnum & obstructum, Vesicam
felleam nigrâ bile turgidam, Ventricu-
lum humore viridi extensum, Colon
flatibus durisque fæcibus expansum,
Cerebrum & medullam spinalem tenui
lymphâ madida. Ut & de iis quæ ibidem
narrantur in sect. 14. Lib. 3. de plurimo
fero subpallido inter utramque Menin-
gem reperto. Sapienter ergo egregius
Wepferus Mesenterii Inflammationem
in simili à *Spigelio*, & Mesenterii abs-
cessum, totumque abdomen pure reple-
tum à sese detecta, nequaquam ut morbi
causas, sed vel morbi, vel præposteræ
methodi effectus recensuit. Cæterum
sterilis admodum est Historia medica
dissectionis corporum hoc morbo de-
functorum: ut causa proxima potius sit
ex morbi deducenda phænomenis.

§. V.

Causa proxima.

Ex quibus itaque elicitur *Causa pro-*

B iij

xima Colicæ Pictaviensis esse sensim nata exsiccatio, rigiditas, contractio Viarum primarum, maximè Intestinorum: unde fit, ut ultra vix admittant quidquam, transmittantque per lacteas aut alias absorbentes Venas; ut etiam contenta alimenta retineant, compingant, cumque suâ ipsorum fabricâ ceu unam in massam coadunent.

Quidquid hanc exsiccationem, contractionemque producere potest, poterit *Causa propioris* munere fungi; quod pag. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. allegatum fuit.

Quin hinc vera *Diagnos* mali, ut mox in Causâ proximâ dictum. Porro hæc latiùs explicanda hoc loco venit.

§. V I.

Diagnos.

Diagnos, inquam, spontè patet. Namque acris in ferosâ, crassi in rubrâ sanguinis parte effectus demonstrat morbus. Hæc enim Acidi, Salsi, & Alcalici per sese solorum, & imprimis Scorbuti, tum acidi, tum falsi, tum alcalici, effecta esse magnus *Boerhaavius* ex solis, verissimisque Artis principiis, evicit. Ex tali humorum prædispositione intel-

ligitur sanguis fieri oleo balsamico orbis suo, ac proinde haud ampliùs posse per destinatas ab adorando Creatore machinas dimittere blandum illud, unctuosum, mucosum Smegma; quod alioquin tam pulchro effectù Oesophagi, Ventriculi, Intestinorumque internos inungat parietes; eosdemque humidos, molles, facilè mobiles, atque à pertranseuntibus acrioribus fervet immunes. Jam verò siccescunt hæ partes; rigidiores, motuique naturali peragendo ineptiores fiunt. Nec magis mirabimur hunc Scorbuti effectum, quàm miramur articulorum crepitum, à defectu olei articulos illinientis, in hoc ipso morbo observandum. Hinc vox aspera fit & rauca: ingesta alimenta vix miscentur; digeruntur, moventur, expellunturque ægerrimè ex primis viis; nec nisi chyli tantillùm per rigidiora ac contractiora Lacteorum oscula, penetrat; unde compacta tandem massa cum ipsis Intestinis in unum ferè corpus coalescit. Atque hinc illæ lacrymæ! Quippe tota vis pectoris & abdominalium musculorum desævìt in unum Ventrem, ut materia noxia eliminetur. Pulchrè notavit hoc *A. Kaau Boerhaave* in Tract. de impetum faciente Hip-

32 DE COLICA PICTONUM

pocratis cap. 10, § 454. » Fæces alvinæ
 » aggestæ irritant nervos, oritur inde
 » consensus in musculis egestionis di-
 » catis; inde illorum spasmodica &
 » violenta contractio: nec illi soli,
 » sed totum rapitur ad hanc actionem
 » corpus in consensum; anima reti-
 » netur, clausis viis, per quas illa
 » cæterum libera transit; tument venæ,
 » imò verò brachiis & cruribus nixus
 » eduntur. Dolores & anxietates tunc
 oriuntur, humanâ patientiâ sæpè adeò
 superiores, ut, (horresco referens) vio-
 lentas ipsi sibi ægri manus inferrent,
 ni vel animo insitus erga Deum timor
 Religioque, vel saltem necessariorum
 aut adstantium cautela obstaculo fo-
 rent. Aucta hæc compressio in dolo-
 rem summum, levia eaque brevissima
 tantillæ indolentiæ intervalla conciliat
 aliquando, insensilitate inductâ præ
 nervorum compressione integrâ; sed,
 ut dixi, momentanea solamina sunt,
 compressione mox sic laxatâ, ut vivi-
 dus dolor denuò percipi possit. Vene-
 na, ut plumbum, &c, quæ incrassan-
 do, obstruendo, exsiccando agunt,
 dubio procul eandem Intestinis dispo-
 sitionem creant; imò pejorem, quàm
 Scorbutus. Spasmi hinc non modò In-

testinorum , sed & aliorum viscerum
Intestinis nexorum , Ventriculi putà ,
Omenti , Lienis , Vesiculæ felleæ ,
Pancreatis , Renum.

§. VII.

Singulorum Symptomaton acuratioꝝ Dilu-
cidatio.

Hinc *Vomitus* frequens 1. Quia
utraq; Bilis , necnon Pancreaticus La-
tex , per inferiora Spasmo contracta ,
& Chylo fœcibusque repleta , impe-
ditam offendens viam , per superiora
cogitur remeare. 2. Quia Intestinis
connexus Ventriculus , ab iisdem quo-
que convellatur , contrahaturque ne-
cesse est. 3. Forſan etiam quia hîc vi-
get illa inexplicabilis Vis animali in-
nata corpori , quæ vomitu sæpenumero
promoveat reſtitantem & nocituram in
corpore materiem. Hærente in ureteri-
bus Calculo , Vomitus obſervatur in-
ſeparabilis , vim Diaphragmatis ac muſ-
culorum abdomanalium totam , eam-
que maximam , in unum determinans
ventrem inferiorem , ſeu Pelvim , pe-
regrini hoſpitis pellendi eliminandique
cauſâ. Ex nervi octavi paris communi-
catione cum Ventriculo & Renibus

explicant rem hancce Physiologi; quam eandem rationem & hîc loci obtinere Neurologi demonstrant. At verò, ut ingenuè dicam, sic facti à Summo Numine, sic conditi sumus, ut vix dentur in corpore alicubi affecto partes, quæ angi ac dolere partem sociam torpidæ atque otiosæ patiantur. Non solus ipse hic morbus, sed mirus Parturientium Nixus totaque Animalium Historia, stupenda hanc in rem adferunt: quæ retulisse omnia hujus loci non est, foretque tædiosum.

Neque abesse *Febris* major minorve potest; quia impedito plurimum per contracta & compressa in Abdomine vasa humorum circulo, reliqua Corporis vasa, longè plures copiâ humores, eosque acres, excipere ac propellere coguntur.

Hiscæ symptomatis aliquando jungitur in *Abdomine Convulsio*. Quum enim tortutam ipsam superans dolor plerumque hîc nascatur, qui proximus ad Convulsionem gradus; utique vera harum partium, iisque vicinarum, oritur Convulsio, ut toto corpore concussio ferè sentiatur. Quamobrem haud immeritò à quibusdam *Convulsiva* nuncupatur Colica.

Ventris introtractio, contra quàm in aliis Colicis, observatur. *Piso & Jungken* jam observârant hunc morbum cum *Umbilici* quandoque introrsum contractione contingere. *Wepferus* paucis, sed accuratè satis, hoc explicat. Nempè spasmodicè contracta, imò & convulsa Intestina, in spatium longè arctius molem contrahunt suam. Ita ut ego ipse macilentissimi hominis ventrem examinans, Intestina tenuia, dura, tensa, repleta, nec digiti minimi crassitiem æquantia deprehenderim. Auget quoque hanc Ventris introtractionem validissima abdominalium Musculorum, ad pellendam noxiam materiem, contractio.

Tum & maxima dolorum violentia in ambitu *Umbilici*, paulòque supra eundem. Quotiescumque hosce Martyres exactè interrogavi, semper hunc locum præ cæteris torqueri, & dirè ceu terebrâ perforari testabantur. Duplex autem causa est. 1°. Quia prementibus validissimè Diaphragmate ac musculis abdominalibus, spina dorsi intra cavum abdominis multùm eminens, resistenciam pressis introrsum Intestinis majorem, quàm quidem ad Latera, creat. 2°. Quia Colon transversum hîc de-

currens , facibus insigniter , ut mox patebit , infarctum , compressionem hanc , adeoque & dolorem , suâ & duritie immanem auget ; Intestinis jam adeo dolentibus , hinc ceu duo inter præla pressis.

Alvus obstinatissima est 1. Quia in aridis , & glutine naturali destitutis Intestinis dudum cumulata , propelli impotes , hæserunt fæces. 2. Quia præ vi doloris acerbi , Intestina , ut & vicinæ partes , magis sese magisque contrahunt. *Wepferiana* docent experimenta. In naturali statu vis Diaphragmatis & Musculorum abdominalium , totaque animæ retentio , eò collimant , ut , superatâ Ani vi , fæces corpore eliminantur. Hinc quidem eadem vis abdominis & thoracis maxima editur ; at verò tanta est , & insuperabilis adeo contractio Intestinorum , ut prior illa vis quantumvis maxima , huic longè sit inferior , adeoque inutilis , ac frustra defatigans.

Ani constrictionem , & quasi sursum introtractionem , Piso aliique notârunt. Id ipsum ego quoque in tribus , quibus ab initio adfui , observavi. Rectum quippe Intestinum habet fibras longitudinales , & validiores & rubras , ut

pulchrè describit *Vesalius*. Ligamenta tria Coli tendinea ad Rectum discedunt, dilatantur, explanantur, super totum Intestinum rectum; quod apud *Cowperum* & *Vesalium* ritè depictum. Modò nunc ponatur Colon Scybalis duris refertum violentè dolere, contrahique, in quantum possit, cum reliquis abdominis visceribus quoque convelli; miri profectò nihil quod per sua tria tendinea, eaque fortissima ligamenta, retrahat ipsum Rectum, cujus longitudinales fibræ, ut dixi, ab tendineis Coli ligamentis oriuntur. Ergo tunc quasi disparebit, syphone vix aperiundus Anus.

Quæ interim post longa & tædiosa molimina fortè fortunâ subin egeruntur *fæces*, eæ duræ sunt, albescentes, in Scybala parva, ovillorum stercoreum instar, divisæ. *Duritiem* habent à morâ quam traxerunt in Intestinis, liquidiore interim parte per Lymphaticas, & præcipuè per Lacteas Venas, hinc inde adhuc patulas, furtim subingressâ. *Colorem* ex flavo album nanciscuntur, eò quòd Bilis affusio in duodeno retardetur, & versùs inferiora, oppletis omnibus, descendere nequeat. *Parvitatem* mutuuntur Intestini contractione.

38 DE COLICA PICTONUM

Figuram ducunt à contractis Coli cellulis, quas ligamenta tria Coli contracta formant.

Tum & *aspera* seu *rauca* vox pluribus fit. *Baglivi* observatio est. Quam & ego veram in nonnullis deprehendi. *Citesius* & *Milo* Vocis *clangosa*, *strepentis*, imò *obmutescentia*, sive *perfecta Aphoniæ* meminerunt. Hujusmodi hominem & ego vidi. *Raucedinem* facit: 1^o. defectus sensim increscens debiti hisce locis glutinis naturalis, quo alioqui lubricitas eisdem concilietur, & mollitudo. 2^o. Acer vomitus has partes continuò transiens, & , quidquid muci naturalis residuum adhuc erat, omninò auferens, adeòque siccitatem capiti asperæ arteriæ creans. *Aphonia* causam reor, quòd jam tutum in nervis recurrentibus Paralyseos futuræ signa Prodroma adsint: vel quòd in Plethoricis hoc morbo decumbentibus, imò & citra Plethoram in hominibus raptum cruoris violentiorem versùs superiora, ut in hoc morbo fit, perpetientibus, sanguis majori copiâ arterias Subclavias & Carotides subintret; ac proin nervos recurrentes, aliorumve huc appellationum nervorum ramulos, comprimat.

Amaurosis quibusdam fit, compresso

fortè nervo optico ab arteriis ipsum immediate ambientibus, & arteriâ per mediam ejus substantiam decurrente, admodum infarctis: quippe supra constitit, præ arteriarum ex Aortâ descendente oriundarum compressione, multò plus cruoris per arterias ex Aortâ ascendentes superiora petere oportere.

Vigilia ferè perpetuæ adsunt, oriunturque à violentiâ dolorum totum genus nervosum præcipuè in abdomine afficientium. 2°. Ab insigni acrimoniâ cerebrofos nervos perpetuò vellicante. De his Vigiliis mox latius.

Convulsiones totius corporis sæpè adsunt, perennante vi morbi, eæque violentissimæ. Fiunt, 1°. à Vigiliis, ut passim in morbis acutis observare est; 2°. à repletione nimia vasorum Encephali; arterioso Cœliacæ, Hepaticarum, Renaliumque Arteriarum sanguine retardato plurimum, impeditoque; 3°. ab humorum acredine nervos perpetuò irritante; 4°. à communicatione quam abdominales partes cum toto corpore habent, ope nervorum octavæ Coujugationis & Intercostalis.

Posthac multis accidit, prægressis ut plurimum validis artuum doloribus, *Paralysis incompleta*, cum perfectâ mo-

tūs abolitione, vel *imperfecta*; artuum
Supernorum solummodò, vel & *super-*
norum & infernorum. Quibusdam ob-
 ortâ Paralyfi, sævus Colicæ dolor re-
 mittitur; nonnullis autem omninò exu-
 lat: quamobrem allegatorum Autho-
 rum plurimi eandem censent *Colicæ*
Pictorum Crisin. At verò perperam sic
 censuisse reor; quum plures viderim,
 quibus post Paralyfin Colica, quâ olim
 sævitie, perennaret; aut si quandoque
 remississet pauxillulùm, mox ferox re-
 crudesceret. *Incompletam* dixi *Paraly-*
sin, quia sensus, necnon modicus tepor
 plerùmque adsunt, imò obscurior non-
 nunquam motus superest; licet hic in-
 tegrè sæpè perierit. Si contigerit non-
 nullum superesse motum; observatur
 Labes ut plurimùm hæere ad Extensio-
 res digitorum communes, ad Supina-
 tores, ad Pollicum abductores, adduc-
 tores. Sin & pedes occupârit Paralyfis
 cum superstite tantillo motu, adverti-
 tur potissimùm in musculis crurum ex-
 tensoribus: ita quidem ut ægri decum-
 bentes varios quidem motus dextror-
 sùm, sinistrorsùm, fursùmque, genua
 movendo, peragant, at extendant æger-
 rimè; insistent verò iisdem, eave sal-
 tem movere erecti nequeant; &, ni

suffulseris, genuflectant, natibusque humi concidant. Ubi autem perfecta in artubus abolitio motûs, miserando hercle! spectaculo, artus, veluti emortuæ partes, trunco hærent; & re tandem plusculum in melius vertente, aliqualis, isque admodum obscurus, motus paulatim deprehenditur in humeris atque femoribus; dum interea perseverat, pertinax diu, Paralysis iisdem, quas mox narravi, partibus. Tum simul *Eminentia duriuscula*, mobilis tamen plerumque, sex septemve ut plurimum lineas lata, observatur prope Carpum, in medio Metacarpo, eo præcisè loci, ubi Radialium externorum tendines capitibus ossium Metacarpi inferuntur, Extensorque digitorum communis annulari ligamento emerfit.

Horum phænomenon explicationem subnectere adnitar. Ac primò quidem humorum acredine non emendatâ, imò præ morbo inveterascente vehementer auctâ, veri illi scorbutici dolores artuum, quasi ima ossium meditullia obfidentes, percipiuntur, & oleum cellulosum in artubus consumunt. Deinde quum tot diebus, tot septimanis, imò tot aliquando mensibus, miserrimus æger torqueatur, nec toto illo tempore

42 DE COLICA PICTONUM

ferè sumere quidquam, quod non actum revomat, possit; profectò novi chylì vix tantillum inquilino admiscetur sanguini. Acrior hinc fit in dies sanguis, vix quidquam ultra secernit, ferè nullos spiritus gignit; quam ob causam omnia collabascant necesse est. Quin & suboriente Paralyfi partes à spirituum promptuario remotiores longè minus spirituum adipiscuntur; unde & artuum extremorum major intelligitur Paralyfis. Quam ob rationem porrò expositis supra Musculis præ cæteris manifesta sit, difficilioris indaginis est. An Nervus brachialium tertius, qui *Circumflexus* vocari posset, & ab *Eustachio* Tab. 19. n. 2. 45. & Tab. 20. n. 2. 43. delineatur, necnon à *Columbo* Libr. 8. ritè describitur, lucis nonnihil adferet? Is quippe transit sub axillâ, & circumflectens sese circum posteriorem ossis humeri partem, capita Tricipitis Extensoris perforat, deinde emergit in cubitum, longoque itinere procedit sub Supinatore longo, ac tandem emergens fit subcutaneus in dorso manûs, inque plures dein digitos terminatur. Num ergo tortuosum iter, quod præ cæteris hicce Nervus metiri cogitur; & partium, quas circumire perforareque debet, ri-

gидitas, obstaculo sunt, quò minus ille spirituum, præ reliquis, excipiat? At verò cur Paralyseos in pedibus similis deprehenditur modus? Certè Nervus cruralis, quem antequam inguine egrediatur, Iliacum vocant, ortus ex tribus vel quatuor nervis Vertebrarum Lumborum, per medium Psoam transeuns, ad femur pergit, inque Musculos anteriores femoris ac tibiæ disspescitur. Utiq̃ue hic Nervus in hâc abdominis torturâ & coarctatione vehementer comprimatur necesse est, hincque præ cæteris intelligitur languescere. Porro *eminentia mobilis* de quâ dixi, in Metacarpo hærens, videtur dicenda *Vitiosa mutatio* membranæ, ipsum digitorum extensorem involventis. Hæc tamen motui exercendo plerumque non officit; quum plures viderim, qui quarto, quintove post sanatum morbum anno, superstite hâc eminentiâ, subtilioribus motibus manu exercitâ peragendis omnino essent. Non recordor ullibi hujus tumoris ad Carpum in Paralyfi me mentionem legisse, nisi apud solum *Platerum* in prax. tom. 1. pag. 300. qui eum oriri censet, vel ab extenuatione circumjacentium partium, solis prominentibus ossibus, & jam majorem præ

sefe ferentibus extuberantiam; vel etiam à Callo, Nodove, hîc loci frequenter enato. Verùm tom. 3. pag. 209. 210. cenfer nodos hos immobiles esse, quia subjectis ossibus insistent firmiter, eosque, si articulos occupent, motui eorumdem obesse. In binis hominibus tumorem hunc primò mobilem, deinde immobilem, deprehendi, eumque motui aliquantulùm officere; in reliquis inveni mobilem, nec motus turbantem. Magnus *Boerhaavius* Brachiorum Paralyfin explicat ex communicatione, quâ cum Nervis per abdomen dispersis communicent in collo Nervi Brachiales. Quid porrò est, quod hâcce communicatione Nervi Octavi paris imperiuntur Brachialibus? Vel quâ ratione per Octavum dolore agitated, creare Paralyfin Nervis Brachialibus, cum sese communicantibus, potest? Et quomodo tunc peculiaris pedum explicanda Paralyfis? An quia Cerebrum tantam spirituum copiam in principio abdominalibus largitum partibus, ut deinceps Nervis Brachialibus spiritu replendis propè impar sit? Hoc iterùm vix admitti poterit, cum in Amplissimo Viro post colicos dolores admodùm mediocres, dira & diuturna Paralyfis subse-

quuta sit. Imò , citra notabilem doloris paroxysmum , in alio manuum Pare-
sin obortam vidi : sed ambo hi erant
omnium macilentissimi, & pessimè scor-
butici. Profectò infinita semper resta-
bunt , hanc in rem disquirenda. Mu-
tuum Nervorum commercium adeò
mirum summus Creator fabrefecit, ut
Nos , miselli homunciones , dies noc-
tesque illud rimati , magis intelligamus
magisque , quot & quanta sint quæ
ignoramus. Forsitan tamen prior expli-
catio , quam etiam ex *Boerhaavii* , id
est , Naturæ ipsius , principiis dedi ,
nonnihil veri habere deprehendetur.

Tandem pro malorum cumulo *homi-
nes consumptâ omni fermè pinguedine ,
sceleti instar , emaciantur*. Ratio 1. est ,
Missio sanguinis, validaque humorum
subductio ope fortissimorum Purgan-
tum & Enematum , quæ sæpè perperam
fit ad alvum continuò sollicitandam :
hinc fit ingens humorum per inferiora
amissio , interea dum dura illa huic
morbo propria Scybala perpetuò adesse,
& in liquidioribus fæcibus sæpè fundum
petere observentur. 2. Quia ab prædo-
minante Acrimoniâ dudum defuit cor-
pori oleum illud , quo alioqui pingues-
ceret. 3. Quia in hoc morbo homines

tanto tempore alimenti vix quidquam sumere queunt. 4. Quia Vigiliæ perpetuæ adfunt. Rectè enim *Ovidius* : „ *Attenuant vigiles corpus miserabile* „ *cure* “. Nam præcipuam causam ponunt emaciationis. Vigiliæ auctæ & protractæ perspirationem augent, tennes diffilant spiritus, corpora exsiccant. Sequitur hinc humorum tum incrassatio, tum Acrimonia; stimulantur hinc solida, unde motus augetur; Febris oritur, calor, solidorum detritus, Bilis exasperatio, Bilis atræ generatio, agitatio, evacuatio: hinc Tristitia, Deliria, Phantasia: quæ pulchrè tractantur apud *A. Kaau Boerhaave* in tract. doctissimo *de impetum faciente*. Concurrentibus itaque his quatuor causis, cessat tanti marcoris admiratio. Interim hoc notant Authores, quòd pingue manuum pedumque hîc ita præ cæteris pereat, ut nudis ferè ossibus hæreant rigidi tendines, emaciatique Lacerti. An ratio est, quòd manibus ac pedibus plerumque minor pinguedo adsit, hancque ob causam consumpta illa majorem extenuationem præ sese ferat? Difficilis explicatu nodus hic foret, si passim obtineret casus: at verò quoscumque ego vidi & examinavi, in iis eorum

nihil ; at in plerisque corporis partibus summam ubique macilentiam deprehendi. Sed nonnullis ferè totus Deltoïdes præprimis periisse videtur. Num id à decubitu ? Cæteroqui Musculi vix perire videntur, etiam in summâ Phthi-sicorum macie. Collabascunt tantùm, & fibris fibræ accrescunt, consumpto oleo vaginæ, involventis totum musculum, & singulas fibras.

§. V I I I.

Curatio, ac primò quidem quæ naturâ fiat.

Curatio quæ arte fiat.

Ad Curationem quod attinet ; ea attentionem requirit ad ea, quæ, incognito morbi remedio, vel quæ deficientibus Medicis, Artisve adminiculis, observata sunt spontè fieri & prodesse : Hæc dedere primam Lucem artifice, quam juxta curam dirigeret. Hæc illa magna Sapientia, Abstinencia, Continentia *divi Hippocratis* in curâ Morborum. Observabat ille semper quid Ægro acciderat decumbenti, ubi Artis auxilia non aderant. Hocque fundamentum haud minimum Medicinæ inveniendæ, & deinceps in Artis formam ducendæ, fuit.

Primò itaque profuisse observatur spontanea, eaque copiosa, ac diuturna alvus. 2. Menses, 3. Hæmorrhoides, 4. Narium Hæmorrhagia, 5. Sudor.

F. Citesius, opere antea citato, notat quòd, „ si alvi spontaneum & liberale „ profluvium accedat, omnem Paraly- „ seos, atque Epilepsiæ, reliquorum- „ que graviorum symptomatum, occa- „ sionem præripiat, aut, quod rariùs „ fit, Hæmorrhoids vel Menstruum co- „ piofiùs fluat“. Quas tamen evacua- tiones si in violentiâ morbi in decursu suo sisti contigerit, morbum eò atrocio- rem reddere animadvertit. *Piso* Sudores memorat & Hæmorrhagias, quæ hos colicos dolores nonnunquam solverint.

Namque alvi torpor quò citiùs in fluorem liberalem mutatur, eò brevio- ris tutiorisque spes curæ est. Significat quippe Spasmodum solvi, atque ex affu- sis humoribus inquilinis corporis, vel etiam ex potu assumpto & retento fæ- ces liquidas reddi, aptasque quæ ex- pellantur. Est ejusmodi Diarrhæa in causâ ut, evacuatis Intestinis, liberiora jam fluctuent Lacteorum oscula, utque denuò ingeri alimenta, subigi, digeri- que, & intra humorum massam duci commodiùs queant. Hoc præeunte pro-
fluvio,

fluvio, poterit pergere Medicus ad ea, quæ naturalem mollitiem Intestinis restituant, humorum debellent Acrimoniam, & novo Chylo spoliatum exsaturent cruorem. At verò mite admodum oportet esse hoc Colicæ genus, quòd sic solvi contigerit, ut ex Causæ proximæ explicatione facilè quis deducet; rarioresque fuisse, qui sic soluti sint, Casus, concludere fas est.

Cæteras evacuationes quod spectat, hæ procul dubio utiles esse possunt, si considerentur abundè id facere, quod cæteroqui S. M. Nam largus Mensium, largus Hæmorrhoidon fluxus, Abdomen ipsaque intestina plurimo exonerant cruore, aptiusque spatium vel alvo spontaneæ, vel Enematibus, conciliant. Narium Hæmorrhagia onustum cruore Encephalon liberat, quo Amaurosis, Surditas, deliria, Convulsiones, futura præcaveantur, nata verò brevi solvantur. Sudor obortus crassos attenuari jam humores, aptosque, qui evacuentur, reddi: sed Liquidi boni plurimum jam assumptum esse, retentumque, & cum humoribus mistum atque subactum: alioquin enim Sudor minimè levans, sed morbi augens causam, foret.

Verbo itaque dixerim raros admo-

dùm existere casus, quibus hæ evacuationes contigerint, & usui fuerint; ut spontè fatentur qui eos casus tradidère Authores, ipsaque proxima morbi causa docet. Morbus plerumque naturâ major est, longèque pertinacior, quàm ut hisce evacuationibus judicetur. Qui verò sic judicati sunt, hos quidem veræ *Colicæ Pictaviensis* appellatione insigniendos minimè autumo: acutas potius Febres ex Intestinorum aliarumve contentarum abdomine partium inflammatione natas fuisse reor; quibus ejusmodi evacuationes salutare & críticas extitisse, post ipsum *Hippocratem* per omnia deinceps sæcula Medentes observarunt. Optimas tamen hæc evacuationes esse in verâ *Pictorum Colicâ*, ut soluti aliis viis morbi signa, vel solvendi adminicula, ultro fateor.

§. I X.

Curatio quæ Arte fiat.

Colica Pictorum requirit citissimè validissima remedia, quibus causa proxima, quam pag. 29. explicavimus, tolli queat.

Si itaque vires validæ sint, venæ sectio

instituat, eaque pro rerum repetatur conditione; ut humorum appulsus versus superiora tollatur, præcaveanturque sequutura alioqui Amaurosis, Aphonia, Convulsio.

2. Venter mox involvatur Epithematibus paratis ex Lacte dulci, cui sapo *Venetus*, & herbae lenissimè stimulant, v. g. Sambuci, Chamomillæ, Meliloti, flores: folia Hederæ terrestris, Melissæ, &c. si haberi queant, recentes, intabuere: vel etiam Cataplasmatibus, quæ, cum farinosâ & mucilaginosâ parte, etiam hoc lenissimo aromatico stimulo gaudeant: scopus enim horum est emollire omnia & humectare, tum etiam blando ac grato stimulo lenissimum motum inducere. Hoc modo nupta farinosis aquosa, calidè adhibita, fibras spasmò constrictas humectant, foveant, laxant: his parcâ manu juncta levissimè stimulantia, lenem motum fibris Intestinorum conciliabunt, quo illæ inclusum fugent hostem. Nec est quòd quis dubitet, num illa sese per abdomen penetrent. Vis Emplastrorum Ventri applicatorum, nota omnibus, hoc demonstrat, maximè si Ventrem gracilem esse contigerit, quod passim in acri temperamento obtinet. Artha-

nitæ unguentum manifestò noscitur externo applicatu emollire infarctum abdomen, alvum sollicitare, expellere vermes. Verùm incassum adhibebuntur omnia, ni simul ore anoque, data & applicata remedia duras fæces exsolverint. Hinc omnia externa simul applicanda, internaque auxilia.

3. Itaque Enema paretur emollientissimum, ex decoctis Althææ Radicibus, floribus, foliis; vel maximè ex tepido Lini oleo, quod tam egregiè contractas fibras laxat, & duras emollit fæces. Hujusmodi clyisma ter, quater, quinquies, sexies, 24. horarum spatio est repetendum, etsi oleum conspurcatum exierit; nam *aqua cavat lapidem non vi, sed sæpè cadendo*. Ani constrictio prudentem requirit Artificem, qui enemata injiciat; poscitque utilitas modicam injiciendi liquoris copiam, quum alioqui, præ constrictis abdomine & Intestinis, vix immissus elabatur, nihilque afferat opis: unc. ergo sit quinque, sex, septemve. Juvat quoque tepidæ vaporis corporis inferiora exponi, ani relaxandi gratiâ.

4. Ore sumantur, ut ut reluctante vomitu, remedia emollientissima, quibus dicta in Arte Eccoproctica jungantur.

Manna & Cassia hîc usui sint. *Cassiae* pulpa innoxium purgans, solvens, non turbans, (nisi quandoque in Hystericis, ut *Ballonius* advertit,) ipsarum puerperarum purgans audit; quia his mirè confert, quæ ab aggestis induratisque fœcibus ultimo graviditatis tempore malè torquebantur. Mitis adeò Cassia est, ut *Sanctorius* experimentis edoctus pronuntiet, ab eâ perspirationem non diverti, nec vires lædi, sed solum inutile pondus à corpore auferri, Aphor. Sect. 1. n°. 58. *Manna* in *Calabriâ* ex Orno, Ornoglossò, Fraxino, exsudans, huic similis est, sed majori dosi exhibenda. Hæc destillatione resolvitur in oleum & salinam partem: unde constat esse ex oleo & sale compositus verus sapo, abstergentis, solventis, lubricantis quid habens. Nonnullis instar Jalapæ potenter, sed blandè, solvit alvum. Si itaque *Cassia* vel *Manna* socientur cum Decocto v. g. *Petri Foresti* dicto, quod videsis apud *Forestum* Libr. 24. obs. 23. vel cum Decocto *Althææ*, *Graminis*, *Scorzonera Radicum*, *Taraxaci* totius, &c. habebitur optimum demulcens, emolliens, solvensque Remedium. Quamvis semel iterumque nauseabundi ægri illud evomant, magno

§4 DE COLICA PICTONUM

tamen animo pergere conentur, quum repetito usu commodiùs posthac retenturi sint. At parcâ manu Eccoproctica solventia exhibuisse frugis vix ullius erit; unde liberali admodum exhibere illa oportet. Pintæ Decocti, duodecim horarum spatio abliguriendæ, iij. iv. Mannæ, vel ij. iij. Cassiæ uncias addito. Mannæ autem primas passim deferimus, quia minùs nauseabunda, ubi diluitur, quàm quidem flocculenta Cassia.

Sin verò scopo minùs satisfecerint, penetrantiora mox iisdem jungantur, v. g. Folia *Sennæ* ad dragmas vj. vel unciam integram. Veteribus laudabantur folliculi *Sennæ*, quos & *Galli* foliis præferunt, tanquam minùs torminosos: foliis nos utimur. Passim præscribimus *Asiaticam Alexandrinam Sennam*, foliis acuminatis, utpote *Italicâ* obtuso folio præstantiorem. Sed Nauseam illa plerumque creat assumenti; quam Celeberr. *Boerhaavius* additis *Betonica aquatica*, sive *Scrophulariæ quartæ FIBROSÆ* dictæ foliis, egregiè emendari censet. *Acta Parisina* idem habent. Habet quidem nauseosum hæc *Scrophularia* saporem, ac lenem acredinem copiosæ mucagini unitam; sed *Sennis* ad quattam partem addita, nauseosum earundem

saporem, hostemque Nervis acrimoniam, multum emendat. Id autem utilitatis involvendone, an aliam peculiari ratione præstent, non determino. Quod si *Scrophularia* desit, *Feniculi* semina addita quoque nonnihil profunt. Ejusmodi decocti unc. ij. aliquando integris triduis quattriduisve, quavis hora, dare oportuit, priusquam alvus soluta esset; etiamsi Enemata continuo applicarentur. Usus tamen horum remediorum pertinacissimum poscit negotium, donec tandem alvus obaudiat; quandoquidem segnius tractata ægritudo, mox pessimis stipetur symptomatis.

Contingit aliquando ut, vel præ horrore naturali, vel præ ægrorum morositate, vel etiam præ invincibili nausæa, absoluta sit ingerendi Decocti impossibilitas. Hujus proin loco substituuntur Pilulæ, paratæ ex *Gummi ammoniaco*, *Rheo*, *Sapone Veneto*, *Sale neutro*, &c. quæ, ubi prisana, aliove idoneo facile sumendo vehiculo sumuntur, etiam humectandi, emolliendi, dissolvendi, blandè stimulandi vi pollent egregiâ, & peculiari acrimoniæ è directo opponuntur. At ut Decocti laxantis, ita & harum Pilularum assiduus esto & copiosus usus; ut dragma una alterave

singulo Nycthemeri spatio abliguriatur. Harum tamen incertior est, quàm Decocti, eventus.

Dum igitur sic internus Venter externusque laborioso opere emollitur, laxatur, stimulaturque blandissimè, dum induratarum fæcum pars emollita solvitur & liquefit; alvus primò prodit in stercoreâ materie solutiore gerens multa, exigua, dura, albescentia, rotunda, Scybala: quæ Scybala lapsu temporis eò prodeunt rariora, quò ægrorum res magis magisque in melius vertuntur.

5. At verò cautela, nunquam negligenda, horum sub usu requiritur. Vigilias quippe adesse perpetuas dixi, earumque tum originem, tum effectus, exposui. Vomitus quoque vidimus sæpè impedimento esse, quo minùs aptè sumi tum alimenta, tum medicamina, queant. Tandem constitit genus nervosum immuni dolore sic sæpè affici, ut Convulsione torqueatur. Hinc summa exsurgit *Opii* exhibendi necessitas, quum spontè pateat illud his tribus indicationibus satisfacere. Nec est quod alvi pigritia ne hinc oriatur quis timeat: quum constiterit satis abundèque opio sic disponi Venter, ut nauseosa assumpta commodiùs retineat. Egregius Sy-

denhamus in *Scedulâ monitoriâ* & pluribus aliis locis, si Vomitus in passione iliacâ medicamenta purgantia respueret, audax Paregorica dedit, & re id poscente, repetiit; donec Ventriculo purgantia admittente & retinente, alvus posthac demitteretur. Opium quoque antispasmodicorum princeps spasticam Nervorum contractionem egregiè solvit. Hinc gr. unum alterumve 24. horarum spatio, pro maiore minoreve necessitate, poterit propinari.

6. Ex usu erunt Epispastica fortiora pedibus, Vesicantia cruribus, Methodus *Asiaticorum*, *Japonensium*, *Javanensium*, &c. in persanandis Colicis ustione, acrium applicatione, punctione, dolorem in sanis partibus felici rerum successu excitans, abundè hoc probat. Vid. Nobilissimi *Gerardi van Swieten* Romanorum Imperatricis, Hungariæ & Bohemiæ Reginæ, Primi Medici & Protobibliothecarii, Commentarium in §. 650. Aphorism. *Boerhaavii*. Sicque forsan *Hippocratis* Aphorismus 46. Sect. 2. „ Duobus doloribus simul obortis, „ non in eodem loco, vehementior „ alterum obscurat „ intelligendus est.

7. Vinorum usu ægris hisce minimè interdicatur, ubi malum remitti non-

58 DE COLICA PICTONUM

nihil cœptum. Docuit hoc & ipse rerum eventus & ratio. Vir olim podagricus, & jam *Colica Pictonum* dirè tortus, bis ter de die haustum vini calidum largiorem, me infcio, hausit, nec detexit rem, nisi in vado constitutus. Alter itidem vino albo *Gallico* utebatur, postquam alvus per aliquot dies solutior contigisset. Rei gnarus, tamen dissimulans, cavi sedulò ne darent quid nimis. Videbam hoc auxilio Rheumaticam & podagricam materiem disponi, ut blandâ Diaphoresi eliminaretur; corpore priùs liberiore alvo gaudente, & Liquidis plurimis irrigato: concisas quoque vires hinc restaurari citiùs; & Ventriculi debilitatem sic emendari, ut appetere denudò ille, subigereque alimenta & digerere posset.

8. Plerumque fit ut, alvo sat bellè fluente, dolores tamen vix remissi recrudescant. Nempe ad minimam quietem grandioris molis stercoreæ materiæ, vel alimenti durioris, prioris ærumnæ renascitur imago; eaque, ni promptè medeamur, recidivam brevi creat. Hinc ex Paregoricis & laxantibus alternata series juvat, & tum mox Antiscorbutica erunt in opem vocanda. Acrimonia enim Scorbuticam, eamque in

primis acescentem frigidam, inter morbi proëgumenas causas locavimus, & fecundam Recidivæ exposuimus matrem. Radices Lapathi acuti, Bardannæ, Taraxaci cum totâ plantâ, Scorzonæræ: Herbas Becabungam, Nasturtium aquaticum, Trifolium aquaticum, Fumariam, Melissam, &c. formâ succi expressi, decocti, conservæ, &c. parandas, dare jam expedit. Nasturtium hortense, Raphanum, Raphanum rusticum, Cochleariam, Erysimum, Synapi, Allia, Cæpas & id genus plura, studio omittimus, utpote stimulo nimio tenera vasa forsan læsura.

Quippe inest lenioribus antiscorbuticis dictis herbis verus Sapo, seu vis blanda saponacea, oleo, seu mucagine, constans, & Sale volatili: hinc verò usu deprehenduntur crassiores in Scorbuticorum humoribus partem saponaceâ virtute solvere, tenuiorem oleoso lentore incrassare, & sale suo alcalescente, unito cum sale acescente humorum, neutrum componere salem, hâcque ratione funditùs eradicare Scorbutum.

9. Interea verò, dum sub horum usu spirituum tumultus, Spasmi hinc inde, Borborygmi, & flatus fiunt, maximè quidem in iis qui nimiam spirituum mo-

60 DE COLICA PICTONUM

mobilitate olim laborarunt; lenia quandoque neurotica paregoricis juncta propinentur, quibus inordinati motus redigantur in ordinem.

10. Porro debili manente corpore, etiamfi expositâ methodo omnia perbellè procedant, Roborantium usus poscitur. Frequens enim debilitas solidorum tum à curatâ *Piçtonum Colicâ*, tum à sanato Scorbuto, residua. Capparis, Acetosæ Radices, Tamarisci & Kinæ Cortices, Ferrum, Vina austera nigra & rubra, vitia solidorum emendant, ut Antiscorbutica fluida correxerant. Quin Aquæ *Spadana*, cæterique medicati fontes, ab allegatis laudati Authoribus, summi usûs sunt. Sic tandem curati plerique recidivis carent, ni mores obtineant antiquos.

Interim tamen alvi semper ratio habenda est maxima; quum existente illâ vel paululùm segniore, illicò veteris mali ceu reliquiæ animadvertuntur, & forsan futuri mali semina. Hinc Ene-mata, vel Eccoproctica adibeamus, ut illa porro restituatur. Hanc monelam aspernati, deplorabimus feri negligenciam.

11. Ubi vis morbi aliquantùm defervuit, emollientium ventri applicato-

rum parcior, stimulantium verò & roborantium, liberalior sit usus; ut, alvo jam liberâ, Intestinorum fibræ magis sollicitentur magisque, quo in contentam, & de integro jugiter appellentem materiem, stabili agant operâ; ne unquam noxiæ collectiones denuò alicubi figantur. Quin etiam quò roboris plus hi Nervi nanciscuntur, eò citiùs atque feliciùs Chylopoieseos & Intestinorum vitia restituentur in integrum. Fumus aromaticus, nervis amicus, Mastiches, Myrrhæ, Olibani, Thuris, Sarcocollæ, Benzoin, Ladani, Styracis Calamithæ, pannis exceptus laneis, optimi usûs est. Emplastra ex similibus, toti ventri applicata, egregia præstant.

12. Sin autem vel præ vi mali, vel præ methodo præposterâ adhibitâ, Palsyis suboriat; hæc præter Antiscorbutica, præter Roborantia, & etiam præter Nervina dicta, toti applicata abdomini, requirit quoque attentionem ad resoluta membra. Quamvis enim abdomen, proximam mali causam continens, ritè curatum sit, manet sæpè labe in artubus, nonnisi longo postmodum tempore devincenda. Hinc ipsis vitiosis membris nonnulla est facienda medela. Fit hæc vel Nervum huic parti

prospicientem loco idoneo (ubi , etsi remotius , minùs tamen rectè hæret ,) fricando , motitando , concutiendo , vellicando , afficiens ; vel ipsam Paralyticam partem variè agitans.

Loca porrò idonea sunt :

A. Ad *Lumbos* , unde tot nervi varii egressi , unà cum nervis anterioribus ossis sacri , componunt magnum illum Nervum Ischiadicum : unde præterea , scilicet ex tribus quatuorve Lumborum Vertebris , Nervi oriuntur , mox composituri Nervum cruralem.

B. Ad *Nates inferiores* , ubi gluteorum maxima jam decrescit crassities ; ut enim adhuc sat profundè hæret Ischiadicus Nervus , tamen Actio penetrantium remediorum eundem afficere observatur ; præsertim quum plurimis ejus furculis ad exteriora pergentibus , vis applicatorum ipso cum nervo communicari queat.

C. In *Poplite* , paulò supra binos Condyllos ossis Femoris ; ubi à Compressione alterius supra alterum genu ingratius ille stupor oritur.

D. In *Inguine* , ubi Cruralis Nervus prodit foràs.

E. In *Collo* , ubi Nervi Brachiales ex vertebrais prodeunt. *Galenus* Lib. 1. de

loc. aff. cap. 5. narrat *Pausaniam Syrum* qui in tribus digitis servato motu sensum amiserat, è medicamentis satis idoneis, per 30. dies impositis, nihil opis sensisse. Hunc, quum *Galenus* à vehiculo in dorsum prolapsum esse sciret, suspicatus est, num fortè in primo exordio nervi, post septimam Vertebram oriundi, pars quæpiam ab ictu inflammata fuisset, nuncque Scirrhosam haberet dispositionem. Ideòque illud ipsum medicamentum à digitis amotum, illi spinæ parti apposuit; unde digiti læsi cum omnium admiratione restituti sunt.

F. In *Humero externo*, paulò supra Cubitum, sub insertionem musculi Deltoïdis, ubi tertius Brachialium Nervus maximè nudus hæret.

Igitur hisce locis explicatis poterunt Dropaces, Sinapismi, seu Phœnigmi, & Vesicatoria applicari; ut sic concussus irritatusque truncus nervi major, motum oriundis à sese nervis impertiat; & ut obstructions hinc inde Nervorum occupantes involucra, discutiantur, deopilentur.

Dein partium ipsarummet paralyticarum, summè emaciatarum, & exsiccatarum, emollitione primò, frictione

postea & roboratione, multum proficimus. Etsi enim præcipua malorum in abdomine sit emendenda origo; nihilo fecius si partis paralyticæ, quod sæpius fit, Tendines sint cum vicinis concreti, si nervuli per *Thlipsin* angustati renascentibus appellentibusque spiritibus transfluxum denegent, profectò tunc expositâ operâ concretiones & compressiones solvi poterunt, quò demum spiritibus & sanguini liber aditus pateat; & membranæ adiposæ cellulosæque loculi, *Synizesi* incipiente ferè destructi, aperiri, à se invicem dimoveri, aptarique ad oleum à sanguine denuò excipiendum, queant.

Tandem monuisse suffecerit, quòd ex naturâ mali abundè constat, aërem toto curationis decursu moderatè calidum, ratione anni tempestatum, servari oportere; siquidem ægri alioqui vel minimæ ejus in frigidiorè mutationis pœnas luunt.

Paucorum annorum spatio ægros hacce ratione invisi numero novem: quorum nonnullis ab ipso rei exordio affui, aliis autem ferius; ubi aliâ methodo tractati adhuc pessimè cum morbo luctabantur, vel ubi vix paululum emerfi, recidivam patiebantur crudelissimam.

Ad plures abiit una , quæ multas ob rationes legitimè tractari non potuit ; alterque ob manifestam recidivam passus est , quâ etiam emerfus , incipit sanescere. Reliquos omnes sanitati restitutos integræ , summo Numine adspirante , lætus saluto.

Diaria addere , quæ ad amussim quidquid , à calce ad metam , in omnibus hisce ægris factum observatumque fuerit , referrent , animus tulit. Rei quidem , de quâ agitur , Veritas , ipsomet usu comprobaretur : at verò hæcce Opelæ nostræ consultò detraxi ; ne forsitan quis ægriùs ferret , sui morbi historiam , ut ut cautè descriptam , publicè in hâc Urbe prodi.

Pensum ergo me absolvisse reor , & , quæ fidelis observatio docuerat , publici feci juris. Eia ! nunc genuini *Apol-
linis* Filii ! velitis , quo estis candore , colligere inspicereque , quæ in hanc rem congesta à Vobis , quæque observata fuerint. Aliis ejusmodi ægris deinceps medentes , & vestra , & mea , ad severissimam revocetis trutinam ; & quæ tandem tuta Vobis , quæ vera visa sint , ne Orbi languenti fordidè invideatis. Vestris sic mea emendantes , talem tan-

dem Methodum concinnabitis , quâ & huncce morbum ad eamdem , quâ plurimos , simplicitatem , reduci , & posse , & debere , constabit.

F I N I S.

Zyfi mnechov
staveny a synu
mambren
polygala indigena p 140, in 10

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through. Some words like "No. 1" and "Page" are faintly visible.

The main body of the page contains several paragraphs of handwritten text, which is extremely faint and illegible. The text appears to be a continuous narrative or report, but the specific details cannot be discerned.

